

รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์

Final Report

เรื่อง การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ

เสนอต่อ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ติระสังขะ และคณะ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	**(1) – (19)**
บทที่ 1 บทนำ	**1**
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	5
1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.5 สมมติฐานการวิจัย	7
1.6 กรอบแนวคิดการศึกษา	7
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	**8**
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นขององค์กร	8
2.1.1 ความหมายของความเชื่อมั่น	8
2.1.2 องค์ประกอบของความเชื่อมั่น	9
2.1.3 รูปแบบของความเชื่อมั่น	11
2.1.4 ความเชื่อมั่นของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ	13
2.1.5 ระดับความเชื่อมั่นไว้วางใจในองค์กร	15
2.1.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในองค์กร	18
2.2 แนวคิดเรื่องภาพลักษณ์องค์กร	19
2.2.1 ความหมายและความสำคัญของภาพลักษณ์องค์กร	19
2.2.2 ประเภทของภาพลักษณ์องค์กร	20
2.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร	25
2.2.4 หลักสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร	26

2.3 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล 27

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจ 29

2.5 แนวคิดในการสื่อสารมวลชน 34

2.5.1 ความหมายของการสื่อสารมวลชน 34

2.5.2 ลักษณะของการสื่อสารมวลชน 37

2.5.3 ผลของการสื่อสารมวลชน 40

2.5.4 การแบ่งประเภทผลของการสื่อสารมวลชน 41

2.5.5 จุดอ่อนในกระบวนการสื่อสารมวลชน 43

2.5.6 จุดแข็งในกระบวนการสื่อสารมวลชน 45

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 46

บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย 51

3.1 วิธีการศึกษา 51

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 56

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล 58

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล 58

บทที่ 4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน 59

4.1 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 59

4.1.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ 59

4.1.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ 63

4.1.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ 68

4.1.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน 73

4.2 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส 76
4.2.1 ที่มาและองค์ประกอบของตุลาการรัฐธรรมนูญ 77
4.2.2 อำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญ 83
4.2.3 กระบวนการพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ 88
4.2.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกับประชาชน 92
4.3 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี 96
4.3.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ 96
4.3.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ 98
4.3.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ 101
4.3.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน 111
4.4 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย 114
4.4.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ 114
4.4.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ 118
4.4.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ 119
4.4.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน 124
4.5 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 127
4.5.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ 127
4.5.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ 130
4.5.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ 135
4.5.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน 142
4.6 ตารางเปรียบเทียบศาลรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ 147

4.7 ตัวอย่างการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนและระดับความเชื่อมั่นศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ 159

4.7.1 การสำรวจความพึงพอใจต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 159

4.7.2 การสำรวจความพึงพอใจต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย 161

บทที่ 5 ผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ 163

5.1 ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ 163

5.1.1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 165

5.1.2 ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ 169

5.1.3 ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 183

5.1.4 ผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 233

5.1.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจ 249

5.2 บทวิเคราะห์และอภิปรายผล 272

5.2.1 ผลวิเคราะห์การสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ 272

5.2.2 ผลวิเคราะห์การสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 274

5.2.3 ผลวิเคราะห์การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 276

5.2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติ 276

งานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค
5.2.5 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 276
5.3 ข้อเสนอแนะในการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน 282
5.3.1 เงื่อนไขภายในองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ 283
5.3.2 เงื่อนไขภายนอกองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ 285
5.4 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 290
5.4.1 กลุ่มข้าราชการ 292
5.4.2 กลุ่มนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น 295
5.4.3 กลุ่มนักวิชาการ 298
5.4.4 กลุ่มประชาชนทั่วไป 299
5.4.5 กลุ่มนักเรียนนักศึกษา 302
5.5 ข้อเสนอแนะจากการสัมนานำเสนอผลงานวิจัย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Public Hearing) 304
5.5.1 กลุ่มความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ 305
5.5.2 กลุ่มความคิดเห็นที่มีต่องานวิจัย 307
5.6 ข้อเสนอแนะ รูปแบบ วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ 307
5.6.1.รูปแบบวิธีการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย 308

บรรณานุกรม **312**

ภาคผนวก **320**

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางแสดง รูปแบบความเชื่อมั่นหรือไว้วางใจของ Lewis and Weigert 12

ตารางแสดง การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาคและรายจังหวัด 56

ตารางแสดง การเปรียบเทียบศาลรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ 147

ตารางแสดง การเปรียบเทียบช่องทางการติดต่อสื่อสารของแต่ละประเทศ 158

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่เก็บข้อมูลตามพื้นที่ต่าง ๆ 164

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค 165

ตารางที่ 3 ร้อยละของประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค 170

ตารางที่ 4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบประเด็นคำถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท และอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค 173

ตารางที่ 5 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค 175

ตารางที่ 6 ร้อยละของการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน จำแนกตามภาค 179

ตารางที่ 7 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ในด้านต่าง ๆ จำแนกตามภาค 184

ตารางที่ 8 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค 190

ตารางที่ 9 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามหลักนิติธรรมจำแนกตามภาค 196

ตารางที่ 10 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามหลักคุณธรรมจำแนกตามภาค 201

ตารางที่11 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงาน ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามหลักความโปร่งใสจำแนกตามภาค 205

ตารางที่ 12 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงาน 209
ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามหลักการมีส่วนร่วมจำแนกตามภาค
ตารางที่ 13 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงาน 215
ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามหลักความรับผิดชอบจำแนกตามภาค
ตารางที่ 14 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงาน 219
ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามหลักความคุ้มค่าจำแนกตามภาค
ตารางที่ 15 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงาน 224
ของศาลรัฐธรรมนูญ ตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค
ตารางที่ 16 ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนที่มีต่อบทบาท 229
ของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
ตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามภาค
ตารางที่ 17 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนทั่วประเทศ 234
ตารางที่ 18 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในกรุงเทพฯ 235
ตารางที่ 19 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคเหนือ 237
ตารางที่ 20 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคกลาง 238
ตารางที่ 21 ร้อยละความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน 240
ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตารางที่ 22 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคใต้ 241
ตารางที่ 23 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 243
ตารางที่ 24 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น 250
และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค
ตารางที่ 25 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น 251
และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
ตารางที่ 26 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ 254
ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
ตารางที่ 27 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น 255
และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 256
ตารางที่ 29 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 257
ตารางที่ 30 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 258
ตารางที่ 31 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ 260
ตารางที่ 32 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มอาชีพ 261
ตารางที่ 33 ผลวิเคาระห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส 263
ตารางที่ 34 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส 264
ตารางที่ 35 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มศาสนา 266
ตารางที่ 36 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มศาสนา 267
ตารางที่ 37 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน 268

ตารางที่ 38 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่น 269
ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
ในแต่ละกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน
ตารางที่ 39 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น 271
และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว
ตารางที่ 40 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจและด้านความพึงพอใจ 271
ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
ในแต่ละกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว
ตารางแสดงข้อมูล ด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 277
ตารางแสดงข้อมูล ด้านความเชื่อมั่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 278
ตารางแสดงข้อมูล ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ 280
ตารางแสดง รูปแบบ วิธีการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ 308
เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิแสดง กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย 7

แผนภูมิแสดง การศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ 32

แผนภาพแสดง โครงสร้างและการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2557 141

แผนภูมิที่ 1 แสดงพื้นที่เก็บข้อมูลในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ 163

แผนภูมิที่ 2 การรู้จักศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน จำแนกตามภาค 171

แผนภูมิที่ 3 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน จำแนกตามภาค 177

แผนภูมิที่ 4 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค 194

แผนภูมิที่ 5 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค 227

แผนภูมิที่ 6 ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามภาค 232

แผนภูมิที่ 7 ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค 249

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพแสดงการวัดระดับความเชื่อมั่นของประชาชน 3

ภาพแสดง ผังการบริหารองค์กรของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 72

ภาพแสดง ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี 74

ภาพแสดง ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส 93

ภาพแสดง ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี 114

ภาพแสดง ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย 127

ภาพแสดง สถิติการเก็บข้อมูลการสำรวจเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย 161

ภาพแสดง ช่องทางการสื่อสารที่จะรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ประชาชนชาวอินโดนีเซีย 162

ภาพแสดง ช่องทางการดาวโหลดแอปพิเคชั้น ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย 290

ภาพการลงพื้นที่ ภาคเหนือ 321

ภาพการลงพื้นที่ ภาคกลาง 324

ภาพการลงพื้นที่ กรุงเทพมหานคร 326

ภาพการลงพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 329

ภาพการลงพื้นที่ ภาคใต้ 330

ภาพการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 331

ภาพกิจกรรมการสัมมนานำเสนอผลงานวิจัย 332

บทสรุปผู้บริหาร

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่สำคัญภายใต้ระบอบการเมืองการปกครองที่ต้องทำหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระขององค์กรและบุคคล มีกระบวนการแต่งตั้งสรรหาตุลาการที่ได้รับการยอมรับ มีกฎหมายวิธีพิจารณาความเป็นการเฉพาะอันเป็นลักษณะของความเป็นองค์กรตุลาการในทางเนื้อหา ตั้งแต่ในการรับคำร้อง การพิจารณาคำร้อง กระบวนการพิจารณาแบบไต่สวน เปิดเผย รวมถึงการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คำวินิจฉัยมีลักษณะเป็นที่สุด (Res judicata) เด็ดขาด ผูกพันอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ เพื่อให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปเพื่อการพิทักษ์รัฐธรรมนูญและดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ รวมถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ทุกประการ

อย่างไรก็ดี ท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองของไทยในช่วงตลอดระยะเวลาเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญได้ถูกตั้งคำถามจากสาธารณะชนและสังคม ถึงบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อการเมืองการปกครอง รวมถึงการที่ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในหลากหลายสำนัก รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นต่อความเชื่อมั่นการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญที่ทำการสำรวจโดยสถาบันพระปกเกล้า (พ.ศ. 2556) ที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นศรัทธาของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าศาลปกครองและศาลยุติธรรม อีกทั้งความเชื่อมั่นศาลรัฐธรรมนูญจะอยู่ในเกณฑ์ต่ำลงในช่วงที่มีประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองสูง

อีกทั้งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเป็นกลางทางการเมือง จึงทำให้กระแสความเชื่อมั่นศรัทธาขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญลดลง อันเนื่องมาจากคำวินิจฉัยหลาย ๆ คดีที่สำคัญอันส่งผลกระทบต่อประเทศ ซึ่งสังคมกลับมองว่านี่ คือ ช่วงปีแห่งวิกฤติความขัดแย้งของสังคมไทยที่มีศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปมีส่วนร่วม ทำให้ประเทศกลับเดินเข้าสู่ทางตันมากกว่าที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องการดำรงสถานะเป็นสถาบันสำคัญในการยุติความขัดแย้งและหาทางออกให้ประเทศ

กล่าวได้ว่า การที่สังคมหรือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่คลาดเคลื่อน ย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่นศรัทธาขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญ โดยเหตุผลหนึ่งที่สำคัญอาจเกิดจากกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับสาธาณะ ตั้งแต่กระบวนการสรรหาตุลาการ กระบวนวิธีพิจารณาคดี การรับคำร้องตลอดจนภายหลังที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยคดีเสร็จสิ้น รวมถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เผยแพร่สู่สาธารณะชนถูกบิดเบือนคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง อีกทั้งในการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญเอง ก็ยังมีช่องทางที่ไม่สมบูรณ์ในการเผยแพร่คำวินิจฉัยเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจอย่างถูกต้อง เนื่องจากไม่มีกฎเกณฑ์และวิธีการที่แน่ชัดเกี่ยวกับการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญสู่สาธารณะ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการเผยแพร่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะมีการดำเนินการเผยแพร่คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอยู่ 2 รูปแบบ คือ การแถลงข่าวโดยคณะโฆษกที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญและการแจกเอกสารข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Press release) ซึ่งรับผิดชอบโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาถึงแนวทางเสริมสร้างและฟื้นฟูความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงรูปแบบและวิธีการการศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนในต่างประเทศเพื่อศึกษาเปรียบเทียบจึงมีความจำเป็น ทั้งนี้ การสร้างความเชื่อมั่นความเชื่อถือไว้วางใจต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมถึงการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์เพื่อที่จะสามารถนำเอาผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรของรัฐ องค์กรตุลาการ

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ

2.3 เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญไทย

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

3.1 ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญไทยและต่างประเทศ 4 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐเกาหลีและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

3.2 ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยทำการสำรวจจากประชาชนในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ (ทุกภูมิภาคทั่วประเทศจำนวน 6,050 คน)

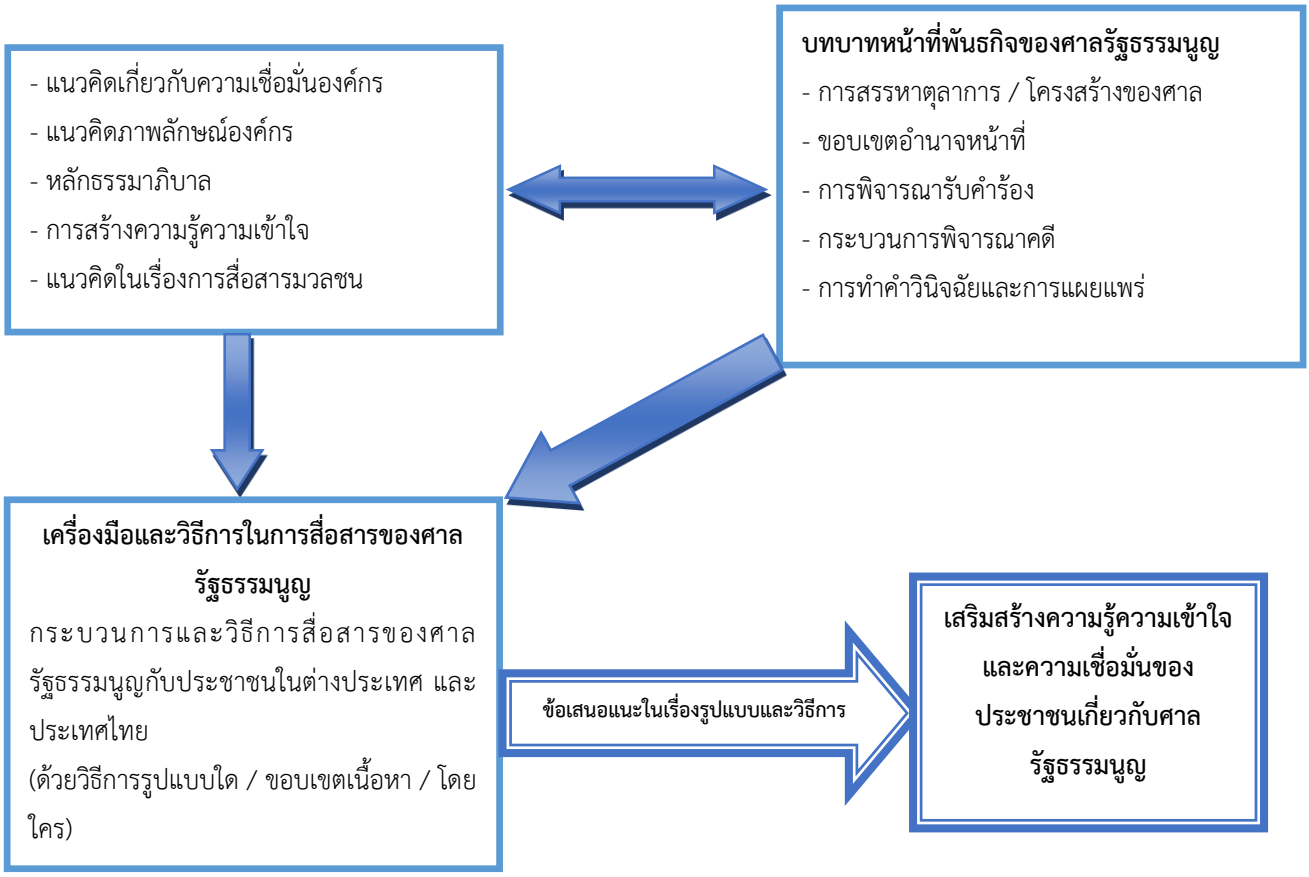
3.3 จัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.4 นำเสนอแนวทางหรือวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นรูปธรรม

4. สมมติฐานการวิจัย

ความเชื่อมั่นและความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ จึงจำเป็นต้องออกแบบวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

5. กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

6. ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6,050 คน กระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั้ง กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ได้ผลการสำรวจที่สำคัญ ดังนี้

1. ประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน

3. ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

4. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

5. เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจ จำแนกตามกลุ่มต่าง ๆ

6. การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

6.1 ประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

จากการสำรวจทั่วประเทศ พบว่า ประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ มีอยู่ 41.95 % และไม่รู้จัก/ไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญมีอยู่ 58.05 %

6.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน

คณะผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ บทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า มีผู้ที่ตอบผิดหมด (0 คะแนน) มีอยู่ 56.98 % ส่วนอีก 43.02 % เป็นผู้ที่ตอบผิดบ้างถูกบ้าง ถือว่าพอมีความรู้ความเข้าใจอยู่บ้าง

6.3 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

คณะผู้วิจัยทำการศึกษาความเชื่อมั่นของประชาชนใน 2 มิติ ได้แก่

(1) บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง

ผลการสำรวจทั่วประเทศพบว่า ความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง และผลการสำรวจแยกตามรายภาค พบว่า กทม. ภาคกลาง ภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น มีความเชื่อมั่นน้อย ส่วนภาคใต้มีความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญมาก

(2) การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า

ผลการสำรวจทั่วประเทศพบว่า ความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง สำหรับผลการสำรวจแยกรายภาคพบว่า กทม. ภาคกลาง ภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเชื่อมั่นน้อย ส่วนภาคใต้ มีความเชื่อมั่นมาก ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ 5 ด้านด้วยเช่นเดียวกัน

โดยรวมประชาชนมีความเชื่อมั่นในบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้และผลการสำรวจแยกตามรายภาคพบว่า กทม. ภาคกลาง ภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น มีความเชื่อมั่นน้อย ส่วนภาคใต้ กลับมีความเชื่อมั่นสูง

6.4 ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

ผลการสำรวจระดับความพึงพอใจของประชาชนทั่วประเทศ พบว่า มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยผลการสำรวจแยกตามรายภาค พบว่า กทม. ภาคกลาง มีความพึงพอใจปานกลาง แต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ มีความพึงพอใจน้อย ส่วนภาคใต้มีความพึงพอใจมาก

6.5 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจ จำแนกตามกลุ่มต่าง ๆ

(1) จำแนกตามเพศ พบว่า เพศต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกันด้วย โดย เพศชาย จะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าเพศหญิง

(2) จำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกันด้วย

- ความรู้ความเข้าใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป กลุ่ม 36-60 ปี กลุ่ม 18-35 ปี ตามลำดับ
- ความเชื่อมั่น มากที่สุด ได้แก่ กลุ่ม 36-60 ปี กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป กลุ่ม 18-35 ปี ตามลำดับ
- ความพึงพอใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่ม 36-60 ปี กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป กลุ่ม 18-35 ปี ตามลำดับ

(3) จำแนกตามกลุ่มการศึกษา พบว่า กลุ่มการศึกษาต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน

- ความรู้ความเข้าใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี กลุ่มปริญญาตรี และกลุ่มต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ
- ความเชื่อมั่น มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มปริญญาตรี กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ
- ความพึงพอใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มปริญญาตรี กลุ่มต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

(4) จำแนกตามกลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน

- ความรู้ความเข้าใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มเจ้าของกิจการ/ค้าขาย กลุ่มรับจ้าง/พนักงานเอกชน กลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ และกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ
- ความเชื่อมั่น มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มเจ้าของกิจการ/ค้าขาย กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มรับจ้าง/พนักงานเอกชน กลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ และกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

- ความพึงพอใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มเจ้าของกิจการ/ค้าขาย กลุ่มรับจ้าง/พนักงานเอกชน กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ ตามลำดับ

(5) จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส กลุ่มสถานภาพสมรสต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน โดยกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ รองลงมาเป็นกลุ่มที่สมรสแล้วและกลุ่มโสด ตามลำดับ

(6) จำแนกตามกลุ่มศาสนา กลุ่มศาสนาที่ต่างกัน จะมีความเชื่อมั่นและความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน โดยพบว่า กลุ่มที่มีความเชื่อมั่นและความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มศาสนาอิสลาม รองลงมาเป็นกลุ่มศาสนาคริสต์ กลุ่มศาสนาพุทธ และกลุ่มศาสนาอื่น (ฮินดู ซิกข์) ตามลำดับ

(7) จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน กลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน

- ความรู้ความเข้าใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มรายได้ 50,001-100,000 บาท กลุ่มรายได้มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป กลุ่มรายได้ 10,001-50,000 บาท และกลุ่มรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ตามลำดับ

- ความเชื่อมั่น มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มรายได้ 10,001-50,000 บาท กลุ่มรายได้ 50,001-100,000 บาท กลุ่มรายได้ มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป และกลุ่มรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท ตามลำดับ

(8) จำแนกตามกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน โดยพบว่า กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจ มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มสมาชิก 3-5 คน รองลงมาเป็นกลุ่มสมาชิกไม่เกิน 2 คนและกลุ่มสมาชิกมากกว่า 5 คน ตามลำดับ

6.6 การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนทั่วประเทศ มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

(1) หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ ต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

จากการศึกษา พบว่า หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ศาลยุติธรรม (36.27%) รองลงมา ศาลรัฐธรรมนูญ (35.29%) ศาลปกครอง (26.46%) และศาลทหาร (1.98 %) ตามลำดับ

(2) แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษา พบว่า แหล่งข้อมูลที่ประชาชนทั่วประเทศเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) โทรทัศน์ (34.23 %) 2) อินเทอร์เน็ต (17.98 %) 3) หนังสือพิมพ์ (17.92 %) 4) วิทยุ (17.82 %) และ 5) สิ่งพิมพ์/เอกสารแจก/แผ่นพับ (10.74 %)

(3) วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน

จากการศึกษา พบว่า วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญที่ประชาชนทั่วประเทศ เห็นว่าควรนำมาใช้ 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) นำเสนอเนื้อหาผ่าน โทรทัศน์/วิทยุ (25.42 %) 2) จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน (21.07 %) 3) เพิ่มพูนความรู้ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ (20.07 %) 4) จัดทำเนื้อหาผ่าน Social Media (17.22 %) และ 5) จัดทำสิ่งพิมพ์/หนังสือ (16.78 %)

7. ข้อเสนอแนะการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน

ในการศึกษาวิจัยถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญนั้น โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นทั่วประเทศ ถึงระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยได้พิจารณาเลือกหลักธรรมาภิบาลมาเป็นตัวชี้วัดความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า รวมถึงศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่

เกี่ยวข้องกับการสื่อสารขององค์กร ไม่ว่าจะเป็น แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นขององค์กร แนวคิดเรื่องภาพลักษณ์องค์กร แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ แนวคิดในการสื่อสารมวลชนและการศึกษาตัวอย่างและรูปแบบของการสื่อสารระหว่างระหว่างศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศกับประชาชน โดยคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นสองเงื่อนไข ดังนี้

7.1 เงื่อนไขภายในองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาสำรวจความคิดเห็นและทบทวนแนวคิดทฤษฎีแล้วจะพบว่า เงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งมีความเชื่อมั่นในสายตาของประชาชนได้นั้น คือ ต้องจัดวางโครงสร้างขององค์กรและกระบวนการทำงานให้มีความเชื่อมั่น รวมถึงการมีภาพลักษณ์ที่ดี กล่าวคือ ทำอย่างไรให้ศาลรัฐธรรมนูญไทยเป็นองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์หรือมีคุณธรรมสูง มีความยุติธรรมในสายตาประชาชน

จากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว พบว่า ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กรนั้น สามารถสร้างได้ใน 3 ระดับ คือ บุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และระบบ (System) ซึ่งหากพิจารณาและนำมาปรับใช้กับโครงสร้างการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญไทยนั้น การสร้างความเชื่อมั่นที่เป็นเงื่อนไขภายในองค์กรเอง อาจพิจารณาได้ใน 3 ระดับ คือ

- ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กร ระดับบุคคล (Individual) คือ “ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” เนื่องจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นบุคคลที่เป็นหลักในกระบวนการทำหน้าที่ขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญและเป็นผู้ซึ่งสังคมและประชาชนจับตามองในการทำงาน การตัดสินคดี สำหรับการสร้างความเชื่อมั่นในรายบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนี้ ควรจะต้องทำให้ ที่มา คุณสมบัติ กระบวนการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับ และมีคุณสมบัติเป็นที่ประจักษ์ที่เหมาะสมกับการทำงาน คือ มีความรู้ความสามารถในทางกฎหมายโดยเฉพาะในทางกฎหมายมหาชน คดีที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญหรือในทางรัฐศาสตร์ เป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง รวมถึงในการทำคำวินิจฉัย (โดยเฉพาะส่วนตน) ต้องทำให้ประชาชน หรือสาธารณะเห็นได้อย่างประจักษ์แจ้งว่า มีการวินิจฉัยตัดสินคดีภายใต้หลักกฎหมาย และมีความยุติธรรม เป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเชื่อมั่นด้านศักยภาพ (Competence Trust) และความเชื่อมั่นด้านคำมั่นสัญญา (Contractual Trust) รวมถึงมีบรรทัดฐานในคำตัดสิน

- ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กร ระดับกลุ่ม (Group) สามารถพิจารณาได้จาก “คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ” ในฐานะการทำงานแบบองค์กรกลุ่ม ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยและเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สะท้อนการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญว่ามีความเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เพราะในการดำเนินกระบวนการพิจารณาศาลรัฐธรรมนูญจะใช้รูปแบบการจัดเป็นองค์คณะและมีการทำคำวินิจฉัยส่วนกลาง ซึ่งถือเป็นคำวินิจฉัยที่มีผลผูกพันทุกองค์กร อีกทั้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนั่นเองก็จะเป็นการสะท้อนความเป็นกลางทางการเมือง ความยุติธรรม การตัดสินภายใต้กรอบของกฎหมาย ภายใต้หลักนิติรัฐ ตลอดจนการตัดสินพิจารณาคดีในเชิงรุกมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพหรือคดีทางการเมืองเพื่อให้ประเทศสามารถมีทางออกได้ในกรณีที่มีปัญหาความขัดแย้งขึ้น

กลุ่มหน่วยงานสนับสนุนภายใต้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคดีรัฐธรรมนูญนั้น เป็นคดีที่กลุ่มเจ้าหน้าที่ของสำนักงานศาลไม่ต้องพบปะกับประชาชนมากนัก ซึ่งแตกต่างจากการทำงานของศาลปกครองที่มักจะรับเรื่องร้องเรียนข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น ภายใต้โครงสร้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องทำให้การทำงานของสำนักงานศาลสามารถสร้างความเชื่อมั่น ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนในรูปแบบเชิงรุกมากยิ่งขึ้น (เป็นเงื่อนไขภายนอกองค์กรศาล) ตลอดจนต้องสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจต่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือสำนักงานเองด้วย ไม่ว่าจะเป็น การมีเป้าหมายหรือค่านิยมร่วมภายในองค์กรหรือสำนักงาน การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับภาระกิจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ มีการแต่งตั้งคัดเลือกผู้บังคับบัญชาในการดำรงตำแหน่งอย่างมีความเหมาะสมตามความรู้ความสามารถ มีการกำหนดกฎระเบียบของหน่วยงานให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินงาน เพื่อลดความไม่แน่นอนหรือความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นต้น

- ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กรระดับ ระบบ (System) ซึ่งพิจารณาได้จาก กระบวนการพิจารณาคดีและกระบวนการทำงานภายในหน่วยงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเป็นที่ทราบดีว่า การกำหนดกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นการกำหนดโดยผลของกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ดี ในกระบวนการดำเนินงานของการทำคำวินิจฉัย การแสวงหาข้อเท็จจริง การดำเนินงานต่าง ๆ ของศาล จำเป็นต้องอาศัยระเบียบของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการของภายในองค์กรศาลเอง ดังนั้นเพื่อให้ไม่เกิดเป็นที่ครหาต่อสาธารณะหรือก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ขัดกัน เช่น ระบบการบริหารงานคดี ระเบียบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้ง

ผู้เชี่ยวชาญ เลขานุการ ที่ปรึกษาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบที่เกี่ยวข้องการอัตราเงิน สวัสดิการต่าง ๆ ต้องเป็นไปอย่าง ชัดเจน โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลภายในองค์กรและสามารถสร้างความเชื่อมั่นขององค์กรสู่สาธารณะได้

อาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อถือไว้วางใจในองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะศาลรัฐธรรมนูญนั้น เกิดจากเงื่อนไขภายในองค์กรเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในหน่วยงานสำนักงานของศาล รวมถึงคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ในปัจจุบันมีการปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางความคาดหวังต่าง ๆ จากสาธารณชน จึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติตามพันธกิจหน้าที่ ที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งนอกจากต้องอาศัยศักยภาพส่วนบุคคลแล้ว ยังต้องได้รับความร่วมมืออันดีจากบุคลากรภายในหน่วยงาน ซึ่งถือเป็นทีมงานเดียวกันในการขับเคลื่อนภารกิจ ความเชื่อถือไว้วางใจระหว่างกัน จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีและความปรองดองร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่

7.2 เงื่อนไขภายนอกองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ

ในประเด็นเรื่องข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเงื่อนไขภายนอกองค์กรศาลรัฐธรรมนูญนั้น หมายถึงการทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับ ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชน ตลอดจนประชาชน สังคมสามารถเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีการสื่อสารออกไป “ภายนอก” องค์กรและดำเนินงานในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Favorable Image) ให้แก่องค์กรนั้น ก็เพื่อเป็นการเผยแพร่ สื่อสารบทบาทหน้าที่ การทำงานของศาลไปยังสาธารณะ โดยจำเป็นต้องยึดหลักดังต่อไปนี้ [1]

1. ศาลรัฐธรรมนูญต้องเปิดโอกาสให้มีการสำรวจ ทัศนคติ ท่าที และความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ค้นถึงจุดดีและจุดบกพร่องหรือจุดอ่อนแห่งภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการทำสำรวจวิจัยประกอบด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงและนำข้อมูลที่ได้ มาจัดทำแผนในการประชาสัมพันธ์หรือการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสาธารณะต่อไป

[1] วิรัช อภิรัตนกุล. (2544). การประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2. ศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องมีการจัดทำ มีการวางแผนและกำหนดขอบเขตของภาพลักษณ์ ที่องค์กรต้องการจะสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน เช่น ต้องถามตนเองดูว่าองค์กรของเราคือใคร ทำอะไร จุดยืน (Stand point) ขององค์กรคืออะไร อยู่ที่ไหนและองค์กรต้องการที่จะให้ประชาชนเห็นภาพลักษณ์ต่อองค์กรอย่างไร หรือเป็นไปในด้านใดบ้าง เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการวางแผนดำเนินงานขั้นต่อไป เช่น ศาลรัฐธรรมนูญไทย มีพันธกิจคือ “ศาลรัฐธรรมนูญมีพันธกิจหลักในการรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ สร้างบรรทัดฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ สร้างความถูกต้องเป็นธรรมของระบบนิติรัฐและรักษาความชอบธรรมของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญควรจะต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับพันธกิจดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมด้วย (ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีการจัดทำแผนยุทธ์ศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2555-2559 ไว้แล้ว)

3. ศาลรัฐธรรมนูญควรกำหนดหัวข้อ (Themes) ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ประชาชน ซึ่งหัวข้อ (Themes) เหล่านี้ก็คือ การกำหนดเนื้อหาข่าวสาร (Message) ที่จะใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะกลุ่มประชาชน โดยหัวข้อเหล่านี้อาจใช้เป็นคำขวัญ (Slogan) หรือข้อความสั้น ๆ ที่กินใจและชวนให้จดจำได้ง่าย สิ่งสำคัญคือ หัวข้อเหล่านี้จะต้องมีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจและมีอิทธิพลโน้มน้าวชักจูงใจประชาชนให้เกิดภาพลักษณ์ (Image) ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องการ อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพของคำขวัญในการดึงดูดความสนใจเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากทำให้ประชาชนสนใจได้แล้วองค์กรก็จะสามารถสื่อสารให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ได้โดยไม่ยากนัก

4. การใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินงานสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ เข้าช่วยประกอบเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น รวมทั้งการใช้การโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relations Advertising) สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น จุลสาร โปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการสื่อสารมวลชนมีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กร ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามที่ต้องการนำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบนั้น ไม่เพียงแต่เพื่อประโยชน์ขององค์กรเท่านั้น แต่ยังมีเป้าหมายของการสื่อสารในงานประชาสัมพันธ์มุ่งไปที่การสร้างกลไกด้วยรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ให้เกิดขึ้นอีกด้วย

การสื่อสารสองทางนี้ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การสื่อสารสองทางแบบสมดุล (two-way symmetric) ซึ่งเน้นที่เป้าหมายของการสื่อสารที่การสร้างความเข้าใจร่วมกัน (mutual understanding) ระหว่างผู้ส่งสารคือองค์กรและผู้รับสารคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความสมดุลกัน คือ มีความเท่าเทียมกันนั่นเอง ดังนั้น ภารกิจของการประชาสัมพันธ์หรือกลยุทธ์ใด ๆ ที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดขึ้นจะต้องไม่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ขององค์กรเป็นที่ตั้งเท่านั้นแต่จะต้องเป็นการประสานประโยชน์ทั้งขององค์กรและกลุ่มเป้าหมาย องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านกิจกรรมหรือสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สร้างการมีส่วนร่วมที่เอื้อประโยชน์ให้องค์กรได้รับรู้สาธารณมติ (Public Opinion) และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรได้ตลอดเวลาและที่สำคัญองค์กรต้องนำข้อมูลดังกล่าวนำมาใช้ในการพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายขององค์กรอีกด้วย จึงถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมหรือสื่อที่ศาลรัฐธรรมนูญสามารถเลือกใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตรงกับเรื่องที่จะทำเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสอดคล้องกับความถี่ในการจัดทำกิจกรรม เช่น

1. การจัดกิจกรรมที่ใช้ตัวบุคคลเป็นสื่อ หมายถึง การเลือกใช้สื่อที่ให้บุคคลเป็นช่องทางหรือเป็นตัวกลางในการสื่อสาร เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เลขาธิการ ผู้อำนวยการ ผู้บริหาร นักวิชาการ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของศาลรัฐธรรมนูญไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนา การประชุม การอภิปราย การอบรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้า (face-to-face communication) และเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารที่สามารถพูดคุย ซักถาม ตรวจสอบความเข้าใจหรือปฏิกิริยาตอบสนอง (Feedback) จากการสื่อสารพูดคุยได้ทันที จึงสามารถสร้างความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว มีความถูกต้องในการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

2. การสื่อมวลชน หมายถึง ช่องทางที่สามารถนำข้อมูลข่าวสารจากศาลรัฐธรรมนูญไปถ่ายทอดหรือแพร่กระจายไปสู่ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มประชาชนเป้าหมายจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพื่อให้เกิดการรับรู้พร้อมกันหรือในเวลาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งประเภทของสื่อมวลชนที่นิยมใช้ในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

3. การจัดให้มีสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่จัดทำขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดหรือเผยแพร่เนื้อหาไปสู่กลุ่มประชาชนที่เป้าหมายโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ ตัวอย่างเช่น หนังสือ วารสาร รายงานประจำปี แผ่นพับ โปสเตอร์ ปฏิทิน ของที่ระลึก เป็นต้น

4. การจัดให้มีสื่อโสตทัศน์ หมายถึง สื่อประชาสัมพันธ์ที่จัดทำขึ้นโดยมีกลุ่มประชาชนเป้าหมายโดยเฉพาะ ซึ่งมีอยู่หลายช่องทาง เช่น รูปภาพ แบบจำลอง วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ผสมผสานกับสื่ออื่น ๆ ได้ โดยศาลรัฐธรรมนูญสามารถทำวีดิทัศน์ เพื่อเผยแพร่ถึงตัวอย่างคดีที่สำคัญ ๆ ที่มีผลต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น คดีการใช้ชื่อสกุลของสามี หรือคดีการสมัครสอบเป็นผู้พิพากษาของผู้พิการ เป็นต้น

5. สื่อกิจกรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมที่องค์กรได้จัดทำขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวพันกับสื่อมวลชน การจัดให้เยี่ยมชมหน่วยงานศาลรัฐธรรมนูญ การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การประกวดเรื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านงานรัฐธรรมนูญ ฯลฯ เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ก่อให้เกิดการรับรู้การยอมรับ หรือสร้างความรู้สึกประทับใจ จนนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานต่อไป

6. สื่อโทรคมนาคม เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่อาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วแม้จะอยู่ห่างไกลกัน เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์ โทรสาร บริการส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ วีดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ อินเทอร์เน็ต อีเมล์ ฯลฯ

ทั้งนี้ ในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อหรือกิจกรรมในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจของศาลรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะสื่อสารออกไป โดยสามารถวิเคราะห์ได้ 4 ประการด้วยกัน[2] คือ

1. กลุ่มเป้าหมายคือใคร ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์จะต้องนำกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสารมาวิเคราะห์พฤติกรรมต่าง ๆ อย่างละเอียด เช่น กลุ่มเป้าหมายเปิดรับข่าวสารจากสื่อใดมากที่สุด เชื่อถือสื่อใดมากที่สุด ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาวิเคราะห์ร่วมกับคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้สื่อ

[2] สุทธิลักษณ์ หวังสันติธรรม. (2548). กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์.เอกสารการสอนชุดวิชากลยุทธ์. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

2. กลุ่มเป้าหมายอยู่ที่ไหน จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ภูมิลำเนาที่พักอาศัยของกลุ่มเป้าหมาย เช่น อยู่ในเขตเมืองหรือในชนบท ซึ่งจะทำให้ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์ได้ทราบถึงข้อจำกัดในการใช้สื่อแต่ละประเภทเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

3. สารที่ต้องการจะส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายคืออะไร มีเนื้อหาอย่างไร ต้องการนำเสนอสาระข้อมูลรายละเอียดมากน้อยเพียงใดให้แก่ผู้รับสาร ซึ่งประเด็นเหล่านี้ก็จะเป็นเกณฑ์ให้แก่ผู้วางแผนสามารถเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม

4. เมื่อไหร่จึงจะสื่อสารประชาสัมพันธ์ออกสู่กลุ่มเป้าหมาย คือ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการส่งสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออกสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าสื่อและกิจกรรมใดเหมาะสม หรือมีความพร้อมสำหรับช่วงเวลา สถานการณ์ต่าง ๆ ตามแผนงานประชาสัมพันธ์ที่ตั้งไว้

อาจกล่าวได้ว่า การประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารไปยังสาธารณะ หรือประชาชนนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี หรือเข้าใจที่ถูกต้องนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึง ข่าวสาร (Message) ของการที่จะต้องการออกไปด้วยวิธีการที่รวดเร็วและต่อเนื่อง (Rapid and Continue) โดยผ่านทางระบบกลไกของสื่อ ที่หลากหลายตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

ตัวอย่างการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศที่น่าสนใจ เช่น ในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมันนี ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ที่มีความสมบูรณ์ โดยเฉพาะมีการรวบรวมคำวินิจฉัยของศาลที่ง่ายต่อการค้นหา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีรัฐธรรมนูญเป็นภาษาต่าง ๆ หลากหลายภาษา อย่างน้อยห้าภาษา เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาได้อย่างกว้างขวาง มีการจัดทำสรุปย่อข้อมูลของคดี คำวินิฉัยในภาษาสำนวนที่ง่ายให้บุคคลทั่วไปได้เข้าใจ อีกทั้ง ในประเทศฝรั่งเศสยังมีการจัดทำกิจกรรม “Prix de thèse du Conseil” เป็นการประกวดวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ ในทุก ๆ งานประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจของศาลรัฐธรรมนูญในหลายประเทศ มีการใช้ช่องทางในการสื่อสารแบบ social media เพื่อให้เกิดการสื่อสารสองทางที่รวดเร็วและสามารถตอบสนองต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วของคนรุ่นใหม่ได้ โดยได้จัดทำข้อมูลของคำวินิจฉัยให้มีเนื้อหาสั้น กระชับและครบถ้วนเพื่อสะดวกต่อการติดตาม

การจัดทำกระดานสอบถามบนเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศ เป็นการจัดการสื่อสารทางตรงอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญและทรงพลังพอ ๆ กับการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อโทรทัศน์ นั่นก็คือช่องทางการสื่อสารที่เรียกว่ากระดานสนทนา ที่ทำหน้าที่เป็นเหมือนสถานที่ตอบข้อสงสัยของประชาชนที่มีคำถามต่าง ๆ โดยการทำงานของกระดานสนทนานั้นเปรียบเหมือนการส่งจดหมายตอบโต้กัน ทั้งแบบจดหมายที่เขียนด้วยลายมือและจดหมายที่เขียนด้วยคอมพิวเตอร์ แต่กระดานข้อความมีข้อดีมากกว่าตรงที่ข้อความที่ถูกถามหรือเนื้อความของจดหมายนั้นจะถูกเปิดเป็นสาธารณะ ไม่ใช่เพียงแค่ผู้รับสารและผู้ส่งสารเท่านั้นที่จะรับรู้ข้อมูลแต่เพียง 2 คน เมื่อศาลนำรูปแบบของกระดานสนทนามาใช้บนเว็บไซต์ของศาลและจัดการให้มีผู้ที่คอยตอบคำถามต่าง ๆ ที่ประชาชนหรือใครก็ตามแต่มีข้อสงสัยโดยตรง การสื่อสารรูปแบบนี้ก็ถือเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ศาลควรนำมาปรับใช้กับการทำงานของศาลในอนาคต

นอกจากนี้ การจัดทำแอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางที่ง่ายต่อการนำเสนอข้อมูลและติดต่อสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งนอกจากเว็บไซต์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับใช้ในการสื่อสารทางตรงผ่าน Smart Phone เพื่อให้ผู้รับข่าวสาร หรือผู้ที่ติดตามข่าวสาร สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของสิ่งที่เราสนใจได้ง่าย ๆ เพียงแค่ผ่านแอปพลิเคชัน หากสำรวจดูในช่วงระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมานี้ จะพบว่ามีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานที่มีการพัฒนาแอปพลิเคชันขึ้นมาใช้ภายในหน่วยงานเพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารข้อมูลกับผู้ที่สนใจ หรือประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โดยภายในแอปพลิเคชันต่าง ๆ ก็จะมีการระบุถึงการทำหน้าที่ของหน่วยงาน การทำงานและมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ตัวอย่างเช่น ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศอินโดนีเซีย มีการใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านทางแอปพลิเคชันของหน่วยงานศาล โดยภายในแอปพลิเคชันนั้นจะประกอบไปด้วยวีดีโอความรู้ในการทำหน้าที่ของศาล คำพิพากษาของศาล ช่องทางการติดต่อสื่อสารกับศาล ฯลฯ หากศาลรัฐธรรมนูญไทยอยากสร้างความเชื่อมั่นและการสื่อสารข้อมูลถึงประชาชนได้โดยตรงนั้นช่องการของแอปพลิเคชัน ก็เป็นที่น่าสนใจในการพิจารณาอยู่ไม่น้อย

8. ข้อเสนอแนะ รูปแบบ วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบและวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องพิจารณากระบวนการวางแผนในการสื่อสารภายนอกองค์กรของศาลรัฐธรรมนูญ โดย จำเป็นต้องพิจารณาถึง กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เนื้อหาที่จะทำการสื่อสาร รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการสื่อสารออกไป ทั้งนี้จากการสำรวจความคิดเห็น ผลของความคิดเห็นสามารถนำมาเป็นประเด็นพิจารณาในการนำเสนอข้อเสนอแนะ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปประเด็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ

กลุ่มเป้าหมาย	วัตถุประสงค์การสื่อสาร	เนื้อหาสาระ	วิธีการ/รูปแบบ
ประชาชนทั่วไป	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ : วิทยุ โทรทัศน์ 2. สื่อสิ่งพิมพ์: หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ 3. สื่อสมัยใหม่: อินเทอร์เน็ต social media
ผู้ประกอบอาชีพอิสระ	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1.สื่อสิ่งพิมพ์: หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ 2. สื่อสมัยใหม่: อินเทอร์เน็ต social media
นักเรียน / นักศึกษา	ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบ นำเสนอผลคำวินิจฉัยที่สำคัญ	ลึกซึ้ง เฉพาะเจาะจงถึงประเด็นต่าง ๆ ในการตัดสินวินิจฉัย	1. สื่อสมัยใหม่: อินเทอร์เน็ต social media 2. สื่อกิจกรรม : การประกวด กิจกรรมค่าย
ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ เจ้าหน้าที่รัฐวิสหากิจ/ นักการเมือง	ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบ นำเสนอผลคำวินิจฉัยที่สำคัญ	ลึกซึ้ง เฉพาะเจาะจงถึงประเด็นต่าง ๆ ในการตัดสินวินิจฉัย	1.สื่อสิ่งพิมพ์: หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ 2. สื่อกิจกรรม : สัมมนาวิชาการ นิทรรศการ

จากตารางดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุป รูปแบบ วิธีการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและรูปแบบที่เหมาะสม ได้ดังนี้

- สำหรับกลุ่มผู้ที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/เจ้าที่หน้าที่ของรัฐและนักการเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ติดตามและรับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุด การใช้สื่อสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีคนติดตามมากที่สุดและสื่อสารได้อย่างกว้างขวางก็จะทำให้กลุ่มเป้าหมายนี้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดี นอกจากนี้ สามารถนำเสนอข้อมูลที่ลึกซึ้ง คำวินิจฉัยคดีที่สำคัญ ๆ ให้กับกลุ่มเป้าหมายนี้ ผ่านช่องทางสื่อสิ่งพิมพ์ นิทรรศการและการจัดสัมมนาวิชาการก็จะเป็นการเหมาะสมสำหรับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รับราชการ/รัฐวิสาหกิจได้อย่างดี

- สำหรับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ การใช้สื่อสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีคนติดตามมากที่สุดและสื่อสารได้อย่างกว้างขวางก็จะทำให้กลุ่มเป้าหมายนี้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดี นอกจากนี้ สามารถนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ๆ รวมถึงคำวินิจฉัยคดีที่ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ให้กับกลุ่มเป้าหมายนี้ผ่านช่องทาง สื่อสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต หรือ social media ต่าง ๆ ก็จะเป็นการเข้าถึงการให้ข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายนี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การจัดสื่อกิจกรรม เช่น การจัดสัมมนาวิชาการ การประกวดต่าง ๆ หรือกิจกรรมเข้าค่าย ก็สามารถทำให้กลุ่มนักเรียนนักศึกษาเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ โครงสร้างขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศาลรัฐธรรมนูญได้เป็นอย่างดี

- สำหรับกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพอิสระและกลุ่มประชาชนทั่วไป การใช้สื่อสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีคนติดตามมากที่สุดและสื่อสารได้อย่างกว้างขวางก็จะทำให้กลุ่มเป้าหมายนี้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นพื้นฐาน เข้าใจง่ายได้อย่างดี รวมถึงการใช้สื่อสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต ก็จะสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวที่มีเวลาสืบค้นข้อมูลได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ การใช้สื่อสมัยใหม่นี้ ต้องมีการจัดทำข้อมูล ผลของคำวินิจฉัยให้ถูกต้องแม่นยำ (ไม่เน้นความรวดเร็วแต่เน้นความถูกต้องของข้อมูลเพื่อป้องกันมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาดออกไปในวงกว้าง) รวมถึงต้องเป็นข้อมูล เนื้อหาสาระที่กระชับ ใช้ภาษาเข้าใจง่าย มีแผนผังแผนภาพกราฟฟิก ก็จะทำให้การสื่อสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ได้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

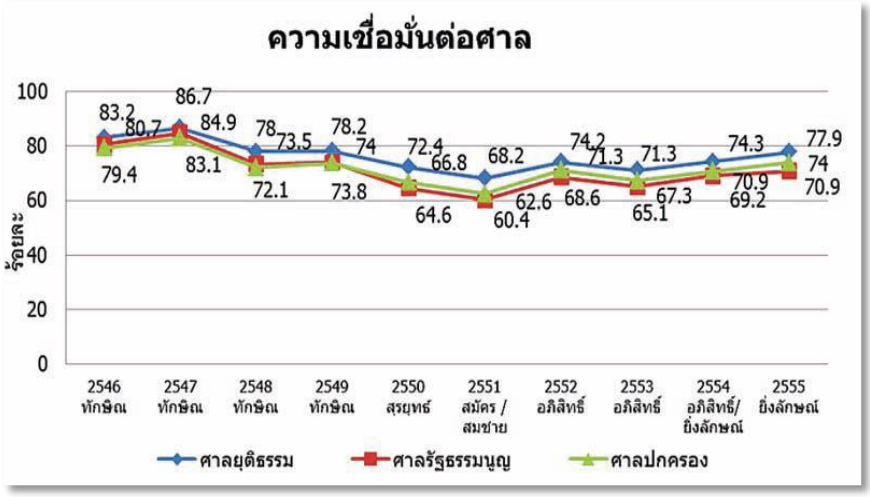
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Court) ขึ้นเป็นครั้งแรกจากเดิมที่ประเทศไทยเคยใช้ระบบ “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” โดยศาลรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นมานั้นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญและป้องกันมิให้กฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้กำหนดให้มีศาลรัฐธรรมนูญขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยถือว่าศาลรัฐธรรมนูญมีสถานะเป็นองค์กรศาลอีกองค์กรหนึ่งที่ใช้อำนาจในทางตุลาการ มีเขตอำนาจเฉพาะเจาะจงตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญมีภารกิจสำคัญในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมาย อาทิเช่น การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การวินิจฉัยว่าหนังสือสนธิสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และอำนาจในการวินิจฉัยเกี่ยวกับการสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เพื่อให้การดำเนินภารกิจของรัฐเป็นไปตามหลักนิติรัฐและหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลเพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จากการใช้อำนาจรัฐที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและยืนยันการดำรงอยู่ของการสถาปนาความเป็นนิติรัฐ (Legal state) ผ่านการทำหน้าที่พิทักษ์หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่สำคัญภายใต้ระบอบการเมืองการปกครองที่ต้องทำหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระขององค์กรและบุคคล มีกระบวนการแต่งตั้งสรรหาตุลาการที่ได้รับการยอมรับ มีกฎหมายวิธีพิจารณาความเป็นการเฉพาะอันเป็นลักษณะของความเป็นองค์กรตุลาการในทางเนื้อหา ตั้งแต่ในการรับคำร้อง การพิจารณาคำร้อง กระบวนการพิจารณาแบบไต่สวน เปิดเผย รวมถึงการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย คำวินิจฉัยมีลักษณะเป็นที่สุด (Res judicata) เด็ดขาด ผูกพันอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ ทั้งนี้

เพื่อให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปเพื่อการพิทักษ์รัฐธรรมนูญดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ทุกประการ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 มาตรา 217 ได้มีการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ ได้แก่ “สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Office of The Constitutional Court)” ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญ และได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

อย่างไรก็ดี ท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองของไทยในช่วงตลอดระยะเวลาเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญได้ถูกตั้งคำถามจากสาธารณชนและสังคม ถึงบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลกระทบต่อการเมืองการปกครอง รวมถึงการที่ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในหลากหลายสำนัก รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นต่อความเชื่อมั่นการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญที่ทำการสำรวจโดยสถาบันพระปกเกล้า (พ.ศ. 2556) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นศรัทธาของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ศาลปกครองและศาลยุติธรรม อีกทั้งความเชื่อมั่นศาลรัฐธรรมนูญจะอยู่ในเกณฑ์ต่ำลงในช่วงที่มีประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองสูง

ที่มา : มองอดีต แลอนาคต วัดระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันต่าง ๆ และความพึงพอใจต่อบริการของรัฐ พ.ศ. 2546 - 2553 โดย ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ

อีกทั้งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเป็นกลางทางการเมือง จึงทำให้กระแสความเชื่อมั่นศรัทธาขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญลดลง อันเนื่องมาจากคำวินิจฉัยหลาย ๆ คดีที่สำคัญอันส่งผลกระทบต่อประเทศ ซึ่งสังคมกลับมองว่านี่คือช่วงปีแห่งวิกฤตความขัดแย้งของสังคมไทยที่มีศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปมีส่วนร่วม ทำให้ประเทศกลับเดินเข้าสู่ทางตันมากกว่าที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องการดำรงสถานะเป็นสถาบันสำคัญในการยุติความขัดแย้งและหาทางออกให้ประเทศ

อย่างไรก็ดี การที่สังคมหรือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่คลาดเคลื่อน ย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่นศรัทธาขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญ เหตุผลหนึ่งที่สำคัญอาจเกิดจากกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับสาธารณะ ตั้งแต่กระบวนการสรรหาตุลาการ กระบวนวิธีพิจารณาคดี การรับคำร้องตลอดจนภายหลังที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยคดีเสร็จสิ้นแล้ว รวมถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เผยแพร่สู่สาธารณะชนถูกบิดเบือนคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง อีกทั้งในการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญเอง ก็ยังมีช่องทางที่ไม่สมบูรณ์ในการเผยแพร่คำวินิจฉัยเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจอย่างถูกต้อง เนื่องจากไม่มีกฎเกณฑ์และวิธีการที่แน่ชัดเกี่ยวกับการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญสู่สาธารณะ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการเผยแพร่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะมีการดำเนินการเผยแพร่คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอยู่ 2 รูปแบบ คือ การแถลงข่าวโดยคณะโฆษกที่ตั้งขึ้นตามคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ และการแจก

เอกสารข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Press release) ซึ่งรับผิดชอบโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

จะเห็นได้ว่า ในการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญนั้น กระบวนการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากความเชื่อถือไว้วางใจเป็นความสัมพันธ์แบบห่วงโซ่ที่ทุกฝ่ายมีความเกี่ยวเนื่องและผลกระทบสอดคล้องกันอยู่โดยสามารถแบ่งความเชื่อมั่นหรือความเชื่อถือออกเป็น 2 มิติ คือ (1) ความเชื่อมั่นเชื่อถือไว้วางใจจากความรู้กับความเชื่อไว้วางใจจากศีลธรรม (Knowledge – based and Moralistic Trust) และ (2) ความเชื่อถือไว้วางใจส่วนตัวกับความเชื่อไว้วางใจแบบระบบ (Personal and system Trust)

1. ความเชื่อถือไว้วางใจจากความรู้กับความเชื่อไว้วางใจจากศีลธรรม (Knowledge – based and Moralistic Trust) หมายถึง ความเชื่อมั่นที่มีต่อความรู้และข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นที่ได้ประสบมาด้วยตนเองและพิจารณาแล้วว่าเชื่อถือได้

2. ความเชื่อถือไว้วางใจส่วนตัวกับความเชื่อไว้วางใจแบบระบบ (Personal and system Trust) หมายถึงปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นโดยตรงเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่อง จึงเกิดความเชื่อมั่นเชื่อใจบุคคล องค์กรที่ได้พบและทำความรู้จักคุ้นเคยกัน ในทางกลับกัน ความเชื่อถือไว้วางใจแบบระบบ (System trust) เป็นประเภทของความไว้วางใจที่ตั้งอยู่บนระบบหรือสถาบันที่มีกฎระเบียบอย่างเป็นทางการที่มีการยอมรับในสังคม

หากพิจารณาถึงแนวทางที่องค์กรภาครัฐ หรือศาลรัฐธรรมนูญจะเสริมสร้างและฟื้นฟูความเชื่อถือไว้วางใจนั้น จำต้องคำนึงถึงการสร้างความพึงพอใจก่อนซึ่งจะเป็นหนทางนำไปสู่ความเชื่อถือไว้วางใจ เนื่องจากความพึงพอใจเกิดจากความคิดและความคาดหวังซึ่งสามารถแยกประเภทออกเป็น 4 ทฤษฎี คือ

- Cognitive Dissonance (Assimilation) คือ ความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติงานจะถูกลดลงโดยการปรับความคิดและความคาดหวังของประชาชน
- Contrast Theory คือ หากผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามที่คาดหวังแล้วระดับความพึงพอใจจะต่ำกว่าในกรณีที่ไม่มีความคาดหวังเลย
- Generalized Negativity คือ ไม่ว่าความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างผลการปฏิบัติงานกับความคาดหวังจะน้อยหรือแคบเพียงใด ทัศนคติและความพึงพอใจของประชาชนก็มักเป็นในเชิงลบเสมอ

- Assimilation – contrast คือ การที่ช่องว่างระหว่างผลการปฏิบัติงานกับความคาดหวังจะขยายหรือแคบลงขึ้นอยู่กับระดับ (Threshold) มาตรฐานที่ประชาชนตั้งไว้ นั่นคือ ประชาชนจะยังคงยอมรับในช่องว่างที่เกิดขึ้นตราบเท่าที่ช่องว่างนั้นไม่เกินเส้นที่ตั้งไว้

สำหรับในระดับองค์กร การฟื้นฟูความเชื่อถือไว้วางใจสามรถดำเนินตามแนวคิด “การสร้างวัฒนธรรมองค์กร” 3 หลัก คือ จิตวิญญาณแห่งความโปร่งใส (A Spirit of transparency) วัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบ (A Culture of accountability) บุคคลากรแห่งความดี (People of integrity) สำหรับระดับบุคคลหรือระดับข้าราชการ สามารถประยุกต์ได้ 3 ประเภท การสร้างความเชื่อถือไว้วางใจตามคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคล (Characteristic – based) ที่เกิดจากความคาดหวังตามคุณลักษณะทางประชาชน การสร้างความเชื่อถือไว้วางใจจากการดำเนินการรณรงค์เสริมสร้างจริยธรรมโดยตรงหรือผ่านทางกฎระเบียบต่าง ๆ โดยทางอ้อม รวมถึงการสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจจากการตอบสนองแก่ประชาชนในกระบวนการทำงานและการบริการที่ดี

ด้วยเหตุนี้ จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงแนวทางเสริมสร้างและฟื้นฟูความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดถึงรูปแบบและวิธีการการศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนในต่างประเทศเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ทั้งนี้ การสร้างความเชื่อมั่นความเชื่อถือไว้วางใจต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรวมถึงการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์เพื่อที่จะสามารถนำเอาผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรของรัฐองค์กรตุลาการ

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญไทย

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางหรือวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1.3.1 ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญไทยและต่างประเทศ 4 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐเกาหลีใต้และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

1.3.2 ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยทำการสำรวจจากประชาชนในภาคต่าง ๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

1.3.3 จัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3.4 นำเสนอแนวทางหรือวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นรูปธรรม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรของรัฐ องค์กรตุลาการ

1.4.2 ทราบถึงรูปแบบและวิธีการในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศ

1.4.3 ทราบถึงผลสำรวจความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญไทย

1.4.4 เสนอแนะแนวทางหรือวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

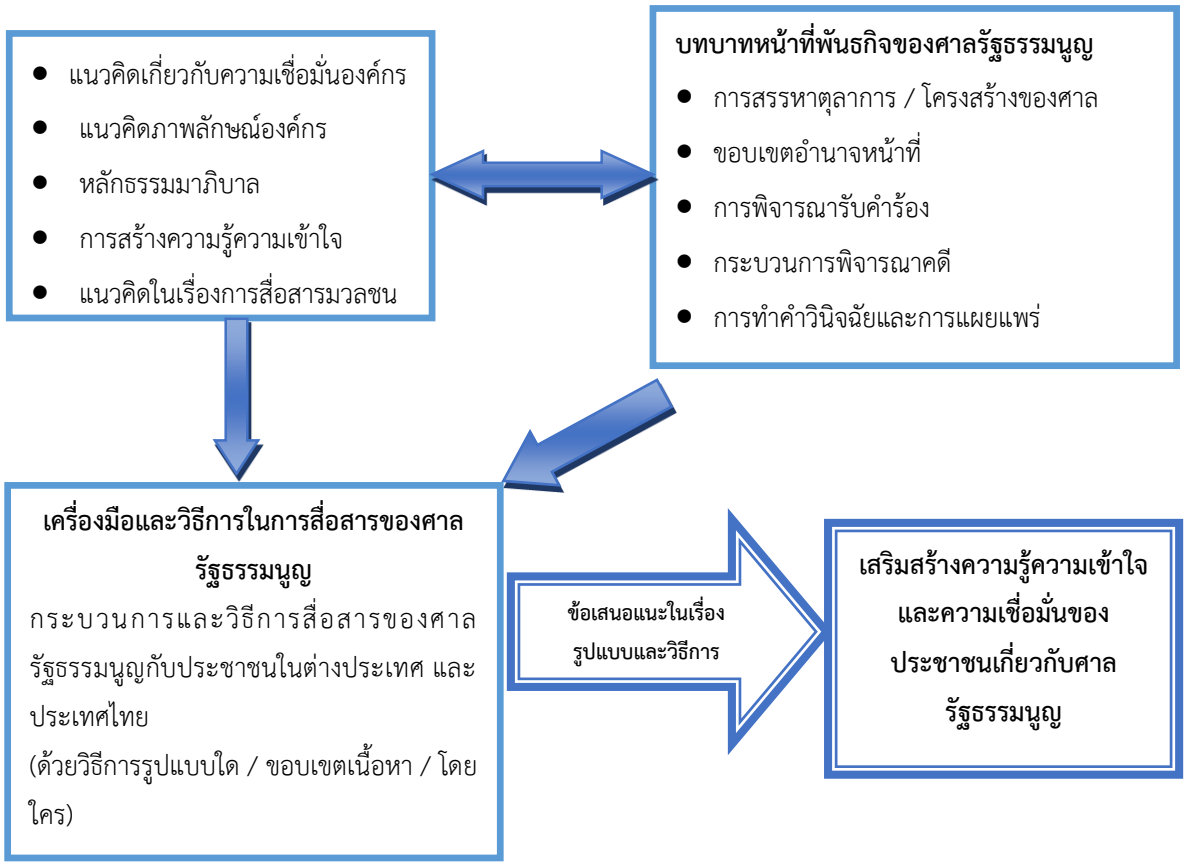
1.5 สมมติฐานการวิจัย

ความเชื่อมั่นและความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ จึงจำเป็นต้องออกแบบวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.6 กรอบแนวคิดการศึกษา

สำหรับกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญได้รับความเชื่อมั่นนั้น จำเป็นต้องศึกษาถึงแนวคิดที่สำคัญ ๆ ประกอบไปด้วย (1) แนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นขององค์กร (2) บทบาทหน้าที่พันธกิจของศาลรัฐธรรมนูญในแต่ละด้าน (3) การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสาร หรือเครื่องมือการสื่อสารที่ศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศใช้เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแบ่งเป็นประเด็นการศึกษาได้ ดังนี้ (1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นขององค์กร (2) แนวคิดเรื่องภาพลักษณ์องค์กร (3) แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (4) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ (5) แนวคิดในการสื่อสารมวลชน (6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นขององค์กร

ความเชื่อมั่นหรืออาจเรียกว่าความเชื่อถือไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงาน โดยเฉพาะความเชื่อถือของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ เนื่องจากหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือประชาชนขาดความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐแล้ว หน่วยงานภาครัฐนั้นก็จะไม่มีความสำคัญและขาดการสนับสนุน นอกจากนี้จะส่งผลกระทบต่อการให้ความร่วมมือ การประสานงาน การร่วมปฏิบัติงาน ดังนั้น การสร้างความเชื่อมั่นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงประชาชนไว้วางใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญอันจะส่งผลต่อการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยขอกล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (1) ความหมายของความเชื่อมั่น (2) องค์ประกอบของความเชื่อมั่น (3) รูปแบบของความเชื่อมั่น (4) ความเชื่อมั่นของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ (5) ระดับความเชื่อมั่นไว้วางใจในองค์กร (6) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในองค์กร

2.1.1 ความหมายของความเชื่อมั่น

ความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจ (Trust) มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย[1] พอจะสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจ เป็นการมอบความมั่นใจและความเต็มใจให้แก่หน่วยงานหรือประชาชน โดยเห็นว่าความมั่นใจเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นผลมาจากความเชื่อที่มีต่อองค์กรว่า องค์กรนั้นเป็นองค์กรที่น่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ หรือมีคุณธรรมสูง ประกอบด้วยการบริการที่มีคุณภาพ มีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือต่อสังคม

2.1.2 องค์ประกอบของความเชื่อมั่น

Reina & Reina[2] ได้กล่าวถึงความเชื่อมั่นว่า ความเชื่อมั่นจะเกิดขึ้นได้นั้นประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความเชื่อมั่นด้านศักยภาพ (Competence Trust) คือ การที่บุคคลมีความสามารถในการกระทำสิ่งที่จำเป็นต่อการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะในงานที่เฉพาะเจาะจงหรืองานที่มีความสลับซับซ้อนในการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและการช่วยให้ผู้อื่นสามารถทำงานของเขาได้ โดยพฤติกรรมที่สามารถช่วยสร้างและรักษาความเชื่อมั่นในศักยภาพ ได้แก่ การที่บุคคลมีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ มีความยุติธรรม สามารถเข้าใจและรับรู้ถึงศักยภาพของผู้อื่นได้และสามารถช่วยให้ผู้อื่นเกิดทักษะความชำนาญในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้

2. ความไว้วางใจด้านการสื่อสาร (Communication Trust) คือ การที่บุคคลมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันและกันอย่างคงที่และสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้การทำงานนั้นดำเนินไปหรือมีความก้าวหน้า และมีผลต่อความสามารถในการผลิตงานและผลกำไรอีกด้วย โดยพฤติกรรมที่สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมั่นด้านการสื่อสาร ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยการพูดในสิ่งที่ตรงกับความเป็นจริง มีการยอมรับความผิดพลาด มีการให้และรับข้อมูลป้อนกลับ การรักษาความลับ มีการชี้แจงถึงความมีเจตนาที่ดี

---

[1] Altman, I. and Taylor, D. A. (1973) .Social Penetration. New York: Holst, Rinehart, Winston. และ Bouckaert, G and Van de Walle, S. (2001). Government Performance and Trust in Government. Paper presented at the annual meeting of the European Group of Public Administration, Vaasa , Finland.

[2] Reina, D. S. and Reina, M. L. (1999). Trust and Betrayal in the Workplace : Building Effective In Your Organization. San Francisco : Berrett Koehler.

3. ความเชื่อมั่นด้านคำมั่นสัญญา (Contractual Trust) คือ การที่บุคคลได้กระทำในสิ่งที่พูดไว้ว่าจะกระทำ ซึ่งการกระทำในสิ่งที่ได้พูดไว้นี้จะก่อให้เกิดการผลิตความพร้อมที่จะให้บริการการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความใส่ใจในการมีส่วนร่วม หรือง่ายต่อการสื่อสารกลับ เมื่อมีการสัญญาไว้ ความเชื่อมั่นด้านคำมั่นสัญญานี้เกี่ยวข้องกับการรักษาความคิดเห็น ความตั้งมั่นในความซื่อสัตย์และการแสดงพฤติกรรมอย่างคงที่ ความเชื่อมั่นในความตั้งใจ ความแน่นอนและความเชื่อมั่นของบุคคลในความซื่อสัตย์จงรักภักดีจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นด้านคำมั่นสัญญาในการทำงาน โดยพฤติกรรมที่นำไปสู่ความเชื่อมั่นด้านคำมั่นสัญญา ได้แก่ การที่บุคคลมีการบริหารจัดการความคาดหวัง มีการสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ มีการให้อำนาจอย่างเหมาะสม มีความใส่ใจ มีการแสดงความเห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมา มีความคงเส้นคงวาและความแน่นอนในการกระทำ

ชาญชัย อาจินสมาจาร[3] ได้อธิบายวิธีการสร้างความเชื่อมั่น ไว้ดังนี้

1. การฝึกฝนให้เป็นคนเปิดเผย (Practice Openness) การเปิดเผยจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ให้บุคลากรอธิบายการตัดสินใจอย่างตรงไปตรงมาและเปิดเผยเกี่ยวกับปัญหาข้อมูลต่าง ๆ อย่างเต็มที่

2. มีความยุติธรรม (Be Fair) ก่อนการตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ ควรจะพิจารณาว่าบุคคลอื่นจะรับรู้หรือรู้สึกว่ามีความยุติธรรมหรือไม่ ให้ความยุติธรรมในการประเมินผล โดยยึดหลักความเสมอภาคและยุติธรรมในการให้รางวัลและการให้ความสนใจห่วงใยบุคลากร

3. พูดตรงตามความรู้สึกตนเอง (Speak Your Feeling) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดอย่างจริงใจจะทำให้บุคคลอื่นเกิดความเคารพในผู้พูดมากขึ้น

4. บอกความจริง (Tell the Truth) มีการติดต่อสื่อสารที่เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา นอกจากคำพูดแล้ว จะต้องพยายามสังเกตข่าวสารที่ไม่เป็นคำพูด (Non-Verbal Communication) หรือภาษาท่าทาง (Body Language)

5. แสดงความคงเส้นคงวา (Show Consistency) ให้เวลาคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นคุณค่าและเป็นที่เชื่อถือแล้วนำมาเป็นเครื่องตัดสินใจโดยต้องรู้ถึงความประสงค์ มีการดำเนินการด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อถือไว้วางใจ

[3] ชาญชัย อาจิณสมาจาร. (2541). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

6. รักษาคำมั่นสัญญา (Fulfill your promises) ทำให้บุคคลเชื่อว่าได้กระทำตามสัญญาที่ให้ไว้ทั้งการกระทำและคำพูด

7. รักษาความเชื่อมั่น (Maintain Confidence) ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจจากบุคคลอื่น

8. แสดงให้เห็นถึงความสามารถ (Demonstrate Competence) ทำให้บุคคลอื่นชื่นชมและมีความเคารพนับถือโดยการแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านอาชีพและเทคนิคต่าง ๆ ความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร ให้ความสนใจในการพัฒนาการสื่อสาร การสร้างทีมงานและทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นต้น

2.1.3 รูปแบบของความเชื่อมั่น

Lewis and Weigert[4] ได้เสนอแนวความคิดความเชื่อมั่น โดยแบ่งออกเป็น 2 มิติคือความเชื่อมั่นแบบมีเหตุมีผล (rational trust) และความเชื่อมั่นจากอารมณ์ความรู้สึก (emotional trust) โดยอธิบายว่าหากบุคคลใดมีความมีเหตุมีผลและมีอารมณ์ในระดับสูง บุคคลนั้นก็จะมีความไว้วางใจอย่างมีอุดมการณ์ หากบุคคลใดมีความมีเหตุมีผลในระดับสูงและมีอารมณ์ในระดับไม่ปรากฏ บุคคลนั้นจะอาศัยการรับรู้ถึงพฤติกรรมและเหตุการณ์รอบตัวมาเป็นการคาดเดาที่เป็นเหตุเป็นผลและนำมาเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการให้ความเชื่อมั่น ในทางกลับกันหากบุคคลใดที่มีอารมณ์ในระดับสูงและมีความมีเหตุมีผลในระดับไม่ปรากฏ บุคคลนั้นก็จะมีความเชื่อมั่นขึ้นอยู่กับโชคชะตาเป็นหลัก และหากบุคคลใดมีทั้งความมีเหตุมีผลและมีอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ บุคคลนั้นก็จะตกอยู่ในสภาวะตื่นตระหนกและหวาดระแวงต่อบุคคลรอบข้าง เนื่องจากไม่สามารถเชื่อมั่นหรือไว้วางใจใครได้อีกต่อไป (uncertainty panic) ดังรูปแบบต่อไปนี้

[4] Lewis, J. D., & Weigert, A. (1985). Trust as a Social Reality. Social Forces, 63(4), 973.

รูปแบบความเชื่อมั่นหรือไว้วางใจของ Lewis and Weigert (1985)

มิติของความเชื่อมั่น		มิติสภาวะทางอารมณ์ (emotionality)		
		สูง (high)	ต่ำ (low)	ไม่ปรากฏ (vitally absence)
มิติสภาวะทางเหตุและผล (Rationality)	สูง (high)	เชื่อมั่นอย่างมีอุดมการณ์	เชื่อมั่นโดยกระบวนการทางความคิด	เป็นการคาดเดาที่เป็นเหตุเป็นผล
	ต่ำ (low)	เชื่อมั่นโดยอารมณ์	เชื่อมั่นระดับปกติ	เป็นการรอคอยที่อาศัยความน่าจะเป็น
	ไม่ปรากฏ (vitally absence)	เชื่อมั่นขึ้นอยู่กับโชคชะตา	เชื่อมั่นขึ้นอยู่กับโชคชะตา	เป็นการอยู่บนความไม่แน่นอนหรือความหวาดกลัว

นอกจากนี้ Bachmann[5] และ Uslaner[6] ยังอธิบายความเชื่อมั่นโดยแบ่งเป็น 2 มิติใหญ่ คือ ความเชื่อมั่นที่มีฐานจากความรู้กับความไว้วางใจทางศีลธรรม (knowledge-based and moralistic trust) และความเชื่อมั่นส่วนตัวกับความเชื่อถือไว้วางใจเชิงระบบ (personal and system trust) โดยอธิบายถึงปัจจัย 4 มิติ ย่อยข้างต้น ดังนี้

มิติที่ 1 ความเชื่อมั่นจากความรู้ (knowledge-based trust) หมายถึง ความเชื่อมั่นที่มีต่อความรู้และข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นหรือแหล่งข้อมูลที่ได้ประสบมาด้วยตนเองและพิจารณาแล้วว่าเชื่อถือได้ นักทฤษฎีหลายคนให้ความเห็นว่าความเชื่อมั่นประเภทนี้จะปรากฏให้เห็นในสภาวะแวดล้อมที่คุ้นเคยและมีข้อมูลพื้นฐานที่เชื่อถือได้เท่านั้น

มิติที่ 2 ความเชื่อมั่นจากศีลธรรม (moralistic trust) หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งมอบความไว้วางใจให้แก่บุคคลที่ตนคิดว่าเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ

[5] Bachmann, R. (2001). Trust, power and control in trans-organizational relations. Organization studies, 22(2), 337-365.

[6] Uslaner, E. M. (2003). Trust, Democracy, and Governance: Can government policies influence generalized trust?. Generating social capital: Civil society and institutions in comparative perspective : 171-190.

มิติที่ 3 ความเชื่อมั่นส่วนตัว (personal trust) เกิดขึ้นเมื่อมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกันเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่อง จึงเกิดความไว้เนื้อเชื่อใจบุคคลที่ได้พบเจอและทำความรู้จักคุ้นเคยกัน

มิติที่ 4 ความเชื่อมั่นในระบบ (system trust) เป็นประเภทของความไว้วางใจที่ตั้งอยู่บนระบบหรือสถาบันที่มีกฎระเบียบอย่างเป็นทางการที่มีการยอมรับในสังคม

อย่างไรก็ตามนอกจากทฤษฎีของ Lewis and Weigert และ Bachmann และ Uslaner ยังมีนักทฤษฎีอีกหลายกลุ่มที่มีความเชื่อว่าไม่สามารถอธิบายความเชื่อมั่นในสถานการณ์ที่แตกต่างกันและสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่มีความซับซ้อนในสังคมปัจจุบันได้ง่ายเสมอไป เนื่องจากความเชื่อมั่นนั้นเป็นเรื่องของความรู้สึกและพฤติกรรมที่ซับซ้อนของมนุษย์ ซึ่งบางครั้งก็เข้าใจยากเกินจะอธิบาย

2.1.4 ความเชื่อมั่นของประชาชนในการบริหารงานภาครัฐ

องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD)[7] ได้ให้ความสำคัญกับความเชื่อมั่นไว้วางใจที่การให้บริการสาธารณะเกี่ยวข้องกับความไว้วางใจสาธารณะ ประชาชนมีความคาดหวังว่าข้าราชการจะรับใช้ผลประโยชน์สาธารณะด้วยความยุติธรรมและมีการบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐอย่างเหมาะสม ความยุติธรรมและการจัดบริการสาธารณะที่เชื่อถือได้เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความไว้วางใจสาธารณะ

ความเชื่อมั่นในองค์กรยังมีผลต่อความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นที่ส่งผลสำเร็จขององค์กร โดยความเชื่อมั่นจะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับ Mishra & Morrissey[8] เห็นว่าความเชื่อมั่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในงานและการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย โดยระดับของความเชื่อมั่นของประชาชนแต่ละบุคคลแตกต่างกันและขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัย เช่น ความแตกต่างทางด้านความเชื่อและวัฒนธรรม คุณลักษณะทางเชื้อชาติและสังคม ระดับการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์กับข้าราชการและหน่วยงานของรัฐ ความเข้าใจและการรับรู้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ กิจกรรม หรือการรณรงค์ต่าง ๆ ที่ภาครัฐ

[7] Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2000). Building Public Trust: Ethics Measures in the OECD Countries. PUMA Policy Brief, September.

[8] Mishra, Jitendra; Morrissey, Molly A. (1990). Trust in employee/employer relationships: A survey of West Michigan managers. Public Personnel Management, Vol 19 (4), 443-486.

บริหารจัดการและที่สำคัญ คือ ความเข้าใจของประชาชนต่อลักษณะงานภาครัฐแม้ว่าอาจไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในทันที[9]

Christensen and Laegreid[10], Jong-Sung You[11] และ Kampen, Van de Walle, and Bouckaert[12] ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการบริหารงานภาครัฐไปในทิศทางเดียวกันว่า ความเชื่อมั่นในการบริหารงานภาครัฐ คือ ความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป เป็นความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อสถาบันทางการเมืองและมีต่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งสถาบันสาธารณะต่าง ๆ เช่น ระบบราชการ เป็นต้น

Blind[13] ได้แบ่งความเชื่อมั่นในการบริหารรัฐกิจออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับจุลภาคหรือที่เรียกว่า ระดับปัจเจกบุคคล (micro-level of individual political trust) และระดับมหภาคหรือที่เรียกว่าระดับองค์กร (macro-level or organizational political trust) โดยความเชื่อมั่นระดับจุลภาคหรือในระดับปัจเจกบุคคลนั้น หมายถึง ความไว้วางใจที่มีต่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ส่วนความเชื่อมั่นระดับมหภาคหรือในระดับองค์กรนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับย่อย คือ ความเชื่อมั่นแบบกระจายหรือความไว้วางใจในระบบ(diffuse or system-based trust) และความเชื่อมั่นแบบเฉพาะหรือหรือความไว้วางใจในสถาบัน (specific or institution-based trust) โดยความเชื่อมั่นแบบกระจายหรือความไว้วางใจในระบบนั้น เกิดจากการประเมินผลของระบบโดยรวม ส่วนความเชื่อมั่นทางการเมืองแบบเฉพาะหรือความไว้วางใจในสถาบันนั้นมักจะเกิดจากการประเมินผลเป็นรายสถาบันไป

---

[9] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). ความเชื่อถือไว้วางใจในภาครัฐ (Pubic Trust) ทฤษฎี แนวคิดและหลักการ: สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

[10] Christensen, &Laegreid. (2003). Trust in Government – the Significance of Attitudes Towards Democracy, the Public Sector and Public Sector Reforms. Stein Rokkan Centre for Social Studies

[11] Jong-Sung You. (2005). Corruption and Inequality as Correlates of Social Trust: Fairness Matters More Than Similarity. [online]. Available from: http://irps.ucsd.edu/assets/003/5295.pdf [2015, October 20].

[12] Kampen, J. K., Van de Walle, S., &Bouckaert, G. (2003). On the relative role of the public administration, the public services and the political institutions in building trust in government in Flanders. [online]. Available from: http://soc.kuleuven.be/io/pubpdf/IO05060004_aspa.pdf [2015, October 5].

[13] Blind, P. K. (2006). Building trust in government in the twenty-first century: Review of literature and emerging issues. 7th Global Forum on Reinventing Government Building Trust in Government. [online]. Available from: http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UN/UNPAN025062.pdf [2015, November 15].

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในการบริหารงานภาครัฐ จึงหมายถึง การที่ประชาชนมีความเชื่อมั่นและมอบความไว้วางใจให้รัฐบาลทำหน้าที่แทนตนในการบริหารงานภาครัฐ โดยมีการทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน รักษาสัญญาที่ให้ไว้ รวมทั้งมีการตัดสินใจ (decision making) ที่จะดำเนินนโยบายได้อย่างถูกต้องและมีผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากที่สุด

2.1.5 ระดับความเชื่อมั่นไว้วางใจในองค์กร

Shamir และ Lapidot[14] เสนอว่า ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กร พิจารณาได้ 3 ระดับ คือ บุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และระบบ (System) กล่าวคือ ในระดับบุคคลนั้น ความเชื่อมั่นไว้วางใจเป็นความเต็มใจของบุคคลที่มีความเชื่อใจต่อการกระทำของอีกฝ่ายที่อยู่บนความคาดหวังว่า อีกฝ่ายจะให้ความสำคัญแม้ว่าจะความเสี่ยงต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สำหรับระดับกลุ่มจะเป็นการพิจารณาความเชื่อถือไว้วางใจในปรากฏการณ์ของการรวมกลุ่ม (Collective Phenomenon) เช่น ทีมงาน โดยเป็นการตัดสินของบุคคล เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือไว้วางใจของผู้อื่นหรือทีมโดยรวมในประเด็น อาทิ การมีเป้าหมายหรือค่านิยมร่วมในการลดความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น กฎระเบียบ ที่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน เป็นต้น ในส่วนสุดท้ายความเชื่อมั่นไว้วางใจระดับของระบบเป็นความเชื่อถือ ไว้วางใจที่พิจารณาในประเด็นของสถาบันบนพื้นฐานของบทบาท ระบบและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ได้สร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจ รวมทั้งโครงสร้างขององค์กรที่เป็นทางการ

ความเชื่อถือไว้วางใจในองค์กรภาครัฐ การปฏิบัติงานของบุคลากรภายในหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันมีการปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางความคาดหวังต่าง ๆ ทั้งจากประชาชนผู้รับบริการ การปฏิบัติตามนโยบายรัฐและหน่วยงานต้นสังกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งนอกจากต้องอาศัยศักยภาพส่วนบุคคลแล้ว ยังต้องได้รับความร่วมมืออันดี จากบุคลากรภายในหน่วยงาน ซึ่งถือเป็นทีมงานเดียวกันในการขับเคลื่อนภารกิจ ความเชื่อถือไว้วางใจระหว่างกัน จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีและความปรองดองร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่

[14] Shamir, B. and Lapidot, Y. (2003) .Trust inOrganizational Superiors: Systemic and Collective Considerations. OrganizationStudies, Vol. 24 No.3, pp. 463-491.

Paine[15] ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “Guidelines for Measuring Trust in Organizations” และบทความเรื่อง “Measuring Public Relationships”[16] ในลักษณะคล้ายกันว่าการวัดระดับความเชื่อมั่นของประชาชนนั้นสามารถแบ่ง ออกเป็น 5 ด้านที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความสามารถขององค์กร (competence) คือ การพิจารณาว่าองค์กรมีขีดความสามารถเพียงพอที่จะดำเนินงานหรือมีการจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความคาดหวังของประชาชนหรือไม่

2. ความซื่อตรงและเป็นธรรม (integrity) คือ การพิจารณาว่าองค์กรดำเนินงานอย่างโปร่งใส ตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีการตัดสินใจที่สำคัญ ๆ ที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ฝ่าย ต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด

3. การเป็นที่พึ่งได้ (dependability) คือ การพิจารณาว่าองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดหรือตามที่ได้ให้คำมั่นสัญญาแก่ประชาชนหรือไม่และสามารถปฏิบัติงานได้คงเส้นคงวาอย่างต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด

4. การเข้าถึงและมีส่วนร่วมตัดสินใจ (control mutuality) คือ การพิจารณาจากมุมมองของประชาชนว่าพวกเขารู้สึกว่า สามารถเข้าถึงหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือต่อการบริหารงานขององค์กรมากน้อยเพียงใด

5. การยึดมั่นในองค์กร (commitment) คือ การประเมินว่าประชาชนรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากน้อยเพียงใดหรือประชาชนรู้สึกว่าสามารถทุ่มเทแรงกาย พละกำลังหรือให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ให้แก่องค์กรได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่ (continued support)

[15] Paine, K. D. (2003). Guidelines for measuring trust in organizations. The Institute for Public Relations.

[16] Paine, K. D. (2007). Measuring public relationships: The data-driven communicator's guide to success. KDPaine & Partners.

นอกจากนี้ Kim and Choi[17] ได้กล่าวถึงความเชื่อมั่นไว้วางใจของประชาชนไว้ในบทความเรื่อง “An Exploratory Model of Antecedents and Consequences of Public Trust in Government” โดยการรวบรวมแนวความคิดของนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นไว้วางใจของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการพัฒนาและนำเสนอรูปแบบของความเชื่อมั่นไว้วางใจที่มีต่อรัฐบาลโดยได้พยายามกำหนดให้มีรูปแบบที่สามารถเป็นรากฐานในการนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุก ๆ ประเทศและทุก ๆ สังคมโดยรูปแบบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง (factor directly) ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมของรัฐบาลและปัจจัยบริบท (contextual factors) ที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นไว้วางใจของประชาชน (public trust) และได้เล็งเห็นถึงวิธีการนำรูปแบบในการวัดระดับความเชื่อมั่นไว้วางใจนี้ ไปใช้เพื่อหาวิธีการที่จะส่งเสริมความเชื่อมั่นไว้วางใจที่มีต่อรัฐบาล (trust in government) ซึ่งผลสะท้อนกลับที่มาจากการตอบสนองของประชาชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงถึงการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อบทบาทของรัฐบาลว่ารัฐบาลมีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นอย่างไร รัฐบาลมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐหรือไม่

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การวัดระดับความเชื่อมั่นไว้วางใจสาธารณะนั้น สามารถที่จะกระทำได้ โดยการวัดระดับความเชื่อมั่นไว้วางใจของประชาชนนั้น มักจะมาจากการสำรวจ ความคิดเห็นของประชาชน ณ ช่วงเวลานั้น ๆ เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ Luhmann[18] และ Hardin[19] เชื่อว่าระดับของความเชื่อมั่นไว้วางใจของประชาชนนั้น เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและข้าราชการ เพราะประชาชนคือผู้ที่เสียภาษีและเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย หากประชาชนขาดความไว้วางใจแล้วหน่วยงานภาครัฐก็จะขาดงบประมาณส่วนหนึ่งในการทำงาน อีกทั้งกฎหมายบ้านเมืองก็อาจจะถูกมองข้ามและไม่ศักดิ์สิทธิ์ไม่มีผู้ที่เคารพกฎหมาย และอาจจะมีผลกระทบต่อแรงจูงใจของประชาชนในการเข้ามาทำงานในภาครัฐอีกด้วย[20]

---

[17] Kim, S., & Choi, S. O. (2012). An Exploratory Model of Antecedents and Consequences of Public Trust in Government. Workshop: Trust in Public Administration. [online]. Available from: http://iiastrust.files.wordpress.com/2012/07/an-exploratory-model-of-antecedents-and-consequences-of-public-trust-in-government.pdf[2015, September 12].

[18] Luhmann, N. (1979). Trust ; And, Power. Two Works: Wiley.

[19] Hardin, R. (1998). Trust in government. Trust and governance, 1, 9-27.

[20] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550).ความเชื่อถือไว้วางใจในภาครัฐ (Pubic Trust) ทฤษฎี แนวคิดและหลักการ : สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

2.1.6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในองค์กร

Shaw[21] กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจในองค์กรไว้ว่า ได้แก่ ความสำเร็จในผลงาน ความตรงไปตรงมาและการแสดงความดูแลเอาใจใส่ห่วงใยโดยมีสาระสำคัญ คือ

1. ความสำเร็จในผลงานหรือการทำงานสำเร็จ (Achieving Results) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานของบุคคล เป็นสิ่งที่สำคัญในองค์กร ความเชื่อถือไว้วางใจจะไม่เหลืออยู่หากบุคคลนั้นไร้ความสามารถหรือมีความสามารถต่ำหรือไม่มากพอที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นคาดหวังไว้ และยากที่จะได้รับความไว้วางใจจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นในโอกาสต่อไป

2. ความตรงไปตรงมา (Acting with Integrity) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์จริงใจ จริงจังต่อคำพูดและการกระทำ อีกทั้งเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ บุคคลที่แสดงออกให้เห็นถึงสิ่งเหล่านี้ย่อมได้รับความไว้วางใจจากฝ่ายอื่น

3. การแสดงความดูแลเอาใจใส่ (Demonstrating Concerns) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเอาใจใส่ของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ตอบสนองต่อความต้องการ หรือความคาดหวังของเราโดยทั่วไปเราจะให้ความไว้วางใจกับคนที่เป็นห่วงเป็นใยเรา เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของเรา และไม่กระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับเรา

นอกจากความเชื่อมั่นในองค์กรแล้ว การดำเนินงานขององค์กรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ หรือจะได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนหรือไม่นั้น ยังมีสิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมให้องค์กรนั้นได้รับการยอมรับและไว้วางใจ ได้แก่ ภาพลักษณ์ขององค์กร การดำเนินงานขององค์กรตามหลักธรรมาภิบาล การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนที่ถูกต้อง รวมทั้งมีการสื่อสารมวลชนที่ดี ก็จะช่วยให้องค์กรนั้นได้รับความเชื่อมั่น ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดของแต่ละเรื่องต่อไป

[21] Shaw, R. B. (1997). Trust in the balance: Building successful organizations on results, integrity, and concern. San Francisco: Jossey-Bass.

2.2 แนวคิดเรื่องภาพลักษณ์องค์กร

ภาพลักษณ์ขององค์กร (Corporate Image) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์กรเพราะภาพลักษณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้ประชาชนเกิดทัศนคติที่ดี สร้างความประทับใจรวมไปถึงการให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของต่าง ๆ ขององค์กรซึ่งอาจเป็นได้ทั้งในแง่บวกหรือแง่ลบก็ได้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงขอกล่าวถึงแนวคิดต่อไปนี้ (1) ความหมายและความสำคัญของภาพลักษณ์องค์กร (2) องค์ประกอบของภาพลักษณ์องค์กร (3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร (4) หลักสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของภาพลักษณ์องค์กร

ภาพลักษณ์องค์กร หมายถึง ภาพรวม หรือ ความรู้สึกโดยรวมที่ปัจเจกบุคคลมีต่อองค์กร ซึ่งเกิดจากการรับรู้หรือความรู้สึกหรือทัศนคติ หรือความประทับใจ หรือความคาดหวังที่มีต่อองค์กร และปัจเจกบุคคลเชื่อมโยงปัจจัยดังกล่าวและสร้างเป็นภาพลักษณ์ขององค์กรในใจของปัจเจกบุคคล[22]

การที่องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์ของสินค้าบริการ หรือภาพลักษณ์ขององค์กรนั้นย่อมส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดี ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างประชาชนที่เกี่ยวข้อง เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างกัน อันหมายถึงการสนับสนุนด้านธุรกิจ เช่น การซื้อสินค้า การใช้บริการ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงการสนับสนุนทางด้านการดำเนินงานทั่วไป ซึ่งความสำคัญในเรื่องภาพลักษณ์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น[23] ดังนี้

1. ในด้านจิตวิทยา (Psychological) ภาพลักษณ์เป็นเหมือนหางเสือที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคคล หากบุคคลมีภาพลักษณ์เชิงบวกต่อสิ่งใดก็จะมีแนวโน้มที่แสดงพฤติกรรมเชิงบวก แต่ถ้าหากมีภาพลักษณ์เชิงลบแล้วก็จะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมเชิงลบเช่นกัน และสิ่งที่สำคัญคือภาพลักษณ์ยังก่อให้เกิดอคติ

[22] Jefkins, F. (1993). A first Course in Marketing. 2nd ed. Great Britain: Loader Jackson Printers. และ Nguyen,N. (2006). The collective impact of service workers and service scape on the corporate image formation. International Journal of Hospitality Management,25 : 227-44.

[23] เสรี วงษ์มณฑา. (2542). การประชาสัมพันธ์:ทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์ม.

(Bias) ในการพิจารณาสิ่งที่เคยมีภาพลักษณ์มาก่อนหน้านี้ถ้าหากมองว่าอะไรเป็นสิ่งไม่ดี ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นก็จะถูกมองว่าไม่ดีไปหมด แม้แต่สิ่งที่ดีก็อาจถูกมองด้วยความสงสัยไม่แน่ใจว่าดีจริงหรือไม่

2. ในด้านธุรกิจ (Commercial) ภาพลักษณ์ถือว่าเป็นคุณค่าเพิ่ม (Value added) ให้กับสินค้าและบริษัท ซึ่งถือว่าเป็นผลประโยชน์เชิงจิตวิทยา (Psychology benefit) ที่มีอยู่ในตัวสินค้า ซึ่งจะเป็นตัวที่ทำให้ต้วสินค้าหลายชนิดตั้งราคาได้สูงกว่าคุณค่าทางกายภาพ

ภาพลักษณ์ที่ประชาชนมีต่อองค์กรจะเป็นอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ที่ได้รับอย่างเพียงพอ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงมีหน้าที่สำคัญในการสร้างสรรค์ภาพลักษณ์ ซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง และในการประชาสัมพันธ์ที่ดี หน่วยงานจะต้องสร้างภาพลักษณ์ที่แท้จริง (true image) ให้เกิดขึ้นในจิตใจประชาชน หากหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามมีภาพลักษณ์ที่เป็นไปในทางที่เสื่อมเสียแล้วหน่วยงานนั้นย่อมไม่ได้รับความเชื่อถือ หรือไว้วางใจจากประชาชน แต่ในทางตรงกันข้าม หากหน่วยงานมีภาพลักษณ์ที่ดี ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนย่อมเป็นไปในทางที่ดี มีความรู้สึกนิยมชมชอบ เกิดความเลื่อมใสศรัทธา ไว้วางใจในชื่อเสียงของหน่วยงาน อันจะส่งผลไปถึงการให้ความสนับสนุนร่วมมืออย่างเต็มที่ทุกวิถีทาง

2.2.2 ประเภทของภาพลักษณ์องค์กร

เนื่องจากภาพลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดในใจของผู้คิด ซึ่งแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะและเป้าหมายดังนี้

1. ภาพลักษณ์ต่อบริษัท (Corporate Image) คือ ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน ที่มีต่อบริษัทหรือหน่วยงานธุรกิจแห่งใดแห่งหนึ่ง ภาพลักษณ์ดังกล่าวนี้จะหมายรวมไปถึงด้านการบริหารหรือการจัดการ (Management) ของบริษัทแห่งนั้นด้วย และหมายรวมไปถึงสินค้า ผลิตภัณฑ์ (Product) และการบริการ (Service) ที่บริษัทนั้นจำหน่าย ฉะนั้น คำว่า ภาพลักษณ์ต่อบริษัท (Corporate Image) จึงมีความหมายค่อนข้างกว้างและยังหมายรวมถึงตัวหน่วยงานธุรกิจ ฝ่ายจัดการและสินค้าหรือบริการของบริษัทแห่งนั้นด้วย

2. ภาพลักษณ์ต่อสถาบันหรือองค์การ (Institutional Image) คือ ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน ที่มีต่อสถาบันหรือองค์กร ซึ่งโดยมากจะเน้นไปทางด้านตัวสถาบันหรือองค์กรเพียงอย่างเดียว ไม่รวมถึงสินค้าและบริการที่จำหน่าย

3. ภาพลักษณ์ต่อสินค้าหรือบริการ (Product / Service Image) คือภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนที่มีต่อสินค้า และบริการของบริษัทเพียงอย่างเดียว โดยไม่รวมถึงตัวองค์กรหรือบริษัท

4. ภาพลักษณ์ที่มีต่อสินค้าตราใดตราหนึ่ง (Brand Image) คือ ภาพที่เกิดขึ้นในใจของประชาชนที่มีต่อสินค้ายี่ห้อใดยี่ห้อหนึ่งหรือตรา (Brand) ใดตราหนึ่ง หรือเครื่องหมายการค้า

ตามแนวคิดของ Martineau[24] และ พจน์ ใจชาญสุขกิจ[25] ยังได้จำแนกกลุ่มของภาพลักษณ์องค์กรออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 องค์ประกอบด้านองค์กร หมายถึง ความน่าเชื่อถือขององค์กรประกอบด้วยประเด็นที่สะท้อนถึงภาพลักษณ์องค์กรประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญดังนี้

- ชื่อเสียงองค์กร (reputation) ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางธุรกิจ ผู้นำทางเทคโนโลยี มีการพัฒนาองค์กรอยู่เสมอ โครงสร้างการบริการงานที่ดี ประสบความสำเร็จทางธุรกิจ ความน่าเชื่อถือ ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง
- คุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการดำเนินธุรกิจตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อลูกค้า การดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใสตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย การไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและเปิดเผยข้อมูลทางธุรกิจ
- ความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ และรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจ
- สถานที่ ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ขนาดของพื้นที่ บรรยากาศ การตกแต่ง เอกลักษณ์หรือลักษณะเด่น ความทันสมัย ความเป็นระเบียบ การจัดจุดอำนวยความสะดวก จำนวนสาขาและที่จอดรถ

[24] Martineau, P. (1958). The Personality of Retail Store. Harvard Business Review , Vol.36 (Jan-Feb): 47-55.

[25] พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2550). พลิกโฉมองค์กรด้วยกลยุทธ์การสื่อสารชั้นเชียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ฐานการพิมพ์.

กลุ่มที่ 2 องค์ประกอบด้านบุคลากร หมายถึง ภาพลักษณ์ของเจ้าของ/ผู้บริหารขององค์กรและภาพลักษณ์ของพนักงานระดับปฏิบัติการขององค์กรประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญดังนี้

- ผู้บริหาร ได้แก่ ความรู้ความสามารถ วิสัยทัศน์ มนุษยสัมพันธ์ และการเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป
- พนักงานปฏิบัติการ ควรมีลักษณะต่อไปนี้
  - ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ บุคลิกภาพ การแต่งกาย ความน่าเชื่อถือ
  - คุณภาพ/ศักยภาพในการให้บริการ ได้แก่ ความรวดเร็ว ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่รักบริการ กิริยามารยาท สุภาพ มีความรับผิดชอบ ความรอบคอบ มนุษยสัมพันธ์ให้บริการเป็นอย่างดี
  - คุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต
  - ความรู้ความสามารถ ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการสื่อสาร และความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสินค้าและบริการ

กลุ่มที่ 3 องค์ประกอบด้านสินค้า หมายถึง คุณภาพของสินค้าและภาพลักษณ์ของผู้ใช้สินค้าประกอบ ด้วยประเด็นที่สำคัญดังนี้

- คุณภาพของสินค้า ได้แก่ ความทนทาน ความสวยงาม และความสะดวกสบาย
- ภาพลักษณ์ผู้ใช้สินค้า คือ ยกระดับสถานภาพของผู้ใช้สินค้า

กลุ่มที่ 4 องค์ประกอบด้านบริการ หมายถึง การจัดบริการให้มีคุณภาพมีความเหมาะสม สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า และผู้ใช้บริการ ประกอบด้วย

- การจัดการและการควบคุมคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ ความปลอดภัยในการให้บริการ ความสามารถในการเข้าถึงความสะดวกสบายในการใช้บริการ ความรวดเร็ว ประสิทธิภาพการให้บริการ บริการได้มาตรฐานสากล ระบบให้บริการรวดเร็วไม่ซับซ้อน มีบริการครบวงจร ผลตอบแทน ราคาเหมาะสม มีบริการที่

หลากหลาย อำนวยความสะดวกในการให้บริการเป็นอย่างดี ความถูกต้องแม่นยำในการให้บริการ การควบคุมความสะอาด เป็นระเบียบของอุปกรณ์ที่ให้บริการ กำหนดราคาเหมาะสม

- ความคิดริเริ่ม ได้แก่ มีการนำเทคโนโลยี/นวัตกรรม/อุปกรณ์ใหม่ ๆ มาให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวก ให้บริการที่รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค คิดค้นการให้บริการ ระบบการให้บริการแบบใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค สร้างสรรค์บริการใหม่ ๆ พัฒนาเทคโนโลยีตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

กลุ่มที่ 5 องค์ประกอบด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กร หมายถึง การจัดกิจกรรมสื่อสารองค์กร ได้แก่ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย ประกอบด้วย

- การสื่อสารองค์กร ได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญขององค์กรให้สาธารณชนรับทราบ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า/บริการขององค์กร
- การส่งเสริมการขาย ได้แก่ การจัดการส่งเสริมการขาย

นอกจากนี้ อำนวย วีรวรรณ[26] ยังได้แบ่งภาพลักษณ์ขององค์กรออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนที่เป็นกิจกรรม คือ ส่วนที่ไม่มีชีวิตจิตใจขององค์กร ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบการต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับบุคคลโดยภาพลักษณ์ที่ออกมาจะมีลักษณะของความมั่นคงของกิจการ การบริการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำเข้ามาใช้ แสดงถึงความก้าวหน้าและความทันสมัยขององค์กร ในขณะที่ระบบการจัดการ เช่น การวางแผนงาน การตั้งเป้าหมายและการประเมินผลล้วนเป็นงานที่เสริมให้องค์กรมีภาพลักษณ์เด่นยิ่งขึ้น

2. ส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคล หมายถึง ส่วนที่ทำให้องค์กรมีชีวิตจิตใจนั่นเอง ถ้าจะเปรียบกับคน ส่วนที่หนึ่งก็เปรียบเสมือนกับร่างกาย ซึ่งประกอบด้วยอวัยวะ 32 ประการ ส่วนที่สองก็คือ ส่วนที่เป็นจิตใจ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมสั่งการให้ส่วนที่หนึ่ง คือ ร่างกายแสดงพฤติกรรมออกมา ส่วนที่เป็นกิจกรรม เป็นส่วนที่อาจมีภาพลักษณ์เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรืออาจปรุงแต่งให้ชัดเจนขึ้นได้ง่าย ขึ้นอยู่กับการบงการของส่วนที่สองคือ คน ซึ่งเป็นผู้ปรุงแต่งหรือผู้กำกับความสำคัญที่จะทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรออกมาเป็นอย่างไร จึง

[26] อำนวย วีรวรรณ. (2533). การแก้วิกฤติและการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่องค์การในภาพลักษณ์นั้น

ขึ้นอยู่กับส่วนที่เป็น ตัวบุคคล เพราะนอกจากคนที่จะเป็นตัวกำหนดบทบาทขององค์กรในส่วนที่เป็นกิจกรรมให้แสดงภาพลักษณ์ออกมาได้แล้ว ข้อเท็จจริงประการหนึ่งคือ บุคลิกของผู้บริหารระดับสูง จะถูกมองว่าเป็นบุคลิกหรือภาพลักษณ์ขององค์กรอีกด้วย โดยเฉพาะสำหรับองค์กรขนาดใหญ่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้หมายความว่า บุคลิกของพนักงานทุกคนในองค์กรจะไม่ได้เป็นตัวแทนของภาพลักษณ์ด้วย แต่เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงเป็นที่รู้จักในวงสังคมมากกว่าและมีข่าวคราวออกไปมากกว่า สังคมจึงให้ความสนใจกับบทบาทของผู้บริหารระดับสูง ในฐานะผู้ชี้นำขององค์กรมากเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามในภาพปฏิบัติจริง ๆ แล้ว สังคมไทยมักให้ความสำคัญแก่บุคคลมากเป็นพิเศษ ฉะนั้นการวางตัวของบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารองค์กร จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภาพลักษณ์ขององค์กร

เสรี วงษ์มณฑา[27] ให้ความสำคัญของหน้าที่ผู้สร้างภาพลักษณ์ ไว้ดังนี้

1. ให้ข้อเท็จจริงที่เป็นบวก (Positive fact) รวมทั้งการเสาะแสวงหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นบวกเพื่อจะก่อให้เกิดทัศนคติที่เป็นบวกออกมาเผยแพร่ให้มากที่สุด และขณะเดียวกันก็พยายามทำให้สิ่งที่เป็นลบให้หายไปจากการเผยแพร่หรือไม่ก็ทำให้กลายเป็นลบเบาบางลง ด้วยการให้เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังความเสียหายอย่างน่าเชื่อถือ ทำให้ความไม่ดีเป็นเรื่องที่สุดวิสัยหรือเป็นภาพวาดที่เกิดจากเจตนาที่ดี ก็จะสามารถเปลี่ยนความรู้สึกจากลบให้กลายเป็นศูนย์หรืออาจจะเป็นบวกได้

2. การชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายใช้มาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรมาใช้ในการประเมินองค์กร และให้มองข้ามมาตรการที่อาจทำให้องค์กรเสียหายจากการถูกประเมิน เมื่อใดก็ตามที่บุคคลประเมินองค์กรด้วยมาตรการที่ไม่ดีจะทำให้องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดี แต่ถ้าบุคคลประเมินองค์กรด้วยมาตรการที่สอดคล้องกับจุดแข็งขององค์กร องค์กรก็จะมีภาพลักษณ์ที่ดี ผู้มีหน้าที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีควรจะมีความสามารถในการจูงใจให้บุคคลอื่นเลือกเอามาตรการที่สอดคล้องกับจุดแข็งขององค์กรมาประเมินองค์กร

3. ใช้วิธีการที่ทำให้คนได้รับประสบการณ์ตรงกับองค์กรหรือกับพนักงานที่ประทับใจ ถ้าหากองค์กรได้มีการเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ดีเกี่ยวกับองค์กรออกไป และผู้ทำหน้าที่สร้างภาพลักษณ์ได้มีการชักจูงให้คนมองในจุดดีขององค์กรแล้ว แต่เมื่อคนมาสัมผัสกับผู้บริหารขององค์กร สัมผัสกับพนักงานขององค์กรแล้วรู้สึกไม่ประทับใจ ไม่พอใจในการติดต่อด้วย ก็ทำให้องค์กรนั้นล้มเหลวในการสร้างภาพลักษณ์

[27] เสรี วงษ์มณฑา. (2541). ภาพพจน์นั้น...สำคัญไฉน. กรุงเทพฯ : บริษัท ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด

2.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กร

บุคคลแต่ละคนมีกระบวนการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกัน แต่ละคนมีทัศนคติและมีการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรและกำหนดตำแหน่งหรือระดับภาพลักษณ์องค์กรแตกต่างกันแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้[28]

1. เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้แต่ละคนนำมาใช้เป็นกรอบหรือเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่า เลือกมีความเชื่อจดจำ และตอบสนองต่อองค์กรแตกต่างกันออกไป

2. ช่องทางการสื่อสาร องค์กรมีการวางแผน และดำเนินกิจกรรมเพื่อสื่อสารภาพลักษณ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างองค์กรและกลุ่มเป้าหมาย การใช้วิธีการสื่อสาร และการดำเนินกิจกรรมการสื่อสารขององค์กรที่แตกต่างกัน ได้แก่ ความถี่ในการนำเสนอ ช่องทางในการนำเสนอ วิธีการสื่อสารเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้แต่ละคนรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่แตกต่างกัน

3. องค์ประกอบเฉพาะบุคคล หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ ทักษะการสื่อสารที่มีอยู่ในตัวบุคคลทำให้แต่ละคนมีการตอบสนอง มีตีความหมาย การให้คุณค่า ความนิยมชมชอบ การให้ความสนใจหรือไม่สนใจข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับองค์กรที่แตกต่างกัน

4. การเชื่อมโยงประสบการณ์เชิงบวกและเชิงลบที่มีต่อองค์กรผ่านประสบการณ์ทางตรง เช่น การรับบริการ ประสบการณ์ที่มีต่อสินค้าขององค์กรและประสบการณ์ทางอ้อม ได้แก่ การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์กรผ่านสื่อมวลชนหรือบุคคลที่รู้จัก หรือผ่านทางการส่งผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (forward e-mail) เป็นต้น

[28] รัตนาวดี ศิริทองถาวร. (2546). การประชาสัมพันธ์ธุรกิจ.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2.2.4 หลักสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Favorable Image) ให้แก่องค์กรนั้น นักประชาสัมพันธ์และผู้ที่ทำงานทางด้านการประชาสัมพันธ์ควรยึดหลัก[29] ดังต่อไปนี้

1. ค้นถึงจุดดีและจุดบกพร่องหรือจุดอ่อนแห่งภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน อันเป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาลู่ทางและการวางแผนงานการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป การค้นหานี้อาจทำได้โดยการรวบรวมทัศนคติ ท่าที และความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มประชาชนเป้าหมาย รวมถึงการสำรวจวิจัยเข้าประกอบด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2. การวางแผนและกำหนดขอบเขตของภาพลักษณ์ ที่องค์กรต้องการจะสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน เช่น อาจถามตนเองดูว่าองค์กรของเราคือใคร ทำอะไร จุดยืน (Standpoint) ขององค์กรคืออะไร อยู่ที่ไหน และองค์กรต้องการที่จะให้ประชาชนมีภาพลักษณ์ต่อองค์กรอย่างไร หรือเป็นไปในด้านใดบ้าง เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการวางแผนดำเนินงานขั้นต่อไป

3. การคิดหัวข้อ (Themes) ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ประชาชน ซึ่งหัวข้อ (Themes) เหล่านี้ก็คือ การกำหนดเนื้อหาข่าวสาร (Message) ที่เราใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อกลุ่มประชาชน โดยหัวข้อเหล่านี้อาจใช้เป็นคำขวัญ (Slogan) หรือข้อความสั้น ๆ ที่กินใจและชวนให้จดจำได้ง่าย สิ่งสำคัญคือหัวข้อเหล่านี้จะต้องมีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจ และมีอิทธิพลโน้มน้าวชักจูงใจประชาชนให้เกิดภาพลักษณ์ (Image) ตามที่องค์กรต้องการ อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพของคำขวัญในการดึงดูดความสนใจเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากทำให้ประชาชนสนใจได้แล้ว องค์กรก็จะสามารถสื่อสารให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในหัวข้อนั้นได้โดยไม่ยากนัก ในกรณีของเนคเทค (NECTEC) อาจจะกำหนดคำขวัญหรือหัวข้อเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ขึ้นได้เช่น “พันธมิตรร่วมทาง เพื่อสร้างงานวิจัยพัฒนา” เป็นต้น

4. การใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินงานสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ เข้าช่วยประกอบเช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น รวมทั้งการใช้การโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relations Advertising) สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น จุลสาร โปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับ เป็นต้น

[29] วิรัช อภิรัตนกุล. (2544). การประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จากแนวคิดภาพลักษณ์ขององค์กร คณะผู้วิจัยได้นำมาเชื่อมโยงกับแนวคิดความเชื่อมั่นในองค์กร และแนวคิดหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นกรอบในการวิจัยต่อไป

2.3 แนวคิดหลักธรรมาภิบาล

การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นการบริหารด้วยหลักของธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญ ในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ[30]

จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่าในปัจจุบันการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อให้บริการแก่ประชาชนนั้น มีจุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญ คือ มุ่งเน้นให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม โดยมีหลักธรรมภิบาลเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจ (Trust) ในหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีในการรับรู้ของประชาชนต่อไป

นอกจากนั้น ระดับความน่าเชื่อถือของหน่วยงานหรือความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานภาครัฐอาจแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ และระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมถึงลักษณะของการมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐนั้น ๆ ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของหรือหน่วยงานภาครัฐ รัฐบาลหรือหน่วยงานภาครัฐนั้น จะต้องปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยมีพื้นฐานการทำงานอยู่บนหลักธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

หลักธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ในความหมายของสังคมไทยนั้น หมายถึง ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ การดูแลที่ดีหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กล่าวคือ เป็นเครื่องมือหรือวิธีการบริหารจัดการโดยทุกภาคส่วนได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผิดชอบเพื่อแก้ปัญหา อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มั่นคง มีความสงบสันติอย่างยั่งยืนต่อไป หลักการดังกล่าวจำเป็นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความถูกต้อง ดีงาม มั่นคง

[30] โกวิทย์ พวงงาม และคณะ. (2554). รายงานการประเมินโครงการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อรับเงินรางวัล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 (ค.มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ Ed.). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นหลักการโดยมิใช่หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงานแต่เป็นหลักการทำงานซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้วจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด[31] ประกอบด้วย

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้นโดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็นการไต่สวนสาธารณะประชาพิจารณ์การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

[31] สถาบันพระปกเกล้า. (2545).รายงานการวิจัย การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี. นนทบุรี.

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้พิจารณาเลือกหลักธรรมาภิบาลมาเป็นตัวชี้วัดความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อนำแนวคิดนี้ไปสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ความเข้าใจ

การศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ โดยลำดับแรกจำเป็นต้องศึกษาถึงความหมายของความรู้ความเข้าใจ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของคำว่า“ความรู้ความเข้าใจ” โดยสรุปความหมายได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการจำและเข้าใจรายละเอียดของข้อมูลต่าง ๆ ที่บุคคลได้สะสมไว้และได้ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาตลอดจนสามารถที่จะสื่อความหมาย แปลความ ตีความ ขยายความหรือแสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ หลังจากที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ แล้ว[32]

ความหมายของความรู้

The Modern American Dictionary ว่าได้ให้คำจำกัดความของความรู้ที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ[33] ดังนี้

1. ความรู้ คือ ความคุ้นเคยกับข้อเท็จจริง (Fact) ความจริง (Truths) หรือหลักการโดยทั่วไป (principles)
2. ความรู้ คือ รู้ (Known) หรืออาจจะรู้ (May be known)
3. ความรู้ คือ จิตสำนึก ความสนใจ (Awareness)

นอกจากนี้ เกษม[34] ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง เป็นการรวบรวมความคิดของมนุษย์จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

[32] ดูเพิ่มใน, ศุภกนิตย์ พลไพรินทร์. (2540).เทคนิคการประมวลผล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา. เกศินี จุฑาวิจิตร. (2540). การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์. และ ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

[33] Wikstrom Normann (1994). The Modern American Dictionary: American Dictionary

[34] เกษม วัฒนชัย. (2544). "นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ" Thailand Education. (พฤษภาคม)

เราสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึงข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และรายละเอียดของเรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ ที่บุคคลได้ประสบมาและเก็บสะสมไว้เป็นความจำที่สามารถถ่ายทอดต่อ ๆ ไปได้และสามารถวัดความรู้ได้โดยการระลึกถึงเรื่องเหล่านั้นแล้วแสดงออกมา

การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริง หรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด[35] คือ ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์นิยม กฎ ความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแบบแผน ประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งหลาย เช่นถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น แนวโน้มการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหาลักษณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่นย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหานั้น

จำนง พรายแย้มแข[36] กล่าวว่า การวัดความรู้นั้นส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสมและแบบปรนัย แบ่งเป็นแบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำ โดยไม่มีคำตอบใดชี้นำมาก่อนและแบบถูกผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิด ในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้นกะทัดรัดได้ใจความ และไม่ควรใช้คำปฏิเสธซ้อน

[35] ไพศาล หวังพานิช, .กระบวนการวิจัยและพัฒนา กรุงเทพฯ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

[36] จำนง พรายแย้มแข. (2535). เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม(ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ระดับของความรู้

ความรู้มีอยู่มากมายรอบ ๆ ตัวเรา และสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ[37]

ระดับแรก ความรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวเรา ซึ่งสามารถรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัส มองเห็น ได้ยิน ดม กลิ่น และลิ้มรสได้ เช่น ความร้อน – เย็น,ความสว่าง – มืด,เสียงดัง-เบา,กลิ่นหอม-เหม็นและรสเค็ม-หวาน เป็นต้น ความรู้ระดับต้นนี้อาจเรียกว่า ความรู้สึก

ระดับที่สอง ได้แก่ ความรู้ด้านภาษา ซึ่งจะทำให้อ่านและเขียนหนังสือได้ ฟังเข้าใจ ฟังวิทยุและดูทโทรทัศน์รู้เรื่อง ตลอดจนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สะสมและตกทอดกันมา

ระดับที่สาม ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาเล่าเรียน ทำให้คิดเลขเป็น คำนวณดอกเบี้ยได้ ออกแบบอาคารได้ เขียนบทละครได้ ใช้คอมพิวเตอร์เป็น รู้กฎหมายบ้านเมือง รู้จักกฎเกณฑ์ทางฟิสิกส์ ,ดาราศาสตร์, เคมีและชีววิทยา วินิจฉัยโรคและรู้วิธีรักษาโรค เป็นต้น ความรู้วิชาการเหล่านี้มักจะต้องเรียนรู้จากครูอาจารย์ เอกสาร ตำราทางวิชาการหรือผู้ที่รู้เรื่องนั้นมาก่อน

ระดับที่สี่ ได้แก่ ความรู้ใหม่ เป็นความรู้ที่ไม่เคยมีอยู่ก่อน ได้มาโดยการค้นคว้าวิจัย การคิดค้นกระบวนการใหม่ และควรจะหาแนวทางในการนำความรู้ใหม่ไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิดการพัฒนา

Bloom[38] ได้ทำการศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงตามลำดับขั้นความสามารถจากต่ำไปสูง ดังนี้

(1) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช่การใช้ความเข้าใจไปตีความหมายในเรื่องนั้น ๆ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ

[37] มนตรี จุฬาวัฒนทล. (2537).ระบบการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

[38] Bloom, Benjamin A. (1956). Taxonomy of Education Objective Handbook I : Cognitive Domain. New York : David Mc Kay Company.

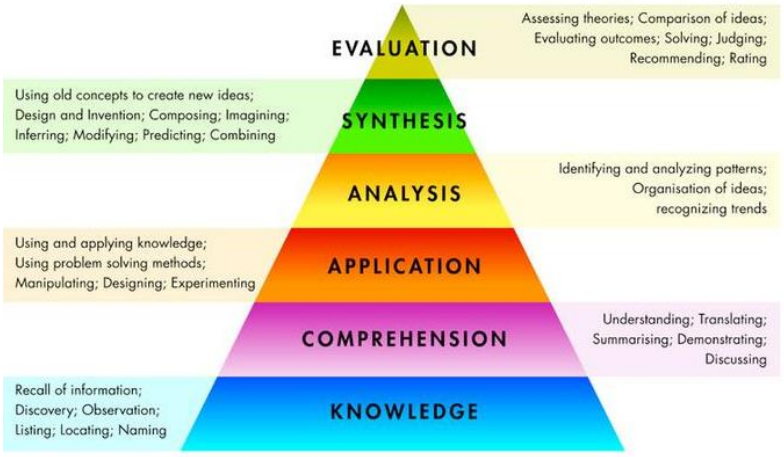
(2) ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

(3) การนำไปใช้ (Application) หมายถึง ความสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา เช่น แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

(4) การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวออกเป็นส่วนประกอบย่อย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนย่อย และหลักการ หรือทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ

(5) การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราวหรือส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้น

(6) การประเมินค่า (Evalation) หมายถึง ความสามารถในการพิจารณา ตัดสินคุณค่าของความคิดอย่างมีหลักเกณฑ์เป็นการตัดสินว่าอะไรดีไม่ดีอย่างไรใช้หลักเกณฑ์เชื่อถือได้โดยอาศัยข้อเท็จจริงภายในและภายนอก

Bloom's Taxonomy (1956)

ความหมายของความเข้าใจ

ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราว ต่าง ๆ ได้ทั้งภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็น การแปลความ การตีความ การขยายความ

จักรกริช ใจดี[39] ได้แยกความเข้าใจออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การแปลความ คือ ความสามารถในการจับใจความให้ถูกต้องกับสิ่งที่สื่อความหมายหรือความสามารถในการถ่ายเทความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง หรือจากการสื่อสารรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง

2. การตีความ คือ ความสามารถในการอธิบาย หรือแปลความหมายหลาย ๆ อันมาเรียบเรียงโดยทำการจัดระเบียบ สรุปยอดเป็นเนื้อความใหม่ โดยยึดเป็นเนื้อความเดิมเป็นหลักไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์อื่นใดมาใช้

3. การขยายความ คือ ความสามารถที่ขยายเนื้อหาข้อมูลที่รับรู้มาให้มากขึ้น หรือเป็นความสามารถในการทำนาย หรือคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างดี โดยอาศัยข้อมูลอ้างอิงหรือแนวโน้มที่เกินกว่าข้อมูล

กล่าวโดยสรุป ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความทรงจำในเรื่องราวข้อเท็จจริงรายละเอียดต่าง ๆ และความสามารถในการนำความรู้ที่เก็บรวบรวมมาใช้ดัดแปลง อธิบาย เปรียบเทียบในเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และความรู้ความเข้าใจเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและรวมถึงการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ตามขั้นตอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

[39] จักรกริช ใจดี. (2542) . ความเขาใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตร.วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร

2.5 แนวคิดในการสื่อสารมวลชน

ในปัจจุบันการสื่อสารมวลชนมีความสำคัญอย่างมาก ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความเชื่อมมั่นให้กับองค์กร ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามที่ต้องการนำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบนั้น ไม่เพียงแต่เพื่อประโยชน์ขององค์กรเท่านั้น แต่ยังมีเป้าหมายของการสื่อสารในงานประชาสัมพันธ์มุ่งไปที่การสร้างกลไกด้วยรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ให้เกิดขึ้นอีกด้วย แนวคิดในการสื่อสารมวลชน มีดังนี้ (1) ความหมายของการสื่อสารมวลชน (2) ลักษณะของการสื่อสารมวลชน (3) ผลของการสื่อสารมวลชน (4) การแบ่งประเภทผลของการสื่อสารมวลชน (5) จุดอ่อนในกระบวนการสื่อสารมวลชน (6) จุดแข็งในกระบวนการสื่อสารมวลชน

2.5.1 ความหมายของการสื่อสารมวลชน

Wright, C.R[40] แสดงทัศนะไว้ว่า การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) หมายถึง การสื่อสารที่มุ่งส่งสารไปยังผู้รับสารจำนวนมาก ซึ่งมีความแตกต่างกันและไม่เป็นที่รู้จักของผู้ส่งสาร สารจะถูกส่งผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้ผู้รับสารทั่วไปได้รับสารนั้นได้อย่างรวดเร็วในเวลาเดียวกัน สารที่ส่งไปนั้นจะมีอายุจำกัดไม่ยั่งยืน และผู้ส่งสารจะเป็นองค์กรซึ่งดำเนินงานภายใต้โครงสร้างที่สลับซับซ้อน และมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก

ขณะที่ Troldahl, V.[41] อธิบายว่า การสื่อสารมวลชน หมายถึง การสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่ผู้ส่งสารซึ่งอยู่ในรูปขององค์กร ส่งสารไปยังกลุ่มผู้รับสารขนาดใหญ่หลากหลายกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกที่แตกต่างกัน แต่ละบุคคลการติดต่อสื่อสารในลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการสื่อสารทางอ้อม ใช้สื่อเป็นตัวกลางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

พัชนี เชยจรรยา และคณะ[42] ได้สรุปสถานการณ์ของการสื่อสารมวลชนกับองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารไว้ว่า ผู้ส่งสารในการสื่อสารมวลชนมักจะเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างองค์กรและมีการจัดระบบทำงานที่ชัดเจน ข่าวสารจากสื่อมวลชนที่ปรากฏ ได้แก่ ข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ เป็นผลจากการระดมสมองเพื่อการผลิตจากทีมงานมากกว่า 2 คน ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการ

[40] Wright, C. R. (.(1975Mass Communication: A Sociological Perspective. NY: RandomHouse. 2nd ed.

[41] Troldahl, V. (.(1965A field test of a modified two-step flow of communication's model. Public Opinion Quarterly, 30, .623-609

[42] พัชนี เชยจรรยา และคณะ. (2534) . แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเลือกสรรข่าวสาร การตัดสินใจในเรื่องรูปแบบ และวิธีการในการนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอน ก่อนที่ข่าวสารจะถึงมือผู้รับสารและข่าวสารนั้นจะถูกส่งผ่านอย่างเปิดเผย เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้เกือบพร้อม ๆ กัน เช่น การกระจายเสียงทางวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ การตีพิมพ์ข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ข่าวสารในการสื่อสารมวลชนมักจะเป็นข่าวสารเพื่อสาธารณชน และมักจะได้รับปฏิกิริยาสะท้อนกลับค่อนข้างช้า

Grunig[43] ได้นำเสนอแบบจำลองการสื่อสารสองทางแบบสมดุล (two-way symmetric) ซึ่งเน้นที่เป้าหมายของการสื่อสารที่การสร้างความเข้าใจร่วมกัน (mutual understanding) ระหว่างผู้ส่งสารคือองค์กรและผู้รับสารคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความสมดุลกัน คือมีความเท่าเทียมกันนั่นเอง ดังนั้น ภารกิจของการประชาสัมพันธ์หรือกลยุทธ์ใด ๆ ที่องค์กรกำหนดขึ้นจะต้องไม่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ขององค์กรเป็นที่ตั้งเท่านั้นแต่จะต้องเป็นการประสานประโยชน์ทั้งขององค์กรและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านกิจกรรมหรือสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สร้างการมีส่วนร่วมที่เอื้อประโยชน์ให้องค์กรได้รับรู้สาธารณมติ (Public Opinion) และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรได้ตลอดเวลา และที่สำคัญองค์กรต้องนำข้อมูลดังกล่าวนำมาใช้ในการพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายขององค์กรอีกด้วย จึงถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกิจกรรมหรือสื่อที่องค์กรสามารถเลือกใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สามารถจำแนกได้เป็น 6 ประเภทคือ

1. สื่อบุคคล หมายถึง สื่อที่ใช้บุคคลเป็นช่องทางหรือเป็นตัวกลางในการสื่อสาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้บริหาร พนักงาน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนา การประชุม การอภิปราย การอบรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้า (face-to-face communication) และเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารที่สามารถพูดคุย ซักถาม ตรวจสอบความเข้าใจหรือปฏิกิริยาตอบสนอง (Feedback) จากการสื่อสารได้ทันที จึงสามารถสร้างความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว มีความถูกต้องในการให้ข้อมูลข่าวสารสูงกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

2. สื่อมวลชน หมายถึง ช่องทางที่สามารถนำข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสารถ่ายทอดหรือแพร่กระจายไปสู่ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มประชาชนเป้าหมายจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพื่อให้รับรู้พร้อมกันหรือ

[43] Grunig J. E.. (. (1984Managing Public Relations .New York: Holt Rinehart and Winston.

ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสื่อมวลชนที่นิยมใช้ในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

3. สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่จัดทำขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดหรือเผยแพร่เนื้อหาไปสู่กลุ่มประชาชนเป้าหมายโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ ตัวอย่างเช่น หนังสือวารสาร รายงานประจำปี แผ่นพับ โปสเตอร์ ปฏิทิน ของที่ระลึก เป็นต้น

4. สื่อโสตทัศน์ หมายถึง สื่อประชาสัมพันธ์ที่จัดทำขึ้นโดยมีกลุ่มประชาชนเป้าหมายโดยเฉพาะ ซึ่งมีอยู่หลายช่องทาง เช่น รูปภาพ แบบจำลอง วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ผสมผสานกับสื่ออื่น ๆ ได้

5. สื่อกิจกรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมที่องค์กรได้จัดทำขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน การจัดให้เยี่ยมชมหน่วยงาน จัดกิจกรรมการแข่งขันและรื่นเริง การจัดกิจกรรมเพื่อ สังคม ฯลฯ เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ก่อให้เกิดการรับรู้การยอมรับ หรือสร้างความรู้สึกประทับใจ จนนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานต่อไป

6. สื่อโทรคมนาคม เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่อาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วแม้จะอยู่ห่างไกลกัน เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์ โทรสาร บริการส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ วีดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ อินเทอร์เน็ต อีเมล์ ฯลฯ

ในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อหรือกิจกรรมในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ขององค์กร จึงมีประเด็นที่ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์ของทุกองค์กรต้องคำนึงถึงและนำมาวิเคราะห์ 4 ประการด้วยกัน[44] คือ

1. กลุ่มเป้าหมายคือใคร ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์จะต้องนำกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสารมาวิเคราะห์พฤติกรรมต่าง ๆ อย่างละเอียด เช่น กลุ่มเป้าหมายเปิดรับข่าวสารจากสื่อใดมากที่สุด เชื่อถือสื่อใดมากที่สุด ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาวิเคราะห์ร่วมกับคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้สื่อ

[44] สุทธิลักษณ์ หวังสันติธรรม. (2548). กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์.เอกสารการสอนชุดวิชากลยุทธ์. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

2. กลุ่มเป้าหมายอยู่ที่ไหน จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ภูมิลำเนาที่พักอาศัยของกลุ่มเป้าหมาย เช่น อยู่ในเขตเมืองหรือในชนบท ซึ่งจะทำให้ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์ได้ทราบถึงข้อจำกัดในการใช้สื่อแต่ละประเภทเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

3. สารที่ต้องการจะส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายคืออะไร มีเนื้อหาอย่างไร ต้องการนำเสนอสาระข้อมูลรายละเอียดมากน้อยเพียงใดให้แก่ผู้รับสาร ซึ่งประเด็นเหล่านี้ก็จะเป็นเกฑณ์ให้แก่ผู้วางแผนสามารถเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม

4. เมื่อไหร่จึงจะสื่อสารประชาสัมพันธ์ออกสู่กลุ่มเป้าหมาย คือ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการส่งสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออกสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าสื่อและกิจกรรมใดเหมาะสม หรือมีความพร้อมสำหรับช่วงเวลา สถานการณ์ต่าง ๆ ตามแผนงานประชาสัมพันธ์ที่ตั้งไว้

2.5.2 ลักษณะของการสื่อสารมวลชน

ในบรรดาองค์ประกอบ 4 ประการของกระบวนการส่งสารคือผู้ส่งสาร (sender) เนื้อหาสาร (message) ช่วงการสื่อสาร (channel) และผู้รับสาร (audience) นั้น องค์ประกอบ “ผู้รับสาร” เป็นองค์ประกอบที่ได้รับความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์อย่างมากที่สุด[45] ให้แนวคิดที่น่าสนใจดังนี้

1. แนวคิดที่มองผู้รับสารเป็นผู้ดูผู้ชม (spectators) เป็นแนวคิดที่ตกค้างมาจากศิลปะการแสดงของสื่อสารพื้นบ้าน เช่น ลิเก ลำตัด โนราห์ ฯลฯ ในการละเล่นดังกล่าวจะประกอบด้วยฝ่ายผู้เล่น (ผู้ส่งสาร) และผู้ดู ผู้ชม ที่เข้าไปในสถานที่เดียวกันและช่วงเวลาเดียวกัน ความสัมพันธ์ด้านการสื่อสารระหว่างฝ่ายผู้แสดงกับผู้ชมจะเป็นการสื่อสารภายในกลุ่ม (Group Communication) โดยที่ทั้งสองฝ่าย ต่างมีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อกันและกัน เช่น ถ้าพระเอกลิเกร้องกลอนเกี้ยวนางเอกได้ถูกใจผู้ชมก็อาจจะมีเสียงตบมือหรือโห่ฮาแสดงความพอใจ เป็นต้น

2. แนวคิดที่มองผู้รับสารเป็น “กลุ่มสาธารณะ” (public) กลุ่มผู้รับสารนี้เกิดขึ้นในยุคที่มีสื่อสิ่งพิมพ์ และได้เกิดกลุ่มผู้อ่าน ที่เรียกว่า “Reading Public” ซึ่งหมายถึง ผู้รับสารที่ติดตามผลงานของนักเขียนหรือสื่อสิ่งพิมพ์บางชนิดอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ และเกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มพลังแบบต่าง ๆ และเข้าไปมีบทบาทในมิติสาธารณะ เช่น การเมืองเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม เป็นต้น

[45] กาญจนา แก้วเทพ. (2541). สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

3. แนวคิดที่มองผู้รับสารเป็น “มวลชน” (mass) มักเป็นทัศนะส่วนใหญ่ที่นักสื่อสารมวลชนจะคิดถึงกลุ่มผู้รับสารที่มีลักษณะเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีปริมาณมาก เป็นกลุ่มอยู่กระจัดกระจายตามที่ต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันต่างคนต่างอยู่ ไม่รู้จักกัน มีความหลากหลาย (เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ฯลฯ) ตลอดจนเป็นกลุ่มที่ไม่มีความคงทน มีลักษณะชั่วครั้งชั่วคราว เช่น เกิดเป็น “มวลชน” ขึ้นเมื่อมีการรับสารจากสื่อ เมื่อการเป็นผู้รับจบแล้วก็กระจัดกระจายออกไปอย่างเดิม

4. แนวคิดที่มองผู้รับสารเป็น “ตลาดหรือผู้บริโภค” (market) แนวคิดนี้เป็นผลจากการพัฒนาการของสื่อสารมวลชนได้กลายเป็นระบบธุรกิจอย่างเต็มตัวและมีการแข่งขันอย่างมาก ดังนั้นผลผลิตของสื่อทุกชนิดจะมีสถานะเป็นสินค้าหรือบริการที่มีไว้จำหน่ายให้แก่ผู้ชมบางกลุ่มที่มีอำนาจการซื้อที่เรียกว่าเป็น “ผู้บริโภคหรือตลาด” และเนื่องจากในสภาวะปัจจุบัน ปริมาณด้านการผลิตสื่อมีมากกว่าความสามารถที่จะบริโภคของผู้บริโภค ทิศทางการผลิตสื่อ จึงต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดผู้ชมเป็นสำคัญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การสำรวจความนิยมของรายการต่าง ๆ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

จากการศึกษาลักษณะของการสื่อสารมวลชนสามารถสรุปได้ดังนี้[46] คือ ผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารมวลชนจะมีลักษณะที่ทำเป็นอาชีพ (Professional) ซึ่งทำหน้าที่รวบรวมผสมผสานเนื้อหาต่าง ๆ เพื่อเสนอให้กับมวลชนตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ผู้ส่งสารอาชีพเหล่านี้เช่น นักข่าว บรรณาธิการ ผู้ผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ผู้สร้างภาพยนตร์ ฯลฯ เป็นต้น

ข่าวสาร (Message) ของการสื่อสารมวลชนจะถูกแพร่กระจายออกไปด้วยวิธีการที่รวดเร็วและต่อเนื่อง (Rapid and Continue) โดยผ่านทางระบบกลไกของสื่อ อันได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารและสื่อที่ใช้ไฟฟ้า (Electronic Media) เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

ความรวดเร็ว (Rapid) ข่าวสารที่ถูกส่งออกไป หมายถึง ความสำเร็จที่สื่อมวลชนสามารถนำสารผ่านระยะทาง (Distance) และช่วงเวลา (Time) ไปยังผู้รับสารได้อย่างทันทีทันใด ในกรณีของสื่อไฟฟ้า เช่น วิทยุโทรทัศน์

[46] กิติมา สุรสนธิ. (2542).ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ความต่อเนื่อง (Continue) การสื่อสารมวลชนมักจะส่งหรือถ่ายทอดข่าวสารโดยใช้หลักของการกำหนดเวลา (Schedule) มากกว่าที่จะเป็นแบบตามสะดวก เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารรายอาทิตย์ รายปักษ์ หรือรายเดือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุและโทรทัศน์จะเห็นได้ชัดเจน ส่วนหนังสือและภาพยนตร์แม้จะมีลักษณะความเป็นประจำ (Regularly) น้อยกว่าอย่างอื่นแต่ยังคงความต่อเนื่องที่ผู้เขียนหรือผู้ผลิตเสนอผลงานออกสู่มวลชน

ผู้รับสารของการสื่อสารมวลชนจะมีจำนวนมากและมีลักษณะหลากหลาย (Numerous and Diverse) หรือที่เรียกว่า มวลชน (Mass Audience) ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องคุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ (Heterogeneous) และไม่เป็นที่รู้จักของผู้ส่งสาร

Bruce H. Wesley และคณะ[47] ได้อธิบายความแตกต่างระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้าค่าตากัน (Face – to – face – communication) กับการสื่อสารมวลชนไว้ดังนี้

ในการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นค่าตากันนั้น คู่สื่อสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะรับรู้ความรู้สึกของฝ่ายตรงข้ามได้มากกว่าการสื่อสารมวลชน เพราะในการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้าค่าตากันนั้นมีประสาทที่จะรับรู้ความรู้สึกได้มากกว่า (More sense modalities) กล่าวคือ สามารถทั้งได้ยินเสียง (hearing) ได้เห็น (seeing) ตลอดจนสัมผัส (touching) ได้ และในการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้าค่าตากันนั้นทำให้คู่สื่อสารได้รับการสื่อสารกลับทันทีทันใด (Immediate “feedback”)

นอกจากนี้ William Rivers และคณะ[48] ได้อธิบายลักษณะเฉพาะของการสื่อสารมวลชน ดังต่อไปนี้

1. ส่วนใหญ่แล้วการสื่อสารมวลชนมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว การสื่อสารกลับ (feedback) จากผู้รับสารไปยังผู้ส่งสารมักเป็นไปได้อย่างล่าช้าหรือกระทำได้ยาก เช่น จดหมายจากผู้อ่าน โทรศัพท์จากผู้ฟัง การสำรวจความคิดเห็นของผู้ชม เป็นต้น

[47] Bruce H. Wesley, Malcolm S. Maclean (1997). A Conceptual Model for Communication Research, Journalism Quarterly, 34, winter: 31-38.

[48] William L. Rivers, Wilbur Schramm, Clifford G. Christians. (1980). Responsibility in Mass Communications. Third edition. New York: Harper & Row.

2. ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถเลือกได้ กล่าวคือ ผู้ส่งสารสามารถเลือกหรือกำหนดผู้รับสารเป้าหมายของตนได้ เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มคนมีการศึกษา ผู้ชาย ผู้หญิง นักธุรกิจ ฯลฯ ในทำนองเดียวกันผู้รับสารก็สามารถเลือกได้ว่าจะดูทีวีช่องใด ฟังวิทยุรายการใด อ่านหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารฉบับใด ในการแสวงหาข่าวสารและความบันเทิงของตน

3. ผู้ส่งสารสามารถกระทำการสื่อสารกับผู้รับสารจำนวนมากได้อย่างกว้างขวาง เพราะใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ เป็นสื่อในการสื่อสาร

4. เนื่องจากผู้รับสารมีจำนวนมากและมีความแตกต่างกัน การสื่อสารมวลชนจึงเป็นการสื่อสารไปยังผู้รับสารที่ผู้ส่งสารไม่รู้จัก ทำให้การสื่อสารขาดลักษณะของความใกล้ชิดคุ้นเคยซึ่งมีอยู่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล

5. ผู้ส่งสารเป็นสถาบันสังคม (social institution) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมของผู้ส่งสาร เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อผู้ส่งสาร

2.5.3 ผลของการสื่อสารมวลชน

ผลของการสื่อสารมวลชน (Effect of Mass Communication) คือ สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่การทำการสื่อสาร และผลนั้นอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้รับสารนั้นด้วย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์[49] สรุปไว้ว่า การสื่อสารอาจก่อให้ เกิดผล 4 ระดับคือ

1. ระดับปัจเจกบุคคล ผลกระทบที่เกิดจากระดับปัจเจกบุคคลได้แก่ ด้านความนึกคิด (cognition) เช่น ความรู้ (knowledge) และความเห็น (opinion) ด้านความรู้สึก (affection) เช่น ทัศนคติ ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และด้านพฤติกรรม (behavior) ตัวอย่างเช่น การที่เด็กและเยาวชนรับสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไป (heavy user of mass media) จะทำให้การติดต่อสื่อสารกับบุคคลและโลกภายนอก และอาจนำไปสู่การถูกสื่อครอบงำได้โดยง่าย

[49] อุบล รัตน์ศิริยุวศักดิ์. (2543). สื่อกับบทบาททางการศึกษาในมุมมองดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. วารสารสื่อพลัง, (5), 22-29.

2. ระดับกลุ่มหรือองค์กร เช่น ดนตรี รายการบันเทิงต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น หรือการโฆษณาหรือมือถือ ที่ทำให้คนรุ่นใหม่ในวัยทำงานติดโทรศัพท์และนิยมสื่อสารกันด้วยภาษาผสมด้วยถ้อยคำนั้น ๆ

3. ระดับสถาบันทางสังคม เช่น การเสนอข่าวในทางลบเกี่ยวกับพระสงฆ์บ่อย ทำให้สถาบันศาสนาได้รับผลกระทบจนนำไปสู่การปฏิรูปสถาบันสงฆ์

4. ระดับสังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดงานประกวดนางงามและการเสนอเป็นข่าวใหญ่อย่างต่อเนื่อง เป็นการตอกย้ำค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิงในเรื่องรูปเป็นทรัพย์เท่ากับเป็นการสนับสนุนให้ธำรงสถานภาพสังคมชายเป็นส่วนใหญ่ ค่านิยมกรณีมีเมียน้อย การเที่ยวโสเภณี ไปจนถึงการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ลักษณะดังอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภท

2.5.4 การแบ่งประเภทผลของการสื่อสารมวลชน

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ลักษณะดังอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภทดังนี้[50]

1. แบ่งตามระยะเวลา เป็นการแบ่งผลของการสื่อสารโดยพิจารณาจากระยะเวลาที่ผลของการสื่อสารในครั้งนั้น ๆ ปรากฏอยู่ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ผลระยะสั้น (Short – term Effect) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารเพียง ระยะสั้น ๆ เช่น การห้ามสูบบุหรี่ในโรงหนัง
- ผลระยะยาว (Long – term Effect) เป็นผลระยะยาวที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสื่อสาร เช่น การประชาสัมพันธ์ให้คนไปทำหมัน หรือโครงการรณรงค์ให้คนเลิกสูบบุหรี่ ถ้าคนไปทำหมันหรือเลิกสูบบุหรี่ไปตลอดก็จะทำให้เกิดผลระยะยาวขึ้น

[50] กิติมา สุรสนธิ. (2542).ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

2. แบ่งตามลักษณะของผลที่เกิดขึ้น เป็นการแบ่งประเภทของผลการสื่อสาร โดยพิจารณาจากทิศทางของผลของการสื่อสารที่เกิดขึ้นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากการสื่อสารนั้นโดยตรงหรือไม่ จากผลของการสื่อสารในครั้งนั้นโดยตรง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

- ผลทางตรง (Direct Effect) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารในครั้งนั้นโดยตรง ผู้สื่อสารต้องการส่งปฏิกิริยาตอบสนองนั้นอย่างตรงไปตรงมา เช่น การตอบคำถาม ครูสอนให้นักเรียนอ่านหนังสือออก เจ้าหน้าที่โครงการฝึกหัดให้แม่บ้านจักสานวัสดุเป็น เป็นต้น
- ผลทางอ้อม (Indirect Effect) หรือผลแอบแฝง (Latent Effect) เป็นผลที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงจากการสื่อสารครั้งนั้น แต่เป็นผลกระทบอื่นที่ผู้ส่งไม่ได้คาดไว้จากการสื่อสาร ผู้สื่อสารไม่กล้าแสดงปฏิกิริยาตอบสนองนั้นโดยตรง เช่น การยิ้มแทนการปฏิเสธ การให้ข้อมูลในโครงการคุมกำเนิด มีผลทำให้เด็กสาวในสังคมปล่อยเนื้อปล่อยตัวมากยิ่งขึ้น หรือเด็กวัยรุ่นเรียนรู้วิธีการเสพยาเสพติดจากภาพยนตร์ในโครงการต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

3. แบ่งตามความดีและไม่ดีของผลที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาดูจากผลของการสื่อสารในครั้งนั้น ๆ ว่าก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคลหรือต่อสังคมหรือไม่ หรืออีกแง่หนึ่งคือเป็นผลที่ทำให้ผู้ส่ง บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งใจหรือไม่ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ผลทางบวก (Positive Effect) ผู้รับสารที่มีปฏิกิริยาในทางบวกหรือเชิงตอบรับ จะแสดงอาการพึงพอใจ สนับสนุน การส่งสารของผู้ส่งสารอาจออกมาในรูปคำพูด การปรบมือหรือการแสดงอื่น สำหรับตัวผู้ส่งสารเอง เมื่อได้รับปฏิกิริยาในทางบวกก็จะเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น ภาคภูมิใจ อยากทำการส่งสารนั้นต่อไป ได้แก่ ผลการสื่อสารที่บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวบุคคลและสังคม
- ผลทางลบ (Negative Effect) ผู้รับสารที่มีปฏิกิริยาโต้ตอบในทางลบหรือเชิงปฏิเสธ จะแสดงออกไม่พอใจ คัดค้านและการแสดงอื่น ๆ สำหรับตัวผู้ส่งสารเอง เมื่อได้รับปฏิกิริยาโต้ตอบในทางลบ ก็จะเกิดความรู้สึกอึดอัด ไม่พอใจ อาจมีการแข็งขืน หรืออาจพยายามเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและวิธีการในการสื่อสาร เพื่อให้เป็นที่พึงพอใจแก่ผู้รับสาร หรืออาจจะหยุดชะงักไม่ส่งสารนั้นต่อไป ได้แก่ ผลของการสื่อสารที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร และผลที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดผลในทางที่ไม่ดีต่อบุคคลและต่อสังคม

2.5.5 จุดอ่อนในกระบวนการสื่อสารมวลชน

จากการพิจารณาถึงองค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสารมวลชน ตลอดจนแบบจำลองของการสื่อสารมวลชน สมควร กวียะ[51] ได้เสนอข้อควรระวังในการดำเนินการของกระบวนการสื่อสารมวลชนที่สาคัญดังนี้

1. สื่อสารมวลชนในฐานะที่เป็นแหล่งสารที่จะส่งข่าวสารออกไปสู่มวลชน มักจะถูกจำกัดด้วยอำนาจทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและทางการสื่อสาร การแสดงบทบาทหน้าที่ ผู้เลือกสรรข่าวสาร (Gatekeeper) ผู้กำหนดวาระในสังคม (Agenda – setter) ผู้สร้างสภาพแวดล้อมเหตุการณ์ (Pseudo – event) จึงมิได้เป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ดังกล่าวในฐานะที่เป็นสถาบันการสื่อสารของสังคมมวลชน

2. เนื้อหาข่าวสารในสื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะเป็นการนำเสนอสาร เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจทางการเมือง เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ เนื้อหาสาระจึงมักได้รับการปรุงแต่งให้เน้นการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการเมือง เรื่องในเชิงการค้า เต็มไปด้วยเรื่องภาพ และคำบรรยายประกอบที่ใช้ถ้อยคำเร้าอารมณ์ และความรู้สึกของมวลชน สื่อมวลชนจึงกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลและมักจะไม่ค่อยมีความเป็นกลางและความเที่ยงตรงในการนำเสนอข่าวสาร

3. เทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ทำให้เกิดสื่อมวลชนสมัยใหม่ ซึ่งมักจะมีค่าใช้จ่ายสูง มีการเสียค่าธรรมเนียมเพื่อขอรับกรรมสิทธิ์ในการรับข่าวสาร เช่น เคเบิลทีวี โทรทัศน์ระบบ DTH (Direct to Home) ทำให้สื่อมวลชนกลายเป็นสื่อของชนชั้นนำมากกว่าที่จะเป็นสื่อของมวลชน

4. สื่อมวลชนเป็นสื่อที่มุ่งหมายให้เกิดการรับสารในลักษณะของสื่อโสตและสื่อโสตทัศน์ (Audio and Visual Channel) ซึ่งลักษณะของการสื่อสารของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ นั้นมีจุดด้อยที่สำคัญคือ การสัมผัสกับมวลชน (Human Touch) ทำให้ความใกล้ชิดระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือสื่อมวลชนกับมวลชนอาจขาดหายไป และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมา คือความรับผิดชอบต่อบุคคลและสังคมของสื่อมวลชนอาจลดน้อยลง

5. ผู้รับสารในการสื่อสารมวลชนซึ่งเปรียบเสมือนเป้าหมายของการสื่อสาร มักจะมีจำนวนมากมีความแตกต่างระหว่างบุคคลและกระจัดกระจายไปในที่ต่าง ๆ ทั่วไปทำให้มีปัญหาในการวิเคราะห์ผู้รับสาร

[51] สมควร กวียะ. (2547). ทฤษฎีการประชาสัมพันธใหมการสื่อสารองคกรเชิงบูรณาการ (Integrated Organizational Communication). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร.

6. ปฏิกิริยาสะท้อนกลับ ในการสื่อสารมวลชนจะไม่สามารถสะท้อนกลับได้ในทันทีทันใด ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงรูปแบบ เนื้อหาของการสื่อสารมวลชนนั้นได้อย่างเหมาะสม ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีความพยายามในเรื่องนี้ เช่น การโทรศัพท์ไปยังผู้จัดรายการ ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารก็ไม่อาจปรับเปลี่ยนรูปแบบหรือเนื้อหาของการสื่อสารมวลชนนั้น ๆ ในทันทีทันใดได้เลย ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลในเชิงเทคโนโลยีการผลิต

7. ปฏิกิริยาโต้ตอบที่จะโต้ตอบไปยังสื่อมวลชนของผู้รับสารไม่สามารถทำได้เพราะต้องอาศัยเวลาและแรงกระตุ้น ดังนั้นเมื่อผู้รับสารได้รับแรงกระตุ้นจากเนื้อหาข่าวสารในสื่อมวลชน แต่ไม่สามารถโต้ตอบได้ในทันทีทันใด ทำให้ปฏิกิริยาที่ต้องการแสดงออกหมดความหมายไปโดยอัตโนมัติ

8. ผลของการสื่อสารในการสื่อสารมวลชนนั้นมีข้อจำกัดมากมาย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัจจัยทั้งในด้านแหล่งสาร ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนนั้น ๆ ตลอดจนด้านมวลชนซึ่งมีความแตกต่างกัน ทำให้ผลของการสื่อสารแตกต่างกันตามไปด้วย

2.5.6 จุดแข็งในกระบวนการสื่อสารมวลชน

ปรมะ สตะเวทิน[52] ได้กล่าวว่า การสื่อสารมวลชนมีจุดเด่น ดังนี้

1. สามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมาก สามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากที่อยู่ห่างไกลออกไปและกระจัดกระจายในหลายพื้นที่ได้ในเวลาเดียวกันหรือในเวลาเวลาใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนเป็นสิ่งอาศัยเทคโนโลยี ไม่ได้อาศัยความสามารถตามธรรมชาติของสื่อบุคคล

2. การสื่อสารมีความรวดเร็ว สื่อมวลชนนอกจากจะสามารถนำสารไปส่งผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกันแล้ว เนื่องจากสื่อมวลชน เป็นสื่อที่อาศัยเทคโนโลยีดังกล่าว ดังนั้นสื่อมวลชนจึงสามารถนำสารจากแหล่งข่าวสารไปสู่คนจำนวนมากได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ในเวลาที่ใกล้เคียงกันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น การรายงานข่าวจากวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์

3. สามารถบรรจุเนื้อหาได้หลากหลาย เนื่องจากสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้จำนวนมาก ซึ่งผู้รับสารย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านลักษณะของประชากร (เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม) และสถานที่ ผู้รับสารจึงมีความต้องการ ความชอบ ความสนใจ และรสนิยมที่แตกต่างกันไป สื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่ในการสนองผู้รับสารเหล่านี้ได้พร้อม ๆ กัน ด้วยการเสนอเนื้อหาที่มีความหลากหลายทั้งข่าว ความรู้และความคิดเห็นความบันเทิงและโฆษณา

4. ความถูกต้องของสารมีมาก เนื่องจากสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นเนื้อหาของสารที่ถูกบรรจุในสื่อมวลชน เมื่อไปสู่ผู้รับสารทั้งหลายจึงเป็นเนื้อเดียวกันไม่ว่าผู้รับสารจะเป็นใครและอยู่ที่ใด ดังนั้นความถูกต้องของสารจึงมีมาก ไม่เหมือนกับการใช้สื่อบุคคลซึ่งโอกาสที่บิดเบือนสารจะเกิดขึ้นมีได้ตลอดเวลาของการถ่ายทอดสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลอื่นต่อไป ตลอดเส้นทางการสื่อสารจนกว่าจะครบกำหนดคนที่ต้องการ

[52] ปรมะ สตะเวทิน. (2541). การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี (พิมพ์ครั้งที่2) . กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์[53] เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “ความคิดเห็นของคนไทย ต่อศาลรัฐธรรมนูญ” ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 30 เมษายน – 1 พฤษภาคม 2556 จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปทั่วประเทศทุกภูมิภาคจำนวน 1,254 หน่วยตัวอย่าง กระจายทุกระดับการศึกษาและอาชีพเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการทำงานของอำนาจอธิปไตยและการออกกฎหมายการห้ามละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

จากผลการสำรวจถึงความไว้วางใจในการใช้อำนาจของอธิปไตยทั้ง 3 ฝ่าย พบว่าประชาชนร้อยละ 44.26 ระบุว่าไว้วางใจฝ่ายตุลาการ (ศาลยุติธรรม, ศาลปกครอง, ศาลรัฐธรรมนูญ) มากที่สุดเพราะมีความน่าเชื่อถือมากที่สุดเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ รองลงมาร้อยละ 20.89 ระบุว่าเป็นฝ่ายบริหาร (รัฐบาล) เพราะน่าจะเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าและทราบถึงความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน ร้อยละ 10.77 ระบุว่าเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ(สส., สว.)เพราะมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ร้อยละ 10.61 ระบุว่าไม่มีฝ่ายใดเลยและร้อยละ 13.48 ไม่แน่ใจ โดยประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 61.80 มีความพึงพอใจต่อการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 15.63 อยู่ในระดับมากและร้อยละ 14.75 อยู่ในระดับน้อย

รองศาสตราจารย์ ดร. พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต อาจารย์ประจำคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร - ศาสตร์ (นิด้า) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับผลการสำรวจในครั้งนี้เพิ่มเติมว่า “จากผลสำรวจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนยังไว้วางใจฝ่ายตุลาการมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่ผ่านมานั้นมีความเที่ยงตรงตรงไปตรงมาไม่มีอคติ การวินิจฉัยคดีต่าง ๆ รวดเร็ว ถูกต้อง ยุติธรรม และทำงานได้อย่างมีประสิทธิผลจึงสอดคล้องกับความพึงพอใจของการทำงานที่อยู่ในระดับปานกลาง

[53] สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) .(2558). ความคิดเห็นของคนไทย ต่อศาลรัฐธรรมนูญ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://nidapoll.nida.ac.th/multimedia/Myfiles/Poll%202558/Apr%2058/NIDA%20Poll%20elder_hobby_2558.pdf [2558, กรกฎาคม 25]

สถาบันพระปกเกล้าด้วยความร่วมมือของสำนักงานสถิติแห่งชาติโดย ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ[54] ได้ทำการศึกษาวิจัย “มองอดีตแลอนาคต วัดระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันต่าง ๆ และความพึงพอใจต่อการบริการของรัฐ พ.ศ. 2546- 2553” โดยทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในทุกจังหวัดในเรื่องความพึงพอใจต่อการบริการสาธารณะ การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลและความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนตั้งแต่ พ.ศ. 2546 จนถึง พ.ศ. 2553 โดยมีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปด้วยวิธี Stratified Three – Stage Sampling มีจังหวัดเป็นสตราตัม แต่ละสตราตัมแบ่งเป็นเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล มีชุมชนอาคาร และหมู่บ้านเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 1 ครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 2 และสมาชิกในครัวเรือนเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่ 3 ทั้งนี้มีจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้นในแต่ละปีประมาณกว่า 30,000 ตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า องค์กรอิสระ ศาลยุติธรรมเคยได้รับความเชื่อมั่นสูงสุดในปี พ.ศ. 2547 (ร้อยละ 86.7) และความเชื่อมั่นค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ จนเหลือร้อยละ 71.3 ในปี พ.ศ. 2553 เช่นเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง แต่อย่างไรก็ดี ศาลยุติธรรมยังเป็นสถาบันที่ประชาชนให้ความเชื่อมั่นสูงสุดในกลุ่มองค์กรอิสระทั้งหมดกลุ่มองค์กรอิสระได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนลดลงมาโดยตลอดในรอบ 8 ปี องค์กรอิสระที่ประชาชนลดความเชื่อมั่นลงมากคือ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ศิริพร แย้มนิลและคณะ[55] ได้ศึกษาปัจจัยด้านจริยธรรมที่ส่งผลต่อความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยด้านสาเหตุและผลด้านจริยธรรมและปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความเชื่อถือไว้วางใจระหว่างกลุ่มข้าราชการและประชาชนต่อข้าราชการและต่อองค์กรภาครัฐ โดยวิธีวิเคราะห์เอกสารจากผลวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ การศึกษาดูงาน หน่วยงานต้นแบบในประเทศออสเตรเลียและประเทศไทย รวมทั้งการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นของข้าราชการ

[54] ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2553). มองอดีตแลอนาคต วัดระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันต่าง ๆ และความพึงพอใจต่อการบริการของรัฐ พ.ศ. 2546 - 2553. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

[55] ศิริพร แย้มนิลและคณะ. (2551).ปัจจัยด้านจริยธรรมที่ส่งผลต่อความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐ. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 34(2): 124 - 136.

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีระบบคุณธรรมจริยธรรมและกฎระเบียบที่รัฐจัดทำขึ้นเป็นปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในภาครัฐ ส่วนปัจจัยด้านเหตุภายในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานและความไว้วางใจได้แก่ ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และสุขภาพจิตดี

Albritton and Bureekul[56] นักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทยได้ร่วมมือกันทำวิจัยให้กับ Asian Barometer เพื่อทำการศึกษาระดับความไว้วางใจในการบริหารงานภาครัฐของประเทศไทยในช่วงปี ค.ศ. 2001 พบว่าประชาชนคนไทยมีความไว้วางใจต่อสถาบันเกี่ยวกับภาครัฐในระดับที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีการยอมรับและคุ้นเคยกับการปกครองแบบลำดับชั้น (hierarchy) มาตั้งแต่อดีตและเมื่อทำการพิจารณาเป็นรายสถาบัน พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามให้ความไว้วางใจกับสถาบันที่ตั้งขึ้นใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลปกครองและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) นอกจากนี้จากผลการสำรวจยังชี้ให้เห็นว่าคนไทยให้ความไว้วางใจต่อสถาบันตำรวจและทหารในระดับที่สูงถึงแม้ว่าจะมีการรัฐประหารเกิดขึ้นในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2534

งานวิจัยของ George W. Dougherty and others[57] ให้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบัน/องค์กรในกระบวนการยุติธรรม (ในบริบทของสหรัฐอเมริกา) ว่าหากสถาบัน/องค์กรในกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามภารกิจที่กำหนดไว้ ประชาชนผู้รับบริการจะขาดความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและจะแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะปกป้องตนเองซึ่งมีแนวโน้มเป็นไปในทางที่ใช้ความรุนแรง ข้อสรุปจากงานวิจัยที่ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าองค์กรควรมีการพัฒนาการให้บริการของตนเองเพื่อยกระดับความพึงพอใจซึ่งจะส่งผลถึงความเชื่อมั่นขององค์กรด้วย

[56] Albritton, R. B., & Bureekul, T. (2004). A Comparative Survey of Democracy, Governance and Development. Working Paper Series: No. 17 (Developing Electoral Democracy in a Developing Nations: Thailand).

[57] Dougherty, George W. Jr. 2006. Intergovernmental Cooperation and Local Tax Policy. Presentation at the conference on “Urban and Regional Renewal in Western Pennsylvania” at the Spring Meeting of the Graduate School of Public and International Affairs’ Wherret Lecture Series.

งานวิจัยของ Wang and Wan Wart[58] ได้เสนอบทความเรื่อง When Public Participation in Administration Leads to Trust : An Empirical Assessment of Managers' Perceptions พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเพิ่มความไว้วางใจของประชาชนได้ และในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมและความไว้วางใจของประชาชนนั้นมีปัจจัยพฤติกรรมทางการบริหารใน 5 มิติที่เป็นตัวแปรเชื่อมโยงระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและความไว้วางใจของประชาชน ดังนี้

1. การสร้างฉันทามติของประชาชน คือ การพิจารณาถึงการบรรลุฉันทามติของประชาชนในระดับเป้าหมายและภารกิจที่สำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะขององค์กร การจัดลำดับความสำคัญของการให้บริการสาธารณะขององค์กรที่มีต่อประชาชนและความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่

2. พฤติกรรมทางการบริหารที่มีจริยธรรม คือ การพิจารณาถึงความสม่ำเสมอในด้านการทำงานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กร โดยพิจารณาจากความซื่อสัตย์ การเปิดเผยข้อมูล ความจงรักภักดีต่อองค์กร สมรรถนะในการทำงานของแต่ละบุคคล และความสม่ำเสมอในการบริหารงาน/การให้บริการสาธารณะ

3. หลักความรับผิดชอบ คือ การพิจารณาถึงองค์กรที่มีการคอรัปชั่นน้อย มีการเปิดเผยงบประมาณในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรทำงานด้วยความโปร่งใสสามารถให้ประชาชนตรวจสอบได้ และหากผู้บริหารมีการคดโกง หรือมีการคอรัปชั่นประชาชนสามารถใช้สิทธิ์ในการยื่นถอดถอนได้

4. สมรรถนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรในการให้บริหารสาธารณะ คือ การพิจารณาถึงความสามารถของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์กรในการพัฒนาสินค้าและการให้บริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และพิจารณาถึงการทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจจากบริการสาธารณะในระดับสูง

[58] Wang X & Wan Wart M. (2007). When Public Participation in Administration Leads to Trust: An Empirical Assessment of Managers? Perceptions. Public Administration Review, 67(2), 265-278. doi: 10.1111/j.1540-6210.2007.00712.

5. สมรรถนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรในการบริหารจัดการ คือ การพิจารณาถึงเจ้าหน้าที่ขององค์กรที่สามารถนำความรู้เทคนิคทางการบริหารมาปรับใช้ในการบริหารทรัพยากรได้อย่างเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีการศึกษา

3.1.1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยมีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่น แนวคิดภาพลักษณ์องค์กร แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมมาภิบาล แนวคิดการสร้างความรู้ความเข้าใจ และแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน

3.1.2 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการใน 3 ลักษณะได้แก่

3.1.2.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสืบค้นข้อมูลจากหนังสือ วารสารทางวิชาการ บทความนักวิชาการ รายงานเอกสาร สิ่งพิมพ์อิเลคทรอนิกส์ ตลอดจนพระราชบัญญัติและระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศในขอบข่ายดังนี้

- ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาท และอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี ขั้นตอน วิธีการและรูปแบบการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกต้องของประเทศไทยและต่างประเทศ (สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐเกาหลีใต้ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย)
- ศึกษากระบวนการและรูปแบบวิธีการการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

- ศึกษากระบวนการและวิธีการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศและประเทศไทย ในประเด็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในภารกิจหลักของศาลรัฐธรรมนูญการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมมาภิบาล

- ทบทวน วิเคราะห์ เปรียบเทียบโครงสร้าง บทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญของต่างประเทศและประเทศไทย

3.1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

- สัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะหรือสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนา โต้ตอบ ถกปัญหา อภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนะในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญและการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่น โดยกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมสนทนา ได้แก่ นักวิชาการ กลุ่มสื่อสารมวลชน กลุ่มเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและภาคประชาชน

- สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยคัดเลือกสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องหรือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ฟ้องคดี ผู้ถูกฟ้องคดี กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตัวแทนจากองค์กรอิสระ (ผู้ตรวจการแผ่นดิน, คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)

- ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดระเบียบข้อมูลตีความและสรุปผลการศึกษาเพื่อสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

3.1.2.3 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

(1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 77 จังหวัด ครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 65,124,716 คน พบว่ามีผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยเป็นผู้มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านมีจำนวนทั้งสิ้น 49,553,350 คน (ข้อมูลประชากรปี 2557 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่ได้มาจากการสุ่มทุกภูมิภาคทั่วประเทศ จำนวน 5,958 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการศึกษา

(2) แผนการสุ่มตัวอย่าง

- วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิหลายขั้น (Stratified Multi-Stage Sampling) โดยมี กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ เป็นชั้นภูมิหลัก ซึ่งระดับของการเลือกตัวอย่างจะแตกต่างกันไปตามลักษณะการปกครองดังนี้
- กรุงเทพมหานคร แบ่งพื้นที่ย่อยออกเป็น กรุงเทพชั้นใน ชั้นกลางและชั้นนอก ในแต่ละพื้นที่ทำการสุ่มตัวอย่างเขต ตัวอย่างหน่วยเลือกตั้งและสมาชิกในครัวเรือนตามลำดับ
- ในแต่ละภูมิภาคทำการสุ่มจังหวัดตัวอย่าง อำเภอตัวอย่าง หน่วยเลือกตั้ง/หมู่บ้านในเทศบาล (ในเขตเทศบาล / นอกเขตเทศบาล) และสมาชิกในครัวเรือนตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกจังหวัดตัวอย่าง : กรุงเทพมหานคร และจังหวัดในภูมิภาค

กรอบตัวอย่าง ได้แก่ บัญชีรายชื่อจังหวัดในแต่ละภาค 4 ภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้) โดยเรียงลำดับจังหวัดแต่ละภาคตามขนาดประชากรของแต่ละจังหวัด (Proportional to size) ตั้งแต่มากสุดจนถึงน้อยสุด

การเลือกจังหวัดตัวอย่าง : เลือกจังหวัด 5 จังหวัดจากแต่ละภาคของประเทศ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (systematic sampling) ได้จำนวนจังหวัดตัวอย่างทั้งสิ้น 20 จังหวัดยกเว้นกรุงเทพมหานครไม่มีการเลือกหน่วยตัวอย่าง ดังนั้นจึงได้หน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่งรวมทั้งสิ้น 21 หน่วย ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร
2. ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เพชรบูรณ์ สุโขทัย น่านและอุทัยธานี
3. ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดชลบุรี สุพรรณบุรี สระบุรี เพชรบุรี และสมุทรสงคราม
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด มหาสารคามและหนองคาย
5. ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัตตานี ยะลา ภูเก็ตและระนอง

ขั้นที่ 2 เลือกเขต/อำเภอตัวอย่าง : เขตในกรุงเทพมหานครและอำเภอในจังหวัดตัวอย่าง

กรอบตัวอย่าง ได้แก่ บัญชีรายชื่อเขตในกรุงเทพมหานครและบัญชีรายชื่ออำเภอในแต่ละจังหวัดตัวอย่างโดยเรียงตามจำนวนอำเภอของของแต่ละจังหวัดในแต่ละภาค ตั้งแต่มากสุดจนถึงน้อยสุด

การเลือกเขต/อำเภอตัวอย่าง : ในกรุงเทพมหานครและแต่ละจังหวัดตัวอย่าง ได้ทำการเลือกเขต/อำเภอตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (systematic sampling) ได้จำนวนเขต/อำเภอตัวอย่างทั้งสิ้น 74 เขต/อำเภอดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 เขตตัวอย่าง
2. ภาคเหนือ จำนวน 16 อำเภอตัวอย่าง
3. ภาคกลาง จำนวน 10 อำเภอตัวอย่าง
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 24 อำเภอตัวอย่าง
5. ภาคใต้ จำนวน 12 อำเภอตัวอย่าง

ขั้นที่ 3 เลือกหน่วยเลือกตั้งตัวอย่าง ในเขตเทศบาลและหมู่บ้านนอกเขตเทศบาล : เขตในกรุงเทพมหานครและอำเภอตัวอย่างในจังหวัดตัวอย่าง

กรอบตัวอย่าง ได้แก่ บัญชีรายชื่อหน่วยเลือกตั้งในกรุงเทพมหานครและบัญชีรายชื่อหน่วยเลือกตั้งในเขตเทศบาลและหมู่บ้านนอกเขตเทศบาลของเขต/อำเภอตัวอย่างโดยเรียงตามรหัสหน่วยเลือกตั้ง/หมู่บ้าน(กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย)

การเลือกเขต/อำเภอตัวอย่าง : ในแต่ละเขต/อำเภอตัวอย่างทำการเลือกหน่วยเลือกตั้ง/หมู่บ้านตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (systematic sampling) ได้จำนวนหน่วยเลือกตั้ง/หมู่บ้านตัวอย่างทั้งสิ้น 346 หน่วยเลือกตั้ง/หมู่บ้านดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร จำนวนหน่วยเลือกตั้งรวม 90 หน่วย
2. ภาคเหนือ จำนวนหน่วยเลือกตั้งรวม 70 หน่วย
   (ในเขตเทศบาล 40 หน่วย และนอกเขตเทศบาล 30 หมู่บ้าน)
3. ภาคกลาง จำนวนหน่วยเลือกตั้งรวม 60 หน่วย
   (ในเขตเทศบาล 30 หน่วย และนอกเขตเทศบาล 30 หมู่บ้าน)
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนหน่วยเลือกตั้งรวม 76 หน่วย
   (ในเขตเทศบาล 34หน่วย และนอกเขตเทศบาล 42 หมู่บ้าน)
5. ภาคใต้ จำนวนหน่วยเลือกตั้งรวม 50 หน่วย
   (ในเขตเทศบาล 26 หน่วย และนอกเขตเทศบาล 24 หมู่บ้าน)

ขั้นที่ 4 เลือกประชาชนตัวอย่าง: เขตในกรุงเทพมหานครและอำเภอในจังหวัดตัวอย่าง

กรอบตัวอย่าง ได้แก่ บัญชีรายชื่อบุคคลในครัวเรือนตามหน่วยเลือกตั้ง

การเลือกประชาชนตัวอย่าง : ในกรุงเทพมหานครและแต่ละจังหวัดตัวอย่างได้ทำการเลือกสุ่มครัวเรือนจากหน่วยเลือกตั้ง/หมู่บ้าน ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (systematic sampling) โดยทุกจังหวัด กำหนดประชาชนจำนวน 18 ครัวเรือนต่อ 1 หน่วยเลือกตั้ง/หมู่บ้าน (ครัวเรือนละ 1 คน) เก็บข้อมูลกระจายตามเพศ (ชาย/หญิง) ตามกลุ่มอายุทั้ง 3 กลุ่ม (18-35 ปี 36-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป) ตามระดับการศึกษา 3 กลุ่ม(ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี) และตามกลุ่มอาชีพ 6 กลุ่ม (กลุ่มรับราชการ/

รัฐวิสาหกิจ กลุ่มรับจ้าง/พนักงานเอกชน กลุ่มเจ้าของกิจการ/ค้าขาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษาและกลุ่มอาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทนายความ เป็นต้น)

ส่วนกรุงเทพมหานคร กำหนด 15 ครัวเรือนต่อ 1 หน่วยเลือกตั้ง กระจายตามเพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษาและกลุ่มอาชีพเช่นกัน รวมเป็นจำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษาทั้งสิ้น 5,958 คน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาคและรายจังหวัด

ภาค	เขต/จังหวัด	จำนวนหน่วย	จำนวนคน
กรุงเทพมหานคร (รวม 1,350 คน)	ชั้นใน : ปทุมวัน พญาไท ป้อมปราบศัตรูพ่าย พระนคร	19	285
	ชั้นกลาง : จตุจักร บางพลัด คลองเตย ยานนาวา	34	510
	ชั้นนอก : บางกะปิ ลาดพร้าว บางนา ตลิ่งชัน	37	555
เหนือ	เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ สุโขทัย น่าน และอุทัยธานี	70	1,260
กลาง	ชลบุรี สุพรรณบุรี สระบุรี เพชรบุรี และสมุทรสงคราม	60	1,080
ตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และหนองคาย	76	1,368
ใต้	นครศรีธรรมราช ปัตตานี ยะลา ภูเก็ต และระนอง	50	900
รวม			**5,958**

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี สังเคราะห์ประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีประเด็นหลักที่ทำการสำรวจ ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตาม หลักธรรมมาภิบาล ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า รวมทั้งการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

3.2.2 สร้างแบบสอบถาม โดยประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ 3 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

3.2.3 หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญและหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach’s Alpha Coefficient)

3.2.4 เกณฑ์ในการแปลผลจากค่าเฉลี่ยของความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ใช้เกณฑ์ ดังนี้

4.21 – 5.00	มากที่สุด
3.43 – 4.20	มาก
2.61 - 3.42	ปานกลาง
1.81 – 2.60	น้อย
1.00 – 1.80	น้อยที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยประสานกับทีมงานเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่ตัวอย่าง เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมตามตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ และเพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพการวิจัย คณะผู้วิจัยจะมีการจัดอบรมทีมงานเก็บข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจ ถึงลักษณะของคำถามวิธีการสัมภาษณ์และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการรายงานความคืบหน้าปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ และร่วมกันหาแนวทางแก้ไข

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

การศึกษาครั้งนี้ โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณ ได้มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เช่น ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

บทที่ 4

กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน

ในบทนี้จะนำเสนอการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบ โครงสร้างอำนาจหน้าที่และวิธีพิจารณาคดี รวมถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนของไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามลำดับ

4.1 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ในการศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันกับประชาชนนี้ จำเป็นต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน เพื่อสามารถเข้าใจความเป็นมาและรูปแบบวิธีการการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันได้

4.1.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Das Bundesverfassungsgericht -BVerfG) จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz-GG) หรือรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งในช่วงของการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญนั้น กล่าวได้ว่า มีปัญหาพื้นฐานอยู่ที่แนวคิด 2 แนวคิด โดยแนวคิดแรกเป็นแนวคิดของบิสมาร์คและนักกฎหมายของเยอรมันในยุคก่อน ๆ จำนวนมาก ที่เห็นว่า การวินิจฉัยประเด็นทางการเมืองควรเป็นเรื่องขององค์กรทางการเมือง จึงไม่ควรอยู่ในอำนาจการวินิจฉัยขององค์กรศาล ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งเห็นว่าปัญหาในทางรัฐธรรมนูญนั้นถือได้ว่าเป็นปัญหาทางกฎหมายเช่นกัน ดังนั้นย่อมเป็นปัญหาที่ควรได้รับการวินิจฉัยโดยองค์กรศาล จึงควรขยายอำนาจให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐบาลของสหพันธ์ หรือองค์กรนิติบัญญัติ เป็นต้น และให้มีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ

กฎหมายด้วย นอกจากนี้การวินิจฉัยปัญหาในทางรัฐธรรมนูญโดยองค์กรศาล ถือว่าเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลาง ซึ่งจะทำให้การตีความและการคุ้มครองรัฐธรรมนูญมีความเป็นกลางด้วย[1]

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้รับการบัญญัติไว้ในหมวด 9 ว่าด้วยองค์กรตุลาการ ซึ่งตามมาตรา 92 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ และในมาตรา 93 ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ ส่วนมาตรา 94 (1) ได้บัญญัติเกี่ยวกับที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และในมาตรา 94 (2) ได้บัญญัติให้มีการออกกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (Gesetz ueber das Bundesver-fassungsgericht – BVerfGG) เพื่อกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ วิธีพิจารณาคดี อย่างไรก็ดี บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ได้กำหนดรายละเอียดว่า ศาลรัฐธรรมนูญควรจะประกอบด้วยกี่องค์คณะและแต่ละองค์คณะควรประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกี่คน ดังนั้น รายละเอียดต่าง ๆ จึงเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ (BVerfGG)

กฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ มาตรา 2 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนทั้งสิ้น 16 คนโดยแบ่งออกเป็น 2 องค์คณะเรียกว่าเป็นศาลที่มีองค์คณะแฝด (a twin court) ซึ่งแต่ละองค์คณะประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 8 คน ซึ่งมาจากการคัดเลือกของสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธรัฐ (Bundestag) และสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธรัฐ (Bundesrat) นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดอีกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในแต่ละองค์คณะจะต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่คัดเลือกและแต่งตั้งมาจากผู้พิพากษาศาลสูงสุดต่าง ๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งในศาลสูงสุดดังกล่าวไม่น้อยกว่า 3 ปีจำนวน 3 คนโดยในจำนวนดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธรัฐจะเลือก 1 คนสำหรับองค์คณะแรกและเลือก 2 คนสำหรับองค์คณะที่สอง ส่วนสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธรัฐจะเลือก 2 คน สำหรับองค์คณะแรกและเลือก 1 คนสำหรับองค์คณะที่สอง และสำหรับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลืออีกกึ่งหนึ่งของแต่ละองค์คณะจะต้องได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธรัฐ และอีกกึ่งหนึ่งจะต้องได้รับเลือกจากสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธรัฐ[2] นอกจากนี้สำหรับประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาล

[1] นันทวัฒน์ บรมานันท์, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ เสนอต่อ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ), น. 69 – 75.

[2] กมลชัย รัตนสกาววงศ์, ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ, ใน วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,ปีที่ 25 ฉบับที่ 1, 2538, น. 49.

รัฐธรรมนูญนั้น กฎหมายกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธรัฐและสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธรัฐสลับกันเลือกประธานและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยทั้งสองตำแหน่งต้องมาจากคนละองค์คณะด้วย

สำหรับคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น กฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (BVerfGG) กำหนดว่า

- ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์และมีคุณสมบัติที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้นั้นได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือว่าตนพร้อมที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- สำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมายโดยเป็นผู้สอบได้เป็นเนติบัณฑิต แต่ถ้าหากเป็นศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้โดยไม่จำเป็นที่จะต้องสอบได้เป็นเนติบัณฑิต
- ไม่เป็นสมาชิกของรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรี ในกรณีที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกของรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีอยู่ หากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพ้นจากตำแหน่งในทันที
- ต้องไม่ประกอบอาชีพอื่นทั้งปวง นอกจากการเป็นผู้บรรยายทางกฎหมายในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ดีงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในลำดับที่มีความสำคัญกว่า
- กรณีที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากผู้พิพากษาศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์ (ซึ่งแต่ละองค์คณะต้องมี 3 คน) จะต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

ส่วนการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระ 12 ปีแต่จะอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกินอายุที่จะเกษียณคือ 68 ปีบริบูรณ์และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้นและกรณีเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอายุครบ 68 ปีบริบูรณ์ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้จนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่เข้าปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ยังอาจพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุจากการตายหรือขอลาออกจากตำแหน่งโดยยื่นคำร้องต่อประธานาธิบดีหรือกรณีกระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียเกียรติหรือได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาให้ถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือเมื่อกระทำความผิดอันเป็นการละเมิดอย่างร้ายแรง[3]

[3] โปรดดู นันทวัฒน์ บรมานันท์, อ้างแล้ว, น. 96 – 100. และ กมลชัย รัตนสกาววงศ์, อ้างแล้ว, น. 50 – 52.

ในการบริหารองค์กรของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ อาจแบ่งองค์กรหรือฝ่ายต่างๆ ได้แก่

1. ที่ประชุมร่วมของทั้ง 2 องค์คณะ (Plenum) มีหน้าที่สำคัญคือเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารศาล เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปโดยอิสระ โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้เรียกประชุมอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง นอกจากนี้ระเบียบข้อบังคับของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์กำหนดให้ที่ประชุมร่วม (Plenum) และประธานศาลรัฐธรรมนูญต้องทำงานร่วมกัน โดยที่ประชุมร่วมเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณของศาล รวมถึงปัญหาทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับตุลาการโดยตรงในเรื่องสถานะและเงื่อนไขการทำงาน อีกทั้งที่ประชุมร่วมฯ ยังประกอบด้วยคณะกรรมการประจำต่าง ๆ อาทิ คณะกรรมการเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ คณะกรรมการเกี่ยวกับฝ่ายเอกสาร คณะกรรมการเกี่ยวกับการงบประมาณและการบริหารงานบุคคล และคณะกรรมการห้องสมุดและอาจตั้งคณะกรรมการอื่น ๆ ขึ้นอีกได้ และให้ประธานของคณะกรรมการรายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมร่วมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

2. ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของฝ่ายบริหารของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์โดยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของประธานศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด นอกจากการปฏิบัติหน้าที่ในทางตุลาการหรือในการเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นโดยที่ประชุมร่วม นอกจากนี้ในการบริหารงานภายใต้คำสั่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจมอบหมายงานในทางบริหารให้แก่ผู้อำนวยการของศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ดำเนินการและประธานศาลรัฐธรรมนูญยังเป็นตัวแทนของศาลในกิจการภายนอกด้วย

3. Prasidialrate คือ เจ้าหน้าที่ซึ่งสำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมายและเป็นเนติบัณฑิต ทำหน้าที่ในการสนับสนุนประธานของแต่ละองค์คณะในการวินิจฉัยคดี นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในทางทะเบียนด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การวินิจฉัยว่าคำร้องทุกข์ที่ประชาชนยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่นั้นจะเป็นหน้าที่ของ Prasidialrate เป็นผู้วินิจฉัยในเบื้องต้นก่อนส่งให้องค์คณะกลั่นกรอง (Kammern) หรือองค์คณะที่มีอำนาจในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับคำร้องนั้นไว้หรือไม่

4. ผู้ช่วยเหลืองานในทางวิชาการ (Wissenschaftliche Mitarbeiter) ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนทางวิชาการให้แก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยตุลาการแต่ละคนจะเป็นผู้เลือกผู้ช่วยเหลือในทางวิชาการด้วยตนเองได้ 3 คนซึ่งผู้ช่วยเหลือฯ ส่วนใหญ่จะมาจากผู้พิพากษาของศาลต่าง ๆ หรืออาจเป็นข้าราชการของสหพันธ์หรือมลรัฐหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ดี ผู้ช่วยเหลือทางวิชาการเปรียบเสมือนองค์คณะที่สามซึ่งมีหน้าที่ในการเตรียมการ

สำหรับการวินิจฉัยชี้ขาดในองค์คณะกลั่นกรอง (Kammern) ว่าจะรับเรื่องไว้พิจารณาหรือไม่ ดังนั้นผู้ช่วยเหลือฯ จึงมีส่วนสำคัญในการวินิจฉัยเบื้องต้น แต่กระนั้นก็มีสิทธิเพียงเสนอความคิดเห็นเท่านั้น

4.1.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายพื้นฐานหรือรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ (GG) และในกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ (BVerfGG) ทั้งนี้เพื่อเป็นการรวมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่กระจายไว้ในมาตราต่าง ๆ มาบัญญัติไว้ในมาตราเดียว (BVerfGG มาตรา 13) เพื่อสะดวกในการปรับใช้ โดยอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญมีดังนี้[4]

(1) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล (GG มาตรา 18 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 1) กรณีบุคคลใดใช้สิทธิขั้นพื้นฐานโดยมิชอบ เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการสอน เสรีภาพในการชุมนุมและการรวมตัวกันเป็นสมาคม การสื่อสาร หรือสิทธิในการลี้ภัยโดยนำสิทธิดังกล่าวมาต่อสู่กับกฎหมายพื้นฐาน สิทธิดังกล่าวของผู้นั้นจะสูญสิ้นไปตาม GG มาตรา 18 โดยสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ รัฐบาลแห่งสหพันธ์หรือรัฐบาลมลรัฐ อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ให้ไต่สวนถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวและพิจารณาถึงมาตรการที่จะใช้กับบุคคลนั้น ซึ่งอาจถูกต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้

(2) การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับพรรคการเมือง (GG มาตรา 21 วรรคสอง และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 2) ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่าพรรคการเมืองใดมีวัตถุประสงค์และดำเนินการภายในขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นอันตรายต่อความดำรงอยู่ของสหพันธ์หรือไม่ สภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์ สภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ รัฐบาลสหพันธ์หรือรัฐบาลมลรัฐ ในกรณีที่พรรคการเมืองจำกัดกิจกรรมของพรรคภายในมลรัฐนั้น ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์พิจารณาว่าพรรคการเมืองดังกล่าวเป็นพรรคการเมืองที่มิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

(3) การวินิจฉัยตรวจสอบการเลือกตั้ง (GG มาตรา 41 วรรคสอง และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 3) ในกรณีมีคำร้องทุกข์โต้แย้งคำวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์ในเรื่องความสมบูรณ์ของการเลือกตั้ง การได้มาหรือการสิ้นสุดซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

[4] โปรดดู นันทวัฒน์ บรมานันท์, อ้างแล้ว, น. 100 - 101. และ กมลชัย รัตนสกาววงศ์, อ้างแล้ว, น. 63 - 67.

(4) การวินิจฉัยการฟ้องประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์ (GG มาตรา 26 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 4) ในกรณีที่ประธานาธิบดีสหพันธ์กระทำการโดยเจตนาละเมิดรัฐธรรมนูญสหพันธ์หรือกฎหมายอื่น ๆ ของสหพันธ์ สมาชิกของแต่ละสภาจำนวนหนึ่งในสี่เข้าชื่อเสนอคำร้องนั้นต่อสภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์หรือสภาที่ปรึกษาสหพันธ์แล้วแต่กรณีพิจารณาเพื่อเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ไต่สวน หากได้ความจริงตามคำร้องศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งให้ประธานาธิบดีพ้นจากตำแหน่งได้ และระหว่างการพิจารณาก็อาจใช้มาตรการชั่วคราวต่อประธานาธิบดีโดยให้งดเว้นการปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยบทบัญญัติกำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญสหพันธ์

(5) การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 1 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 5) กรณีนี้ผู้ยื่นคำร้องและผู้ถูกยื่นคำร้องจะเป็นได้เพียงประธานาธิบดี สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ สภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ คณะกรรมาธิการตาม GG มาตรา 45 รัฐบาลสหพันธ์ หรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยระเบียบของสภาผู้แทนแห่งสหพันธ์หรือระเบียบของสภาที่ปรึกษาสหพันธ์ เป็นต้น

(6) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายแบบนามธรรม (GG มาตรา93 วรรคหนึ่ง ข้อ 2 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 6) กรณีมีข้อสงสัยว่ากฎหมายของสหพันธ์หรือกฎหมายของมลรัฐสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ หรือกฎหมายของมลรัฐสอดคล้องกับกฎหมายของสหพันธ์หรือไม่

(7) การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ระหว่างมลรัฐและสหพันธรัฐ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามกฎหมาย (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 4 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 7) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่มลรัฐเป็นผู้ดำเนินการในนามของสหพันธ์ และมีการควบคุมดูแลโดยสหพันธ์ ในกรณีที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องสิทธิและหน้าที่ระหว่างสหพันธ์และมลรัฐต่าง ๆ กรณีผู้ยื่นคำร้องและผู้ถูกยื่นคำร้องจะเป็นรัฐบาลสหพันธ์และรัฐบาลมลรัฐเท่านั้น

(8) การวินิจฉัยข้อพิพาทตามกฎหมายมหาชนอื่น ๆ ระหว่างสหพันธรัฐกับมลรัฐ หรือระหว่างมลรัฐด้วยกันเท่าที่ศาลอื่น ๆ ไม่ได้กำหนดขอบเขตอำนาจศาลในเรื่องนั้น (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 4 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 8) กล่าวคือจะฟ้องต่อศาลปกครองหรือศาลรัฐธรรมนูญของมลรัฐไม่ได้

(9) การวินิจฉัยการร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญของประชาชน (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 4a และข้อ 4b BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 8a) กรณีที่ประชาชนหรือองค์กรปกครองตนเองที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน อาจยื่น

คำร้องทุกข์โดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การกระทำของรัฐไปกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของตน หรือสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลต่าง ๆ ของตน แต่คำร้องทุกข์จะยื่นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการดำเนินการทางศาลถึงที่สุดแล้ว และต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลา หรือเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยว่า สิทธิในการปกครองตนเองขององค์กรปกครองตนเองตาม GG มาตรา 28 ถูกกระทบกระเทือนโดยการกระทำของมลรัฐหรือสหพันธ์ ในกรณีที่กฎหมายของมลรัฐเปิดช่องให้นำคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญมลรัฐได้ และจะต้องยื่นภายในกำหนดระยะเวลาเช่นกัน โดยคำร้องทุกข์นี้เรียกว่า Verfassungsbeschwerde

(10) การวินิจฉัยคดีฟ้องผู้พิพากษาของสหพันธรัฐหรือของมลรัฐ (GG มาตรา 98 วรรคสองและวรรคห้า และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 9) ในกรณีที่ผู้พิพากษาในศาลระดับสหพันธ์ซึ่งเป็นศาลสูงสุดต่าง ๆ ของประเทศประพฤติปฏิบัติตนฝ่าฝืนหลักกฎหมายในรัฐธรรมนูญ หรือระเบียบต่าง ๆ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และไม่ว่าจะกระทำในตำแหน่งหรือนอกตำแหน่งหน้าที่ราชการ หากสภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมด เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์พิจารณาวินิจฉัยให้ผู้พิพากษาศาลระดับสหพันธ์นั้นพ้นจากตำแหน่งได้ และหากเป็นการกระทำโดยเจตนาก็ให้พ้นจากตำแหน่งโดยไม่ได้รับเงินบำเหน็จบำนาญ นอกจากนี้ มลรัฐต่าง ๆ อาจกำหนดหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันนี้กับผู้พิพากษาของมลรัฐโดยให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ เรียกว่า คำร้องเกี่ยวกับกรณีผู้พิพากษา (Richteranklage)

(11) การวินิจฉัยข้อพิพาทตามรัฐธรรมนูญของมลรัฐในกรณีที่กฎหมายของมลรัฐได้กำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ (GG มาตรา 99 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 10) เช่น กฎหมายของมลรัฐสเลสวิกโฮลสไตน์ (Schleswig-Holstein) กำหนดให้ข้อพิพาทระหว่างองค์กรภายในมลรัฐและการควบคุมกฎหมายอย่างนามธรรม อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์

(12) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมมิให้กฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญแบบรูปธรรม (GG มาตรา 100 วรรคหนึ่งและ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 11) ในกรณีที่ศาลต่าง ๆ เห็นว่ากฎหมายที่ตนพิจารณาปรับใช้อยู่นั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญสหพันธ์ หรือกฎหมายมลรัฐขัดต่อกฎหมายของสหพันธ์หรือไม่ ศาลนั้นจะต้องหยุดการพิจารณาคดีดังกล่าวแล้วส่งปัญหานั้นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

(13) การวินิจฉัยตรวจสอบกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศว่าเป็นกฎหมายภายในหรือไม่ (GG มาตรา 100 วรรคสองและ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 12) ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่ากฎหมายระหว่างประเทศเป็นส่วน

หนึ่งของกฎหมายสหพันธ์หรือไม่ ตามความหมายของ GG มาตรา 25 ซึ่งหากเป็นกฎหมายของสหพันธ์ด้วยแล้ว ก็จะมีผลโดยตรงต่อสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ศาลที่พิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องจะต้องหยุดการพิจารณาคดีดังกล่าว แล้วส่งปัญหานั้นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

(14) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการตีความรัฐธรรมนูญ (GG มาตรา 100 วรรคสามและ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 13) กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมลรัฐต่าง ๆ จะตีความรัฐธรรมนูญสหพันธ์แตกต่างไปจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ หรือแตกต่างไปจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมลรัฐอื่น ๆ ศาลรัฐธรรมนูญมลรัฐจะต้องเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์พิจารณา

(15) การวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังมีผลใช้บังคับต่อไปหรือไม่ (GG มาตรา 136 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 14) ในกรณีที่เห็นว่ากฎหมายในอดีตก่อนมีการสถาปนาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีสภาพบังคับเป็นกฎหมายของสหพันธ์ปัจจุบันต่อไปหรือไม่ สภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ สภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธ์ รัฐบาลสหพันธ์ รัฐบาลมลรัฐต่าง ๆ หรือศาลต่าง ๆ อาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

(16) อำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายสหพันธรัฐ (GG มาตรา 99 วรรคสองและ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 15)

จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าว กฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ (BVerfGG) ได้กำหนดให้องค์คณะแต่ละองค์คณะมีอำนาจหน้าที่ที่แน่นอนชัดเจน โดยบัญญัติไว้ใน BVerfGG มาตรา 14 ดังนี้

(1) องค์คณะแรก กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่

- การวินิจฉัยเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล (GG มาตรา 18 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 1)
- การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับพรรคการเมือง (GG มาตรา 21 วรรคสอง และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 2)
- การวินิจฉัยตรวจสอบการเลือกตั้ง การได้มาและการสูญเสียสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์ (GG มาตรา 41 วรรคสอง และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 3)

- การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายแบบนามธรรม กรณีที่มีข้อขัดแย้งหรือมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญในทางรูปแบบและเนื้อหาของกฎหมายระดับสหพันธ์และระดับมลรัฐ หรือระหว่างกฎหมายมลรัฐกับกฎหมายสหพันธ์ (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 2 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 6)
- การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมมิให้กฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญแบบรูปธรรม ระหว่างรัฐธรรมนูญกับกฎหมายสหพันธ์หรือกฎหมายมลรัฐ หรือระหว่างกฎหมายสหพันธ์กับกฎหมายมลรัฐ (GG มาตรา 100 วรรคหนึ่ง และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 11)
- การวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังมีผลใช้บังคับต่อไปหรือไม่ (GG มาตรา 136 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 14)
- การวินิจฉัยการร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญของประชาชน (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 4a และข้อ 4b BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 8a)

(2) องค์คณะที่สอง กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่

- การวินิจฉัยการฟ้องประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์ (GG มาตรา 26 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 4)
- การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ระหว่างมลรัฐและสหพันธรัฐ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามกฎหมาย (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 4 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 7)
- การวินิจฉัยข้อพิพาทตามกฎหมายมหาชนอื่น ๆ ระหว่างสหพันธรัฐกับมลรัฐ หรือระหว่างมลรัฐด้วยกันเท่าที่ศาลอื่น ๆ ไม่ได้กำหนดขอบเขตอำนาจศาลในเรื่องนั้น (GG มาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 4 และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 8)
- การวินิจฉัยคดีฟ้องผู้พิพากษาของสหพันธรัฐหรือของมลรัฐ (GG มาตรา 98 วรรคสองและวรรคห้า และ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 9)
- การวินิจฉัยตรวจสอบกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศว่าเป็นกฎหมายภายในหรือไม่ (GG มาตรา 100 วรรคสองและ BVerfGG มาตรา 13 ข้อ 12)

4.1.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

กฎหมายพื้นฐานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ปฏิบัติตามวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายเฉพาะ ซึ่งหมายถึงกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (BVerfGG) ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้แบ่งออกเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาทั่วไป และวิธีพิจารณาเฉพาะเรื่องออกจากกันอย่างละเอียด

1) วิธีพิจารณาคดีทั่วไป

สำหรับวิธีพิจารณาคดีทั่วไปนั้น BVerfGG ได้แยกวิธีพิจารณาไว้อย่างชัดเจน โดยวิธีพิจารณาโดยทั่วไปเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้กับคดีทุกประเภท อันประกอบด้วยหลักการพิจารณาคดีต่าง ๆ ได้แก่ หลักการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเนื่องเพราะมีความสัมพันธ์ในทางเครือญาติ หรือเพราะเคยมีส่วนเกี่ยวข้องเนื่องจากหน้าที่การงาน หลักการคัดค้านตุลาการเนื่องจากขาดความเป็นกลาง สิทธิในการตรวจเอกสารของผู้มีส่วนร่วมในคดี การเป็นตัวแทนในคดี การยื่นและปฏิเสธคำร้อง หลักการพิจารณาโดยวาจา การบันทึกภาพและเสียง การสืบพยาน คำวินิจฉัยและการอ่านคำวินิจฉัย วิธีการชั่วคราว และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับคดี เป็นต้น

2) วิธีพิจารณาคดีเฉพาะเรื่อง

ในส่วนของวิธีพิจารณาคดีเฉพาะเรื่องได้ถูกบัญญัติขึ้นเนื่องจากการบัญญัติวิธีพิจารณาสำหรับคดีบางประเภทไว้ในรัฐธรรมนูญ (GG) อาจไม่ครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมด จึงจำเป็นต้องนำมาบัญญัติรายละเอียดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง เช่น การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายแบบนามธรรม ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 93 วรรคหนึ่ง ข้อ 2 ของ GG และได้นำมาบัญญัติไว้ใน BVerfGG มาตรา 76 โดยมีสาระสำคัญที่คล้ายกันแต่มีรายละเอียดมากกว่า เป็นต้น

3) หลักวิธีพิจารณาคดี

นอกจากวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีการกำหนดหลักวิธีพิจารณาคดีเอาไว้ อาทิ

- หลักการยื่นคำร้อง (Antragsprinzip) หมายความว่า การเริ่มต้นพิจารณาคดีใดคดีหนึ่ง จะต้องเริ่มมาจากบุคคลหรือองค์กรภายนอกที่มีสิทธิในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจเป็นผู้ริเริ่มพิจารณาคดีด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ BVerfGG มาตรา 23 ให้ถือว่าการยื่นคำร้องเป็นการเริ่มต้นของกระบวนพิจารณา โดยคำร้องให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมเหตุผลประกอบ รวมทั้งข้อเท็จจริงอันเป็นที่มาของคำร้องและความประสงค์ของผู้ยื่นคำร้อง หลักการยื่นคำร้องนี้บัญญัติไว้ในหมวดวิธีพิจารณาทั่วไปที่นำมาใช้กับคดีทุกประเภทด้วย

- หลักการคัดค้านตุลาการ แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ (1) การคัดค้านตุลาการโดยผลของกฎหมาย ด้วยเหตุที่เป็นญาติหรือคู่สมรส หรือมีความสัมพันธ์ในเครือญาติกับคู่สมรสกับคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในฐานะใดฐานะหนึ่งต่อเรื่องที่เสนอมายังศาลรัฐธรรมนูญ และ (2) การคัดค้านตุลาการเนื่องจากขาดความเป็นกลาง เนื่องจากคู่ความในคดีเห็นว่าตุลาการคนใดขาดความเป็นกลาง โดยพิจารณาจากสภาวการณ์และพฤติการณ์แวดล้อมอย่างมีเหตุผล และตุลาการคนดังกล่าวไม่เหมาะสมจะพิจารณาคดีต่อไป หรือตุลาการคนใดคนหนึ่งอาจขอถอนตัวเองออกจากกระบวนพิจารณาเพราะเห็นว่าตนเองไม่เหมาะสมเพราะขาดความเป็นกลางก็ได้

- หลักการเปิดเผยต่อผู้มีส่วนร่วมในคดี หมายความว่า ผู้มีส่วนร่วมในคดีทุกฝ่ายย่อมมีสิทธิในการที่จะได้รับทราบคำร้อง หรือคำคัดค้านของฝ่ายตรงข้าม หรือการดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ ของศาล สิทธิเหล่านี้ อาทิ สิทธิในการตรวจดูเอกสาร การเข้าร่วมสืบพยาน หรือเสนอความคิดเห็นต่อพยาน เป็นต้น นอกจากนี้หลักการดังกล่าวถูกบัญญัติไว้ในวิธีพิจารณาคดีทั่วไปซึ่งสามารถนำมาใช้บังคับกับคดีทุกประเภท

- หลักพิจารณาโดยเปิดเผยหากไม่มีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยอาศัยการพิจารณาโดยวาจาเป็นพื้นฐาน แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญส่วนใหญ่กระทำโดยการพิจารณาในเอกสาร แต่ใช้การพิจารณาโดยวาจาเป็นส่วนเสริมในกรณีที่คดีนั้นมีความซับซ้อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่มีความขัดแย้งพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินข้อเท็จจริง

- หลักการปฏิเสธคำร้องในชั้นต้น คือ การไม่รับคำร้องไว้พิจารณาของศาล โดยศาลไม่จำเป็นต้องพิจารณารายละเอียดในทางเนื้อหาของคำร้องทั้งหมด และเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องที่ยื่นต่อศาลนั้นปรากฏอย่างชัดเจนว่าเป็นคำร้องที่ผู้ร้องไม่มีสิทธิยื่น หรือยื่นเกินกว่ากำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือกรณีที่คำร้องนั้นปราศจากเหตุผลในทางกฎหมายอย่างชัดเจน

- หลักการค้นหาความจริง หรือ หลักการไต่สวน เป็นหลักวิธีพิจารณานอกเหนือจากหลักกล่าวหา ซึ่งการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลนั้นย่อมถูกจำกัดอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงที่คู่ความนำเสนอต่อศาล กล่าวคือ ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ได้เสนอต่อศาลนั้นไม่จำกัดอำนาจของศาลในการที่จะค้นหาความจริงเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นฐานในการวินิจฉัยคดี โดยไม่ผูกมัดเฉพาะข้อเท็จจริงจากคำร้องเท่านั้น หลักการค้นหาความจริงมีจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์มหาชนนอกเหนือจากการคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนตน
- หลักกำหนดกระบวนพิจารณาคดีโดยคู่ความ กล่าวคือ คู่ความในคดีมีอำนาจที่จะกำหนดเนื้อหาของข้อพิพาทและการดำเนินกระบวนพิจารณาทั้งหมด โดยในช่วงของการเริ่มต้นกระบวนพิจารณา จะต้องมีการยื่นคำร้องก่อนเสมอตามหลักการยื่นคำร้อง จากนั้นในการกำหนดเนื้อหาของคดี ตามหลักแล้วผู้ยื่นคำร้องจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของคดี ยกเว้นบางกรณีที่กฎหมายยอมให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนอกเหนือจากคำร้องเพื่อประโยชน์สาธารณะและการสิ้นสุดของคดี อันเกิดจากการขอถอนคำร้องตามกฎหมายซึ่งในบางกรณีให้ขึ้นอยู่กับคู่ความ และในบางกรณีขึ้นอยู่กับศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาเงื่อนไขในด้านประโยชน์มหาชนในคดีนั้น ๆ

4) คำวินิจฉัยและผลของคำวินิจฉัย

ในการออกเสียงลงมติของศาลรัฐธรรมนูญ องค์ประชุมของแต่ละองค์คณะจะต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 คือ ไม่น้อยกว่า 6 คน (จาก 8 คน) และในการออกเสียงลงมติโดยทั่วไปจะต้องเป็นไปตามเสียงข้างมากขององค์ประชุม ยกเว้นบางกรณีที่กำหนดให้ใช้เสียงลงมติไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ขององค์ประชุม ได้แก่ การวินิจฉัยเรื่องการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน คดีเกี่ยวกับพรรคการเมือง คดีฟ้องประธานาธิบดี และคดีฟ้องผู้พิพากษา และในกรณีที่มีคะแนนเสียงในการลงมติเท่ากัน BVerfGG มาตรา 15 ให้มีผลเป็นการปฏิเสธคำร้อง และประธานไม่มีสิทธิออกเสียงชี้ขาด ส่วนกรณีที่มีคำวินิจฉัยในเรื่องใดไปแล้ว หากองค์คณะใดต้องการทบทวนทำวินิจฉัยใหม่ BVerfGG มาตรา 16 กำหนดให้สามารถกระทำได้โดยที่ประชุมใหญ่ของทั้งสององค์คณะ (Plenum)

นอกจากนี้ BVerfGG มาตรา 30 กำหนดให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องประกาศให้สาธารณชนทราบถึงเหตุอันเป็นสาระสำคัญของคำวินิจฉัย และการอ่านคำวินิจฉัยจะต้องกระทำไม่เกินกว่า 3 เดือน หลังจากที่การพิจารณาโดยวาจาเสร็จสิ้น แต่อาจขอเลื่อนได้กรณีที่จำเป็นอันเนื่องมาจากตุลาการคนใดคนหนึ่งมีความเห็นแย้ง และเฉพาะคำวินิจฉัยในคดีบางประเภทเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเผยแพร่ในรัฐกิจจานุเบกษา โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวได้แก่ คำวินิจฉัยเกี่ยวกับกระบวนการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการ

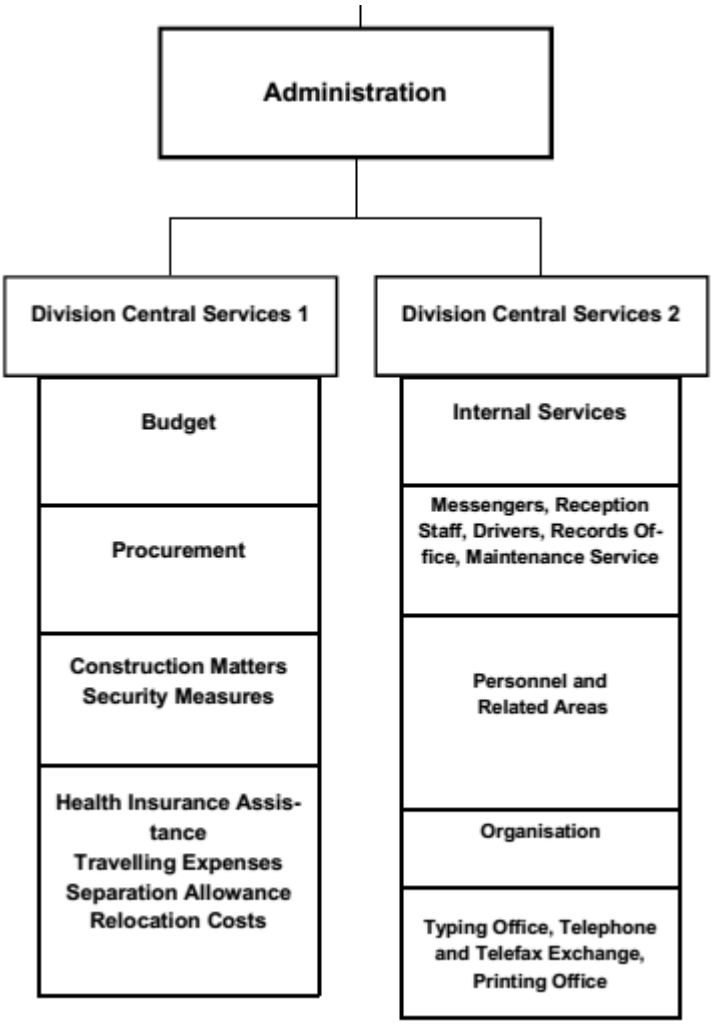
ควบคุมแบบรูปธรรม (das konkrete Normenkontrollverfahren) หรือในรูปของการควบคุมเชิงนามธรรม (das abstrakte Normenkontrollverfahren) หรือการวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่โดยมีพื้นฐานมาจากการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Verfassungbescgwerde) ซึ่งหากศาลวินิจฉัยว่ากฎหมายนั้นเป็นโมฆะ (nichtig) หรือวินิจฉัยว่ากฎหมายนั้นไม่ขัดหรือขัดกับรัฐธรรมนูญ กรณีนี้ถือว่าคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีค่าบังคับเป็นกฎหมาย (Gesetzeskraft) โดยจะมีผลบังคับเป็นการทั่วไปก็ต่อเมื่อได้ประกาศลงในรัฐกิจจานุเบกษาแล้ว ตาม BVerfGG มาตรา 31 และในความเป็นโมฆะของกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้มีผลย้อนหลัง (ex tunc) กล่าวคือ มีผลนับตั้งแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับ แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว

สำหรับผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอยู่ภายใต้ความผูกพันในทางรูปแบบ (die formelle Rechtskraft) และความผูกพันในทางเนื้อหา (die materiellen Rechskraft) ซึ่งความผูกพันในทางรูปแบบนั้นเกิดขึ้นเมื่อคำวินิจฉัยของศาลไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาไปยังศาลอื่น ในขณะที่ความผูกพันในทางเนื้อหานั้น มีขอบเขตจำกัดในด้านภาวะวิสัย (objektiv) อัตวิสัย (subjektiv) และข้อจำกัดในเรื่องเวลา (zeitlich) และศาลที่มีคำวินิจฉัยเองย่อมผูกพันกับคำวินิจฉัยของตนเองด้วย

นอกจากนี้ BVerfGG มาตรา 31 ยังกำหนดให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญย่อมผูกพันองค์กรตามรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ และมลรัฐ องค์กรศาลทั้งหมด และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เท่าที่คำวินิจฉัยและเหตุผลจากคำวินิจฉัยนั้นมีผลต่อองค์กรเหล่านั้น

5) หน่วยธุรการ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเยอรมัม (Department of Court Administration) มีโครงสร้างที่ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ (Director) เป็นผู้บังคับบัญชา ซึ่งขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนในการทำงานด้านคดี ข้อมูลของคดี บริหารบุคลากรภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงจัดให้มีบริการค้นคว้าผ่านห้องสมุดด้วย อีกทั้งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญยังมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในการทำงานของทั้งเจ้าหน้าที่ศาลและบรรดาผู้พิพากษา โดยหน้าที่หลักของหน่วยงานทางด้านธุรการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันที่มีการระบุเอาไว้ ตามแผนผังการดำเนินงานของหน่วยงานมีดังต่อไปนี้

ผังการบริหารองค์กรของศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธรัฐเยอรมัน

หากพิจารณาจากแผนผังองค์กรในส่วนของการบริหารงาน จะพบว่าการดำเนินงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญประเทศเยอรมันได้จัดให้มีการแยกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการงานของสำนักงานออกเป็น 2 หน่วยงานด้วยกัน โดยหน่วยงานบริหารงานที่ 1 จะทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องของ งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดการเรื่องของการรักษาความปลอดภัยและการดูแลอาคารสำนักงาน และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องของการรักษาสุขภาพของพนักงานและงบการเบิกจ่ายในการเดินทางของเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในศาล ในส่วนของหน่วยงานบริหารงานที่ 2 จะทำหน้าที่ในเรื่องของการบริหารจัดการกิจการภายในสำนักงานและการต้อนรับคณะทำงานและผู้ดูงานที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศาล รวมถึงเรื่องของการบริหารจัดการด้านของบุคลากรและทรัพยากรบุคคลของ

องค์กร และการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์สำนักงานภายในองค์กรศาลทั้งหมด หากพิจารณาจากแผนผังการทำงานของหน่วยธุรการภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะเห็นได้ว่าการทำหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในสำนักงานได้มีการแยกออกจากกันอย่างชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อการทำงาน และเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบความถูกต้องของการดำเนินงาน

4.1.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน

สำหรับกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันกับประชาชน อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด กับกระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด

กฎหมาย BVerfGG มาตรา 30 กำหนดให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันจะต้องประกาศให้สาธารณชนทราบถึงเหตุอันเป็นสาระสำคัญของคำวินิจฉัย และการอ่านคำวินิจฉัยจะต้องกระทำไม่เกินกว่า 3 เดือน หลังจากที่การพิจารณาโดยวาจาเสร็จสิ้น แต่อาจขอเลื่อนได้กรณีที่จำเป็นอันเนื่องมาจากตุลาการคนใดคนหนึ่งมีความเห็นแย้ง และเฉพาะคำวินิจฉัยในคดีบางประเภทเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้ต้อง**เผยแพร่ในรัฐกิจจานุเบกษา** โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวได้แก่ คำวินิจฉัยเกี่ยวกับกระบวนการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการควบคุมแบบรูปธรรม (das konkrete Normenkontrollverfahren) หรือในรูปของการควบคุมเชิงนามธรรม (das abstrakte Normenkontrollverfahren) หรือการวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่โดยมีพื้นฐานมาจากการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Verfassungbescgwerde)

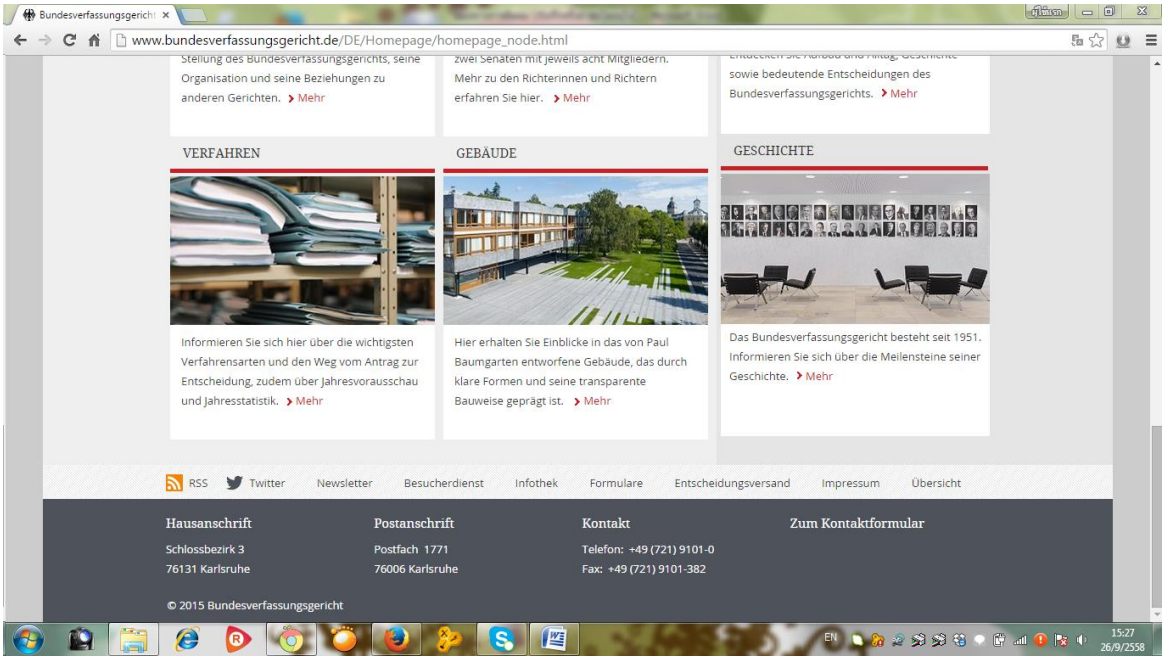
2) กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ

นอกเหนือจากกระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันต้องดำเนินการภายหลังจากได้มีคำวินิจฉัยในคดีต่าง ๆ และเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ไปยังสาธารณชน ศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันได้มีการจัดทำเอกสารข่าว (Press Release) เพื่อให้สาธารณชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้ดียิ่งขึ้นซึ่งมีรายละเอียดเนื้อหาและอธิบายสาระสำคัญของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแจกให้แก่สื่อมวลชนในวันที่ศาลมีการอ่านคำวินิจฉัยด้วย

นอกจากนี้ เพื่อให้สาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันมากยิ่งขึ้น ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดให้มีเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ (internet homepage) ซึ่งได้มีการจัดทำเป็นภาษาเยอรมันและภาษาอังกฤษ และได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดบนหน้าเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง อาทิ หน้าเว็บไซต์ของช่องทางข้อมูลด้านกฎหมาย นอกจากนี้ เว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันยังมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสำคัญฉบับภาษาอังกฤษที่เป็นปัจจุบัน รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญด้วย

นอกจากนี้ ข้อมูลการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันกับประชาชน ยังมีการสื่อสารผ่านช่องทางรูปแบบใหม่ ๆ คือ Facebook และ Twitter เพื่อให้การสื่อสารข้อมูลการการตอบข้อสงสัยต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

http://www.bundesverfassungsgericht.de/DE/Homepage/homepage_node.html

https://twitter.com/BVerfG

https://www.facebook.com/pages/Federal-Constitutional-Court-of-Germany/111878512169457

4.2 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในการศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสกับประชาชนนี้ จำเป็นต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึง ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน เพื่อสามารถเข้าใจความเป็นมาและรูปแบบวิธีการการสื่อสารของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสได้

4.2.1 ที่มาและองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ[5]

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Conseil Constitutionnel) ได้รับการกำหนดให้เป็นองค์กรพิเศษที่มีลักษณะเป็นองค์กรทางการเมือง (Organe Politique) ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1958 ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มีความเป็นกลาง ที่ทำหน้าที่ในการลดความขัดแย้งระหว่างรัฐสภากับรัฐบาล เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารต่างมีอำนาจในการจัดทำกฎหมาย โดยเพื่อให้การจัดทำกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างถูกต้อง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมขอบเขตการใช้อำนาจนิติบัญญัติระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์หลักของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ คือ ต้องการให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ควบคุมมิให้อำนาจนิติบัญญัติรุกล้ำฝ่ายบริหารมากกว่าการควบคุมไม่ให้ผู้ปกครองประเทศใช้อำนาจเกินขอบเขต ซึ่งผลจากวัตถุประสงค์และรูปแบบในการจัดตั้งดังกล่าวที่เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดโครงสร้างของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยโครงสร้างของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานและขัดแย้งในตัวเอง กล่าวคือ การแต่งตั้งบุคคลใดให้ดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นเป็นดุลพินิจของผู้มีอำนาจแต่งตั้ง แต่เมื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งไปแล้ว ตุลาการรัฐธรรมนูญก็จะมีอิสระในการการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง โดยไม่ได้อยู่ใต้อาณัติใด ๆ ของผู้แต่งตั้ง[6]

สำหรับองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 มาตรา 56 กำหนดให้คณะตุลาการัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยตุลาการ 2 ประเภท คือ ตุลาการที่มาจากการแต่งตั้ง และตุลาการตามกฎหมาย โดยตุลาการที่มาจากการแต่งตั้งมีจำนวน 9 คน โดยมาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี 3 คน ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แต่งตั้ง 3 คน และประธานวุฒิสภาเป็นผู้แต่งตั้ง 3 คน ส่วนตุลาการตามกฎหมายมาจากบุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

5 โปรดดู นันทวัฒน์ บรมานันท์,ศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ,อ้างแล้ว, น.10 – 17. และ บรรเจิด สังคะเนติ และคณะ, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง หลักความได้สัดส่วนในการตรวจสอบเขตอำนาจรัฐตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550) เสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพฯ: ธนาเพรส, 2558).

6 นันทวัฒน์ บรมานันท์,ศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ,อ้างแล้ว, น.10.

ทั้งนี้นับแต่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญลงวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 2008[7] ได้มีประเด็นหยิบยกในการอภิปรายถึงที่มาของตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาจากฝ่ายการเมืองว่าทำให้ขาดความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ในเชิงรูปแบบและที่มาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ในการปฏิบัติหน้าที่ในทางความเป็นจริงจะมีความเป็นอิสระก็ตาม จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติเรื่องที่มาของการคัดเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในส่วนท้ายของมาตรา 56 วรรคแรกว่า กระบวนการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 13 วรรคห้า[8] เกี่ยวด้วยการแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งโดยประธานาธิบดีมาใช้กับการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งมาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดีว่า หากคณะกรรมาธิการถาวรประจำของแต่ละสภา (สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา) ลงมติยับยั้ง (Le veto parlementaire) ด้วยคะแนนเสียง 3 ใน 5 ของจำนวนกรรมาธิการร่วมของทั้งสองสภา ประธานาธิบดีไม่สามารถแต่งตั้งบุคคลนั้นให้ดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญได้[9] สำหรับตุลาการที่มาจากการแต่งตั้งของประธานสภาผู้แทนราษฎร 3 คนและประธานวุฒิสภา 3 คนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมาธิการถาวรประจำสภาของแต่ละสภาเท่านั้น

นอกจากนี้มาตรา 57[10] ของรัฐธรรมนูญได้บัญญัติคุณสมบัติของตุลาการรัฐธรรมนูญว่าจะต้องไม่เป็นรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา (membre du Gouvernement) คณะกรรมการในสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ สังคมและ

[7] Loi constitutionnelle n° 2008-724 du 23 juillet 2008 de modernisation des institutions de la Ve République (รัฐบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเลขที่ 2008-724 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 ในเรื่องการปฏิรูปองค์กรของรัฐแห่งสาธารณรัฐที่ห้า)

[8] ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญลงวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 ได้บัญญัติเพิ่มเติม มาตรา 13 ในวรรคห้า โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการที่มีรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดตำแหน่งอื่น ๆ ซึ่งต้องได้รับการแต่งตั้งในการประชุมคณะรัฐมนตรี รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขที่ประธานาธิบดีอาจมอบอำนาจในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ว่า

“ (...) ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะไม่สามารถแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งที่เสนอชื่อได้ ในกรณีที่มีการลงมติจากคณะกรรมาธิการถาวรประจำของแต่ละสภา (สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา) ไม่เห็นด้วย 3 ใน 5 ของจำนวนกรรมาธิการของทั้งสองสภารวมกัน ประธานาธิบดีจะแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวไปดำรงตำแหน่งไม่ได้ทีมีอำนาจในการลงมติในเรื่องนั้น ๆ (...) ”

[9] การใช้รูปแบบการยับยั้งโดยสภา (Le veto parlementaire) นี้ ประเทศในยุโรปนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในการลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกสมาชิกศาลรัฐธรรมนูญหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยมีสัดส่วนการยับยั้งที่แตกต่างกัน เช่น ในประเทศเยอรมนี คะแนนเสียง 2 ใน 3 ประเทศสเปนใช้คะแนนเสียง 3 ใน 5 และประเทศอิตาลีใช้คะแนนเสียง 2 ใน 3 และ 3 ใน 5 (ROUSSILLON Henry, Le Conseil constitutionnel, « Chapitre préliminaire », Dalloz, 2004, p. 12)

[10] Article 57« Les fonctions de membre du Conseil constitutionnel sont incompatibles avec celles de ministre ou de membre du Parlement. Les autres incompatibilités sont fixées par une loi organique. »

สิ่งแวดล้อม (Conseil économique, social et environnemental)[11] บุคคลที่มีตำแหน่งทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง (l'exercice de tout mandat électoral) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Le Défenseur des droits)[12] รวมถึงการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (La fonction publique)[13] และผู้ที่ประกอบอาชีพทนายความ (L'avocat)[14] นอกจากนี้ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญห้ามคณะตุลาการรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานใด ๆ ในหน่วยงานของรัฐ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือได้รับการเลื่อนตำแหน่งกรณีเป็นข้าราชการ หรือห้ามเป็นบุคคลอื่นใดที่ได้กำหนดเป็นคุณสมบัติต้องห้าม ที่กำหนดไว้ในรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (loi organique) ที่ 95 - 63 ลงวันที่ 19 มกราคม ค.ศ. 1995[15] แต่อย่างไรก็ดีสมาชิกของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ก็สามารถปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัย วรรณกรรมและศิลปะได้[16]

สำหรับตำแหน่งประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญ มาตรา 56 วรรคสาม และรัฐกำหนดที่ 58 – 1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 1958 กำหนดให้ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งประธานตุลาการรัฐธรรมนูญจากบรรดาตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของประธานาธิบดีและไม่ได้มีหลักเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ในส่วนของวาระการดำรงตำแหน่งจะแตกต่างกันตามประเภทของตุลาการรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาจากการแต่งตั้ง

[11] Ordonnance n° 58-1067 du 7 novembre 1958 portant loi organique sur le Conseil constitutionnel แก้ไขเพิ่มเติมโดย Loi organique n°2013-906 du 11 octobre 2013 - art. 6 (V)

มาตรา 4 วรรคหนึ่ง « Les fonctions de membre du Conseil constitutionnel sont incompatibles avec celles de membre du Gouvernement ou du Conseil économique, social et environnemental, ainsi qu'avec celles de Défenseur des droits. Elles sont également incompatibles avec l'exercice de tout mandat électoral. »

[12] ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน(Le Défenseur des droits) เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นภายใต้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 2008 ปรากฏในมาตรา 71-1 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐที่ห้า (ฉบับปัจจุบัน) เพื่อมาทำหน้าที่แทนผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสาธารณรัฐ (Le Médiateur de la République)ทำหน้าที่เป็นองค์กรอิสระตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973-2011 ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” แทนคำว่า “ผู้พิทักษ์สิทธิของประชาชน”

[13] มาตรา 4 วรรคสี่ Ordonnance n° 58-1067 du 7 novembre 1958 « L'exercice des fonctions de membre du Conseil constitutionnel est incompatible avec l'exercice de toute fonction publique et de toute autre activité professionnelle ou salariée. »

[14] มาตรา 4 วรรคหก Ordonnance n° 58-1067 du 7 novembre 1958 « Les fonctions de membre du Conseil constitutionnel sont incompatibles avec l'exercice de la profession d'avocat. »

[15] Loi organique n° 95-63 du 19 janvier 1995 relative à la déclaration de patrimoine des membres du Parlement et aux incompatibilités applicables aux membres du Parlement et à ceux du Conseil constitutionnel

[16] มาตรา 4 วรรคห้า Ordonnance n° 58-1067 du 7 novembre 1958 «Les membres du Conseil constitutionnel peuvent toutefois se livrer à des travaux scientifiques, littéraires ou artistiques.»

มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และให้มีการแต่งตั้งตุลาการจำนวนหนึ่งในสามทุก ๆ 3 ปี นอกจากนี้ในกรณีที่ตุลาการเข้ารับตำแหน่งแทนที่ตุลาการที่พ้นตำแหน่งก่อนครบวาระ ตุลาการที่เข้ามารับตำแหน่งแทนมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปีเช่นเดียวกับการเข้าสู่ตำแหน่งตามวาระปกติ[17] และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีความต่อเนื่องเมื่อมีสมาชิกในคณะตุลาการรัฐธรรมนูญคนใดจะพ้นวาระการดำรงตำแหน่ง รัฐกำหนดลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 กำหนดให้มีการเลือกบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งแทนอย่างน้อย 8 วันก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่ง[18] ส่วนตุลาการโดยตำแหน่งที่มาจากอดีตประธานาธิบดี จะมีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต และสำหรับประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่ได้มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งเช่นกัน แต่เป็นที่เข้าใจว่าจะดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระของตนที่มีอยู่ในฐานะตุลาการรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ในส่วนของการพ้นจากตำแหน่ง กรณีตุลาการที่มาจากการแต่งตั้งอาจพ้นจากตำแหน่งในกรณีตาย ลาออกโดยทำหนังสือแจ้งความจำนงที่จะขอลาออกจากตำแหน่งต่อประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ และให้ออกเพราะขาดคุณสมบัติ เช่น ไปเป็นรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา หรือสมาชิกสภาเศรษฐกิจและสังคม หรือมีปัญหาทางด้านร่างกายและสุขภาพจนทำให้ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ส่วนตุลาการโดยตำแหน่งนั้น อาจพ้นจากตำแหน่งได้เพียงกรณีเดียวคือ สิ้นชีวิต และในกรณีประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ อาจพ้นจากตำแหน่งในเหตุเช่นเดียวกับตุลาการรัฐธรรมนูญ

สำหรับการบริหารงานในองค์กรนั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Le Président du Conseil constitutionnel) ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกตุลาการรัฐธรรมนูญ[19] และมีเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Le Secrétaire Général) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานทางธุรการช่วยการทำงานของตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยการได้มาซึ่งเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ได้บัญญัติไว้ในรัฐกฤษฎีกาเลขที่ 59-1293 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 ว่าด้วยเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ[20] โดยเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีภายใต้คำเสนอแนะ

[17] มาตรา 12 Ordonnance n° 58-1067 du 7 novembre 1958

[18] มาตรา 8 Ordonnance n° 58-1067 du 7 novembre 1958« Il est pourvu au remplacement des membres du Conseil huit jours au moins avant l'expiration de leurs fonctions. »

[19] มาตรา 1 วรรคสอง ของ Ordonnance n° 58-1067 du 7 novembre 1958

[20] Décret n° 59-1293 du 13 novembre 1959 relatif à l'organisation du secrétariat général du Conseil constitutionnel

ของประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้อำนาจหน้าที่ของเลขาธิการฯ นอกจากจะต้องบริหารงานผู้ประสานงานในทางสำนักงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Les services administratifs du Conseil) และมีบทบาทสำคัญในกระบวนวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ[21] ทั้งนี้เลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านกฎหมาย (le service juridique) เลขาธิการฯ มีหน้าที่ในการดูแลงานด้านกฎหมาย ซึ่งจะประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ตุลาการศาลปกครอง บุคลากรในรัฐสภาและอาจารย์มหาวิทยาลัย และเลขาธิการมีหน้าที่ในการเตรียมข้อมูลนำเสนอคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่[22] นอกจากนี้ในมาตรา 34 แห่งรัฐกำหนดลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 บัญญัติให้เลขาธิการจะต้องจัดทำความเห็นและข้อสังเกตในเรื่องที่เข้าสู่การพิจารณาเพื่อรายงานต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ และเนื่องจากภารกิจหลักทางกฎหมายนี้ศาสตราจารย์ Dominique ROUSSEAU ได้กล่าวไว้ว่า “เลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นหนึ่งในศูนย์กลางหลักทางปัญญา ทางกฎหมาย และทางการเมือง ของคณะตุลาการ”[23]

2. ด้านข้อมูลเอกสาร (le service de documentation) ที่เกี่ยวกับงานวิจัยทางกฎหมาย

3. ด้านการบริหารและด้านการเงิน (le service administratif et financier) ในการปฏิบัติงานของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ[24] หัวหน้าฝ่ายการเงินได้รับแต่งตั้งจากประธานตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการสั่งจ่ายเงินงบประมาณ และโดยที่ตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระทางการเงิน ประธานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะเสนอจำนวนงบประมาณที่ขอรับการจัดสรรภายใต้ชื่อ “ภารกิจที่เกี่ยวกับอำนาจรัฐ” (La mission Pouvoirs publics)[25] และรัฐจะต้องจัดสรรเพื่อให้ใช้ในภารกิจได้อย่างเพียงพอด้วย

---

[21] GENEVOIS Bruno, **Le Conseil constitutionnel a 40 ans**, Paris, LGDJ, 1999, p. 48-53.

[22] มาตรา 3 Décret n° 59-1293 du 13 novembre 1959

[23] ROUSSEAU Dominique, **Droit du contentieux constitutionnel**, Montchrestien, Paris, Éd. 7e éd. p. 30.

[24] มาตรา 3 Décret n° 59-1293 du 13 novembre 1959

[25] “ภารกิจที่เกี่ยวกับอำนาจรัฐ” (La mission « Pouvoirs publics ») ได้ตั้งขึ้นโดยมาตรา 7 รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2001 (Loi organique n°2001-692 du 1er août 2001 relative aux lois de finances) ประกอบกับคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่ n° 2001-448 DC du 25 juillet 2001 เกี่ยวกับรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีการงบประมาณ ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2001 ว่า “เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระทางกางบประมาณในการปฏิบัติภารกิจของรัฐ และเพื่อดำรงไว้ซึ่งหลักการแบ่งแยกอำนาจ” ในการปฏิบัติหน้าที่

4. ด้านความสัมพันธ์ภายนอกองค์กร (le service des relations extérieures) รับผิดชอบในงานตีพิมพ์เผยแพร่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกับองค์กรตุลาการทุกองค์กร มหาวิทยาลัย และองค์กรรัฐอื่น ๆ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

สำหรับบุคลากรอื่น ๆ ในสำนักงานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Secretairat Général du Conseil Constitutionnel) ประกอบด้วย ที่ปรึกษาของประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งมักเป็นนักวิชาการด้านกฎหมายมหาชนหรืออดีตตุลาการรัฐธรรมนูญ และบุคลากรทั่วไป รับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ เอกสารการข่าว ห้องสมุด และการเผยแพร่คำวินิจฉัย นอกจากนี้ยังมีผู้ช่วยของตุลาการเจ้าของเรื่อง (rapporteurs -adjoints) ทำหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก โดยรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญคัดเลือกผู้ช่วยของตุลาการเจ้าของสำนวนจากตุลาการศาลปกครอง และศาลตรวจเงินแผ่นดิน และให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้แต่งตั้ง

4.2.2 อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

นอกจากรัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีอำนาจหน้าที่หลักในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญมิให้บทบัญญัติและกฎหมายใดๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแล้ว ยังบัญญัติให้มีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ อีกหลายประการ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) **อำนาจในการควบคุมมิให้บทบัญญัติและกฎหมายใด ๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ** โดยกฎหมายดังกล่าวประกอบด้วย กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (lois organiques) ข้อบังคับรัฐสภา (règlements des assemblées parlementaires) กฎหมายทั่วไป (lois ordinaires) และพันธกรณีระหว่างประเทศ (engagements internationnaux) โดยการที่กฎหมายจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นมีหลายรูปแบบแต่มีสาระเดียวกัน กล่าวคือ กฎหมายทุกฉบับจะต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อ (1) รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 และคำปรารภ (Préambule) (2) คำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1946 และ (3) ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1789 (Déclaration des droits de homme) นอกจากนี้กฎหมายลำดับรองจะขัดหรือแย้งต่อกฎหมายที่สูงกว่าไม่ได้ และ

เกี่ยวกับอำนาจรัฐ อันได้แก่ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ รัฐสภา วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร ค่าใช้จ่ายเพื่อภารกิจของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่อรัฐสภายุโรป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ศาลอาญาชั้นสูง (la Haute Cour) เพื่อพิจารณาความผิดของประธานาธิบดี และ ศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ (la Cour de justice de la République) เพื่อพิจารณาความผิดทางอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กฎหมายจะต้องไม่ทำผิดแบบวิธี เช่น แบบวิธีในการร่างการตรวจสอบ หรือผู้มีอำนาจในการร่าง อย่างไรก็ดี ระบบการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายมีอยู่ 3 ประเภท ได้แก่

● การควบคุมขอบเขตในการใช้อำนาจนิติบัญญัติระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา 34 และมาตรา 37 ได้จำกัดขอบเขตในการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ แม้ว่ารัฐสภาจะเป็นเจ้าของอำนาจนิติบัญญัติก็ตาม แต่ก็ถูกจำกัดให้ตารัฐบัญญัติ (loi) ได้เฉพาะในบางเรื่อง เช่น สิทธิพลเมืองและหลักประกันขั้นพื้นฐาน ระบบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาและสมาชิกสภาท้องถิ่น การจัดตั้งองค์การมหาชน เป็นต้น และเพิ่มอำนาจให้แก่ฝ่ายบริหารโดยกำหนดให้ฝ่ายบริหารสามารถใช้อำนาจนิติบัญญัติได้สำหรับการออกกฎเกณฑ์ที่อยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหารเอง (règlement) ดังนั้นหากรัฐสภาตรากฎหมายเกินกว่าขอบอำนาจที่กำหนดไว้ก็จะเป็นการก้าวล่วงขอบอำนาจในการตรากฎหมายของฝ่ายบริหาร

● การควบคุมที่รัฐธรรมนูญบังคับไว้ให้ต้องทำ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา 61 กำหนดให้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (lois organiques) ร่างข้อบังคับรัฐสภา (règlements des assemblés parlementaires) จะต้องส่งให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนบังคับใช้ โดยการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน เว้นแต่รัฐบาลร้องขอเป็นการฉุกเฉินก็จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 8 วัน และในระหว่างการพิจารณานั้น ร่างกฎหมายดังกล่าวก็จะถูกระงับการดำเนินการไว้ก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

● การควบคุมที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่าสามารถทำได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 61 วรรคสอง และมาตรา 54 กำหนดให้กฎหมายธรรมดา และพันธกรณีระหว่างประเทศ อาจถูกคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้หากมีการร้องขอ โดยสำหรับกฎหมายธรรมดานั้น หลังจากร่างกฎหมายได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้วและกำลังรอประกาศใช้ ถ้าประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 60 คน มีเหตุอันควรสงสัยว่าร่างกฎหมายนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อาจร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวได้ อย่างไรก็ดี การควบคุมร่างกฎหมายนี้ทำได้เฉพาะร่างกฎหมายที่ผ่านรัฐสภาเท่านั้น ไม่รวมถึงกฎหมายที่ได้ผ่านความเห็นชอบของประชาชนโดยการลงคะแนนเสียงแสดงประชามติ (référendum) ซึ่งถือว่ามาจากความต้องการที่ของประชาชน ส่วนการควบคุมพันธกรณีระหว่างประเทศนั้น หมายรวมถึงสนธิสัญญา (traits) และข้อตกลง (accord) ระหว่างประเทศ

ด้วย โดยผู้มีสิทธิร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณา ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร

2) **อำนาจในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติภายหลังที่รัฐบัญญัติมีผลใช้บังคับ**[26]เป็นอำนาจที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 โดยได้มีการพัฒนาหลักการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายให้สมบูรณ์เพื่อยืนยันหลักนิติรัฐและเพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายภายหลังการประกาศใช้บังคับ[27] โดยการเพิ่มเติมมาตรา 61-1 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่1 มีนาคม ค.ศ. 2010 เกี่ยวกับการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายภายหลังจากการประกาศใช้บังคับ) (la question prioritaire de constitutionnalité) QPC

“ในระหว่างการพิจารณาคดีในศาล หากปรากฏว่ามีประเด็นบทบัญญัติตามรัฐบัญญัติใดที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพซึ่งรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ศาลฎีกาหรือสภาแห่งรัฐอาจส่งคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขการบังคับใช้บทบัญญัติในมาตรานี้”

ในคดีตามกรณีมาตรา 61-1 ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติใดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้บทบัญญัตินั้นเป็นอันสิ้นผลไปนับแต่มีคำวินิจฉัย หรือนับแต่วันถัดจากนั้นตามที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนด

สำหรับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามมาตรา 61-1 วรรคแรก เป็นการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแบบหลังรัฐบัญญัติมีผลใช้บังคับ (a posteriori) เป็นการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแบบรูปธรรมที่มีคดีในศาลและเกิดประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและสงวนให้ศาลฎีกา (กรณีเกิดประเด็นในศาลยุติธรรม) หรือสภาแห่งรัฐ (กรณีเกิดประเด็นในศาลปกครอง) เป็นผู้ส่งคำร้องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเท่านั้น[28] อย่างไรก็ดี การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายดังกล่าว จำกัดเฉพาะกรณีรัฐบัญญัติที่มีข้อความที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองเท่านั้น ส่วนกรณีที่รัฐบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญในเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิทธิ

[26] โปรดดูบรรเจิด สิงคะเนติ,อ้างแล้ว.

[27] เป็นประเด็นปัญหาที่มีการถกเถียงในวงการวิชาการว่า รัฐธรรมนูญแห่สาธารณรัฐที่ห้าขาดกลไกในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญภายหลังกฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับแล้ว แม้กฎหมายนั้นจะขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญก็ไม่อาจยกเลิกกฎหมายได้โดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

[28] นันทวัฒน์ บรมานันท์,รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญไทยภายใต้กรอบทิศทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เสนอต่อ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพฯ: พีเพรส, 2557), น. 129 – 130

และเสรีภาพ ไม่อาจส่งให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า อำนาจดังกล่าวมิใช่การควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติ แต่เป็นการควบคุมความชอบด้วยสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของรัฐบัญญัติเท่านั้น[29]

3) **อำนาจในการตรวจสอบการเลือกตั้งของฝ่ายนิติบัญญัติ** โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องของการเลือกตั้งก็ต่อเมื่อมีคำร้องโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งต้องร้องขอภายใน 10 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอาจไม่พิจารณากระบวนการเลือกตั้งทั้งหมด แต่พิจารณาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการประกาศผลการเลือกตั้งเท่านั้น

4) **อำนาจในการควบคุมคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง และการประกอบอาชีพอื่นที่ขัดกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา** โดยการควบคุมคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นไปโดยถ้าผู้ขาดคุณสมบัติเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ผู้สมัครอื่นหรือผู้ที่ได้รับเลือกตั้งคนอื่น อาจร้องขอคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภายใน 10 วัน นับแต่วันประกาศผล และคณะตุลาการมีอำนาจชี้ขาดให้การเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะถ้าผู้ได้รับเลือกตั้งผู้นั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติจริง แต่หากพ้นระยะเวลา 10 วันดังกล่าวแล้ว ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สภาใดสภาหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรืออัยการ

นอกจากนี้กรณีควบคุมการประกอบอาชีพอื่นที่ขัดกับการดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา โดยอาจเกิดขึ้นภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือสภาใดสภาหนึ่ง และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจปลดสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นออกจากตำแหน่งหากประกอบอาชีพอื่นซึ่งต้องห้ามต่อการดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา

5) **อำนาจในการควบคุมความถูกต้องของการเลือกตั้งประธานาธิบดี** รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในการควบคุมความถูกต้องของการเลือกตั้งประธานาธิบดี ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการเลือกตั้ง ขั้นตอนการหาเสียงเลือกตั้ง ไปจนถึงการประกาศผลการเลือกตั้ง โดยในขั้นเตรียมการเลือกตั้ง คณะตุลาการ

[29] ปิยบุตร แสงกนกกุล, การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสเพื่อการปฏิรูปการเมือง: คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ, http://onopen.com/2008/01/3308. สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 2558.

รัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในการเตรียมคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เป็นที่ปรึกษารัฐบาลในการจัดการเลือกตั้ง ทำหน้าที่รับสมัครและตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัคร ตลอดจนจัดทำรายชื่อผู้สมัครเพื่อเสนอต่อสาธารณชน

ในขั้นตอนการควบคุมดูแลขั้นตอนการหาเสียง คณะตุลาการจะไม่เข้าไปแทรกแซงการหาเสียง เพราะถือเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้ง (commission nationale du controle de la campagne electorale) ที่จะต้องควบคุมการหาเสียงเลือกตั้งและให้ความยุติธรรมแก่ผู้สมัครทุกคนในการหาเสียง หลังจากนั้นในขั้นตอนประกาศผลการเลือกตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะควบคุมการนับคะแนนโดยตรวจสอบจำนวนเสียงของผู้สมัครแต่ละคนและจะประกาศชื่อผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงข้างมากเป็นประธานาธิบดี อย่างไรก็ดีในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย สามารถยื่นคำร้องต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ภายใน 48 ชั่วโมงนับจากการประกาศผล และกรณีที่มีเหตุสุดวิสัยและไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นภายในระยะเวลาอันเนื่องมาจากการครบวาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจเลื่อนการเลือกตั้งออกไปได้

6) อำนาจและบทบาทของตุลาการรัฐธรรมนูญในสถานการณ์ไม่ปกติ (La constation de situations exceptionnelles) หรือการควบคุมการใช้อำนาจของประธานาธิบดี กล่าวคือ ในกรณีที่ประธานาธิบดีไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการแต่งตั้งประธานวุฒิสภาให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานาธิบดีเป็นการชั่วคราวได้ รวมถึงยังมีอำนาจในการค้นหาความจริงในกรณี empechement โดยการเข้าไปค้นหาความจริงในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุกับประธานาธิบดี และประกาศผลขั้นเด็ดขาดว่าเกิดเหตุอันใดขึ้นกับประธานาธิบดี โดยสามารถสั่งให้ประธานาธิบดีพ้นจากตำแหน่งได้หากเห็นว่าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามปกติ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 16 ยังให้อำนาจพิเศษประธานาธิบดีที่จะสั่งการได้อย่างอิสระในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ภายในที่รุนแรงหรือเหตุรุกรานจากภายนอกประเทศ โดยการใช้อำนาจดังกล่าวประธานาธิบดีจะต้องปรึกษากับนายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะตุลาการฯ มีอำนาจในการควบคุมการใช้อำนาจพิเศษดังกล่าวมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังทำหน้าที่ประกาศขั้นตอนการใช้อำนาจพิเศษแก่สาธารณชนด้วย

7) **อำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องของการออกเสียงประชามติ (référendum)** โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนสามารถออกเสียงประชามติได้ใน 3 กรณี คือ การออกเสียงประชามติต่อการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การออกเสียงประชามติต่อร่างกฎหมายที่ประธานาธิบดีเสนอให้ประชาชนออกเสียงประชามติ และ

การออกเสียงประชามติต่อการเปลี่ยนแปลงเขตดินแดนของประเทศ โดยคณะตุลาการฯ มีอำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องของการลงคะแนนเสียงและทำหน้าที่ประกาศผลดังกล่าวด้วย

4.2.3 กระบวนการพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ[30]

ประเทศฝรั่งเศสไม่มีกฎหมายเฉพาะที่กล่าวถึงวิธีพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ แต่มีบทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญอยู่ 4 ประเภท คือ

1) บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 56 – 63 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 61 ที่กล่าวถึงวิธีพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและร่างข้อบังคับรัฐสภา รวมถึงมาตรา 61-1 เป็นการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแบบหลังรัฐบัญญัติมีผลใช้บังคับ (a posteriori) โดยถือว่าเป็นการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแบบรูปธรรมที่มีคดีในศาลและเกิดประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

2) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมาตรา 63 ของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดองค์กรและการดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ กระบวนการพิจารณาและการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้อง จึงได้มีการประกาศใช้รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ 58-1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958

3) กฎเกณฑ์ของฝ่ายบริหาร โดยรัฐกฤษฎีกา ที่ 59-1293 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 ซึ่งออกตามความในมาตรา 15 ของรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ 58-1067 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

4) กฎเกณฑ์ภายใน ไม่ปรากฏว่ามีกฎเกณฑ์ภายในเกี่ยวกับกระบวนวิธีพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของรัฐธรรมนูญเอาไว้ มีเพียงกฎเกณฑ์ภายในเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับความถูกต้องของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเท่านั้น

[30] โปรดดู สมคิด เลิศไพฑูรย์, รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญในประเทศฝรั่งเศส เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (เอกสารอัดสำเนา, 2548), น. 49 – 85. และ นันทวัฒน์ บรมานันท์, อ้างแล้ว, น.33 – 56.

อย่างไรก็ดี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นศาลประเภทหนึ่งจะเริ่มต้นคดีใดก็ต่อเมื่อ มีการฟ้องคดี หลังจากนั้นจะต้องมีกระบวนการพิจารณา การตัดสินชี้ขาดและการบังคับการให้เป็นไปตามคำพิพากษา โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนพอสังเขป ดังนี้

1) การฟ้องคดีต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

การฟ้องคดีอาจเกิดจากการฟ้องคดีโดยองค์กรภาคมหาชน (les autorité publiques) การฟ้องคดีโดยประชาชน หรือการหยิบยกคดีขึ้นพิจารณาโดยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญโดย

- การฟ้องคดีขององค์กรภาคมหาชนนั้น หมายถึงองค์กรสูงสุดตามรัฐธรรมนูญ (les autorités publiques suprêmes) เช่น ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา รวมถึงฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภา
- การฟ้องคดีโดยประชาชน สามารถฟ้องคดีได้ในคดีการเลือกตั้งแต่รัฐธรรมนูญยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในฐานะคู่ความที่จะฟ้องคดีต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ เช่น การฟ้องคดีเลือกตั้งประธานาธิบดี สมาชิกรัฐสภา และการทำประชามติ โดยผู้ฟ้องคดีต้องเป็นประชาชนที่ลงทะเบียนอยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยต้องฟ้องภายใน 10 วันนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง
- การที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญหยิบยกประเด็นขึ้นพิจารณาเอง ซึ่งโดยหลักแล้วศาลไม่สามารถทำได้ ซึ่งในทางปฏิบัติมีอยู่หลายกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญหยิบประเด็นขึ้นมาพิจารณาเอง เช่น การหยิบยกประเด็นเรื่องการเลือกตั้งประธานาธิบดีขึ้นมาพิจารณาเอง หรือการประกาศต่อองค์กรภาคมหาชนเพื่อชี้ทางออกสำหรับปัญหาทางกฎหมายที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ หรือกรณีการโต้แย้งว่ากฎหมายมาตราใดมาตราหนึ่งหรือหลายมาตราขัดกับรัฐธรรมนูญ โดยอาจหยิบเอามาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่ไม่มีการโต้แย้งมาพิจารณาได้

2) ขั้นตอนในการพิจารณาคดี

โดยหลักการแลว การพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษรและใช้ระบบไตสวน อย่างไรก็ตาม ยังมีลักษณะสำคัญอีก 2 ประการ ที่เป็นลักษณะพิเศษของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส คือ การพิจารณาคดีแบบลับ และการพิจารณาคดีแบบมีข้อโต้แย้ง กล่าวคือ

- การพิจารณาคดีแบบลับ ในทางปฏิบัติการพิจารณาคดีของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ยึดหลัก “ความลับ” เป็นหลักที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะต้องการปกป้องเสรีภาพและความปลอดภัยของ ตุลาการรัฐธรรมนูญทั้ง 9 คน โดยเฉพาะในคดีที่มีความละเอียดอ่อนที่สำคัญการให้ทุกอย่าง เป็นความลับจะ ช่วยให้การทำงานของตุลาการรัฐธรรมนูญมีความสะดวกง่ายขึ้นโดยไมตองตก อยู่ภายใต้ความกดดัน หรือการตีความที่โน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง สวนการเปิดเผยผลของการลงคะแนนเสียงของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ตามระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ไม่ถือว่าต้องทำแต่ควรจะเน้นไปในทิศทางที่จะทำให้ กระบวนพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีลักษณะเป็นกระบวนพิจารณาแบบมีข้อโต้แย้ง

- การพิจารณาคดีแบบมีข้อโต้แย้ง ในประเด็นนี้มีข้อสังเกตว่าวิธีพิจารณาคดีในเรื่องการ เลือกตั้งนั้น มีลักษณะโต้แย้งกันค่อนข้างชัดเจนในขณะที่การพิจารณาร่างกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญหรือไมมีแนวโน้มที่เป็นกระบวนพิจารณาแบบมีข้อโต้แย้งมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม การมีกระบวนพิจารณาแบบมีข้อโต้แย้งนี้จะต้องกระทำภายในขอบเขตที่จำกัดและไม่ควร มีมากเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากคดีที่เกี่ยวกับการพิจารณาว่ากฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ หรือไม่ตามมาตรา 61 ของรัฐธรรมนูญนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องมีคำพิพากษา ภายในเวลา 1 เดือน หากเป็นกรณีปกติ หรือ 8 วันในกรณีที่รัฐบาลขอให้พิจารณาโดยเร่งด่วน เวลาที่จำกัดเช่นนี้จึงทำให้การพิจารณาคดีแบบมีข้อโต้แย้งทำให้ลำบาก อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติพบว่า แม้ระยะเวลาในการพิจารณาของคดีของคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญจะสั้นมากแต่ก็ยังพบว่าในคดีสำคัญทางการเมืองจะมีการโต้แย้งให้เหตุผลกันไปมา ในสื่อทั้งหลาย คู่กรณีทั้งสองฝ่ายก็มักแสดงความคิดเห็นและนำผู้เชี่ยวชาญของแต่ละฝ่ายมาให้เหตุผลหักล้างกัน ซึ่งตุลาการรัฐธรรมนูญหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องสดับรับฟังการโต้แย้ง เหล่านั้นเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินคดี

3) คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของการทำคำวินิจฉัย จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครบองค์ประชุม 7 คน ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนเสียงข้างมากที่ไม่แน่นอน ทั้งนี้ เพราะจะแปรผันตามตุลาการรัฐธรรมนูญโดยตำแหน่งด้วย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติก็มักจะเป็น 7 คน ใน 9 คนนั่นเอง และคำวินิจฉัยจะใช้คะแนนเสียงข้างมากธรรมดาของผู้มาประชุมและหากคะแนนเสียงเท่ากัน ประธานก็จะออกเสียงไดอีก 1 เสียงเพื่อชี้ขาด คะแนนเสียงที่ลงจะเป็นความลับห้ามเปิดเผยโดยเด็ดขาด

สำหรับแบบของคำวินิจฉัย ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ กฎหมายที่ใช้ปรับกับคดี ข้อเท็จจริง การวิเคราะห์กระบวนการและเนื้อหา และการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งแบ่งออกเป็นรายมาตรา และในการประกาศคำวินิจฉัย จะประกาศในรัฐกิจจานุเบกษาใน วันรุ่งขึ้นของการวินิจฉัยคดี โดยทั่วไปจะมีคำฟ้องและกฎหมายที่สอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง กับรัฐธรรมนูญแนบไปด้วยในรัฐกิจจานุเบกษาฉบับเดียวกัน เพื่อง่ายแก่ความเข้าใจและการดำเนินการคำวินิจฉัยจะถูกส่งไปยังผู้ฟ้อง ประธานสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะถูกรวบรวมไว้เป็นเล่มและจัดพิมพ์ภายใต้การอำนวยการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของผลคำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา 62 วรรคสองของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยชัดเจนว่าคำวินิจฉัยของคณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันกับทุกองค์กรภาคมหาชน องค์กรทางปกครอง และศาล ซึ่งหมายความว่า หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติใด ๆ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือวินิจฉัยยืนยันความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้งหรือวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำวินิจฉัยในกรณีเหล่านี้ไม่ได้ผูกพันเฉพาะกับผู้มีส่วนร่วม ในกระบวนพิจารณาเท่านั้น แต่ยังผูกพันองค์กรภาคมหาชน องค์กรทางปกครอง และศาลอีกด้วย[31] อย่างไรก็ดี คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่จะมีผลผูกพันตามมาตรา 62 วรรคสอง ได้แก่ คำวินิจฉัยในกรณีพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายธรรมดา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับการประชุมสภา (มาตรา 61) คำวินิจฉัยในกรณีพิจารณาความชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญของพันธกรณีระหว่างประเทศ (มาตรา 54) คำวินิจฉัยในกรณีพิจารณา ขอบเขตการออกกฎหมายระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร (มาตรา 37 และมาตรา 41) คำวินิจฉัยในกรณีพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา ประธานาธิบดีและการลงประชามติ (มาตรา 58 มาตรา 59 และมาตรา 60) แต่ไม่รวมถึงคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในกรณีที่เกี่ยวกับการปรึกษาหารือหรือให้ความเห็น (le caractere d'avis) เช่น การให้คำปรึกษาแก่ประธานาธิบดีในการใช้อำนาจพิเศษในสถานการณ์ฉุกเฉินตามมาตรา 16 การให้คำแนะนำแกรัฐบาลเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียง แสดงประชามติและ การให้ข้อเสนอแนะแกองค์กรที่จะเผยแพร่ขั้นตอนและวิธีการในการ ลงคะแนนเสียงแสดงประชามติด้วย (มาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งรัฐกำหนดลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 1958 ว่าด้วยการลงประชามติ)

[31] วรเจตน์ ภาคีรัตน์, วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศกับศาลรัฐธรรมนูญไทย, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2546), หน้า 105-106.

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้รับการเคารพ และปฏิบัติตามจากองค์กรของรัฐเสมอ กล่าวคือ ในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ข้อบังคับการประชุมสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญ จะไม่มีการใช้ข้อบังคับการประชุมสภาข้อนั้น กรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดได้รับการเลือกตั้งมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นก็จะพ้นจากตำแหนง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บางครั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและศาลก็ไม่ได้ปฏิบัติตามความเห็นในคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยอ้างว่าความเห็นในคำวินิจฉัยนั้นเป็นความเห็นที่ไมใช่เหตุผลอันเป็นรากฐานในคำวินิจฉัย ดังนั้น ความเห็นดังกล่าวจึงไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ในกรณีเช่นนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไมมีเครื่องมือที่จะบังคับการให้เป็นไปตามความเห็นได้[32]

(4) หน่วยธุรการ

สำนักงานเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส มีเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Le Secrétaire Général) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานทางธุรการช่วยการทำงานของตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งแบ่งเป็นงานทั้งหมด 4 ด้านด้วยกัน คือ (1) งานด้านกฎหมาย ด้านข้อมูลเอกสาร (รวมถึงเรื่องการตรวจรับคำร้องต่อคณะตุลาการ) (2) ด้านการบริหารและด้านการเงิน ซึ่งดูและจัดการเรื่องการบริหารงานทั่วไป การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การดูแลงานอาคาร สถานที่ (3) งานด้านข้อมูลข่าวสาร ห้องสมุด และการจัดทำสื่ออิเล็กโทนิค และ (4) ด้านความสัมพันธ์ภายนอกองค์กร ซึ่งถือเป็นด้านการสื่อสารข้อมูลออกไปภายนอกให้สาธารณะชนได้รับทราบข้อมูล โดยมีการจัดแบ่งหน่วยงานในการดำเนินงานภายในออกเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในเรื่องของการบริหารจัดการภายในองค์กร และภายนอกองค์กร รวมถึงรับผิดชอบในการจัดทำวารสารของหน่วยงานด้วย (*Cahiers du Conseil constitutionnel*) โดยการทำหน้าที่ของหน่วยงานธุรการทั้ง 4 ส่วนนี้ จะขึ้นตรงต่อเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

4.2.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างคณะตุลาการรัฐธรรมนูญกับประชาชน

สำหรับกระบวนการสื่อสารระหว่างคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสกับประชาชน อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด กับกระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

[32] วรเจตน์ ภาคีรัตน์, เพิ่งอ้าง, น.106.

1) กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด

กฎหมายได้มีการกำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส จัดทำแบบของคำวินิจฉัย ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ กฎหมายที่ใช้ปรับกับคดี ข้อเท็จจริง การวิเคราะห์กระบวนการและเนื้อหา และการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งแบ่งออกเป็นรายมาตรา และในการประกาศคำวินิจฉัย จะ**ประกาศในรัฐกิจจานุเบกษาในวันรุ่งขึ้นของการวินิจฉัยคดี** โดยทั่วไปจะมีคำฟ้องและกฎหมายที่สอดคลองหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแนบไปด้วยในรัฐกิจจานุเบกษาฉบับเดียวกัน เพื่อง่ายแก่ความเข้าใจต่อสาธารณะและการดำเนินการคำวินิจฉัยจะถูกส่งไปยังผู้ฟ้อง ประธานสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา นอกจากนี้ **คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะถูกรวบรวมไว้เป็นเล่ม** และจัดพิมพ์ภายใต้การอำนวยการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

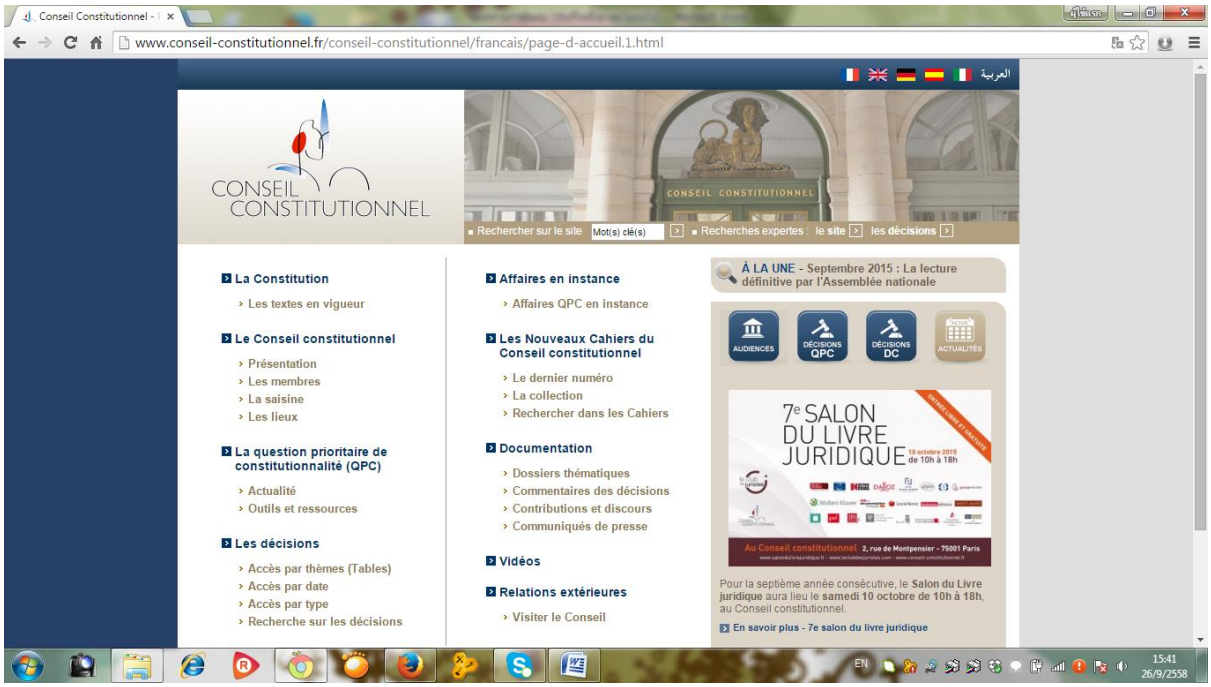
2) กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ

นอกเหนือจากกระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการภายหลังจากได้มีคำวินิจฉัยในคดีต่าง ๆ และเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ไปยังสาธารณชน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ผ่านสำนักงานให้มีการจัดทำเอกสารข่าว (Press Release) เพื่อให้สาธารณชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้ดียิ่งขึ้นซึ่งมีรายละเอียดเนื้อหาและมีการอธิบายสาระสำคัญของคำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจกให้แก่สื่อมวลชนด้วย

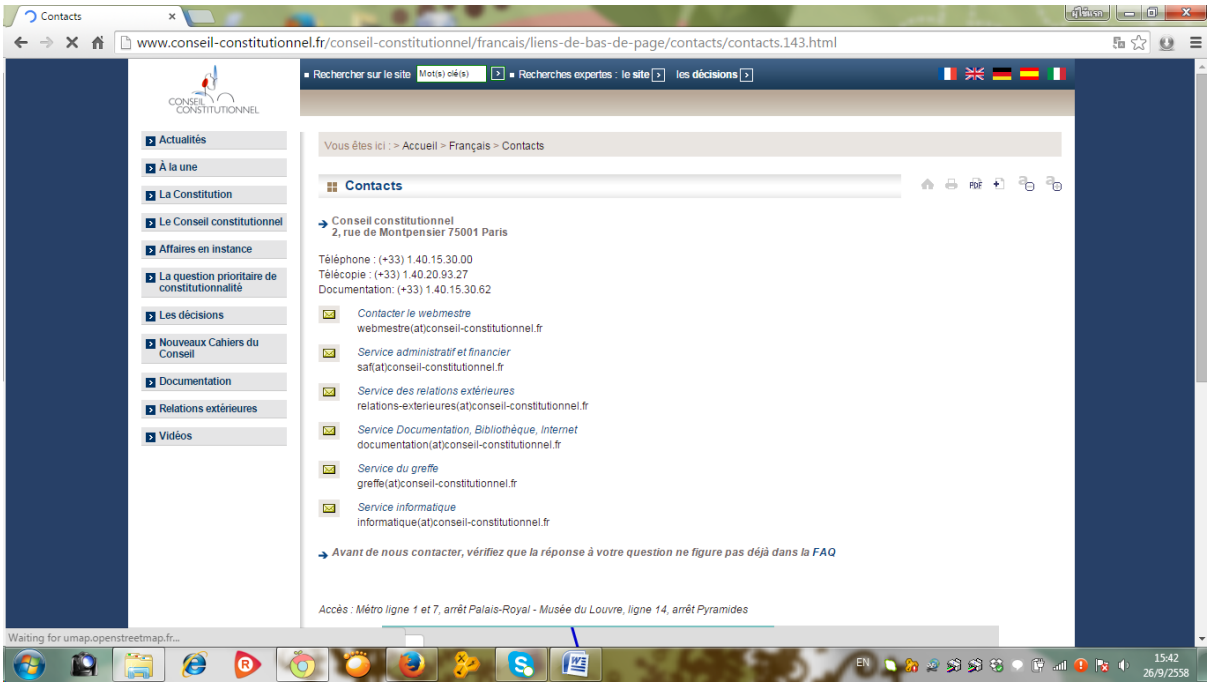
นอกจากนี้ เพื่อให้สาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้จัดให้มีเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ (internet homepage ซึ่งได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดบนหน้าเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง อาทิ หน้าเว็บไซต์ของช่องทางข้อมูลด้านกฎหมาย นอกจากนี้ เว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญยังมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสำคัญหลายหลายภาษาทั้งภาษาฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน สเปน อิตาลี และภาษาอาราบิคที่เป็นปัจจุบัน รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญด้วย และยังมีการให้ช่องทางการติดต่ออย่างเป็นทางการบนหน้า websit อย่างหลากหลาย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าติดต่อสอบถามได้อย่างถูกช่องทางและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

อีกทั้ง ข้อมูลการสื่อสารระหว่างคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสกับประชาชน ยังมีการสื่อสารผ่านช่องทาง Facebook และ Twitter เพื่อให้การสื่อสารข้อมูลและการตอบข้อสงสัยต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

Websit ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ประเทศฝรั่งเศส

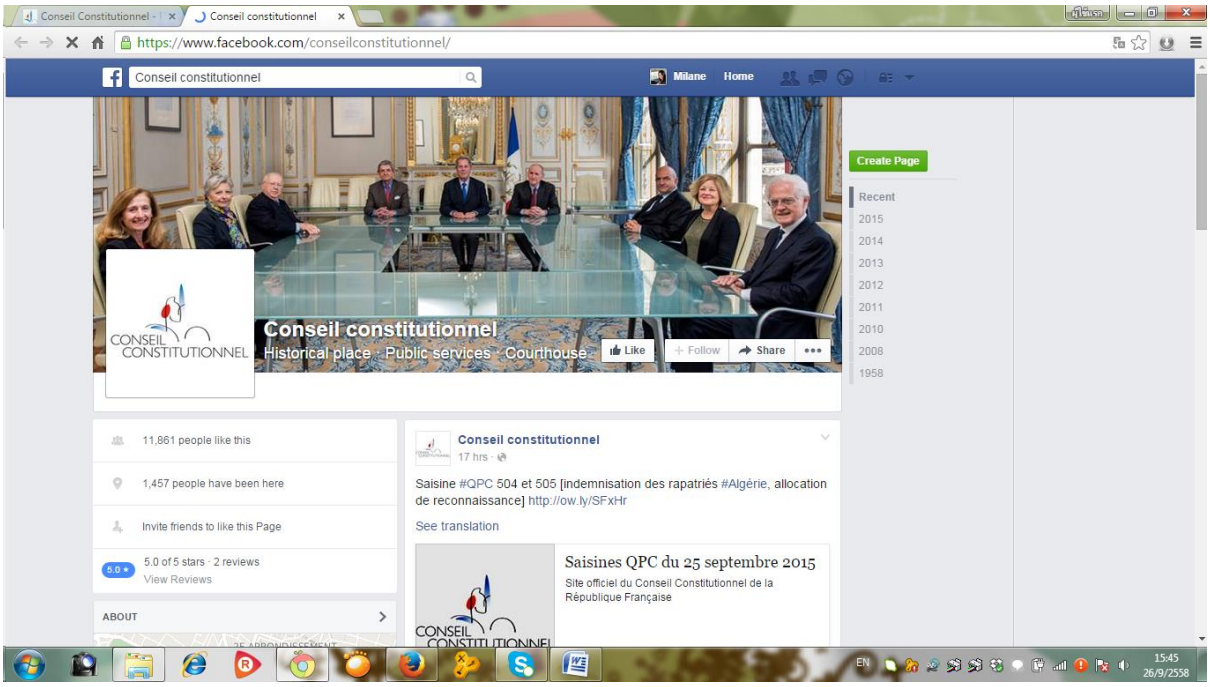
http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/page-d-accueil.1.html

http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/liens-de-bas-de-page/contacts/contacts.143.html

https://twitter.com/conseil_constit

https://www.facebook.com/conseilconstitutionnel/

http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/liens-de-bas-de-page/rss/flux-rss-du-conseil-consitutionnel.148.html

4.3 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี

ในการศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญของประเทศเกาหลีใต้กับประชาชนนี้ จำเป็นต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึง ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน เพื่อสามารถเข้าใจความเป็นมาและรูปแบบวิธีการการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญประเทศเกาหลีใต้ได้

4.3.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ค.ศ. 1987 มาตรา 111 ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (The Constitutional Court of Korea) ทำหน้าที่เป็นองค์กรในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย รวมถึงทำหน้าที่ในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญและสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

ในส่วนขององค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 111 (2) บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 9 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีด้วยความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จากบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (The National Assembly) จำนวน 3 คน ประธานาธิบดี (The President of the Republic of Korea) จำนวน 3 คน และประธานศาลฎีกา (The Chief Justice of the Supreme Court) จำนวน 3 คน ในกรณีที่ตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่างลง องค์กรที่มีหน้าที่เสนอชื่อผู้สมควรแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะต้องดำเนินการคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง สำหรับวาระการตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (The Constitutional Court Act) มาตรา 7 กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้ 6 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดและจะเกษียณเมื่ออายุครบ 65 ปี สำหรับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ยกเว้นประธานศาลรัฐธรรมนูญที่จะเกษียณเมื่ออายุครบ 70 ปี

สำหรับคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 ได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไว้ ดังนี้

1) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีอายุ 40 ปีขึ้นไป และจะต้องมีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งดังต่อไปนี้มาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี ได้แก่

- ผู้พิพากษา อัยการ หรือทนายความ (Judge, prosecutor or attorney)
- เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับทนายความและปฏิบัติหน้าที่ทางด้านกฎหมายในหน่วยงานของรัฐ (State agency) รัฐวิสาหกิจ (State-owned or public enterprise) หน่วยงานที่รัฐบาลร่วมลงทุน (a government- invested institution) หรือบริษัทอื่นในลักษณะเดียวกัน (other corporation)
- เป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับทนายความและเป็นอาจารย์ทางด้านกฎหมายโดยดำรงตำแหน่งเทียบเท่าหรือสูงกว่าตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสถาบันระดับอุดมศึกษาที่รัฐรับรอง

2) ต้องไม่เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

- มีคุณสมบัติต้องห้ามที่จะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายและระเบียบ
- เคยต้องโทษทางอาญาให้จำคุกหรือต้องโทษหนักกว่าโทษจำคุกมาแล้ว
- เคยถูกลงโทษให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งมาแล้วเป็นระยะเวลายังไม่ถึง 5 ปี

นอกจากการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นแล้ว รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ยังบัญญัติห้ามตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องทางการเมืองหรือเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแทรกแซงทางการเมือง อันอาจส่งผลต่อความเป็นกลางในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงยังบัญญัติห้ามตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบธุรกิจเพื่อค้ากำไร และห้ามเป็นสมาชิกขององค์กรของรัฐ เช่น สภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และห้ามเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี หรือศาลอื่น รวมถึงห้ามเป็นที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในบริษัทเอกชนอื่น ๆ

สำหรับการบริหารงานและการดำเนินการในเรื่องอื่นนอกเหนือจากการพิจารณาวินิจฉัยคดี รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 17 ได้กำหนดให้มี “สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” (Department of Court Administration) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านธุรการให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีเลขาธิการ (Secretary General) และรองเลขาธิการ (Deputy Secretary General) เป็นผู้บังคับบัญชาบุคลากรภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และ

ภายใต้การสั่งการของประธานศาลรัฐธรรมนูญให้เลขาธิการมีอำนาจในกิจการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เช่น การเข้าร่วมประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (State Council) เพื่อเสนอเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเป็นจำเลยในคดีปกครองเมื่อมีการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับโครงสร้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญนั้น กำหนดให้มีหน่วยงานระดับสำนัก (Offices) กอง (Bureaus) และส่วน (Divisions) โดยแต่ละหน่วยงานภายในจะประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงาน (Chief) และพนักงานเจ้าหน้าที่ (Officers) เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อสนับสนุนเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผน การวิจัย และการสอบสวน การประเมินผล และการประชาสัมพันธ์ ส่วนการกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงจำนวนบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและกิจการอื่นที่จำเป็นซึ่งมิได้บัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามระเบียบศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องนั้น ๆ

4.3.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีและรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ[33] ได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดี ดังต่อไปนี้

1) การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามคำร้องขอของศาลอื่น

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี มาตรา 111 และรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 41 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามคำร้องขอของศาลอื่น ซึ่งหากศาลอื่นที่พิจารณาคดี และเห็นว่ามีประเด็นที่ศาลต้องใช้กฎหมายใด และกฎหมายนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ศาลที่พิจารณาคดีดังกล่าวหรือโดยความยินยอมตามคำร้องขอของคู่ความ อาจส่งคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้ ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายดังกล่าวเรียกได้ว่าเป็น “การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายในเชิงรูปธรรม” (Concrete review of statutes)

[33] รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี มาตรา 111 และรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 41.

อย่างไรก็ดี บางมุมมองเห็นว่า กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยคำร้องขอของศาลอื่น อาจเกิดปัญหาว่าศาลอื่นที่พิจารณาคดีอาจใช้ดุลพินิจไม่ส่งคำร้องดังกล่าวมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ด้วยเหตุนี้ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดกลไกเพื่อป้องกันเหตุดังกล่าวไว้ในมาตรา 68 (2) ในกรณีที่ศาลอื่นไม่ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย คู่ความในคดีดังกล่าวอาจส่งคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญด้วยตนเองโดยผ่านช่องทางการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaint) ซึ่งต้องดำเนินการก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา[34]

2) **การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment)**

กระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งถือเป็นวิธีการในการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของประธานาธิบดีรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง โดยรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีกำหนดให้กระบวนการถอดถอนเริ่มต้นจากญัตติถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในกรณีที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Public Official) กระทำการละเมิดรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ในการปฏิบัติหน้าที่ และให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยตัดสินญัตติการถอดถอนออกจากตำแหน่งดังกล่าว[35]

โดยปกติ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือกระบวนการสอบสวนทางวินัย มักไม่ค่อยประสบผลสำเร็จในการถอดถอนเจ้าหน้าที่ระดับสูงนั่นอาจเป็นเพราะวาระการดำรงตำแหน่งของบุคคลดังกล่าวได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กระบวนการถอดถอนจึงถูกออกแบบขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในกรณีที่บุคคลเหล่านั้นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้หน้าที่ในการยื่นญัตติถอดถอนและการวินิจฉัยเป็นหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับการสอบสวนทางวินัยมากกว่าการลงโทษทางอาญา

3) **การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง**

อำนาจในการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง ถือเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองเสรีภาพและประชาธิปไตยซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี อย่างไรก็ดี กระบวนการใน

[34] The Constitutional Court of Korea, Twenty years of the Constitutional Court of Korea, (Seoul, 2008), pp. 94-95.

[35] Ibid, p. 95.

การยุบพรรคการเมืองอาจกล่าวได้ว่าขัดกับหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากสอดคล้องกับแนวคิด “ประชาธิปไตยโดยกองทัพ” มากกว่า

ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี มาตรา 8(4) บัญญัติว่า “กรณีที่วัตถุประสงค์หรือกิจกรรมของพรรคการเมืองขัดกับหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลอาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าว และพรรคการเมืองนั้นอาจต้องถูกยุบโดยผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ”[36] ทั้งนี้ จะเห็นว่า หน้าที่ในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นของรัฐบาล ขณะที่อำนาจในการวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองเป็นของศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตย พรรคการเมืองถือว่าเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีความสำคัญ การยุบพรรคการเมืองที่กระทำโดยองค์กรศาลปกติจึงเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้อำนาจองค์กรศาลพิเศษขึ้นทำหน้าที่ดังกล่าวแทน โดยรัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้พรรคการเมืองจะถูกยุบได้ก็ต่อเมื่อมีคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น

4) **การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร**

เพื่อเป็นการสร้างความชัดเจนให้กับขอบเขตการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรของรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ ระบบการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรจึงมีความจำเป็น เนื่องจากเป็นการรักษาหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Checks and balances) รวมถึงรักษาประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย[37] อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐส่วนกลาง ระหว่างองค์กรส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง และรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องจะต้องเป็นองค์กรที่อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่นถูกละเมิดหรือเห็นได้ชัดว่ากำลังถูกละเมิดโดยการกระทำหรืองดเว้นการกระทำโดยองค์กรผู้ถูกร้อง[38]

[36] Ibid, p. 96.

[37] Ibid.

[38] Ibid.

5) การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaints)

กระบวนการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaints) เป็นหนทางสำหรับปัจเจกบุคคลในกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นระบบที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ระบบศาลรัฐธรรมนูญแต่อาจมีกระบวนการที่แตกต่างกันออกไป ในขณะที่คดีรัฐธรรมนูญอื่นมีความเกี่ยวข้องกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รัฐบาล ศาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่กระบวนการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญกลับถูกออกแบบมาเพื่อให้ปัจเจกบุคคลสามารถยื่นคำร้องในฐานะผู้ถูกร้องต่อศาลได้โดยตรงซึ่งถือว่าเป็นผู้ร้องในกระบวนการพิจารณาคดี ในขณะที่การกระทำของรัฐที่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญจะอยู่ในฐานะของผู้ถูกร้องในกระบวนการพิจารณาคดี

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้การร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญเป็นกระบวนการเยียวยาในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิของปัจเจกบุคคล ซึ่งบุคคลดังกล่าวสามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้ (ตามรัฐบัญญัติฯ มาตรา 68 (2)) ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือว่าเป็นกระบวนการเฉพาะในระบบกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลี[39]

4.3.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีจะจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติกลับไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญไว้มากนัก แต่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 113 (3) กำหนดให้โครงสร้างองค์กร อำนาจหน้าที่ และเรื่องอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญให้ตราเป็นกฎหมาย โดยรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court Act) เป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เช่น เขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ องค์คณะในการพิจารณาคดี รูปแบบการพิจารณาคดี การคุ้มครองชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดี ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

[39] Ibid, pp. 96 – 97.

1) เขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี มาตรา 111 ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไว้ 5 ประการ โดยในเบื้องต้นรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการพิจารณาคดีตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวไว้แต่อย่างใด แต่รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญได้นำมากำหนดไว้เกี่ยวกับเงื่อนไขในการฟ้องคดี การพิจารณาคดี การวินิจฉัยคดี และผลของคำวินิจฉัย โดยอาจสรุปสาระสำคัญได้พอสังเขป ดังนี้

(1) **การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามที่ศาลอื่นร้องขอ** (The constitutionality of a law upon the request of the courts) (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 41 – 47)

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลทั่วไปที่พิจารณาคดีใดก็ตาม หากเห็นว่ากฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยศาลเห็นเองหรือคู่ความในคดีร้องขออาจส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายดังกล่าวได้ โดยในการส่งคำร้องดังกล่าวให้กระทำผ่านศาลสูงสุด และเป็นดุลพินิจของศาลสูงสุดที่จะพิจารณาส่งคำร้องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และถือว่าดุลพินิจดังกล่าวถือเป็นที่สุด (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 41)

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีดังกล่าว ให้ศาลที่ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีนั้น พักการพิจารณาคดีนั้นไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ยกเว้นเป็นกรณีเร่งด่วน ศาลนั้นอาจดำเนินกระบวนพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ให้รอการทำคำพิพากษาไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 42) ทั้งนี้ ระยะเวลาในการยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่ประการใด แต่อาจอนุมานได้ว่าต้องเป็นการยื่นคำร้องก่อนที่ศาลดังกล่าวจะมีคำพิพากษาในคดีดังกล่าว

นอกจากนี้ ในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ศาลรัฐธรรมนูญอาจพิจารณาเฉพาะมาตราที่ยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัย หรือหากมาตราที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยมีผลกระทบต่อการใช้บังคับกฎหมายทั้งฉบับ ศาลรัฐธรรมนูญก็อาจมีคำวินิจฉัยให้กฎหมายทั้งฉบับขัดต่อรัฐธรรมนูญได้ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 45) สำหรับคดีที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายนี้ รัฐบัญญัติกำหนดให้คู่ความในคดีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเท่านั้นที่สามารถส่งความเห็นโดยย่อ (an amicus brief) ต่อศาล

รัฐธรรมนูญเพื่อให้ความเห็นว่ากฎหมายนั้นขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้แก่บุคคลภายนอกที่อาจมีส่วนได้เสียแสดงความคิดเห็นแต่ประการใด (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 44)

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องแจ้งคำวินิจฉัยที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Written Decision) ไปยังศาลสูงสุดภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 46) สำหรับผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายนั้น กรณีที่มีคำวินิจฉัยว่ากฎหมายดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (unconstitutional) ให้มีผลผูกพันศาลอื่น องค์กรของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนบทบัญญัติของกฎหมายที่ศาลมีคำวินิจฉัยว่าขัดกับรัฐธรรมนูญ ให้กฎหมายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย และหากกรณีกฎหมายดังกล่าวเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา (Criminal penalties) ให้สิ้นผลบังคับย้อนหลัง (retroactively) หรืออาจขอให้มีการพิจารณาคดีใหม่ในคดีที่ใช้กฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญตัดสินคดีและให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลมกรณีที่มีการขอให้พิจารณาคดีใหม่ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 47)

(2) **การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment)** (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 48 – 54)

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Public Officials) อาจถูกสภานิติบัญญัติแห่งชาติยื่นญัตติถอดถอนออกจากตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยสภานิติบัญญัติแห่งชาติกำหนดได้ โดยบุคคลดังกล่าว ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ รัฐมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษา คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ ประธานและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นตามที่กฎหมายกำหนด (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 48) โดยเงื่อนไขในการยื่นญัตติถอดถอนต้องปรากฏว่า บุคคลดังกล่าวกระทำการตามหน้าที่หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือรัฐบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 65)

ในการยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีดังกล่าวกำหนดให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติและกรรมาธิการการยุติธรรมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่เป็นผู้ยื่น คำร้อง และเป็นผู้ซักถามผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนพิจารณาคดีโดยวาจาของศาลรัฐธรรมนูญ (Impeachment prosecutor) และในการยื่นคำร้อง

ถอดถอนดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องไว้แต่อย่างใด และสำหรับคำร้องดังกล่าวให้แนบสำเนามติการถอดถอนไปพร้อมคำร้องด้วย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 49)

นอกจากนี้ ในระหว่างการพิจารณาคดีถอดถอนออกจากตำแหน่ง รัฐบัญญัติฯ กำหนดห้ามบุคคลที่ถูกมติให้ถอดถอนหยุดการปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 50) อย่างไรก็ดี กรณีที่มีการดำเนินคดีอาญาในเหตุเดียวกันกับคดีที่ยื่นถอดถอนออกจากตำแหน่ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเต็มองค์คณะ (Full bench) อาจระงับกระบวนพิจารณาคดีเกี่ยวกับการถอดถอนได้ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 51)

สำหรับกรณีที่ศาลมีความเห็นตามมติให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่ง ให้ศาลอ่านคำวินิจฉัยให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากตำแหน่ง แต่หากผู้ถูกกล่าวหาถูกออกจากตำแหน่ง (Removed) ก่อนวันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย ให้ศาลยกคำร้อง (rejected) ดังกล่าว (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 53) ส่วนคำวินิจฉัยให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาพ้นจากความรับผิดทางแพ่งและทางอาญา และห้ามบุคคลดังกล่าวดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจนกว่าจะครบกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 54)

(3) **การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง (Dissolution of a political party)** (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 55 – 60)

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องขอให้ยุบพรรคการเมือง ในกรณีที่วัตถุประสงค์และการดำเนินการใด ๆ ของพรรคการเมืองขัดต่อหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย โดยการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาล (the Executive) โดยความเห็น (Deliberation) ของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (State Council) เป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าว (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 55)

ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลเห็นเองหรือคำร้องขอของผู้ร้อง ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งให้พรรคการเมืองที่ถูกร้องระงับกิจกรรมหรือการดำเนินการใดๆ จนกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 57) ส่วนกรณีที่มีคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง หรือมีคำสั่งให้พรรคการเมืองที่ถูกร้องหยุดการกระทำชั่วคราว หรือสิ้นสุดการพิจารณาคดี ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญแจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติและคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติทราบ และในกรณีที่มีการวินิจฉัยคดีแล้ว ให้ส่งผลคำวินิจฉัยที่เป็นลาย

ลักษณ์อักษรให้พรรคการเมืองผู้ถูกร้อง และแจ้งให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ รัฐบาล และคณะกรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 58)

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองดังกล่าวถูกยุบ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 59) และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติมีหน้าที่ในการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐบัญญัติว่าด้วยพรรคการเมือง (Political party Act) (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 60)

(4) **การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร (Competence disputes between State agencies)** (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 61 – 67)

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญได้ กำหนดประเภทของข้อพิพาทขอบเขตอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐที่สามารถยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้ 3 ประเภท ได้แก่ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 62)

1. ข้อพิพาทระหว่างองค์กรของรัฐส่วนกลาง ได้แก่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ รัฐบาล ศาลอื่น และคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ

2. ข้อพิพาทระหว่างองค์กรของรัฐส่วนกลางกับองค์กรของรัฐส่วนท้องถิ่น เช่น ระหว่างรัฐบาลกับเขตการปกครองพิเศษ เขตมหานคร หรือจังหวัด (Special Metropolitan City, Metropolitan City, or Province) หรือระหว่างรัฐบาลกับเขตการปกครองตนเอง (City/ County or self-government district)

3. ข้อพิพาทระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง เช่น ระหว่างเขตการปกครองพิเศษ เขตมหานคร หรือจังหวัด หรือ ระหว่างเขตการปกครองตนเอง เป็นต้น

ในการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยข้อพิพาทดังกล่าว ต้องปรากฏว่ามีการกระทำหรืองดเว้นการกระทำขององค์กรของรัฐที่ถูกร้อง หรือแสดงให้เห็นถึงเหตุนั้นอย่างชัดแจ้ง อันแสดงให้เห็นว่ามีการละเมิดอำนาจขององค์กรผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญหรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจขององค์กรผู้ร้อง (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 61) โดยรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องยื่นคำร้องภายใน 60 วันนับแต่วันที่ทราบเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือภายใน 180 วันนับแต่วันที่เหตุเกิดซึ่งระยะเวลาในการฟ้องคดีดังกล่าวถือเป็นเวลาบังคับที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ (Peremptory period) (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 63) และในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลอาจมีคำสั่งเพื่อเป็นการคุ้มครองชั่วคราวโดยกำหนดให้ระงับผลของการกระทำของผู้ถูกร้องจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะอ่านคำวินิจฉัย ก็ได้ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 65)

ในส่วนของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในกรณีดังกล่าว มีผลผูกพันองค์กรของรัฐส่วนกลางและองค์กรส่วนท้องถิ่นทุกองค์กร (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 67) โดยศาลอาจยกเลิก (Cancel) การกระทำของผู้ถูกร้องที่เป็นมูลเหตุของข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่หรืออาจรับรอง (Confirm) การดำเนินการที่ไม่สมบูรณ์ และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยซึ่งอาจขัดแย้งกับการดำเนินการของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องย่อมต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยนั้น (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 66)

(5) **การวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaints)** (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 68 – 75)

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลซึ่งอ้างว่าสิทธิขั้นพื้นฐานของตนที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญถูกละเมิดโดยการกระทำหรืองดเว้นการกระทำขององค์กรรัฐ อาจยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เว้นแต่กรณีที่เป็นคำพิพากษาของศาลอื่น ทั้งนี้ ในกรณีที่มีมาตรการเยียวยาความเสียหายใด ๆ (Relief process) ที่กำหนดให้บุคคลดังกล่าวต้องดำเนินการตามกฎหมายอื่น บุคคลนั้นยังไม่อาจยื่นคำร้องทุกข์ได้หากยังไม่ดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวให้ถึงที่สุดก่อน นอกจากนี้กรณีที่เป็นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามรัฐบัญญัติมาตรา 41 (1) และศาลมีคำสั่งให้ยกคำร้องดังกล่าว คู่ความอาจยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่ไม่อาจยื่นคำร้องซ้ำเพื่อขอให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายด้วยเหตุผลเดียวกันกับคำร้องที่ถูกยกไปก่อนหน้านี้ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 68)

ในส่วนของระยะเวลาในการฟ้องคดี กำหนดให้ผู้ร้องต้องยื่นคำร้องภายใน 90 วันหลังจากวันที่ได้รู้เหตุแห่งการฟ้องคดี และภายใน 1 ปี นับแต่วันที่เหตุเกิด หรือภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการดำเนินการเยียวยาความเสียหายใด ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด หรือภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องเกี่ยวกับการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 69) นอกจากนี้ในการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องมีทนายความในการดำเนินคดีในศาล ซึ่งผู้ร้องอาจจัดหาเองหรือให้ศาลแต่งตั้งให้ได้ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 70) และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์กรของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ให้องค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่ศาลเห็น

ว่าการกระทำหรืองดเว้นการกระทำดังกล่าวขององค์กรของรัฐมีเหตุมาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ศาลอาจวินิจฉัยให้กฎหมายดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญได้อีกด้วย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 75)

(6) **หน่วยธุรการ**

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Department of Court Administration) มีเลขาธิการ (Secretary General) และรองเลขาธิการ (Deputy Secretary General) เป็นผู้บังคับบัญชาบุคลากรภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในการบริหารงานและเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการงานทั่วไปของศาลรัฐธรรมนูญ โดยโครงสร้างภายในการของการทำหน้าที่ของหน่วยธุรการ ได้มีการแยกออกเห็นหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานที่ทำหน้าที่วางแผนและประสานงานสำนักงาน สำนักพิพากษาฝ่ายประวัติตุลาการ ฝ่ายวัสดุสำนักงานและส่วนบริการทั่วไป โดยมีเลขาธิการทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจการของการบริหารงาน กำหนดนโยบายและกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐภายใต้การดูแลของประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีรองเลขาธิการมีหน้าที่ในการช่วยหลืองานต่าง ๆ เลขาธิการสำนักงาน

ในกรณีที่เลขาธิการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เนื่องจากอุบัติเหตุหรือเหตุอันควรอื่น ๆ รองเลขาธิการจะทำหน้าที่ในนามของเลขาธิการ โดยจะมีอำนาจในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ อันประกอบด้วยการวางแผนและการประสานงานสำนักบริหารจัดการสำนักพิพากษากิจการ และตุลาการประวัติและวัสดุสำนักงาน และสำนักงานประชาสัมพันธ์ภายใต้การดูแลของเลขาธิการ

2) องค์คณะในการพิจารณาคดี

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดี โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) **องค์คณะเต็ม (Full bench)**

รัฐบัญญัติฯ มาตรา 22 กำหนดให้ การพิจารณาคดีโดยเต็มองค์คณะ จะต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง 9 คน โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานองค์คณะ (The presiding justice of

the full bench) เว้นแต่รัฐบัญญัติฯ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น นอกจากนี้ในการออกนั่งพิจารณาคดีแบบเต็มองค์คณะในแต่ละครั้งต้องมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมในการพิจารณาคดีไม่น้อยกว่า 7 คน โดยในการวินิจฉัยคดีให้อาศัยเสียงข้างมากของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เข้าร่วมการพิจารณาคดี

อย่างไรก็ดี รัฐบัญญัติฯ มาตรา 23 กำหนดให้การวินิจฉัยคดีบางประเภทต้องกระทำโดยมติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า 6 คน ได้แก่ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย การวินิจฉัยคำร้องการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การวินิจฉัยคำร้องขอให้ยุบพรรคการเมือง การวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ และการวินิจฉัยเพื่อกลับคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการตีความหรือการบังคับใช้รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น

(2) **องค์คณะย่อย (Small bench/ Quorum)**

รัฐบัญญัติฯ มาตรา 72 ได้กำหนดให้การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้โดยองค์คณะย่อยซึ่งเป็นองค์คณะที่มีจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพียง 3 คน ซึ่งองค์คณะย่อยถูกกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaints) โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 3 คน เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์คณะย่อย มีอำนาจตรวจสอบคำร้องว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ซึ่งองค์คณะย่อยมีอำนาจในการปฏิเสธที่จะรับคำร้องโดยมติเอกฉันท์ในกรณีดังต่อไปนี้

1. เมื่อผู้ร้องยังไม่ดำเนินการตามขั้นตอนหรือกระบวนการเยียวยาตามที่กฎหมายอื่นกำหนด หรือเป็นคำร้องที่ขัดกับคำพิพากษาของศาลอื่น

2. เป็นคำร้องที่ยื่นภายหลังจากที่ขาดอายุความฟ้องคดี ตามมาตรา 69

3. เป็นคำร้องที่ยื่นโดยไม่มีตัวแทนหรือทนายในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีตามมาตรา 25

4. เป็นคำร้องที่ศาลไม่สามารถสั่งได้ตามคำขอหรือคำขอไม่สมบูรณ์

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่องค์คณะย่อยไม่สามารถลงมติเอกฉันท์ในการพิจารณารับหรือไม่รับคำร้องได้ ก็ให้ส่งคำร้องดังกล่าวให้องค์คณะเต็มเป็นผู้พิจารณาแทน

3) รูปแบบการพิจารณาคดี

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ได้กำหนดรูปแบบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอาจแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

(1) **รูปแบบการพิจารณาคดีโดยวาจา (Oral argument)**กล่าวคือ กำหนดให้ใช้รูปแบบดังกล่าวในการวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมือง และการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร โดยศาลต้องกำหนดวันในการพิจารณาคดีและแจ้งให้คู่ความรวมถึงผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย

(2) **รูปแบบการพิจารณาคดีโดยไม่ใช้วาจา (Without oral argument)** กล่าวคือ ในการวินิจฉัยคดีบางประเภทหากศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องใช้รูปแบบการพิจารณาคดีโดยวาจา ศาลอาจพิจารณาเฉพาะเอกสารก็ได้ เช่น การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย หรือการวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ

4) การคุ้มครองชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดี

ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองชั่วคราวไว้เพื่อเป็นการคุ้มครองคู่ความในคดี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) **การคุ้มครองชั่วคราวโดยรัฐบัญญัติฯ กำหนด**

รัฐบัญญัติฯได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดีไว้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการคุ้มครองคู่ความในระหว่างการพิจารณาคดี ดังนี้

- ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย รัฐบัญญัติฯ มาตรา 42 กำหนดให้ศาลอื่นที่ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีนั้น ให้ศาลอื่นนั้นระงับการพิจารณาคดีและการทำคำพิพากษาในคดีดังกล่าวไว้ก่อนจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

● ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งรัฐบัญญัติฯ มาตรา 50 กำหนดห้ามบุคคลที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัยในคดีดังกล่าว

(2) **การคุ้มครองชั่วคราวโดยคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ**

รัฐบัญญัติฯ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งของศาลเพื่อกำหนดมาตรการในการคุ้มครองชั่วคราวได้ในบางกรณี เช่น

● ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง รัฐบัญญัติฯ มาตรา57 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการออกคำสั่งในการระงับกิจกรรมหรือการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมืองที่ถูกร้องได้

● ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร รัฐบัญญัติฯ มาตรา 65 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการออกคำสั่งระงับผลของการกระทำของผู้ถูกร้องจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

5) ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 36 กำหนดให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญต้องประกอบด้วย

1. เลขที่คำวินิจฉัยและชื่อเรื่อง
2. ชื่อคู่ความในคดี และบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนพิจารณาคดี รวมถึงที่ปรึกษาในคดี
3. ผลคำวินิจฉัย
4. เหตุผลในการวินิจฉัย

อนึ่ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เข้าร่วมการวินิจฉัยจะต้องแสดงความคิดเห็นของตนในคำวินิจฉัย และเมื่อศาลได้อ่านคำวินิจฉัยแล้ว ให้เสมียนศาล (Court Clerks) จัดเตรียมสำเนาเอกสารคำวินิจฉัยที่เป็นทางการมอบให้แก่คู่ความในคดีด้วย นอกจากนี้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องประกาศลงรัฐกิจจานุเบกษา (Gazette of the government) เพื่อให้สาธารณะได้รับทราบด้วย

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญไว้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยกล่าวคือคำวินิจฉัยในคดีบางประเภท เช่น คำวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย รัฐบัญญัติฯ ไม่ได้กำหนดไว้เป็นการชัดแจ้งเกี่ยวกับวันที่ศาลมีคำวินิจฉัย แต่ได้กำหนดให้คำวินิจฉัยนั้นจะต้องมีการกำหนดวันที่ในคำวินิจฉัยด้วย อย่างไรก็ดีรัฐบัญญัติฯ กำหนดว่าในกรณีที่เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาก็ให้กฎหมายที่ศาลวินิจฉัยว่าขัดรัฐธรรมนูญมีผลย้อนหลังได้

(2) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีผลนับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย กล่าวคือ คำวินิจฉัยในคดีบางประเภท เช่น คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง คำวินิจฉัยเกี่ยวกับข้อพิพาทอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร รัฐบัญญัติฯ กำหนดให้คำวินิจฉัยในคดีดังกล่าวมีผลนับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย (the announcement of the decision)

ส่วนกรณีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติฯ ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าคำวินิจฉัยจะมีผลเมื่อใด

4.3.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน[40]

สำหรับกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีใต้กับสาธารณชน อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะคือกระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนดกับกระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดวิธีการการเผยแพร่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการเอาไว้ในมาตรา 36 ว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยในคดีใดแล้วให้เสมียนศาล (Court Clerk) จัดเตรียมสำเนาเอกสารคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นทางการมอบให้แก่คู่ความในคดีทราบโดยไม่ชักช้า นอกจากนี้

[40] โปรดดู The Constitutional Court of Korea, Twenty years of the Constitutional Court of Korea,(Seoul, 2008), pp. 141 – 142.

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องนำลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา (Gazette of the government) เพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญด้วย

2) กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ

นอกเหนือจากกระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการภายหลังจากได้มีคำวินิจฉัยในคดีต่าง ๆ และเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ไปยังสาธารณชน ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ด้านการวิจัย (Research Officers)[41]เพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ด้านการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ (Court's Public Relations Officer) โดยเฉพาะการสรุปสาระสำคัญของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในคดีที่มีความสำคัญรวมไปถึงการตอบประเด็นข้อสงสัยของสื่อมวลชนที่ให้ความสนใจในการรายงานผลการวินิจฉัยคดีดังกล่าวและในกรณีที่ต้องการให้สาธารณชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้ดียิ่งขึ้นอาจมีการจัดทำเอกสารข่าว (Press Release) ซึ่งมีรายละเอียดเนื้อหาและอธิบายสาระสำคัญของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแจกให้แก่สื่อมวลชนในวันที่ศาลมีการอ่านคำวินิจฉัยด้วย

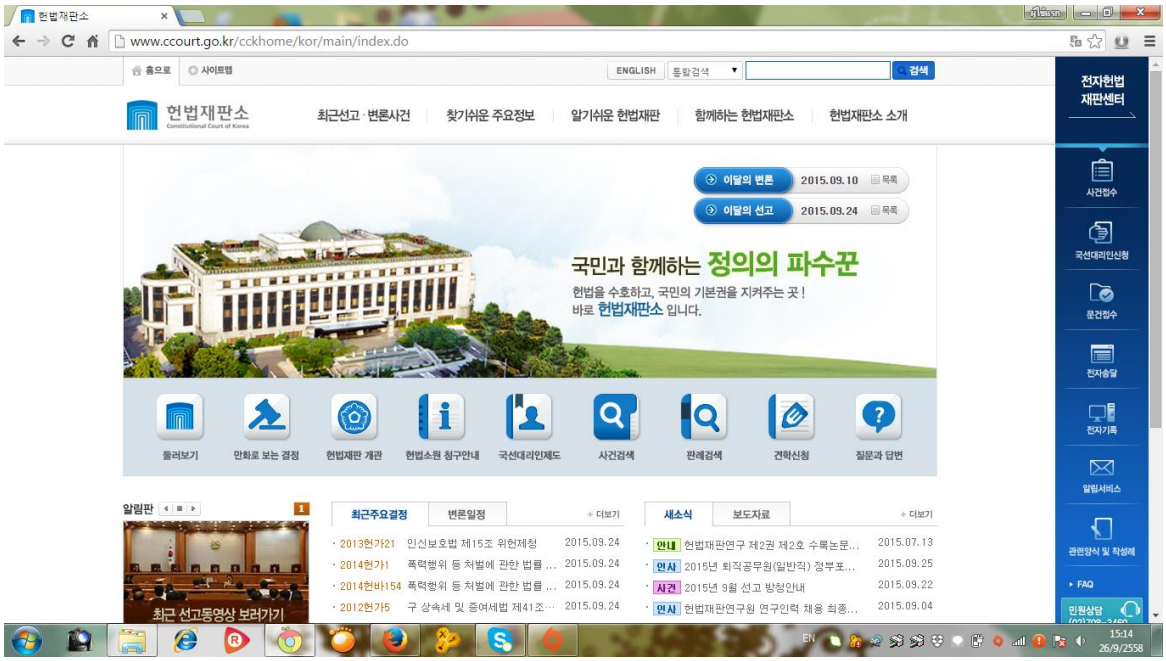
นอกจากนี้ เพื่อให้สาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดให้มีเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ (internet homepage) หรือ www.ccourt.go.kr ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 และได้มีการเพิ่มเติมรายละเอียดบนหน้าเว็บไซต์อย่างต่อเนื่อง อาทิ หน้าเว็บไซต์ของห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ ศูนย์ศึกษากฎหมายรัฐธรรมนูญ รวมถึงช่องทางในการยื่นคำร้องผ่านทางหน้าเว็บไซต์ด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญยังมีการให้บริการเป็นภาษาอังกฤษ โดยผู้เข้าชมสามารถสืบค้นข้อมูลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสำคัญฉบับภาษาอังกฤษที่เป็นปัจจุบัน รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญด้วย สำหรับเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญเกาหลี มีหัวข้อที่ปรากฏบนหน้าเว็บไซต์มากมาย เช่น

[41] เจ้าหน้าที่ด้านการวิจัย (Research Officers) เป็นบุคลากรของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดคุณสมบัติไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 19 เช่น มีคุณสมบัติในการเป็นผู้พิพากษา อัยการ หรือทนายความ หรือเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ทางกฎหมาย ในสถาบันที่รัฐรับรอง หรือเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานกฎหมายไม่น้อยกว่า 5 ปี ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐชั้นสี่ขึ้นไป ในองค์กรของรัฐ หรือ เป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกทางกฎหมายและมีประสบการณ์การทำงานทางกฎหมายไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นต้น

- หัวข้อ “New and Noteworthy” ซึ่งประกอบด้วยข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ของศาลรัฐธรรมนูญ รวมไปถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีและการดำเนินงานของศาล โดยมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยตลอดเวลา
- หัวข้อ “Recent Important Cases” ประกอบด้วยเนื้อหาของสรุปสาระสำคัญของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่มีความสำคัญ และการอธิบายรายละเอียดของคำวินิจฉัยภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัย เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่คู่ความในคดีและสาธารณชนรวมถึงเป็นข้อมูลที่ช่วยสื่อมวลชนในการรายงานข่าว นอกจากนี้ยังการนำเสนอวิดีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อช่วยทำความเข้าใจในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น
- หัวข้อ “The Newsletter Corner” ซึ่งเป็นส่วนที่ให้บริการส่งอีเมลแจ้งเตือนในกรณีที่มีการปรับปรุงข้อมูลใหม่ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญ

ไม่เพียงแต่การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น ศาลรัฐธรรมนูญยังเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษารวมถึงประชาชนทั่วไป สามารถเข้ามาศึกษาดูงานในที่ทำการของศาลรัฐธรรมนูญ โดยในการศึกษาดูงานนั้นจะประกอบด้วยการชมวิดีทัศน์เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ การบรรยายสรุปโดยเจ้าหน้าที่วิจัยของศาลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญ รวมถึงการตอบข้อซักถามและการเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ ภายในที่ทำการของศาลรัฐธรรมนูญด้วย นอกจากนี้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญยังได้รับเชิญให้เป็นผู้บรรยายให้ความรู้ในฐานะวิทยากรให้แก่นักเรียนนักศึกษาในระดับต่าง ๆ ด้วย

สำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลได้มีการเปิดให้บริการศูนย์ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ต้องการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยได้มีการจัดเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์สำหรับการจัดทำเอกสารคำร้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนด้วย

https://www.ccourt.go.kr/cckhome/kor/main/index.do

4.4 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ในการศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียกับประชาชนนี้ จำเป็นต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึง ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน เพื่อสามารถเข้าใจความเป็นมาและรูปแบบวิธีการการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้

4.4.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (The Constitutional Court of the Republic of Indonesia) จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2003 ตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 24 (2) และมาตรา 24C และรัฐบัญญัติฉบับที่ 24 ปี ค.ศ. 2003 ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่

เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการอีกองค์กรหนึ่งนอกเหนือจากศาลฎีกา โดยนับเป็นประเทศที่ 78 ของโลกที่มีการจัดตั้งองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ[42]

การจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นผลมาจากการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Constitution of the Republic of Indonesia) ค.ศ. 1945 มาตรา 24 มีเจตนารมณ์เพื่อสร้างกลไกในการถ่วงดุลและตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติให้เป็นไปภายใต้หลักความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (Constitutionality of Judicial Review) อันเป็นการถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติโดยองค์กรฝ่ายตุลาการตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ (Checks and Balances) โดยศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยให้กฎหมายที่เข้าข่ายละเมิดหรือมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้กลายเป็นโมฆะได้ นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยตัดสินข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรของรัฐกับองค์กรทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ รวมถึงการวินิจฉัยคำร้องขอให้มีการยุบพรรคการเมืองและการพิจารณาวินิจฉัยข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อย่างไรก็ดีศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยการกระทำที่เข้าข่ายละเมิดหรือมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญของผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีที่รัฐสภาได้ยื่นญัตติเข้าสู่กระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่ง และเมื่อพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญเป็นกลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลที่สำคัญและนั่นทำให้ศาลรัฐธรรมนูญดูเหมือนว่าจะไม่เป็นอิสระจากอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร[43]

อย่างไรก็ดีความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาตรา 24 โดยบัญญัติว่า “อำนาจตุลาการย่อมเป็นอิสระและย่อมใช้อำนาจในการพิจารณาคดีเพื่อผดุงกฎหมายและความยุติธรรม” ในขณะที่มาตรา 2 ของรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญในลักษณะที่คล้ายกันว่า “ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรของรัฐซึ่งใช้อำนาจตุลาการโดยอิสระในการพิจารณา

[42] Registrar’s Office and Secretariat General of the Constitutional Court, Profile of the Constitutional Court (Third Edition), (Jakarta, 2012), p.3-5.

[43] Moh. Mahfud MD., Separation of Powers and Independence of Constitutional Court in Indonesia, A paper presented at the 2nd Congress of the World Conference on Constitutional Justice in Rio de Janeiro, Brazil on 16 – 18 January 2011, p.6.

คดีเพื่อผดุงกฎหมายและความยุติธรรม” ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงมิอาจถูกแทรกแซงโดยองค์กรฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติได้[44]

ในส่วนขององค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญมาตรา 24C และรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (กฎหมายฉบับที่ 24/2003) มาตรา 4 ได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 9 คน โดยการแต่งตั้งของประธานาธิบดี (โดยแบ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง รองประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 7 คน) ซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนมาจากการเสนอชื่อจากศาลฎีกา 3 คน จากประธานาธิบดี 3 คนและจากสภาผู้แทนราษฎร 3 คน และสำหรับประธานศาลรัฐธรรมนูญ (Chief Justice) และรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ (Deputy Chief Justice) มาจากการเลือกกันเองระหว่างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและแม้ว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจะมีที่มาจากการเสนอชื่อโดยองค์กรที่แตกต่างกัน แต่ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีอิสระและไม่อยู่ภายใต้การแทรกแซงหรืออิทธิพลใด ๆ จากองค์กรที่ตนได้รับการเสนอชื่อ อย่างไรก็ดีสำหรับคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับการเสนอชื่อดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติฯ มาตรา 15 (2) และมาตรา 17 ได้กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1) คุณสมบัติของบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่
   - เป็นชาวอินโดนีเซีย
   - สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกและปริญญาโท และมีพื้นฐานความรู้ทางด้านกฎหมาย
   - มีความศรัทธาในพระเจ้าเพียงหนึ่งเดียว และมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ
   - มีอายุไม่ต่ำกว่า 47 ปี และไม่เกิน 65 ปีในวันที่ได้รับการแต่งตั้ง
   - มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
   - ไม่เคยถูกศาลพิพากษาตัดสินในโทษจำคุกในคดีอาญา
   - ไม่เป็นบุคคลล้มละลายโดยคำพิพากษาของศาล
   - มีประสบการณ์การทำงานในทางกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

[44] Moh.Mahfud MD., Separation of Powers and Independence of Constitutional Court in Indonesia, Ibid.

2) ลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- ไม่เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรรัฐอื่น
- ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง
- ไม่ทำหน้าที่เป็นทนายความ
- ไม่ประกอบธุรกิจ
- ไม่เป็นข้าราชการประจำของหน่วยงานของรัฐนอกจากนี้ผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวจะต้องผ่านการพิจารณาถึงการมีประสบการณ์อย่างเพียงพอในการประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย การตรวจสอบการบริหารงานของรัฐและการพิจารณาความหรือวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ
- สำหรับวาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 22 ได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งโดยมีวาระ 5 ปี และสามารถได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้อีกไม่เกิน 1 วาระและมาตรา 23 ได้กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งไว้หลายประการเช่น ตาย ลาออก อายุครบ 70 ปี ครบวาระการดำรงตำแหน่งและไร้สมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น[45] โดยการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งในลักษณะดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อให้มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญรุ่นใหม่ได้หมุนเวียนเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในศาลรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติฯ ส่วนที่ 3 ได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยงานสนับสนุนและอำนวยการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ[46]

1) สำนักงานเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ (Secretariat General) มีภารกิจในการบริหารงานทั่วไปเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ อาทิ การบริหารงานทั่วไป การวางแผน

[45]เดิมรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (กฎหมายฉบับที่ 24/2003) มาตรา 4 กำหนดให้การเกษียณอายุของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่ที่ 67 ปีและได้เปลี่ยนมาเป็นเกษียณที่อายุ 70 ปีตามที่สภาผู้แทนราษฎรแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวในปีค.ศ. 2011 นอกจากนี้ยังได้ปรับลดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญจากเดิม 3 ปีเป็น 2 ปี 6 เดือน และสามารถได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งได้อีกไม่เกิน 1 วาระ,โปรดดู Moh. Mahfud MD., Ibid. p.11 , และ https://en.wikipedia.org/wiki/Constitutional_Court_of_Indonesia สืบค้นเมื่อตุลาคม 2558

[46] Registrar's Office and Secretariat General of the Constitutional Court, Profile of the Constitutional Court (Third Edition), pp. 118 – 121.

และยุทธศาสตร์การบริหารงาน การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสังคม การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการพิจารณาคดี และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย โดยสำนักงานเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญมีเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ (Secretary General) เป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยงานภายใน 4 สำนัก (Bureaus) และ 1 ศูนย์ (Center) ได้แก่ สำนักแผนและการคลัง (Planning and Finance Bureau) สำนักบริหารงานทั่วไป (General Affairs Bureau) สำนักประชาสัมพันธ์และพิธีการ (Public Relations and Protocol Bureau) และสำนักบริหารการไต่สวนและคดี (Case and Hearing Administration Bureau) นอกจากนี้ยังมีศูนย์ศึกษาและการวิจัย (Research and Study Center) โดยในแต่ละสำนักยังมีหน่วยงานภายในระดับกองและกลุ่มงานด้วย

2) สำนักงานทะเบียนศาลรัฐธรรมนูญ (Registrar's Office of the Constitutional Court) มีภารกิจหลักในการสนับสนุนการบริหารกิจการยุติธรรมภายใต้กระบวนการพิจารณาคดีให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ อาทิ การอำนวยความสะดวกทางด้านเทคนิคในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ การพัฒนาและอำนวยความสะดวกด้านการบริหารงานคดี การพัฒนาการให้บริการทางเทคนิคในกระบวนการยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย โดยสำนักงานทะเบียนศาลรัฐธรรมนูญมีนายทะเบียนประจำศาลรัฐธรรมนูญ (Registrar of the Constitutional Court) เป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยงานภายในซึ่งประกอบด้วยนายทะเบียนด้านต่าง ๆ ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านคดีให้แก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

4.4.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาตรา 24C และรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (กฎหมายฉบับที่ 24/2003) มาตรา 10 ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีในชั้นต้นและชั้นสุดท้าย (first and final instance) โดยคำวินิจฉัยของศาลถือว่าเป็นที่สุด ซึ่งเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีแบ่งออกเป็นเขตอำนาจ (Authorities) 4 ประการ และหน้าที่ (Responsibility) 1 ประการ ดังนี้

1) เขตอำนาจ 4 ประการ ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 24C (1) และรัฐบัญญัติฯ มาตรา 10 (1) ได้แก่

1. อำนาจในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายต่างๆ ที่อาจเข้าข่ายละเมิดหรือมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945

2. อำนาจในการวินิจฉัยกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐซึ่งรัฐธรรมนูญฯ ค.ศ. 1945 ได้บัญญัติไว้

3. อำนาจในการวินิจฉัยยุบพรรคการเมือง

4. อำนาจในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับผลการเลือกตั้งทั่วไป ประกอบด้วยการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (DPR) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น (DPRD) ทั้งระดับจังหวัดและระดับเทศบาล การเลือกตั้งสมาชิกสภาระดับภูมิภาค (DPD) รวมทั้งการเลือกตั้งผู้บริหารและรองผู้บริหารองค์กรบริหารระดับภูมิภาค

2.) หน้าที่ 1 ประการ ได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 24 C (2) และ รัฐบัญญัติฯ มาตรา 10 (2) และ (3) ได้แก่การพิจารณาคำร้องของสภาผู้แทนราษฎร (DPR) ในการกล่าวโทษต่อประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี กรณีที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายในลักษณะของการเป็นกบฏต่อรัฐ การคอรัปชั่น การรับสินบน และการก่ออาชญากรรมอื่น ๆ หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นประธานาธิบดีหรือรองประธานาธิบดีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยคดีตามอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฯ มาตรา 11 ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการเรียกข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงผู้เกี่ยวข้อง เข้าให้ข้อมูลต่อศาลในการวินิจฉัยคดีด้วย

4.4.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

1) รูปแบบการไต่สวนและการพิจารณาคดี

รัฐบัญญัติฯ มาตรา 28 ได้กำหนดกระบวนการไต่สวนและพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. **การไต่สวนคำร้อง (Panel Hearing)** เป็นกระบวนการไต่สวนคำร้องโดยประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 คน ซึ่งได้รับมอบหมายจากองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้ทำหน้าที่ไต่สวนในชั้นต้น วัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบข้อกฎหมายและสาระสำคัญของคำร้อง โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจให้คำชี้แนะในการแก้ไขปรับปรุงคำร้องให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. **การประชุมเพื่อปรึกษาหารือของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Consultative Meeting of Justices: RPH)** เป็นการประชุมหารือระหว่างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยกระทำในทางลับ โดยจะมีเฉพาะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมไม่น้อยว่า 7 คน และนายทะเบียนประจำศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้นที่มีสิทธิเข้าร่วมการประชุมดังกล่าว และในการประชุมจะมีการอภิปรายลงรายละเอียดของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในเชิงลึก และให้ความเห็นชอบต่อคำตัดสินในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน และในระหว่างการประชุมนายทะเบียนประจำศาลรัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่เป็นผู้จดรายงานการประชุม

3. **การประชุมไต่สวนพยานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Plenary Session)** เป็นการไต่สวนเพื่อพิจารณาข้อมูลหลักฐานและคำให้การของคู่ความในคดี โดยองค์คณะที่เข้าร่วมประชุมดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งคณะหรือไม่น้อยกว่า 7 คน และการประชุมเพื่อไต่สวนดังกล่าวจะเปิดให้สาธารณชนสามารถเข้ารับฟังกระบวนการไต่สวนและพิจารณาของศาลได้อย่างเปิดกว้าง โดยจะมีการแจ้งวาระการพิจารณาให้ทราบล่วงหน้า และมีการเผยแพร่ผลการไต่สวนให้ทราบหลังสิ้นสุดการประชุมพิจารณา

2) การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ[47]

รัฐบัญญัติฯ กำหนดให้คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญต้องเขียนเป็นภาษาอินโดนีเซีย (Bahasa Indonesia) และมีทนายความลงนามรับรอง และจัดทำเป็นสำเนาเอกสารจำนวน 12 ชุด (มาตรา 29) ตลอดจนคำร้องต้องมีการระบุรายละเอียดที่ชัดเจนของพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเภทของคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา 30) และในคำร้องดังกล่าวต้องแนบพยานหลักฐานที่จำเป็นต่อการวินิจฉัยด้วย (มาตรา 31) อย่างไรก็ดีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่เสียค่าใช้จ่าย

เมื่อมีผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ นายทะเบียนประจำศาลรัฐธรรมนูญ (Registrar of the Constitutional Court) จะพิจารณารายละเอียดของเอกสารคำร้อง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของเอกสารคำร้องและหลักฐานประกอบ หากพบว่าคำร้องครบถ้วนสมบูรณ์ก็จะประทับรับฟ้อง แต่ในกรณีที่พบว่าคำร้องไม่สมบูรณ์ นายทะเบียนจะแจ้งให้ผู้ร้องนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากนาย

[47] โปรดดูสรุปกระบวนการในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญอินโดนีเซีย ใน Registrar's Office and Secretariat General of the Constitutional Court, Ibid, pp. 128 - 129.

ทะเบียน (มาตรา 32) และภายใน 7 วันหลังจากที่ประทับรับฟ้อง ศาลรัฐธรรมนูญจะส่งเอกสารคำร้องไปยังองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือผู้ถูกร้องตามแต่ละกรณี กล่าวคือ

1) กรณีคำร้องเกี่ยวกับการขอให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย คำร้องจะถูกส่งไปยังประธานาธิบดี สภาผู้แทนราษฎร (DPR) และศาลฎีกา

2) กรณีคำร้องขอให้วินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร คำร้องจะถูกส่งไปยังองค์กรผู้ถูกร้องที่เกี่ยวข้อง

3) กรณีคำร้องขอให้วินิจฉัยเพื่อยุบพรรคการเมือง คำร้องจะถูกส่งไปยังพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง

4) กรณีคำร้องขอให้วินิจฉัยความเห็นของสภาผู้แทนราษฎรที่มีต่อคุณสมบัติของประธานาธิบดีหรือรองประธานาธิบดี คำร้องจะถูกส่งไปยังประธานาธิบดีหรือรองประธานาธิบดีในฐานะผู้ถูกร้อง และสำหรับกรณีคำร้องขอให้วินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับผลการเลือกตั้งทั่วไป คำร้องจะถูกส่งไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้งภายใน 3 วัน หลังจากประทับรับฟ้อง (มาตรา 33 A)

3) การกำหนดวันและเวลาไต่สวนและพิจารณาคดี

การกำหนดนัดประชุมเพื่อพิจารณาไต่สวน (Hearing) ในครั้งแรกจะกำหนดขึ้นภายในระยะเวลา 14 วัน หลังจากวันที่ประทับรับฟ้อง ยกเว้นคำร้องที่ขอให้วินิจฉัยผลการเลือกตั้งทั่วไป จะต้องกำหนดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาไต่สวนภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ประทับรับฟ้อง (มาตรา 34) ส่วนการนัดไต่สวนในคราวต่อไป จะถูกกำหนดโดยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการประชุมไต่สวนนัดแรก หรืออาจมีการกำหนดขึ้นในภายหลังในการประชุมเพื่อปรึกษาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ (Consultative Meeting of Justice) โดยกำหนดวันและเวลาไต่สวนดังกล่าวจะต้องแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้า รวมทั้งประกาศให้สาธารณชนได้ทราบเป็นการทั่วไป

ในการตรวจสอบคำร้องเบื้องต้นก่อนจะมีการจัดกระบวนการไต่สวนคำร้องใดๆ จะมีการตรวจสอบความสมบูรณ์และความชัดเจนของเอกสารคำร้องอีกครั้ง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญอาจแจ้งให้ผู้ร้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเอกสารและหลักฐานประกอบคำร้องให้มีความครบถ้วนภายในเวลา 14 วัน ก่อนจะให้การรับรองเอกสารและหลักฐานเหล่านั้นเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการไต่สวนต่อไป (มาตรา 39)

4) การไต่สวนและคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

ขั้นตอนการไต่สวนจะเปิดให้สาธารณชนได้รับฟังการไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญได้ (มาตรา 40) รวมถึงเป็นการรับฟังคำให้การของบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดี ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พยาน ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับการวินิจฉัยตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติฯ กำหนดให้มีกรอบระยะเวลาที่แตกต่างกันไปในแต่ละกรณี อาทิ

(1) กรณีการวินิจฉัยขอให้ยุบพรรคการเมืองกำหนดให้ต้องมีการวินิจฉัยตัดสินภายใน 60 วัน นับจากวันที่ประทับรับฟ้อง (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 72)

(2) กรณีการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับผลการเลือกตั้ง โดยแบ่งเป็น

- กรณีผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี และผู้บริหารองค์กรภูมิภาค ต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 14 วัน นับจากวันที่ประทับรับฟ้อง
- กรณีผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (DPR) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับภูมิภาค (DPD) และสมาชิกสภาระดับภูมิภาคและท้องถิ่น (DPRD) ต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับจากวันที่ประทับรับฟ้อง

(3) กรณีการวินิจฉัยความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับคุณสมบัติของประธานาธิบดี ต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับจากวันที่ประทับรับฟ้อง

นอกจากนี้ ในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติฯ มาตรา 45 กำหนดให้ใช้วิธีการแสวงหาฉันทามติร่วมกันของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่านจะเขียนคำวินิจฉัยส่วนตนและข้อคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่ไม่สามารถหาฉันทามติร่วมในการลงมติได้ ให้อาศัยเสียงข้างมากของที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อีกทั้งผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ (A Judgment of the Constitutional Court) ย่อมเป็นที่สุด และมีผลตามกฎหมายในทันทีในวันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัยต่อสาธารณชน รวมถึงมีผลผูกพันโดยตรงในทางกฎหมายด้วย (Final and binding) จากนั้นศาลรัฐธรรมนูญจะต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยไปยังผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องในคดีนั้น ๆ ภายใน 7 วัน นับจากวันตั้งแต่วันอ่านคำวินิจฉัย และในบางกรณีจะต้องประกาศลงในรัฐกิจจานุเบกษาภายในเวลาที่กำหนดด้วย กล่าวคือ

(1) กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่สภาผู้แทนราษฎร (DPR) สภาผู้แทนราษฎรระดับภูมิภาค (DPD) ประธานาธิบดี ศาลฎีกา และกรณีได้รับคำยินยอมจากผู้ร้อง ให้นำคำวินิจฉัยลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา (State Gazette) ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 57 (3))

(2) กรณีการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร ต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่สภาผู้แทนราษฎร (DPR) สภาผู้แทนราษฎรระดับภูมิภาค (DPD) และประธานาธิบดี (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 67)

(3) กรณีการวินิจฉัยการยุบพรรคการเมือง ต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่พรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องและให้นำคำวินิจฉัยลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา (State Gazette) ภายใน 14 วันนับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 73 (2))

(4) กรณีการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับผลการเลือกตั้ง ต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้กับผู้เกี่ยวข้องในการเลือกตั้งแต่ละระดับ โดยแบ่งเป็น

- กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับภูมิภาค และสมาชิกสภาระดับภูมิภาคและท้องถิ่น (DPRD) ต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่ผู้ร้อง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประธานาธิบดี และพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง
- กรณีการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรระดับภูมิภาค ต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่ผู้ถูกร้อง ผู้ร้อง สมาชิกสภาระดับภูมิภาคและท้องถิ่น (DPRD) รัฐบาล และพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง
- กรณีการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี ต้องส่งสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ ประธานาธิบดี รัฐบาล คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัคร

(5) กรณีการวินิจฉัยความเห็นของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับคุณสมบัติและพฤติกรรมของประธานาธิบดี ต้องส่งคำวินิจฉัยให้สภาผู้แทนราษฎร ประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี

5) หน่วยธุการ

สำนักงานเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ (Secretariat General) มีเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นผู้บังคับบัญชา มีภารกิจในการบริหารงานทั่วไปเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ สำนักงานทะเบียนศาลรัฐธรรมนูญ (Registrar's Office of the Constitutional Court) มีนายทะเบียนประจำศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชา มีภารกิจหลักในการสนับสนุนการบริหารกิจการยุติธรรมภายใต้กระบวนการพิจารณาคดีให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงมีหน่วยธุระการในการบริหารงานทั่วไปของสำนักงานด้วย

4.4.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน[48]

กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญอินโดนีเซียถือได้ว่ามีความโปร่งใสตั้งแต่กระบวนการไต่สวน (Hearing) จนถึงการพิจารณาคดี ซึ่งมีการเปิดกว้างให้สาธารณชนและสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยละเอียด เนื่องจากตลอดกระบวนการไต่สวนและการพิจารณาคดีจะมีการบันทึกถ้อยคำทั้งหมดผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ ทั้งการบันทึกเสียง บันทึกภาพเคลื่อนไหว รวมถึงการบันทึกถ้อยคำในรูปแบบเอกสาร วิธีการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าไม่มีการปิดบังซ่อนเร้นหรือดัดแปลงข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือข้อคิดเห็น หรือคำวินิจฉัยใด ๆ ที่ปรากฏในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนนั้น อาจกล่าวได้ว่าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด และกระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (กฎหมายฉบับที่ 24/2003) ได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีกระบวนการสื่อสารตั้งแต่ขั้นตอนการพิจารณาคดีในชั้นแรกจนถึงการตัดสินวินิจฉัยคดี กล่าวคือ ในชั้นของการประชุมเพื่อไต่สวนพยานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Plenary Session) รัฐบัญญัติฯ มาตรา 40 (1) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเปิดให้สาธารณชนสามารถ

[48] โปรดดู สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ศาลรัฐธรรมนูญในประเทศอินโดนีเซีย รายงานการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญ ประเทศอินโดนีเซียและศาลสูงสุด ประเทศมาเลเซีย ระหว่างวันที่ 4-7 มีนาคม 2556, น. 28 - 41 , (เอกสารอัดสำเนา)

เข้ารับฟังกระบวนการไต่สวนและพิจารณาของศาลได้อย่างเปิดกว้าง ไม่ว่าจะเป็นการรับฟังคำให้การของบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในคดี ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พยานผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยจะมีการแจ้งวาระการพิจารณาให้ทราบล่วงหน้า และมีการเผยแพร่ผลการไต่สวนให้ทราบหลังสิ้นสุดการประชุมพิจารณา

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยในคดีใดแล้ว รัฐบัญญัติฯ มาตรา 28 (5) บัญญัติให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องประกาศให้สาธารณชนได้รับทราบ รวมถึงก็ต้องสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยด้วย นอกจากนี้ ในการวินิจฉัยคดีในบางกรณี รัฐบัญญัติฯ กำหนดให้ต้องเผยแพร่คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในรัฐกิจจานุเบกษาด้วย อาทิ กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ให้นำคำวินิจฉัยลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลอ่าน คำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 57 (3)) และกรณีการวินิจฉัยการยุบพรรคการเมือง ให้นำคำวินิจฉัยลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา ภายใน 14 วันนับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 73 (2))

อย่างไรก็ดี กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย มีหลักการที่สำคัญนั่นคือ หลักหน้าที่และความรับผิดชอบ (Responsibility and Accountability) โดยบัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติฯ มาตรา 12 – 14 กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีการเผยแพร่รายงานประจำปีเพื่อให้สังคมสามารถตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเอกสารคำร้อง การพิจารณาคดี และการวินิจฉัยคดี รวมถึงเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในของศาลรัฐธรรมนูญ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 13) นอกจากนี้ ยังบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องเปิดโอกาสให้สังคมสามารถเข้าถึงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญได้ (รัฐบัญญัติฯ มาตรา 14)

(2) กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ

นอกเหนือจากกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ในทางปฏิบัติสำนักงานเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ (Secretariat of the Constitutional Court) ยังจัดให้มีช่องทางในการอำนวยความสะดวกแก่สาธารณชนและสื่อมวลชนที่ต้องการเข้าถึงข้อมูลในการพิจารณาคดีอย่างหลากหลายและกว้างขวางอย่างที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างระบบเครือข่ายการประชุมทางไกลผ่านวิดีโอ (Video Conference Network) ขึ้นในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านกฎหมายในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อถ่ายทอดการไต่สวนและพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงการถ่ายทอดสดการพิจารณาคดีผ่านเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ

(www.mahkamahkonstitusi.go.id) เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศที่ไม่มีโอกาสหรือไม่สามารถเข้าร่วมรับฟังการพิจารณาในห้องพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง หรือหากประชาชนต้องการสืบค้นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในภายหลังไม่ว่าจะเป็นรูปแบบเอกสาร บันทึกเสียง หรือบันทึกภาพเคลื่อนไหว ก็สามารถติดต่อขอรับบริการได้จากสำนักงานเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

ยิ่งไปกว่านั้น ในการอ่านคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแต่ละครั้ง จะมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเข้ามาอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและสื่อมวลชนที่เข้ามาร่วมรับฟังการอ่านคำวินิจฉัยในศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ นอกเหนือจากการถ่ายทอดสดบรรยากาศการอ่านคำวินิจฉัยภายในห้องพิจารณาคดีแล้ว ยังมีการนำเอกสารคำวินิจฉัยที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกำลังอ่านอยู่ในขณะนั้นถ่ายทอดสดให้รับชมด้วย เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามรายละเอียดของคำวินิจฉัยรวมถึงสามารถทำความเข้าใจประเด็นข้อกฎหมายที่มีความซับซ้อนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และภายหลังจากศาลได้อ่านคำวินิจฉัยเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะมีการมอบสำเนาเอกสารคำวินิจฉัยให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่กำหนดไว้ตามกฎหมายด้วย รวมถึงการนำเอกสารคำวินิจฉัยเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญในวันเดียวกัน อีกทั้งยังนำตีพิมพ์เผยแพร่แก่สาธารณชนผ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารระดับชาติในวันถัดไป กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นการรับประกันได้ว่า จะไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใดสามารถที่จะบิดเบือนดัดแปลงถ้อยคำในคำวินิจฉัยได้และจะไม่สามารถอ้างว่าไม่รับรู้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญด้วย

นอกเหนือจากการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญยังได้มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ มากมาย เช่น การจัดทำรายงานโทรทัศน์และวิทยุของศาลรัฐธรรมนูญ (MK-TV) ออกอากาศทั้งในสถานีโทรทัศน์ระดับภูมิภาคและสถานีโทรทัศน์ระดับชาติช่อง TVRI รวมถึงมีการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์สำหรับเผยแพร่ด้วย เช่น หนังสือรวมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ รายงานประจำปี วารสารศาลรัฐธรรมนูญ (Journal Konstitusi) นิตยสารศาลรัฐธรรมนูญ (Majalah Konstitusi) และการจัดพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญด้วย

http://www.mahkamahkonstitusi.go.id/index.php?page=web.Beranda

4.5 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในการศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับประชาชนนี้ จำเป็นต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญรวมถึงกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน เพื่อสามารถเข้าใจความเป็นมาและรูปแบบวิธีการการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันได้

4.5.1 ที่มาและองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (The Constitutional Court of Thailand) จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในรูปแบบ “ศาลพิเศษ” แตกต่างจากศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร มีอำนาจหน้าที่หลักคือ การ

วินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือที่เรียกว่า “คดีรัฐธรรมนูญ”[49]นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 8 คน โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา[50]จากบุคคลดังต่อไปนี้

1) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน 3 คน

2) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน 2 คน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน

4) ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์รัฐประศาสนศาสตร์หรือสังคมศาสตร์อื่นซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา 206 จำนวน 2 คน

อย่างไรก็ดีในกรณีที่ไม่มีผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือตุลาการศาลปกครองสูงสุดได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ให้ที่ประชุมใหญ่ของศาลนั้นเลือกบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามและมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสมจะปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนส่วนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะมีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 5 คน ประกอบด้วยประธานศาลฎีกาประธานศาลปกครองสูงสุดประธานสภาผู้แทนราษฎรผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรและประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 1 คนเป็นกรรมการและเมื่อมีการสรรหาได้แล้วให้ส่งรายชื่อให้วุฒิสภาเพื่อให้มีมติให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไป

[49] สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2554), น. 1.

[50] รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 204

นอกจากนี้ภายหลังจากที่ได้บุคคลที่สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแล้วให้ผู้ได้รับเลือกประชุมเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งผลดังกล่าวให้แก่ประธานวุฒิสภาทราบซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างไรก็ดีรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์เพื่อให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องกังวลเรื่องที่จะต้องกลับมาดำรงตำแหน่งได้อีกจึงกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 9 ปีและสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น[51]

อย่างไรก็ดี เป็นที่ทราบกันดีกว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ายึดอำนาจการบริหารประเทศ ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เป็นต้นมา และได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด 2 ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557อย่างไรก็ดี ศาลทั้งหลายยังคงมีอำนาจดำเนินการพิจารณาและพิพากษาอรรถคดีตามบทบทกฎหมายและประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีต่อไป

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฯ ยังกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ เรียกว่า “สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยราชการอิสระ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ ได้แก่ (1) รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ (2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (3) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ และ (4) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย สำหรับโครงสร้างการบริหารงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีการแบ่งออกเป็นสำนัก สถาบัน และกลุ่มงาน ซึ่งเป็นไปตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2555[52]

[51] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550, น. 201 – 202.

[52] สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ พิมพ์ครั้งที่ 12 (ฉบับปรับปรุง), (กรุงเทพฯ: พีเพรส, 2557), น. 68.

4.5.2 อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ทั้งที่เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นกำหนด ซึ่งกรณีนี้ยังคงมีเพียงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เท่านั้น อย่างไรก็ดี อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นกำหนดไว้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติก่อนที่จะประกาศใช้บังคับ เป็นการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพียงใด และตราขึ้นโดยถูกต้องตามกระบวนวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 141 มาตรา 149 มาตรา 154 และมาตรา 155) โดยถือเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการควบคุมกฎหมายก่อนประกาศใช้บังคับ โดยในการใช้อำนาจตรวจสอบร่างกฎหมายของศาลรัฐธรรมนูญ สามารถตรวจสอบได้ทั้งเนื้อหาสาระ (Substance) และกระบวนการ (Process) เว้นแต่ในกรณีการวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการซ้ำซ้อนกับร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งหรือไม่ อย่างไรก็ดีอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้ถือได้ว่ามีความสำคัญ เพราะถือเป็นการควบคุมการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีการวินิจฉัยแล้วเห็นว่า ร่างกฎหมายหรือร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ ร่างกฎหมายหรือร่างข้อบังคับการประชุมนั้นเป็นอันตกไป

(2) การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว เป็นกรณีที่กฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว หากต่อมาภายหลังปรากฏว่ากฎหมายนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้มีการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้บังคับแล้ว (ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 211 มาตรา 245 (1) มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) และมาตรา 212) โดยศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบเนื้อหาสาระหรือ “บทบัญญัติ” ของกฎหมายเท่านั้น ไม่ได้มีอำนาจในการตรวจสอบกระบวนการตรากฎหมายดังแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นว่ามีความแตกต่างจากอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย นอกจากนี้ในการพิจารณาว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญถือหลักการตามมาตรา 6 ว่า “บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” หมายความว่า ในการพิจารณาว่าบทบัญญัติของ

กฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จะต้องเป็นการขัดหรือแย้งต่อ “รัฐธรรมนูญนี้” เท่านั้น มิใช่รัฐธรรมนูญอื่น ดังนั้น จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้ที่ถูกยกเลิกไปแล้วไม่ได้ ทั้งนี้ ตามนัยของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 11/2551[53]

(3) การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด ตามมาตรา 184 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ก่อนที่รัฐสภาจะลงมติอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้น โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้เงื่อนไขในการตราพระราชกำหนดของฝ่ายบริหาร จะต้องเข้าเงื่อนไข 2 ประการ คือ (1) พระราชกำหนดนั้นตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือปกป้องภัยพิบัติสาธารณะตามมาตรา 184 วรรคหนึ่ง หรือไม่ และ (2) จำเป็นต้องตราพระราชกำหนด เพราะเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ตามาตรา 184 วรรคสอง หรือไม่ โดยในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดดังกล่าวนั้น ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ซึ่งต่างจากการลงมติในการวินิจฉัยเรื่องอื่น ๆ ที่อาศัยเพียงเสียงข้างมากเท่านั้น

(4) การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมาธิการ กระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ ตามมาตรา 168 เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีมาตรการเพื่อตรวจสอบกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมและร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายว่ามีการเสนอกรแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้ ส.ส. ส.ว. หรือกรรมาธิการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้จ่ายงบประมาณร่ายจ่ายหรือไม่

(5) การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 214 สำหรับปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่นั้นต้องเป็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคณะรัฐมนตรี รัฐสภา หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญและจะต้องเป็นปัญหาความขัดแย้ง “ที่เกิดขึ้นจริง” มิใช้ปัญหาข้อกฎหมายหรือทางวิชาการที่เพียงแต่ไม่เห็นตรงกันและยังไม่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจริงเท่านั้น อีกทั้งต้องเป็น

[53] จรัญ ภักดีธนากุล, อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยปัญหาที่มีผู้เสนอมาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ รวม 8 กรณี, อ้างแล้ว, น. 13 – 17.

ความขัดแย้งระหว่าง “สององค์กรขึ้นไป” โดยไม่รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่งเพียงองค์กรเดียว และที่สำคัญคือ องค์กรที่เกิดความขัดแย้งกันนั้นต้องมิใช่ “ศาล” ดังนั้น ศาลใดศาลหนึ่งจะเสนอเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลกับศาล หรือศาลกับองค์กรอื่นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 214 มิได้[54] และประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี หรือประธานองค์กรตามรัฐธรรมนูญจะเสนอเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของตนกับศาลใดศาลหนึ่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้เช่นกัน

(6) การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีนี้รัฐธรรมนูญให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 91 วินิจฉัยการขาดคุณสมบัติของรัฐมนตรีอันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ตามมาตรา 182 วรรคสามประกอบมาตรา 91 และวินิจฉัยคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา 233 ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว จะเห็นว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการ “ควบคุม/กำกับ” พฤติกรรมการของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ ส.ส. และ ส.ว. ให้เป็นไปตามหลักการในระบอบประชาธิปไตยที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนและคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังรวมถึงการควบคุมกรรมการการเลือกตั้งซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรกลางที่ทำหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งอันเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วย

(7) การวินิจฉัยเกี่ยวกับการคุ้มครองหลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองและการปกป้องคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยในส่วนนี้เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง เช่น การวินิจฉัยมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองว่าขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ ตามมาตรา 65 หรือ การวินิจฉัย

[54] ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ของศาลในระบบศาลไทยซึ่งเป็นระบบ “ศาลคู่” นั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดกลไกในการแก้ไขไว้ตามมาตรา 199 วรรคหนึ่งว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้ผู้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกิดสี่คนตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกรรมการ” โปรดดู จรัญ ภักดีธนากุล, บทบาทศาลรัฐธรรมนูญในระบบศาลไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, อ้างแล้ว, น. 1 – 11.

อุทธรณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามมาตรา 106 (7) หรือการวินิจฉัยกรณีบุคคลหรือพรรคการเมืองใช้สิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 68 และมาตรา 237 ซึ่งอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเสมือนกับผู้ควบคุมและตรวจสอบพฤติกรรมของพรรคการเมืองให้อยู่ในกฎกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและยังเป็นผู้ตัดสินในกรณีที่พรรคการเมืองกระทำผิดกติกาในการแข่งขันเลือกตั้งโดยเฉพาะหากผู้ที่กระทำการนั้นเป็นผู้ที่จะเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยในอนาคตแล้วก็ย่อมไม่สมควรที่จะได้รับการเลือกตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนโดยเด็ดขาดรวมถึงพรรคการเมืองที่มีส่วนรู้เห็นและสนับสนุนการกระทำดังกล่าว ก็ควรถูกลงโทษเช่นกัน

(8) การวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศฉบับใดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่ มาตรา 190 วรรคสอง ซึ่งอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้นั้น รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาใดที่ฝ่ายบริหารทำความตกลงกับนานาประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่ โดยหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 มุ่งหมายถึง (1) ความตกลงระหว่างประเทศทุกประเภทที่จัดทำขึ้นระหว่างประเทศไทยกับรัฐต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ (2) มีรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ว่าจะจัดทำเป็นเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับเกี่ยวพันกัน (3) อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ และ (4) มีชื่อเรียกขานอย่างไรก็ได้[55]

นอกจากลักษณะของหนังสือสัญญาดังกล่าวแล้ว หนังสือสัญญายังต้องเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ (1) มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย (2) เปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจ (3) จะต้องออกพระราชบัญญัติอนุวัติการเพื่อให้เป็นไปตามความตกลงนั้น (4) มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือ (5) มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ดีอาจสรุปได้ว่า หนังสือสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญนั้น จำกัดอยู่เฉพาะกรณีที่เข้าเงื่อนไข 2 ประการเท่านั้น คือ (1) จัดทำขึ้นในลักษณะที่เป็น “หนังสือสัญญา” และ (2) มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น โดยอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ถือเป็นการใช้อำนาจในการควบคุมการกระทำของรัฐบาลซึ่งใช้อำนาจในการบริหาร

[55] จรัญ ภักดีธนากุล, อ้างแล้ว, น. 27 – 28.

ประเทศ โดยเฉพาะการกระทำที่อาจส่งผลต่อความเป็นอยู่ของรัฐและประชาชนส่วนรวม ที่ควรจะต้องได้รับการตรวจสอบจากฝ่ายนิติบัญญัติเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรอบคอบและประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ

(9) อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ถือเป็นอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายอื่นนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจ โดยปัจจุบันมีเพียงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองเท่านั้นที่ให้อำนาจแก่ ศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง เช่น การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 13 หรือมาตรา 14 หรือ การวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่จะได้จดแจ้งกับนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในหนังสือแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองสาขา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 41 หรือ การวินิจฉัยเกี่ยวกับการสิ้นสภาพของพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 91 เป็นต้น

อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้สิ้นสุดการบังคับใช้ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 โดยในส่วนของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 มีดังนี้

(1) อำนาจในการวินิจฉัยการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐนอกเหนือจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ว่าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 หรือประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยหรือไม่ (มาตรา 5)

(2) อำนาจในการวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือไม่ (มาตรา 23)

(3) อำนาจในการวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ในกรณีการวินิจฉัยที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงกรณีที่ผู้ตรวจการ

แผ่นดินเสนอเรื่องเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยด้วย (มาตรา 45)

4.5.3 กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตาม “ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550” ซึ่งกำหนดวิธีการและแนวทางในการพิจารณาคดี โดยมีขั้นตอนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่เริ่มต้น คือ การยื่นและรับคำร้อง การพิจารณาคำร้องและพิจารณาคดี ไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายคือ การทำคำวินิจฉัยและคำสั่ง โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

(1) **ขั้นตอนการรับคำร้อง**

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ กำหนดว่า คำร้องที่จะยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้นั้นจะต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำที่สุภาพและอย่างน้อยต้องมีองค์ประกอบคือ (1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง (2) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง (3) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุที่ต้องใช้สิทธิพร้อมข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (4) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง และ (5) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง (หากเป็นกรณีทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่นต้องแนบเอกสารใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย) (ข้อกำหนดฯ ข้อ 18)

เมื่อมีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ประธานศาลรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า 3 คน เป็นตุลาการประจำคดี ทำหน้าที่เป็นเจ้าของสำนวน แต่มีเงื่อนไขยกเว้นว่า ในกรณีที่มีการยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว (ข้อกำหนดฯ ข้อ 17 (5) และรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 141) หรือกรณีคำร้องขอให้วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายมีการเสนอ แปรญัตติ หรือการกระทำอื่นใดในลักษณะที่เป็นการเอื้อประโยชน์ (ข้อกำหนดฯ ข้อ 19 และรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 168 วรรคเจ็ด) หรือกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่แต่งตั้งตุลาการประจำคดีก็ได้ (ข้อกำหนดฯ ข้อ 25) กรณีเช่นนี้ศาลรัฐธรรมนูญต้องตรวจและมีคำสั่งรับ/ไม่รับ คำร้องไว้พิจารณาภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

(2) **ขั้นตอนการพิจารณาคำร้อง**

เป็นขั้นตอนภายหลังจากที่มีการแต่งตั้งตุลาการประจำคดีเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจรับคำร้อง โดยตุลาการประจำคดีสามารถมีความเห็นต่อคำร้องนั้นได้เป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางแรก เห็นว่ารับคำร้อง ซึ่งจะต้องทำเป็นคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง (ข้อกำหนดฯ ข้อ 27 วรรคแรก)

แนวทางที่สอง เห็นว่าไม่รับคำร้อง ให้ตุลาการประจำคดีเสนอความเห็นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาภายใน 7 วันนับแต่วันที่มีความเห็นไม่รับคำร้อง และหากศาลรัฐธรรมนูญเห็นพ้องด้วย ก็ให้ทำเป็นคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนดฯ ข้อ 27 วรรคสอง) แต่หากศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของตุลาการประจำคดี ก็ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญ (ข้อกำหนดฯ ข้อ 27 วรรคสาม)

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาแล้ว ให้ส่งสำเนาคำร้องให้แก่ผู้ถูกร้องหรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในเวลาที่ศาลกำหนด เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้องแล้ว ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในเวลาที่ศาลกำหนด และในกรณีที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือไม่มารับสำเนาคำร้อง ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ข้างต้น ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป (ข้อกำหนดฯ ข้อ 29)

(3) ขั้นตอนการพิจารณาคดี

การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญใช้ “ระบบไต่สวน” เป็นหลัก แต่กระนั้นหากมิได้มีการกำหนดวิธีพิจารณาเอาไว้เป็นการเฉพาะก็ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้ได้และไม่ขัดต่อข้อกำหนด (ข้อกำหนดฯ ข้อ 6) โดยในการไต่สวนนั้น จะเป็นการตรวจพยานหลักฐานและการสืบพยานของฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้อง และในการออกนั่งพิจารณาคดีของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้อกำหนดฯ กำหนดให้จะต้องเป็นการพิจารณาคดี “โดยเปิดเผย” ต่อหน้าคู่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่เห็นว่าเพื่อความสงบเรียบร้อยภายในที่ทำการหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ อาจมีการกำหนดจำนวนบุคคลที่สิทธิอยู่ในห้องพิจารณาคดีก็ได้ (ข้อกำหนดฯ ข้อ 32)

สิ่งสำคัญในการพิจารณาคดีโดยระบบไต่สวน และการพิจารณาคดีที่กระทำโดยเปิดเผยนั่นคือ คู่กรณีสามารถอ้างตนเอง บุคคลหรือหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร และสามารถคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองและคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ โดยคู่กรณีจะต้องยื่นบัญชีระบุพยานพร้อมแสดงเหตุผลและความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐานและวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นด้วย ซึ่งหากไม่ยื่นบัญชีพยานหลักฐานจะไม่สามารถนำเข้าสู่การพิจารณาคดีได้ (ข้อกำหนดฯ ข้อ 33) ส่วนในการไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญนั้น ให้คู่กรณีซักถามกันเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนดและให้มีการสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกันเท่านั้น และในการไต่สวนนั้น หากศาลเห็นว่าคดีนั้นมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ก็อาจงดการไต่สวนได้ (ข้อกำหนดฯ ข้อ 37) และสำหรับการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัยนั้น องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย จะต้องประกอบไปด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า 5 คน (รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 216 วรรคแรกและข้อกำหนดฯ ข้อ 24 วรรคแรก)

(4) ขั้นตอนการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

มีหลักการมาจากองค์คณะในขั้นตอนการพิจารณาคดีว่าจะต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า 5 คนโดยในการทำคำวินิจฉัยนั้นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้ร่วมเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดี ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยในคดีนั้น สำหรับขั้นตอนในการทำคำวินิจฉัย ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก่อนที่จะมีการลงมติ โดยในการลงมติวินิจฉัยคดีเพื่อจัดทำเป็นคำวินิจฉัย/ คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญนั้น ให้ถือเสียงข้างมากหรืออาจเรียกว่า “มติธรรมดา”เว้นแต่รัฐธรรมนูญ จะบัญญัติให้เป็นอย่างอื่น ซึ่งในที่นี้มีเพียงกรณีเดียวที่ต้องมีการลงมติโดยอาศัย “มติพิเศษ” นั่นคือ การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 185 ซึ่งต้องอาศัยมติไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด และเมื่อมีการลงมติเสร็จสิ้นแล้ว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะจัดทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ โดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นส่วนตนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ข้อกำหนดฯ ข้อ 54 และรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 216 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และ วรรคสาม)

(5) คำวินิจฉัยและผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ

องค์ประกอบของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (1) ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา (2) สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา (3) เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และ (4) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (ข้อกำหนดฯ ข้อ 53 วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 216 วรรคสี่) นอกจากนี้ผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ซึ่งหมายความว่า คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมิได้มีผลผูกพันเพียงแค่คู่กรณีในคดีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลที่สามที่ไม่เกี่ยวข้องในคดี อันได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล หรือองค์กรอื่นของรัฐด้วย นอกจากนี้เมื่อมีการตัดสินแล้วจะไม่สามารถนำไปอุทธรณ์ฎีกาหรือโต้แย้งคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้ หรือจะนำไปฟ้องร้องยังศาลอื่นเพื่อให้กลับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญให้มีผลในวันอ่าน (ข้อกำหนดฯ ข้อ 54 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)

การกำหนดให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีความเป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันดังกล่าว ถือเป็นการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่การรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอันเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 มาตรา 27 บัญญัติให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง ดังนั้น จึงเป็นหลักประกันได้ว่า หากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในเรื่องใด โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแล้ว ย่อมได้รับความคุ้มครองจากการปฏิบัติที่อาจมีการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพจากการใช้อำนาจรัฐทุกประการ

(6) **หน่วยธุรการ**

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Office of the Constitutional Court) โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาบุคลากรภายใน ขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ และมีรองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไม่เกิน 2 คน เป็นผู้ช่วยสั่ง ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม หรือการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ในการสนับสนุนการดำเนินงานของทั้งหน่วยงานและตุลาการผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดี

- **สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 217 บัญญัติว่า “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ

การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญและได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

พระราชบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ให้มีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

- **อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**

พระราชบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 4 ดังนี้

มาตรา 4 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
(2) รวบรวมคำพิพากษา คำสั่ง คำตัดสิน เพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่ของคณะตุลาการ
(3) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ
(4) มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะตุลาการกำหนด

- **พันธกิจของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**

(1) สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(2) ดำเนินงานอำนวยการของศาลรัฐธรรมนูญตามกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

(3) สนับสนุนด้านการศึกษา วิจัย เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของคณะตุลาการ

(4) ให้บริการข้อมูลข่าวสาร เผยแพร่การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญ ต่อสาธารณะ

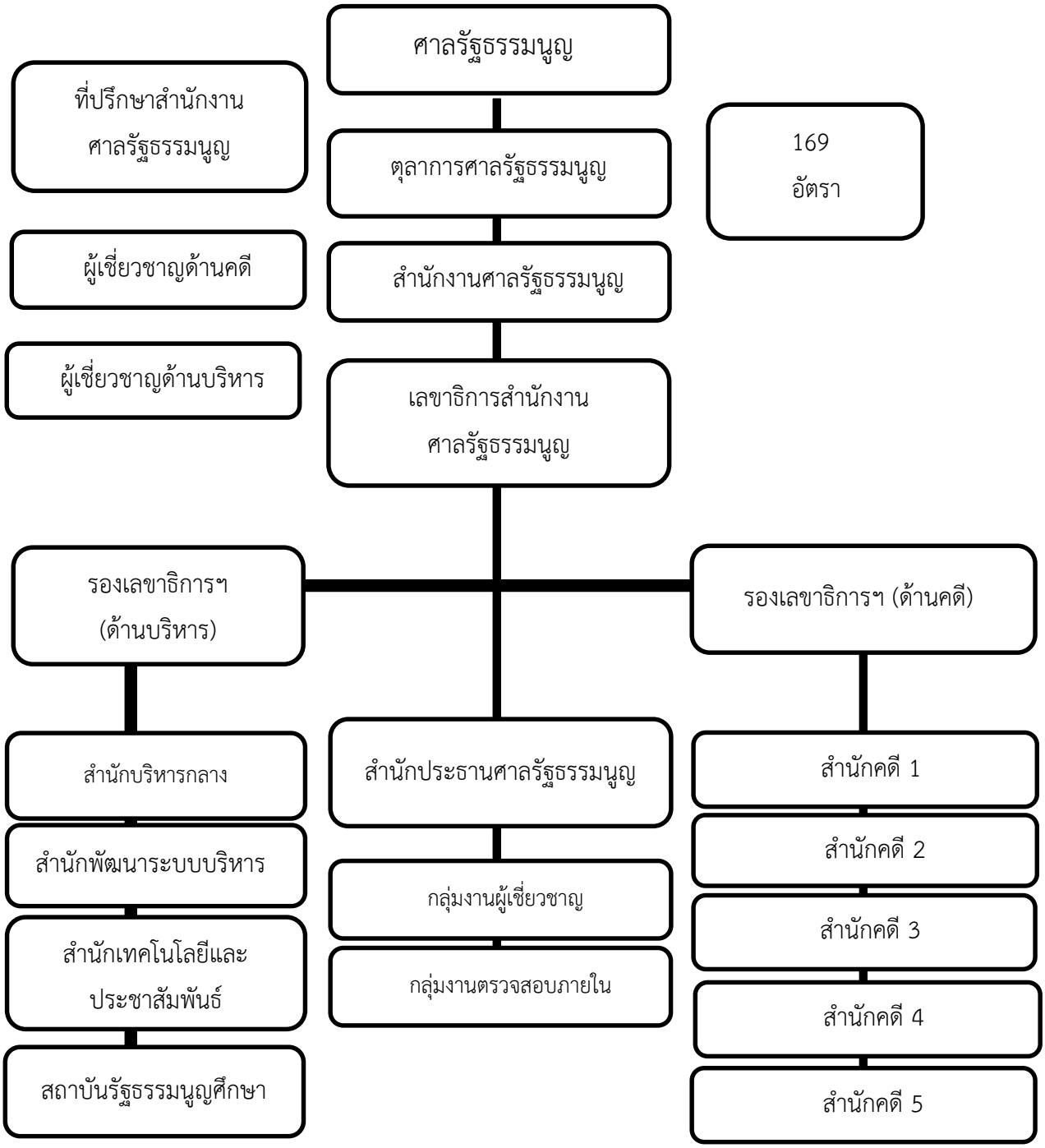
- **โครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**

โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามประกาศศาลรัฐธรรมนูญเรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 129 ตอนที่ 36ก ลงวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2555 ประกอบด้วย[56]

(1) กลุ่มงานผู้เชี่ยวชาญ
(2) กลุ่มงานตรวจสอบภายใน
(3) สำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(4) สำนักบริหารกลาง
(5) สำนักคดีที่ 1
(6) สำนักคดีที่ 2
(7) สำนักคดีที่ 3
(8) สำนักคดีที่ 4
(9) สำนักคดีที่ 5
(10) สำนักพัฒนาระบบบริหาร
(11) สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและประชาสัมพันธ์
(12) สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

[56] สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, รวมกฎหมายศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, น.389

โครงสร้างและการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2557

4.5.4 กระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน

สำหรับกระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญไทยกับประชาชนนั้น อาจกล่าวได้ว่าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด และกระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด

รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 กำหนดให้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะ ทุกคน ต้องลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 216 วรรคสามและข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ พ.ศ. 2550 ข้อ 54 วรรคสาม) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.)[57] และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2540 ซึ่งถือเป็นรัฐธรรมนูญที่มีการบัญญัติให้จัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยต้องการให้การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญสามารถถูกตรวจสอบได้จากสาธารณะ ดังนั้น ภายหลังจากที่ได้มีคำวินิจฉัยในคดีต่าง ๆ แล้ว สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นหน่วยธุรการที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องดำเนินการส่งคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นส่วนตนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อให้นำคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว**ประกาศในราชกิจจานุเบกษา**

[57] คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) ซึ่งแต่งตั้งขึ้นโดยประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายมารุตบุนนาค) เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2537 มีทำหน้าที่ในการศึกษาพิจารณาค้นคว้าตรวจสอบรวบรวมความคิดเห็นและยกร่างข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำแผนหรือโครงการพัฒนาหรือปฏิรูปการเมืองการปกครองของประเทศในระยะเฉพาะหน้าและระยะยาวโดยให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยคณะกรรมการดังกล่าวได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญและได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับความโปร่งใสในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไว้ว่า วิธีการพิจารณาความของตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องเหมาะสมกับเรื่องที่พิจารณาและต้องเป็นวิธีพิจารณาที่ได้มาตรฐานด้วย กล่าวคือ สามารถตรวจสอบได้โดยสาธารณชน อาทิ ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องต่างๆ นั้น ตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องทำความเห็นทุกคน เพราะตุลาการรัฐธรรมนูญมีลักษณะเป็นศาล ไม่ใช่คณะกรรมการ และความเห็นดังกล่าวนั้นจะต้องนำประกาศในราชกิจจานุเบกษา เช่นเดียวกับศาลฎีกาของประเทศญี่ปุ่นหรือศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกา, อ้างใน คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, ข้อเสนอกรอบความคิดในการปฏิรูปการเมืองไทย โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2538), น. 41 – 43.

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 ยังบัญญัติให้ในการวินิจฉัยคดีบางประเภท เมื่อมีคำวินิจฉัยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องแจ้งคำวินิจฉัยดังกล่าวให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย ได้แก่

- คำวินิจฉัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภา ต้องส่งคำวินิจฉัยให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องทราบด้วย (มาตรา 91)
- คำวินิจฉัยเกี่ยวกับเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดว่าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 184 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องส่งคำวินิจฉัยให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องทราบด้วย (มาตรา 185)
- คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการการเลือกตั้ง ต้องแจ้งคำวินิจฉัยให้ประธานรัฐสภา และประธานกรรมการการเลือกตั้งทราบด้วย (มาตรา 233)

นอกจากรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 จะกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องแจ้งคำวินิจฉัยในคดีบางประเภทให้ผู้เกี่ยวข้องทราบแล้ว ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ ยังได้กำหนดให้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญต้องจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา “โดยเร็ว” (ข้อกำหนดฯ ข้อ 55) โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวได้แก่

- คำวินิจฉัยกรณีเงื่อนไขการตราพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 184 วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง
- คำวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร จะใช้บังคับแก่คดีใด ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 211 หรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามคำร้องของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา212 หรือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 245 (1) หรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 257 วรรคหนึ่ง (2) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550

นอกจากนี้ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ ยังกำหนดให้ต้องแจ้งคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญให้เกี่ยวข้องทราบด้วย กล่าวคือ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณีทราบพร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่า 15 วัน (ข้อกำหนดฯ ข้อ 56) และในกรณีที่การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดหลงและต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณีได้รับทราบ และให้นำความของข้อกำหนดฯ ข้อ 54 วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

(2) **กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ**[58]

แม้ว่ารัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 จะกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องทำการเผยแพร่ “คำวินิจฉัยกลาง” และ “คำวินิจฉัยส่วนตน” ในราชกิจจานุเบกษาก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริงนั้น เมื่อมีการวินิจฉัยคดีใดก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญก็จะมีกระบวนการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีภายหลังจากที่ได้อ่านคำวินิจฉัยแล้ว โดยกระบวนการดังกล่าวไม่ได้มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับใดๆ ที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องเผยแพร่ผลการวินิจฉัยนอกเหนือไปจากที่รัฐธรรมนูญฯ และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดไว้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะไม่มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีแต่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการแต่งตั้งคณะโฆษกประจำศาลรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการแถลงข่าวและการให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนในภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ[59] โดยปัจจุบันการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญนั้นได้มีการกำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะที่เป็นหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งกระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติสำหรับการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีนั้นมีการดำเนินการอยู่ 2 รูปแบบ คือ การแถลงข่าวและการแจกเอกสารข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Press release) หรือหากเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในคดีที่มีความสำคัญและเป็นที่สนใจของสาธารณชนและสื่อมวลชน รูปแบบการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีดังกล่าวอาจกระทำทั้งสองรูปแบบก็ได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสำคัญของคดีที่มีการวินิจฉัยและนโยบายของศาลรัฐธรรมนูญเป็นครั้งคราวไป

[58] นิติกร จิรฐิติกาลกิจ,ศาลรัฐธรรมนูญกับการสื่อสารในระบบการเมืองไทย: ศึกษากรณีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญของหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2551 ถึงเดือนตุลาคม 2554, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

[59] คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ 9/2552 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2552

นอกเหนือจากรูปแบบการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญยังได้จัดให้มีโครงการต่าง ๆ ที่เป็นการพัฒนากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับสาธารณชนด้วย ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ของศาลรัฐธรรมนูญในด้านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ด้านการส่งเสริมเครือข่ายด้านการพัฒนาประชาธิปไตย โดยได้จัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูลของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นและยอมรับการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและสะดวก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเข้าถึงข้อมูลของศาลรัฐธรรมนูญ การพัฒนากระบวนการประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ และการพัฒนาบุคลากรและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย ทั้งนี้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ มากมาย อาทิ[60]

- การพัฒนากระบวนการเข้าถึงมวลชนโดยการจัดโครงการสัมมนาระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับสื่อมวลชน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างศาลรัฐธรรมนูญ นักวิชาการ และสื่อมวลชน เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ และผลการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
- การพัฒนาช่องทางการเข้าถึงข้อมูลของศาลรัฐธรรมนูญ โดยการจัดทำโครงการสัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมถึงการจัดทำจดหมายข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนทั่วประเทศ รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทาง www. constitutionalcourt.or.th ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นช่องทางให้ประชาชนได้ติดตามผลการพิจารณาคดี นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน ผ่านช่องทาง Social Network ได้แก่ www.facebook.com/constitutionalcourt.thai โดยประชาชนสามารถสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ รวมถึงติดตามข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญได้อีกด้วย

[60] สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ,รายงานประจำปี 2556 ศาลรัฐธรรมนูญ, (มปท., 2557), น. 57-64.

- การเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคำวินิจฉัยและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดพิมพ์เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ อาทิ วารสารศาลรัฐธรรมนูญ หนังสือรวมบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

4.6 ตารางเปรียบเทียบศาลรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
1. ที่มา	กฎหมายพื้นฐาน (Grundgesetz-GG) หรือรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Constitution française) ค.ศ. 1958	รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ค.ศ. 1987	รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 11/2557 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2557
2. องค์ประกอบและวาระการดำรงตำแหน่ง	ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวนทั้งสิ้น 16 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 องค์คณะ แต่ละองค์คณะประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 8 คน มาจากการคัดเลือกของสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธรัฐ (Bundestag) และสภาที่ปรึกษาแห่งสหพันธรัฐ (Bundesrat) มีวาระ 12 ปี แต่จะอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกินอายุที่จะเกษียณคือ 68 ปีบริบูรณ์ และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น	ประกอบด้วยตุลาการ 2 ประเภท คือ ตุลาการที่มาจากการแต่งตั้ง และตุลาการตามกฎหมาย ตุลาการที่มาจากการแต่งตั้ง มีจำนวน 9 คน โดยมาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี 3 คน ประธาน สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แต่งตั้ง 3 คน และประธานวุฒิสภาเป็นผู้แต่งตั้ง 3 คน	ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 9 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีด้วยความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จากบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน 3 คน ประธานาธิบดี จำนวน 3 คน และประธานศาลฎีกา จำนวน 3 คน	ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 9 คน โดยการแต่งตั้งของประธานาธิบดี (โดยแบ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง รองประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่ง และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 7 คน) ซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนมาจากการเสนอชื่อจากศาลฎีกา 3 คน จากประธานาธิบดี 3 คน และจากสภาผู้แทนราษฎร 3 คน	ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 8 คน โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเท่านั้น

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
2. องค์ประกอบและวาระการดำรงตำแหน่ง (ต่อ)		ส่วนตุลาการตามกฎหมายมาจากบุคคล ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาจากการแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และให้มีการแต่งตั้งตุลาการจำนวนหนึ่งในสาม ทุกๆ 3 ปี ส่วนตุลาการโดยตำแหน่งที่มาจากอดีตประธานาธิบดี จะมีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต	วาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คือ 6 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่ได้ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด และจะเกษียณเมื่ออายุครบ 65 ปี สำหรับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญยกเว้นประธานศาลรัฐธรรมนูญที่จะเกษียณเมื่ออายุครบ 70 ปี	วาระการดำรงตำแหน่งโดยมีวาระ 5 ปี และสามารถได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้อีกไม่เกิน 1 วาระ	
3. อำนาจหน้าที่	1. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล 2. การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับพรรคการเมือง 3. การวินิจฉัยตรวจสอบการเลือกตั้ง	1. อำนาจในการควบคุมมิให้บทบัญญัติและกฎหมายใดๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ 2. อำนาจในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติภายหลังที่รัฐบัญญัติมีผลใช้บังคับ 3. อำนาจในการตรวจสอบการเลือกตั้งของฝ่ายนิติบัญญัติ	1. การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายตามคำร้องขอของศาลอื่น 2. การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment) 3. การวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมือง	มีอำนาจ 4 ประการ และ 1 หน้าที่ ได้แก่ 1. อำนาจในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายต่างๆ ที่อาจเข้าข่ายละเมิดหรือมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ค.ศ. 1945	**อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550** 1. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติ ก่อนที่จะประกาศใช้บังคับ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
3. อำนาจหน้าที่ (ต่อ)	4. การวินิจฉัยการฟ้องประธานาธิบดีแห่งสหพันธ์ 5. การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ 6. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายแบบนามธรรม 7. การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ระหว่างมลรัฐและสหพันธรัฐ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามกฎหมาย 8. การวินิจฉัยข้อพิพาทตามกฎหมายมหาชนอื่นๆ ระหว่างสหพันธรัฐกับมลรัฐ หรือระหว่างมลรัฐด้วยกันเท่าที่ศาลอื่นๆ ไม่ได้กำหนดขอบเขตอำนาจศาลในเรื่องนั้น 9. การวินิจฉัยการร้องทุกข์ตามรัฐธรรมนูญของประชาชน 10. การวินิจฉัยคดีฟ้องผู้พิพากษาของสหพันธรัฐหรือของมลรัฐ	4. อำนาจในการควบคุมคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและการประกอบอาชีพอื่นที่ขัดกับตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา 5. อำนาจในการควบคุมความถูกต้องของการเลือกตั้งประธานาธิบดี 6. อำนาจและบทบาทของตุลาการรัฐธรรมนูญในสถานการณ์ไม่ปกติ 7. อำนาจในการตรวจสอบความถูกต้องของการออกเสียงประชามติ	4. การวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร 5. การวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaints)	2. อำนาจในการวินิจฉัยกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐซึ่งรัฐธรรมนูญฯ ค.ศ. 1945 ได้บัญญัติไว้ 3. อำนาจในการวินิจฉัยยุบพรรคการเมือง 4. อำนาจในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับผลการเลือกตั้งทั่วไป ประกอบด้วยการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (DPR) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น (DPRD) ทั้งระดับจังหวัดและระดับเทศบาล การเลือกตั้งสมาชิกสภาระดับภูมิภาค (DPD) รวมทั้งการเลือกตั้งผู้บริหารและรองผู้บริหารองค์กรบริหารระดับภูมิภาค	เป็นการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เพียงใด และตราขึ้นโดยถูกต้องตามกระบวนวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ 2. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว เป็นกรณีที่กฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว 3. การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด 4. การวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการกระทำการใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
3. อำนาจหน้าที่ (ต่อ)	11. การวินิจฉัยข้อพิพาทตามรัฐธรรมนูญของมลรัฐในกรณีที่กฎหมายของมลรัฐได้กำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ 12. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมมิให้กฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญแบบรูปธรรม 13. การวินิจฉัยตรวจสอบกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศว่าเป็นกฎหมายภายในหรือไม่ 14. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการควบคุมเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการตีความรัฐธรรมนูญ 15. การวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังมีผลใช้บังคับต่อไปหรือไม่ 16. อำนาจหน้าที่อื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายสหพันธรัฐ			5. หน้าที่ในการพิจารณาคำร้องของสภาผู้แทนราษฎร (DPR) ในการกล่าวโทษต่อประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี กรณีที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายในลักษณะของการเป็นกบฏต่อรัฐ การคอรัปชั่น การรับสินบน และการก่ออาชญากรรมอื่นๆ หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นประธานาธิบดีหรือรองประธานาธิบดีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	5. การวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ 6. การวินิจฉัยสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และกรรมการการเลือกตั้ง 7. การวินิจฉัยเกี่ยวกับการคุ้มครองหลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองและการปกป้องคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 8. การวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศฉบับใดจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
3. อำนาจหน้าที่ (ต่อ)					9. อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 **อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญฯ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557** 1. อำนาจในการวินิจฉัยการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐนอกเหนือจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 หรือประเพณี การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหา-กษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยหรือไม่

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
					2. อำนาจในการวินิจฉัยว่าหนังสือสัญญาระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือไม่ 3. อำนาจในการวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ รวมถึงการวินิจฉัยกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอเรื่องเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยด้วย
4. วิธีพิจารณา	เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (Gesetz ueber das Bundesver-fassungsgericht – BVerfGG)	ไม่มีกฎหมายกำหนดวิธีพิจารณาคดีไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 ประเภท คือ บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กฎเกณฑ์ของฝ่ายบริหาร และกฎเกณฑ์ภายใน	เป็นไปตาม รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ	เป็นไปตามรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ	เป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. 2550

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
5. หน่วยธุรการ	สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Department of Court Administration) มีผู้อำนวยการ (Director) เป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายสนับสนุนในการทำงานด้านคดี ข้อมูลของคดี บริหารบุคลากรภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงจัดให้มีห้องสมุดด้วย	สำนักงานเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ มีเลขาธิการคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Le Secrétaire Général) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานทางธุรการช่วยการทำงานของตุลาการรัฐธรรมนูญ ดูและในเรื่องงานด้านกฎหมาย ด้านข้อมูลเอกสาร ด้านการบริหารและด้านการเงิน และด้านความสัมพันธ์ภายนอกองค์กร ซึ่งถือเป็นด้านการสื่อสารข้อมูลออกไปภายนอกให้สาธารณะชนได้รับทราบข้อมูล	สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Department of Court Administration) มีเลขาธิการ (Secretary General) และรองเลขาธิการ (Deputy Secretary General) เป็นผู้บังคับบัญชาบุคลากรภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักงานเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ (Secretariat General) มีเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นผู้บังคับบัญชา มีภารกิจในการบริหารงานทั่วไปเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ สำนักงานทะเบียนศาลรัฐธรรมนูญ (Registrar's Office of the Constitutional Court) มีนายทะเบียนประจำศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชา มีภารกิจหลักในการสนับสนุนการบริหารกิจการยุติธรรมภายใต้กระบวนการพิจารณาคดีให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Office of the Constitutional Court) โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาบุคลากรภายใน ขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ และมีรองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญไม่เกิน 2 คน เป็นผู้ช่วยสั่ง

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
6. กระบวนการสื่อสาร	**6.1 กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด** **-** คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันจะต้องประกาศให้สาธารณชนทราบถึงเหตุอันเป็นสาระสำคัญของคำวินิจฉัย - เฉพาะคำวินิจฉัยในคดีบางประเภทเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้ต้อง**เผยแพร่ในรัฐกิจจานุเบกษา**โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวได้แก่ คำวินิจฉัยเกี่ยวกับกระบวนการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการควบคุมแบบรูปธรรม หรือในรูปของการควบคุมเชิงนามธรรม หรือการวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่โดยมีพื้นฐานมาจากการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ	**6.1 กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด** - คำวินิจฉัยต้องประกอบด้วย 4 ส่วน คือ กฎหมายที่ใช้ปรับกับคดี ข้อเท็จจริง การวิเคราะห์กระบวนการและเนื้อหา และการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งแบ่งออกเป็นรายมาตรา และในการประกาศคำวินิจฉัย จะ**ประกาศในรัฐกิจจานุเบกษาในวันรุ่ง ขึ้นของการวินิจฉัยคดี** และการดำเนินการคำวินิจฉัยจะถูกส่งไปยังผู้ฟ้องประธานสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา - **คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะถูกรวบรวมไว้เป็นเล่ม**และจัดพิมพ์ภายใต้การอำนวยการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	**6.1 กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด** - คำวินิจฉัยต้องประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา และมอบสำเนาให้คู่ความโดยไม่ชักช้า	**6.1 กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด** - เปิดให้สาธารณชนสามารถเข้ารับฟังกระบวนการไต่สวนและพิจารณาของศาลได้อย่างเปิดกว้าง - คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องประกาศให้สาธารณชนได้รับทราบ รวมถึงก็ต้องสำเนาคำวินิจฉัยให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในแต่ละคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยด้วย - คำวินิจฉัยในคดีบางประเภทให้นำคำวินิจฉัยลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา เช่น กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายให้นำคำวินิจฉัยลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษาภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย	**6.1 กระบวนการสื่อสารตามที่กฎหมายกำหนด** - คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์คณะ ทุกคน ต้องลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา - การวินิจฉัยคดีบางประเภทเมื่อมีคำวินิจฉัยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องแจ้งคำวินิจฉัยดังกล่าวให้กับผู้เกี่ยวข้องทราบด้วย - ต้องแจ้งคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญให้เกี่ยวข้องทราบด้วย กล่าวคือ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญ ได้จัดทำคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาล ไม่น้อยกว่า 15 วัน (ข้อกำหนดฯ ข้อ 56)

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
6. กระบวนการสื่อสาร (ต่อ)				และกรณีการวินิจฉัยการยุบพรรคการเมือง ให้นำคำวินิจฉัยลงประกาศในรัฐกิจจานุเบกษาภายใน 14 วันนับแต่วันที่ศาลอ่านคำวินิจฉัย - จะต้องมีการเผยแพร่รายงานประจำปีเพื่อให้สังคมสามารถตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเอกสารคำร้อง การพิจารณาคดี และการวินิจฉัยคดี รวมถึงเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในของศาลรัฐธรรมนูญ - ต้องเปิดโอกาสให้สังคมสามารถเข้าถึงกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญได้	และในกรณีที่การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดหลงและต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัย หรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้วให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณีได้รับทราบ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
6. กระบวนการสื่อสาร (ต่อ)	**6.2 กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ** - การจัดทำเอกสารข่าว (Press Release) เพื่อให้สาธารณชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดเนื้อหาและอธิบายสาระสำคัญของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแจกให้แก่สื่อมวลชนในวันที่ศาลมีการอ่านคำวินิจฉัยด้วย โดยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของแผนกเฉพาะ (Press and Public relations) - เพื่อให้สาธารณชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันมากยิ่งขึ้น ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดให้มีห้องสมุด เพื่อให้ประชาชนสามารถมาค้นคว้าข้อมูล	**6.2 กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ** - การจัดทำเอกสารข่าว (Press Release) จัดให้มีเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ - ข้อมูลการสื่อสารระหว่างคณะตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสกับประชาชน ยังมีการสื่อสารผ่านช่องทาง Facebook และ Twitter และวีดีโอนำเสนอข้อมูลต่างๆ - จัดให้มีการประกวดวิทยานิพนธ์ดีเด่น และแข่งขันตอบปัญหาในรูปแบบการให้เหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่เกี่ยวข้องกับคดี และอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	**6.2 กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ** - การจัดทำเอกสารข่าว (Press releases) - มีการจัดทำเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ www.ccourt.go.kr - สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	**6.2 กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ** - การสร้างระบบเครือข่ายการประชุมทางไกลผ่านวีดีโอ (Video Conference Network) ขึ้นในสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านกฎหมายในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อถ่ายทอดการไต่สวนและพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ - เว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ www.mahkamahkonstitusi.go.id - มีการนำเอกสารคำวินิจฉัยที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกำลังอ่านอยู่ในขณะนั้นถ่ายทอดสดให้รับชมด้วย	**6.2 กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติ** - กระบวนการสื่อสารในทางปฏิบัติสำหรับการเผยแพร่ผลการวินิจฉัยคดีนั้น มีการดำเนินการอยู่ 2 รูปแบบ คือ การแถลงข่าวและการแจกเอกสารข่าวสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (**Press release**) - จัดให้มีโครงการต่างๆ ที่เป็นการพัฒนากระบวนการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับสาธารณชน เช่น การพัฒนากระบวนการเข้าถึงมวลชนโดยการจัดโครงการสัมมนาระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับสื่อมวลชน - โครงการสัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ศาลรัฐธรรมนูญ/คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ				
	ศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	**คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐฝรั่งเศส**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐเกาหลี**	**ศาลรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย**	**ศาลรัฐธรรมนูญ ราชอาณาจักรไทย**
6. กระบวนการสื่อสาร (ต่อ)	- มีการจัดทำเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ (internet homepage) และมีการแปลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเป็นภาษาต่าง ๆ	มีการจัดทำเว็บไซต์ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (internet homepage) และมีการแปลคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเป็นภาษาต่าง ๆ		- มีการนำเอกสารคำวินิจฉัยเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญในวันเดียวกัน อีกทั้งยังนำตีพิมพ์เผยแพร่แก่สาธารณชนผ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารระดับชาติในวันถัดไป - สื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ มากมาย เช่น การจัดทำรายงานโทรทัศน์และวิทยุของศาลรัฐธรรมนูญ (MK-TV) หนังสือรวมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญรายงานประจำปี วารสารศาลรัฐธรรมนูญ (Journal Konstitusi) นิตยสารศาลรัฐธรรมนูญ (Majalah Konstitusi)	- เว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ www.constitutionalcourt.or.th - การเผยแพร่และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับคำวินิจฉัยและผลงานทางวิชาการ

ตารางการเปรียบเทียบช่องทางการติดต่อสื่อสารของแต่ละประเทศ

ศาลรับธรรมนูญ/ประเทศ	Twitter	Facebook	Youtube	Block	App
เกาหลีใต้	✓	✓	✓	✓	
เยอรมันนี	✓	✓			
ฝรั่งเศส	✓	✓			
อินโดนีเซีย	✓	✓	✓		✓
ไทย	✓	✓			

4.7 ตัวอย่างการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนและระดับความเชื่อมั่นศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

จากการศึกษาข้อมูล คณะผู้วิจัยได้พบว่าในต่างประเทศมีการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนและความเชื่อมั่นที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างเช่น ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ดังนี้

4.7.1 การสำรวจความพึงพอใจต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ศาสตราจารย์ Tsuyoshi Hatajiri[61] จากคณะนิติศาสตร์ Chuo University ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “The Normative Power of Constitutional Law and the Federal Constitutional Court” ลงใน The Japan News (Chuo Online) ส่วนหนึ่งได้กล่าวถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ Frankfurter Allgemeine Zeitung วันที่ 22 สิงหาคม 2555 มีประเด็นคำถามและผลการสำรวจที่น่าสนใจ ดังนี้

1) เมื่อถามว่า ท่านคิดว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองของเยอรมันมากน้อยเพียงใด

ผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนตอบว่ามีอิทธิพลมาก คิดเป็น 66% ปานกลาง คิดเป็น 25% น้อย คิดเป็น 8% และไม่ออกความเห็น/ไม่ตอบ มีอยู่ 1%

2) เมื่อถามว่า ท่านคิดว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอิทธิพลต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด

ผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนตอบว่ามีอิทธิพลมากเกินไป คิดเป็น 5% น้อยเกินไป คิดเป็น 14% พอดี คิดเป็น 56% และไม่ออกความเห็น/ไม่ตอบ มีอยู่ 25%

3) ถามว่า ประชาชนมีความเห็นกับประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ก. เป็นสิ่งที่ดีที่ศาลรัฐธรรมนูญ สามารถปฏิเสธการตัดสินใจของรัฐบาลที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายพื้นฐาน การควบคุมดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศที่มีการปกครองโดยกฎหมาย

ผลการสำรวจ พบว่า มีประชาชนเลือกตอบข้อนี้ คิดเป็น 82%

---

[61] Tsuyoshi Hatajiri . (2012). **The Normative Power of Constitutional Law and the Federal Constitutional Court**. The Japan News (Chuo Online). Available from : http://www.yomiuri.co.jp/adv/chuo/dy/opinion/20131028.html [26 August, 2016]

ข. เป็นสิ่งที่ไม่ดีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะยกเลิกการตัดสินใจทางกฎหมายของรัฐบาลหรือ Bundestag จึงไม่ควรให้การตัดสินใจทางการเมืองอยู่ที่ศาล

ผลการสำรวจ พบว่า มีประชาชนเลือกตอบข้อนี้ มีอยู่ 8%

ค. ไม่ออกความเห็น/ไม่ตอบ มีอยู่ 10%

4) เมื่อถามว่า ท่านให้ความไว้วางใจศาลรัฐธรรมนูญมากน้อยเพียงใด

ผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนให้ความไว้วางใจสูงมาก/สูงพอสมควร คิดเป็น 75% ส่วนที่ให้ความไว้วางใจต่ำมาก/ไม่ไว้วางใจเลย มีอยู่ 24 % และไม่ออกความเห็น/ไม่ตอบ มีอยู่ 1%

5) ท่านคิดว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสอดคล้องกับความเห็นของประชาชนหรือไม่

ผลการสำรวจ พบว่า ประชาชนเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน คิดเป็น 43% เห็นว่าแตกต่างกัน คิดเป็น 19% และไม่ออกความเห็น/ไม่ตอบ คิดเป็น 38%

6) ให้ประชาชนจัดลำดับความไว้วางใจของสถาบันและองค์กรทางสังคม ได้ผลเรียงตามลำดับ ดังนี้

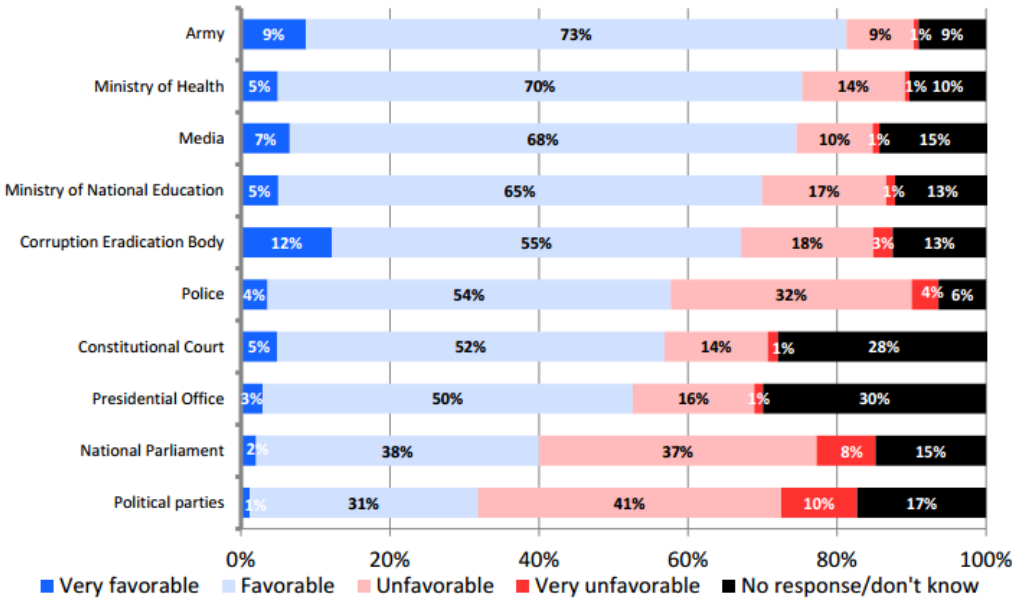
1. รัฐธรรมนูญ (Basic Law) คิดเป็น 78%
2. ศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Court) คิดเป็น 75%
3. ประธานาธิบดี (President) คิดเป็น 63%
4. วุฒิสภา (Bundesrat) คิดเป็น 41%
5. สภาผู้แทนราษฎร (Bundestag) คิดเป็น 39%
6. คณะรัฐมนตรี (Cabinet) คิดเป็น 38%
7. คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) คิดเป็น 22%
8. พรรคการเมือง (Political parties) คิดเป็น 17%

ผลของการสำรวจแสดงให้เห็นถึง ความไว้วางใจของประชาชนชาวเยอรมันที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับสูง ซึ่งเหตุหนึ่งอาจเกิดจากความไว้วางใจในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของเยอรมัน รวมทั้งกระบวนการทำงาน ที่เป็นระบบและการสรรหาตุลการศาลรัฐธรรมนูญของเยอรมันที่มีความเข้มข้นด้วย

4.7.2 การสำรวจความพึงพอใจต่อศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

สถาบัน The International Republican Institute and Rob Varsalone of Maven Public Affairs. [62] ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนชาวอินโดนีเซีย (Survey of Indonesia Public Opinion) ที่มีต่อสถาบันและองค์กรต่าง ๆ เมื่อวันที่ 19-27 มิถุนายน 2556 โดยสำรวจจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป ใน 33 จังหวัด

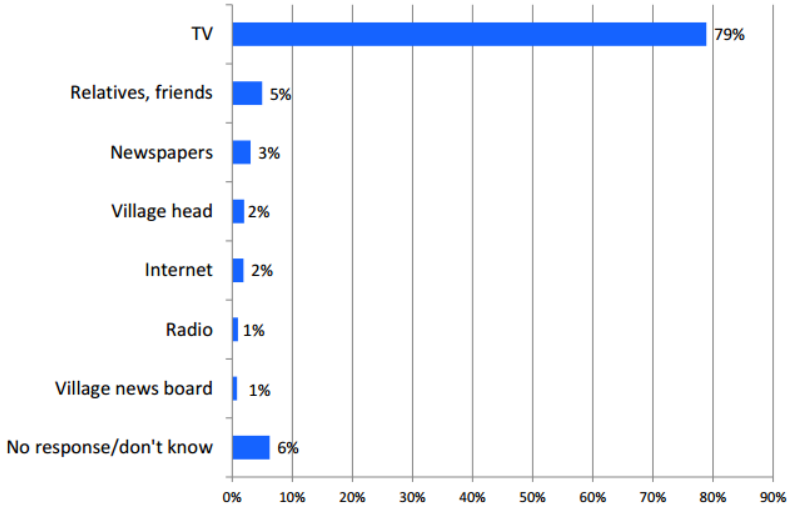
จากการสำรวจได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญอินโดนีเซีย พบว่า ประชาชนชาวอินโดนีเซียประมาณครึ่งหนึ่ง (52%) มีความพอใจหรือชื่นชอบการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอินโดนีเซีย และมีความพอใจมาก (5%) ไม่พอใจ (14%) ไม่พอใจมาก (1%) และ ไม่ตอบ/ไม่ทราบ (28%)

ที่มา : Survey of Indonesia Public Opinion (International Republican Institute) , 2013 (p.27)

[62] International Republican Institute .(2013). Survey of Indonesia Public Opinion. Available from : http://www.yomiuri.co.jp/adv/chuo/dy/opinion/20131028.html [26 August, 2016]

นอกจากนี้ยังพบว่า ช่องทางการสื่อสารที่จะรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ประชาชนชาวอินโดนีเซีย จำนวนเกินกว่า 3 ใน 4 (79%) มีความเห็นว่า ทีวี ยังเป็นสื่อที่เหมาะสมที่สุดที่ประชาชนจะรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รองลงมาเป็นการรับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนหรือคนใกล้ชิด (5%) จากหนังสือพิมพ์ (3%) จากผู้นำหมู่บ้าน (2%) จาก Internet (2%) จาก วิทยุ (1%) จากวิทยุกระจายข่าวในหมู่บ้าน (1%) และมีผู้ไม่ตอบ/ไม่ทราบ (6%)

ที่มา : Survey of Indonesia Public Opinion (International Republican Institute) , 2013 (p.57)

บทที่ 5

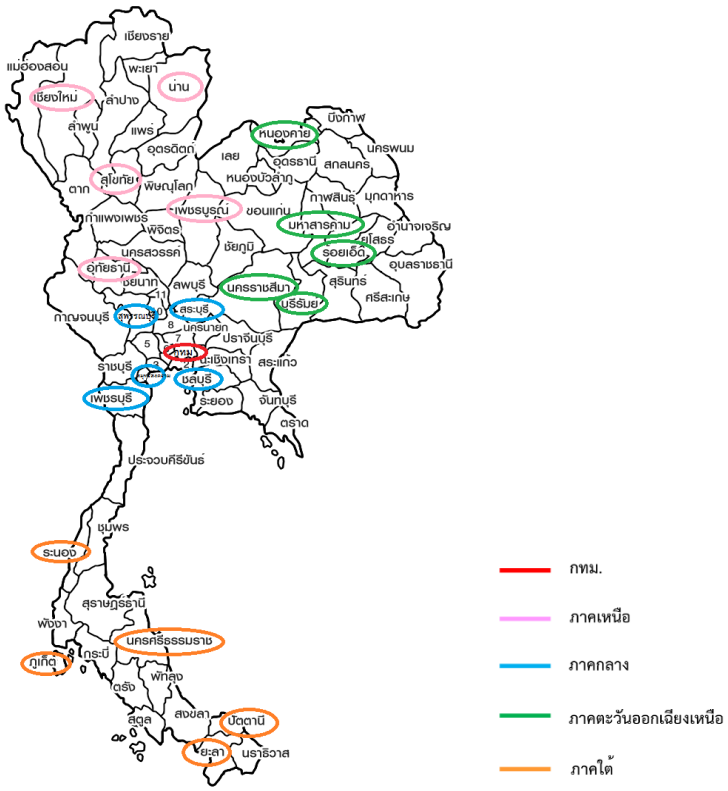
ผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ คณะผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

5.1 ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

ในการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้จำนวน 5,958 คน แต่เมื่อลงพื้นที่คณะผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนได้ทั้งสิ้นจำนวน 6,050 คนคิดเป็นร้อยละ 101.54 โดยกระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังแผนภูมิที่ 1

<u>แผนภูมิที่ 1</u> แสดงพื้นที่เก็บข้อมูลในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

แหล่งที่มา : แผนที่ประเทศไทยจาก http://www.thaiflood.com/

โดยมีจำนวนประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและในจังหวัดภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนที่เก็บข้อมูลตามพื้นที่ต่าง ๆ

พื้นที่เก็บข้อมูล		จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานคร		1,351	22.33
ภาคเหนือ		**1,317**	21.77
	จังหวัดเชียงใหม่	587	9.70
	จังหวัดเพชรบูรณ์	330	5.46
	จังหวัดสุโขทัย	190	3.14
	จังหวัดน่าน	110	1.82
	จังหวัดอุทัยธานี	100	1.65
ภาคกลาง		**1,108**	18.31
	จังหวัดชลบุรี	294	4.86
	จังหวัดสุพรรณบุรี	290	4.79
	จังหวัดสระบุรี	224	3.70
	จังหวัดเพชรบุรี	200	3.31
	จังหวัดสมุทรสงคราม	100	1.65
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		**1,374**	22.71
	จังหวัดนครราชสีมา	458	7.57
	จังหวัดบุรีรัมย์	288	4.76
	จังหวัดร้อยเอ็ด	290	4.79
	จังหวัดมหาสารคาม	230	3.80
	จังหวัดหนองคาย	108	1.79
ภาคใต้		**900**	14.88
	จังหวัดนครศรีธรรมราช	396	6.55
	จังหวัดปัตตานี	144	2.38
	จังหวัดยะลา	144	2.38
	จังหวัดภูเก็ต	144	2.38
	จังหวัดระนอง	72	1.19
	รวมประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	**6,050**	100.0

ดังนั้น ในการนำเสนอผลการสำรวจ จะแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- 5.1.1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 5.1.2 ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ
- 5.1.3 ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
- 5.1.4 ผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
- 5.1.5 ผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

5.1.1 ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเพศของผู้ตอบ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ศาสนา รายได้ของครอบครัวต่อเดือนและจำนวนสมาชิกในครอบครัวของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6,050 คนจำแนกตามกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1,351 คน ภาคเหนือ 1,317 คน ภาคกลาง 1,108 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,374 คน และภาคใต้ 900 คน ได้ข้อมูลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค

ข้อมูลพื้นฐาน	ภาค					
	ทั่วประเทศ (n=6,050)	กทม. (n=1,351)	เหนือ (n=1,317)	กลาง (n=1,108)	ตะวันออกเฉียงเหนือ (n=1,374)	ใต้ (n=900)
เพศ						
• ชาย	49.92 %	48.83 %	51.33 %	57.49 %	39.74 %	55.56 %
• หญิง	50.08 %	51.07 %	48.67 %	42.51 %	60.26 %	44.44 %
อายุ						
• 18-35 ปี	48.93 %	51.22 %	40.55 %	48.19 %	61.57 %	39.33 %
• 36-60 ปี	39.55 %	41.75 %	38.57 %	39.53 %	34.06 %	46.11 %
• 61 ปีขึ้นไป	11.52 %	7.03 %	20.88 %	12.27 %	4.37 %	14.56 %
การศึกษา						
• ต่ำกว่าปริญญาตรี	51.68 %	38.79 %	58.47 %	46.75 %	58.88 %	57.22 %
• ปริญญาตรี	43.24 %	55.44 %	35.46 %	47.11 %	37.41 %	39.56 %
• สูงกว่าปริญญาตรี	5.08 %	5.77 %	6.07 %	6.14 %	3.71 %	3.22 %

ข้อมูลพื้นฐาน	ภาค					
	ทั่วประเทศ (n=6,050)	กทม. (n=1,351)	เหนือ (n=1,317)	กลาง (n=1,108)	ตะวันออกเฉียงเหนือ (n=1,374)	ใต้ (n=900)
อาชีพ						
● รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	18.48 %	15.03 %	23.46 %	20.49 %	13.32 %	21.78 %
● รับจ้าง/พนักงานเอกชน	31.40 %	42.04 %	25.59 %	51.08 %	14.41 %	25.66 %
● เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	9.70 %	14.29 %	8.12 %	4.42 %	8.95 %	12.78 %
● เกษตรกร	16.46 %	2.00 %	27.87 %	12.19 %	22.78 %	17.11 %
● แม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษาและอาชีพอิสระ	23.95%	26.65%	14.96%	11.82%	40.54%	22.67%
สถานภาพสมรส						
● โสด	37.75 %	40.41 %	31.81 %	17.96 %	58.08 %	35.78 %
● สมรสแล้ว	53.97 %	52.63 %	56.57 %	75.00 %	38.14 %	50.44 %
● หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	8.28 %	6.96 %	11.62 %	7.04 %	3.78 %	13.78 %
ศาสนา						
● พุทธ	85.03 %	86.08 %	82.84 %	87.36 %	98.18 %	63.67 %
● คริสต์	7.50 %	8.66 %	13.21 %	9.57 %	1.38 %	4.22 %
● อิสลาม	7.11 %	4.59 %	3.72 %	2.89 %	0.29 %	31.44 %
● อื่นๆ ได้แก่ ฮินดู ซิกข์	0.36 %	0.67 %	0.23 %	0.18 %	0.15 %	0.67 %
รายได้ของครอบครัวต่อเดือน						
● ไม่เกิน 10,000 บาท	30.74 %	9.10 %	37.05 %	18.68 %	47.52 %	43.22 %
● 10,001-50,000 บาท	46.63 %	53.52 %	39.41 %	50.00 %	43.74 %	47.11 %
● 50,001-100,000 บาท	16.17 %	27.39 %	18.00 %	20.31 %	6.70 %	6.00 %
● มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	6.46 %	9.99 %	5.54 %	11.01 %	2.04 %	3.67 %
จำนวนสมาชิกในครอบครัว						
● ไม่เกิน 2 คน	9.72 %	11.10 %	5.92 %	2.53 %	14.48 %	14.78 %
● 3-5 คน	68.40 %	68.03 %	65.38 %	72.02 %	67.83 %	69.78 %
● มากกว่า 5 คนขึ้นไป	21.88 %	20.87 %	28.70 %	25.45 %	17.69 %	15.44 %

จากตารางที่ 2 ผลการสำรวจ มีดังนี้

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6,050 คน เป็นหญิง 51.07 % และชาย 48.83 % โดยมีอยู่ 48.93 % เป็นกลุ่มอายุ 18-35 ปี รองลงมา 39.55 % เป็นกลุ่มอายุ 36-60 ปีและ11.53 % เป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำนวนเกินครึ่งหรือ 51.68 % ที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีอยู่ 43.24 % และ 5.08 % ตามลำดับ อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชนมีอยู่ 31.40 % รองลงมาเป็นแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษาและอาชีพอิสระ 22.67 % อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 18.48 % อาชีพเกษตรกร 16.46 % และอาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย 9.70 %

นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถามคิดเป็น 53.97 % ส่วนที่เป็นโสดและเป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ คิดเป็น 37.75 % และ 8.28 % ตามลำดับและส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 85.03 % นับถือศาสนาคริสต์ 7.50 % นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นเช่น ฮินดู ซิกข์ คิดเป็น 7.47 %

เมื่อสำรวจถึงรายได้ของครอบครัวต่อเดือน พบว่า มีอยู่ 46.63 % ที่มีรายได้เกิน 10,000 บาทแต่ไม่เกิน 50,000 บาทต่อเดือนและมีอยู่ 30.74 % มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ส่วนที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไปคิดเป็น 22.63 % และยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คนมีอยู่ 68.40 % ที่มีสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 5 คนขึ้นไปมีอยู่ 21.88 % และที่มีสมาชิกไม่เกิน 2 คนมีอยู่ 9.72 %

2. กรุงเทพมหานคร

จากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,351 คน เป็นหญิง 50.08 % และชาย 49.92 % โดยมีอยู่ 51.22 % เป็นกลุ่มอายุ 18-35 ปี รองลงมา 41.75 % เป็นกลุ่มอายุ 36-60 ปี และ7.03 % เป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำนวนเกินครึ่งหรือ 55.44 % ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน มีอยู่ 42.04 % และมีอยู่ 52.63 % ที่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 86.08 % จำนวนเกินครึ่งหรือ 53.52 % ที่มีรายได้ของครอบครัวมากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาทต่อเดือน และส่วนมาก 68.03 % มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน

3. ภาคเหนือ

จากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,317 คน เป็นชาย 51.33 % และหญิง 48.67 % โดยมีอยู่ 40.55 % เป็นกลุ่มอายุ 18-35 ปี รองลงมา 38.57 % เป็นกลุ่มอายุ 36-60 ปี และ 20.88 % เป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำนวนเกินครึ่งหรือ 58.47 % ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร 27.87 % รับจ้าง/พนักงานเอกชน มีอยู่ 25.59 % อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 23.46 % และมีอยู่ 56.57 % ที่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 82.84 % และมีอยู่ 76.46 % มีรายได้ของครอบครัวไม่เกิน 50,000 บาทต่อเดือน และส่วนมาก 65.38 % มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน

4. ภาคกลาง

จากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,108 คน เป็นชาย 57.49 % และหญิง 42.51 % โดยมีอยู่ 48.19 % เป็นกลุ่มอายุ 18-35 ปี รองลงมา 39.53 % เป็นกลุ่มอายุ 36-60 ปี และ 12.27 % เป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ประชาชนในภาคกลาง 47.11 % มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และ 46.75 % มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน มีอยู่ 51.08 % และมีอยู่ 75.00 % ที่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 87.36 % และมีอยู่ครึ่งหนึ่งหรือ 50 % มีรายได้ของครอบครัวเกิน 10,000 บาทแต่ไม่เกิน 50,000 บาทต่อเดือน และส่วนมาก 72.02 % มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,374 คน เป็นชาย 39.74 % และหญิง 60.26 % โดยมีอยู่ 61.57 % เป็นกลุ่มอายุ 18-35 ปี รองลงมา 34.06 % เป็นกลุ่มอายุ 36-60 ปี และ 4.37 % เป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 58.88 % มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน มีอยู่ 35.66 % และมีอยู่ 58.08 % ที่เป็นโสด ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 98.18 % และมีอยู่ 91.26 % มีรายได้ของครอบครัวไม่เกิน 50,000 บาทต่อเดือน และส่วนมาก 67.83 % มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน

6. ภาคใต้

จากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 900 คน เป็นชาย 55.56 % และหญิง 44.44 % โดยมีอยู่ 39.33 % เป็นกลุ่มอายุ 36-60 ปี รองลงมา 46.11 % เป็นกลุ่มอายุ 18-35 ปี และ 14.56 % เป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ประชาชนในภาคใต้ 57.22 % มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน มีอยู่ 25.66 % และมีอยู่ 50.44 % ที่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 63.67 % และมีอยู่ 90.33 % มีรายได้ของครอบครัวไม่เกิน 50,000 บาทต่อเดือน และส่วนมาก 69.78 % มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน

5.1.2 ผลการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

ในการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน คณะผู้วิจัยขอนำเสนอผลการสำรวจ แบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

5.1.2.1 ร้อยละของประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

5.1.2.2 ร้อยละของประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

5.1.2.3 ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

5.1.2.4 ร้อยละของการรับรู้ข้อมูลของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

5.1.2.1 ร้อยละของประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

จากการสอบถามประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6,050 คน เพื่อศึกษาว่ารู้จักศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ ผลปรากฏ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ร้อยละของประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

การรู้จักศาลรัฐธรรมนูญ	ภาค					
	ทั่วประเทศ (n=6,050)	กทม. (n=1,351)	เหนือ (n=1,317)	กลาง (n=1,108)	ตะวันออกเฉียงเหนือ (n=1,374)	ใต้ (n=900)
ประชาชนรู้จักศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่						
● รู้จัก	41.95 %	39.45 %	20.96 %	20.22 %	75.76 %	51.56 %
● ไม่รู้จัก	58.05 %	60.55 %	79.04 %	79.78 %	24.24 %	48.44 %

จากตารางที่ 3 เมื่อจำแนกตามรายภาคแล้ว ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6,050 คน มีจำนวนเกินครึ่งหรือคิดเป็น 58.05 % ที่ไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 41.95 % ที่ตอบว่ารู้จักศาลรัฐธรรมนูญ โดยประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะรู้จักศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนในภาคอื่นๆ

2. กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,351 คน มีอยู่ 60.55 % ที่ไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 39.55 % ที่ตอบว่ารู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

3. ภาคเหนือ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคเหนือ จำนวน 1,317 คน มีอยู่ 79.04 % ที่ไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 20.96 % ที่ตอบว่ารู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

4. ภาคกลาง

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคกลาง จำนวน 1,108 คน มีอยู่ 79.78 % ที่ไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 20.22 % ที่ตอบว่ารู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

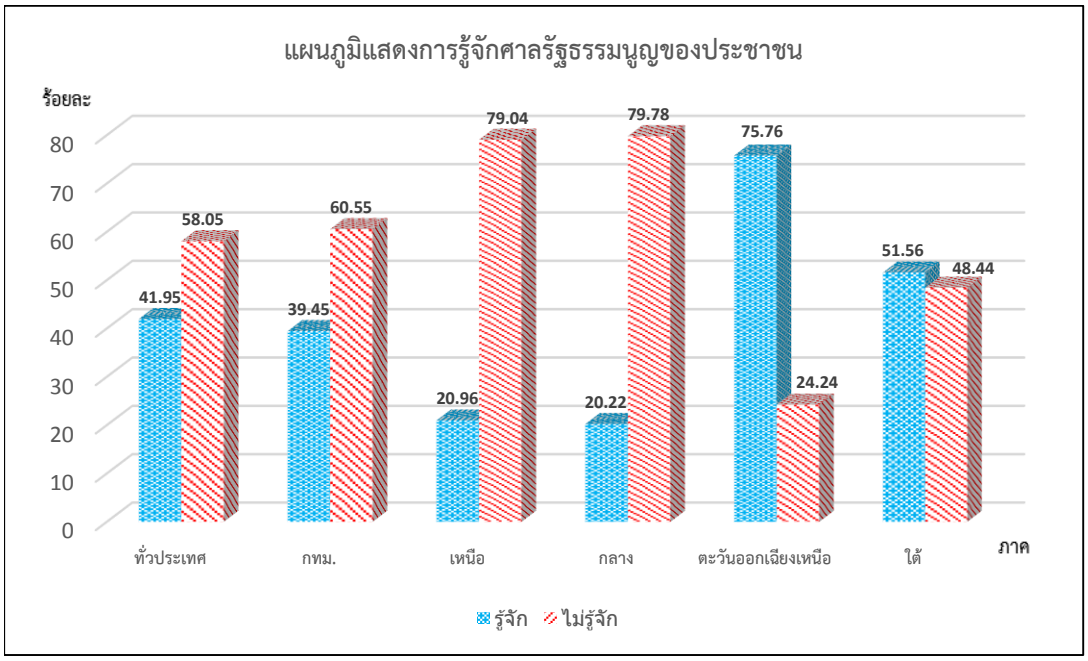
จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,374 คน มีอยู่ 75.76 % ที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 24.24 % ที่ตอบว่าไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

6. ภาคใต้

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคใต้ จำนวน 900 คน มีอยู่ 51.56 % ที่ไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 48.44 % ที่ตอบว่ารู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

ผลการสำรวจการรู้จักศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน นำเสนอข้อมูล ได้ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 การรู้จักศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน จำแนกตามภาค

จากแผนภูมิที่ 2 เมื่อจำแนกตามรายภาค จะพบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอบว่ารู้จักศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาเป็นประชาชนในภาคใต้ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือและภาคกลาง ตามลำดับ ส่วนประชาชนที่ตอบว่าไม่รู้จัก ภาคเหนือและภาคกลาง มีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด

5.1.2.2 ร้อยละของประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

จากการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญจากประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6,050 คน พบว่า ทุกประเด็นคำถามทั้ง 17 ข้อ ประชาชนตอบผิดทุกข้อ มากกว่า 80 % ขึ้นไป โดยมีข้อมูลที่ประชาชนตอบประเด็นคำถามถูกและผิด จำแนกตามภาค ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบประเด็นคำถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ประเด็นคำถาม	ทั่วประเทศ (n=6,050)		กทม. (n=1,351)		เหนือ (n=1,317)		กลาง (n=1,108)		ตะวันออกเฉียงเหนือ (n=1,374)		ใต้ (n=900)	
	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)
1. ศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ	19.06	80.94	28.79	71.21	9.19	90.81	9.84	90.16	11.72	88.28	41.44	58.56
2. ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรศาลที่มีการพิจารณาพิพากษาคดีทั่วไปเท่านั้น	15.45	84.55	11.40	88.60	8.12	91.88	7.58	92.42	39.37	60.63	5.44	94.56
3. ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อีก 8 คน	14.76	85.24	18.65	81.35	8.81	91.19	7.58	92.42	17.90	82.10	21.67	78.33
4. นายกรัฐมนตรีเป็นผู้สรรหาคัดเลือกคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	15.79	84.21	12.88	87.12	9.04	90.96	8.21	91.79	34.57	65.43	10.67	89.33
5. ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 9 ปี วาระเดียว	14.74	85.26	17.02	82.98	8.58	91.42	8.48	91.52	22.71	77.29	15.89	84.11
6. ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ผู้พิพากษาที่มาจากศาลฎีกา ตุลาการที่มาจากศาลปกครองสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และสาขารัฐศาสตร์	15.88	84.12	20.28	79.72	8.35	91.65	8.30	91.70	19.80	80.20	23.67	76.33
7. พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าแต่งตั้งคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	18.05	81.95	25.39	74.61	8.43	91.57	8.57	91.43	19.00	81.00	31.33	68.67
8. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่าร่างกฎหมายของรัฐสภาขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่	18.18	81.82	24.94	75.06	8.66	91.34	8.30	91.70	19.87	80.13	31.56	68.44

ประเด็นคำถาม	ทั่วประเทศ (n=6,050)		กทม. (n=1,351)		เหนือ (n=1,317)		กลาง (n=1,108)		ตะวันออกเฉียงเหนือ (n=1,374)		ใต้ (n=900)	
	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)	ตอบถูก (%)	ตอบผิด (%)
9. ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในการวินิจฉัย คุณสมบัติของสมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรีและกรรมการการเลือกตั้ง	17.17	82.83	20.36	79.64	8.50	91.50	7.76	92.24	22.71	77.29	28.22	71.78
10. ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่วินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่	17.11	82.89	20.65	79.35	8.05	91.95	8.21	91.79	21.18	78.82	29.78	70.22
11. ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ	17.93	82.07	24.28	75.72	7.90	92.10	8.21	91.79	21.25	78.75	30.00	70.00
12. ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองใดขัดหรือแย้งต่อหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่	15.60	84.40	17.02	82.98	8.12	91.88	8.39	91.61	19.14	80.86	27.89	72.11
13. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมือง	14.91	85.09	14.51	85.49	8.28	91.72	8.03	91.97	22.05	77.95	22.78	77.22
14. ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยว่าสนธิสัญญาที่ทำกับนานาประเทศจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่	13.97	86.03	14.14	85.86	8.12	91.88	8.48	91.52	22.49	77.51	16.00	84.00
15. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสามารถอุทธรณ์และฎีกาต่อศาลอื่นๆได้	16.64	83.36	17.54	82.46	8.58	91.42	7.40	92.60	32.68	67.32	14.00	86.00
16. ประชาชน สามารถยื่นคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง	13.75	86.25	11.40	88.60	8.20	91.80	8.66	91.34	25.47	74.53	13.78	86.22
17.สาธารณชนสามารถตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้	14.30	85.70	13.62	86.38	8.88	91.12	9.21	90.79	22.63	77.37	16.78	83.22

5.1.2.3 ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

จากการตอบประเด็นคำถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6,050 คน พบว่า ข้อคำถามทั้งหมด 17 ข้อ มีทั้งผู้ที่ตอบไม่ถูกเลย (ได้คะแนน 0 คะแนน) และผู้ที่ตอบถูกบางข้อ โดยผู้ที่ตอบถูกบางข้อนั้น ได้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 16 คะแนน โดยเฉลี่ยแล้วได้คะแนน 6.35 คะแนน นำคะแนนที่ได้มาแบ่งเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลย (0 คะแนน)

กลุ่มที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (1-6 คะแนน)

กลุ่มที่ 3 ระดับความรู้ความเข้าใจสูงกว่าค่าเฉลี่ย (7-16 คะแนน)

ได้ข้อมูลในภาพรวมทั่วประเทศและจำแนกตามภาค ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภาค

ระดับความรู้ความเข้าใจ	ภาค					
	ทั่วประเทศ (n=6,050)	กทม. (n=1,351)	เหนือ (n=1,317)	กลาง (n=1,108)	ตะวันออกเฉียงเหนือ (n=1,374)	ใต้ (n=900)
ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลย (0 คะแนน)	56.98 %	60.55 %	80.79 %	80.60 %	17.10 %	48.56 %
ระดับความรู้ความเข้าใจต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (1-6 คะแนน)	24.10 %	14.66 %	10.25 %	10.65 %	61.35 %	18.22 %
ระดับความรู้ความเข้าใจสูงกว่าค่าเฉลี่ย (7-16 คะแนน)	18.93 %	24.80 %	8.96 %	8.75 %	21.54 %	33.22 %

จากตารางที่ 5 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 6,050 คน มีอยู่ 56.98 % ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 24.10 % มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย มีอยู่ 18.93 %

2. กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,351 คน มีอยู่ 60.55 % ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 14.66 % มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย มีอยู่ 24.80 %

3. ภาคเหนือ

จากการสำรวจพบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคเหนือ จำนวน 1,317 คน มีอยู่ 80.79 % ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 10.25 % มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย มีอยู่ 8.96 %

4. ภาคกลาง

จากการสำรวจพบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคกลาง จำนวน 1,108 คน มีอยู่ 80.60 % ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 10.65 % มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย มีอยู่ 8.75 %

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

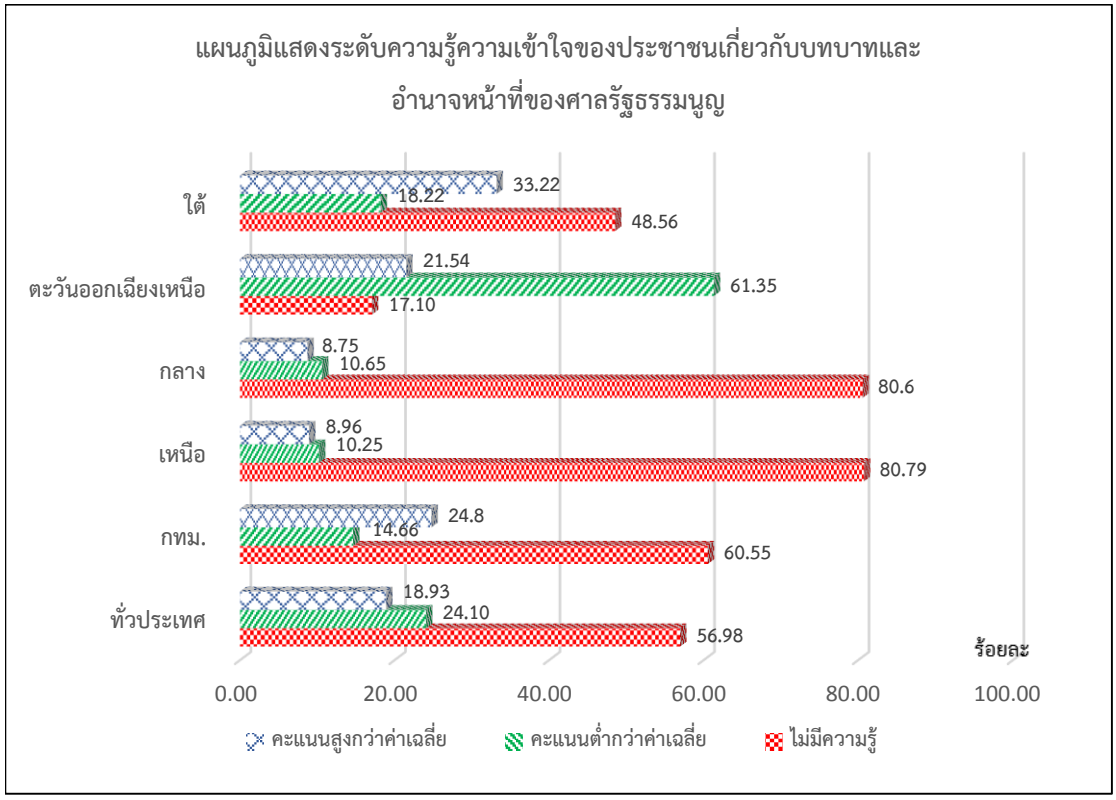
จากการสำรวจพบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,374 คน มีอยู่ 17.10 % ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 61.35 % มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย มีอยู่ 21.54 %

6. ภาคใต้

จากการสำรวจพบว่า ประชาชนที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 900 คน มีอยู่ 48.56 % ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และมีอยู่ 18.22 % มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในระดับที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย มีอยู่ 33.22 %

จากผลการสำรวจระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนทั่วประเทศ นำเสนอข้อมูลเป็นรายภาค ได้ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

จากแผนภูมิที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบรายภาคแล้ว พบว่า เกือบทุกภาคมีประชาชนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชาชนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด แต่เมื่อดูภาพรวมทั่วประเทศ ปรากฏว่าประชาชนจำนวนเกินครึ่งไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเลย อย่างไรก็ตามผู้ที่ได้คะแนนความรู้ความเข้าใจสูงกว่าค่าเฉลี่ยก็ยังมีจำนวนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนความรู้ความเข้าใจต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

5.1.2.4 ร้อยละของการรับรู้ข้อมูลของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ในการสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญจากประชาชน คณะผู้วิจัยได้สอบถามในประเด็นเกี่ยวกับ การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญด้วย ได้แก่ คำถามที่ถามประชาชนว่าจะนึกถึงหน่วยงานใดเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ ต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน คำถามแหล่งข้อมูลที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ และวิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน ได้ข้อมูลในภาพรวมทั่วประเทศและจำแนกตามภาค ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ร้อยละของการรับรู้ข้อมูลของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	ภาค					
	ทั่วประเทศ (n=6,050)	กทม. (n=1,351)	เหนือ (n=1,317)	กลาง (n=1,108)	ตะวันออกเฉียงเหนือ (n=1,374)	ใต้ (n=900)
1. หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใดๆที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน						
• ศาลยุติธรรม	36.27 %	19.85 %	28.36 %	17.94 %	54.19 %	27.16 %
• ศาลปกครอง	26.46 %	23.78 %	32.00 %	32.74 %	25.88 %	24.57 %
• ศาลรัฐธรรมนูญ	35.29 %	55.62 %	34.91 %	42.15 %	19.09 %	46.34 %
• ศาลทหาร	1.98 %	0.75 %	4.73 %	7.17 %	0.84 %	1.94 %
2. แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ						
• โทรทัศน์	34.23 %	28.79 %	16.32 %	12.91 %	66.96 %	44.89 %
• วิทยุ	17.82 %	7.25 %	15.95 %	8.94 %	37.85 %	16.78 %
• อินเทอร์เน็ต	17.98 %	17.17 %	11.16 %	10.74 %	28.82 %	21.56 %
• การประชุม/ สัมมนา	10.08 %	1.92 %	5.24 %	1.90 %	32.61 %	5.11 %
• สิ่งพิมพ์/เอกสารแจก/แผ่นพับ/ใบปลิว	10.74 %	6.81 %	5.09 %	2.35 %	25.40 %	12.89 %
• หนังสือพิมพ์	17.92 %	16.06 %	6.23 %	8.39 %	38.06 %	18.78 %
• ป้ายประกาศ	3.62 %	1.41 %	2.43 %	0.99 %	10.41 %	1.56 %
• เพื่อน/ญาติ/คนในครอบครัว	8.13 %	6.07 %	1.97 %	1.35 %	19.43 %	11.33 %
• ติดต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง	3.65 %	0.89 %	1.75 %	0.36 %	12.95 %	0.44 %
• ไม่เคยรู้ข้อมูลเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ	2.05 %	3.11 %	0.53 %	1.08 %	4.51 %	0.11 %
3. วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน						
• นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ	25.42 %	19.25 %	13.52 %	14.08 %	46.87 %	33.33 %
• จัดทำสิ่งพิมพ์/หนังสือ	16.78 %	15.10 %	14.12 %	12.18 %	25.84 %	15.00 %
• จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน	21.07 %	15.99 %	11.16 %	12.73 %	37.12 %	29.00 %
• จัดทำเนื้อหาผ่าน YouTube/Social Media	17.22 %	12.66 %	7.67 %	6.59 %	43.01 %	11.78 %
• เพิ่มความรู้ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ	20.07 %	22.58 %	5.62 %	5.78 %	40.32 %	24.11 %
• จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน	16.51 %	22.21 %	3.42 %	2.98 %	34.79 %	15.89 %

จากตารางที่ 6 เมื่อจำแนกตามรายภาคแล้ว ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากการสำรวจการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 6,050 คน พบว่า

1.1 หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ได้แก่ ศาลยุติธรรม (36.27 %) รองลงมาเป็น ศาลรัฐธรรมนูญ (35.29 %) ศาลปกครอง (26.46 %) และศาลทหาร (1.98 %)

1.2 แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรทัศน์ (34.23 %) อินเทอร์เน็ต (17.98 %) และหนังสือพิมพ์ (17.92 %)

1.3 วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน 3 อันดับแรก ได้แก่ นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ (25.42 %) จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน (21.07 %) และเพิ่มความรู้ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ (20.07 %)

2. กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,351 คน พบว่า

2.1 หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ (55.62 %) รองลงมาเป็น ศาลปกครอง (23.78 %) ศาลยุติธรรม (19.85 %) และศาลทหาร (0.75 %)

2.2 แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรทัศน์ (28.79 %) อินเทอร์เน็ต (17.17 %) และหนังสือพิมพ์ (16.06 %)

2.3 วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน 3 อันดับแรก ได้แก่ เพิ่มความรู้ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ (22.58 %) จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน (22.21 %) และนำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ (19.25 %)

3. ภาคเหนือ

จากการสำรวจการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคเหนือ จำนวน 1,317 คน พบว่า

3.1 หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ (34.91 %) รองลงมาเป็น ศาลปกครอง (32.00 %) ศาลยุติธรรม (28.36 %) และศาลทหาร (4.73 %)

3.2 แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรทัศน์ (16.32 %) วิทยุ (15.95 %) และอินเทอร์เน็ต (11.16 %)

3.3 วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดทำสิ่งพิมพ์/หนังสือ (14.12 %) นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ (13.52 %) และจัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน (11.16 %)

4. ภาคกลาง

จากการสำรวจการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคกลาง จำนวน 1,108 คน พบว่า

4.1 หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ (42.15 %) รองลงมาเป็น ศาลปกครอง (32.74 %) ศาลยุติธรรม (17.94 %) และศาลทหาร (7.17 %)

4.2 แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรทัศน์ (12.91 %) อินเทอร์เน็ต (10.74 %) และวิทยุ (8.94 %)

4.3 วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน 3 อันดับแรก ได้แก่ นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ (14.08 %) จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน (12.73 %) และจัดทำสิ่งพิมพ์/หนังสือ (12.18 %)

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการสำรวจการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,374 คน พบว่า

5.1 หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ ต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ได้แก่ ศาลยุติธรรม (54.19 %) รองลงมาเป็นศาลปกครอง (25.88 %) ศาลรัฐธรรมนูญ (19.09 %) และศาลทหาร (0.84 %)

5.2 แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรทัศน์ (66.96 %) หนังสือพิมพ์ (38.06 %) และวิทยุ (37.85 %)

5.3 วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน 3 อันดับแรก ได้แก่ นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ (46.87 %) จัดทำเนื้อหาผ่าน YouTube/Social Media (43.01 %) และเพิ่มความรู้ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ (40.32 %)

6. ภาคใต้

จากการสำรวจการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคใต้ จำนวน 900 คน พบว่า

6.1 หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใดๆที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ ต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ (46.34 %) รองลงมาเป็นศาลยุติธรรม (27.16 %) ศาลปกครอง (24.57 %) และศาลทหาร (1.94 %)

6.2 แหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 3 อันดับแรก ได้แก่ โทรทัศน์ (44.89 %) อินเทอร์เน็ต (21.56 %) และหนังสือพิมพ์ (18.78 %)

6.3 วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน 3 อันดับแรก ได้แก่ นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ (33.33 %) จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน (29.00 %) และเพิ่มความรู้ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ (24.11 %)

5.1.3 ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

การนำเสนอ ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1.3.1 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

5.1.3.2 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค

5.1.3.1 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

การสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ คณะผู้วิจัยทำการสำรวจจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6,050 คน แต่มีเพียง 2,846 คน หรือคิดเป็น 47.04 % ที่สามารถให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามได้ ผลการสำรวจ มีดังนี้ (1) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง และ (2) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ

(1) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. และด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง เมื่อจำแนกเป็นรายภาค ได้ข้อมูลดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านต่างๆ จำแนกตามภาค

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	ทั่วประเทศ	2,530	12.06	25.57	27.35	18.50	16.52
	กทม.	533	3.00	15.95	43.34	30.77	6.94
	เหนือ	275	8.00	24.36	47.27	19.64	0.73
	กลาง	223	7.17	35.43	37.22	13.00	7.17
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,036	24.03	39.48	16.89	5.41	14.19
	ใต้	463	0.43	1.51	15.77	35.64	46.65
2. ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	ทั่วประเทศ	2,551	13.33	25.32	25.48	23.72	12.15
	กทม.	534	1.87	14.04	42.70	36.52	4.87
	เหนือ	275	9.45	27.64	46.18	16.00	0.73
	กลาง	223	7.62	38.57	33.18	17.04	3.59
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,056	27.18	37.59	12.59	7.29	15.34
	ใต้	463	0.00	2.59	19.01	54.21	24.19

ตารางที่ 7 (ต่อ)

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
3. ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีว่าสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่	ทั่วประเทศ	2,410	18.26	23.03	28.63	22.41	7.68
	กทม.	535	2.80	14.02	42.62	35.51	5.05
	เหนือ	275	15.64	29.82	37.45	14.55	2.55
	กลาง	223	12.11	30.49	39.46	15.70	2.24
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	914	38.62	35.12	14.77	9.30	2.19
	ใต้	463	0.43	1.94	29.37	41.04	27.21
4. ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส.	ทั่วประเทศ	2,846	18.97	27.69	26.88	18.97	7.48
	กทม.	535	3.36	21.50	42.99	25.98	6.17
	เหนือ	275	15.64	30.55	41.82	10.55	1.45
	กลาง	223	12.56	28.25	37.22	17.94	4.04
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,350	33.33	37.04	18.00	9.63	2.00
	ใต้	463	0.22	5.62	20.30	43.63	30.24
5. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550	ทั่วประเทศ	2,846	19.50	28.43	25.12	19.61	7.34
	กทม.	535	3.18	23.36	42.99	25.42	5.05
	เหนือ	275	16.36	30.91	37.09	14.18	1.45
	กลาง	223	11.21	29.15	38.12	17.94	3.59
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,350	34.37	37.56	14.89	10.74	2.44
	ใต้	463	0.86	5.83	20.95	42.76	29.59

จากตารางที่ 7 ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อมั่นด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนใหญ่ประชาชนมีความเชื่อมั่นปานกลาง (27.35%)

1.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (43.34 %)

1.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (47.27 %) เช่นกัน

1.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (37.22 %) เช่นเดียวกัน

1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (39.48 %)

1.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมากที่สุด (46.65 %)

2. ความเชื่อมั่นด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ พบว่า ประชาชนทั่วประเทศมีความเชื่อมั่นปานกลาง (25.48 %)

2.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.70 %)

2.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (46.18 %)

2.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลาง ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (38.57 %)

2.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (37.59 %)

2.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (54.21 %)

3. ความเชื่อมั่นด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ พบว่าประชาชนทั่วประเทศมีความเชื่อมั่นปานกลาง (28.63 %)

3.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.62 %)

3.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (34.45 %)

3.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลาง ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (39.46 %)

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (38.62 %)

3.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบว่า การตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (41.04 %)

4. ความเชื่อมั่นด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ได้ข้อค้นพบดังนี้

4.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. พบว่าประชาชนทั่วประเทศมีความเชื่อมั่นน้อย (27.69 %)

4.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.99 %)

4.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.82 %)

4.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลาง ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (37.22 %)

4.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (37.04 %)

4.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (43.63 %)

5. ความเชื่อมั่นด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ได้ข้อค้นพบดังนี้

5.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 พบว่า ประชาชนทั่วประเทศส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (27.69 %)

5.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.99 %)

5.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือ ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (37.09 %)

5.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (38.12 %)

5.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (37.56 %)

5.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (42.76 %)

(2) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ

การสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. และด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 โดยจัดคะแนนความเชื่อมั่น (ค่าเฉลี่ย : $\overline{X}$) ของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ในช่วงคะแนนต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด

ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามรายภาค ได้ข้อมูลดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ภาค	บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ระดับความเชื่อมั่น		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
ทั่วประเทศ	1. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	2,530	3.02	1.259	ปานกลาง
	2. ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ	2,551	2.96	1.228	ปานกลาง
	3. ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด	2,410	2.78	1.202	ปานกลาง
	4. ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส.	2,846	2.68	1.194	ปานกลาง
	5. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง	2,846	2.67	1.202	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนทั่วประเทศ	**2,397**	**2.82**	**1.029**	**ปานกลาง**

ตารางที่ 8 ต่อ

ภาค	บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ระดับความเชื่อมั่น		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
กทม	1. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	533	3.23	0.903	ปานกลาง
	2. ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ	534	3.28	0.834	ปานกลาง
	3. ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด	535	3.26	0.862	ปานกลาง
	4. ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส.	535	3.10	0.921	ปานกลาง
	5. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง	535	3.06	0.903	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนในกทม.	**533**	**3.19**	**0.732**	**ปานกลาง**
เหนือ	1. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	275	2.81	0.869	ปานกลาง
	2. ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ	275	2.71	0.873	ปานกลาง
	3. ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด	275	2.59	1.001	น้อย
	4. ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส.	275	2.52	0.929	น้อย
	5. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง	275	2.53	0.975	น้อย
	ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนในภาคเหนือ	**275**	**2.63**	**0.828**	**ปานกลาง**
กลาง	1. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	223	2.78	1.006	ปานกลาง
	2. ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ	223	2.70	0.960	ปานกลาง
	3. ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด	223	2.65	0.960	ปานกลาง
	4. ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส.	223	2.73	1.027	ปานกลาง
	5. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง	223	2.74	0.999	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนในภาคกลาง	**223**	**2.72**	**0.890**	**ปานกลาง**
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	1,036	2.46	1.300	น้อย
	2. ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ	1,056	2.46	1.364	น้อย
	3. ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด	914	2.01	1.051	น้อย
	4. ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส.	1,350	2.10	1.034	น้อย
	5. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง	1,350	2.09	1.065	น้อย
	ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	**903**	**2.07**	**0.689**	**น้อย**
ใต้	1. ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	463	4.27	0.809	มากที่สุด
	2. ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ	463	4.00	0.733	มาก
	3. ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด	463	3.93	0.824	มาก
	4. ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส.	463	3.98	0.866	มาก
	5. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง	463	3.94	0.903	มาก
	ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนในภาคใต้	**463**	**4.02**	**0.649**	**มาก**

จากตารางที่ 8 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนทั่วประเทศมีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) โดยมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.02) ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.96) ด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.78) ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.68) และด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 (ค่าเฉลี่ย 2.67)

2. กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.19) โดยมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 3.28) ด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 3.26) ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.23) ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 3.10) และด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 (ค่าเฉลี่ย 3.06)

3. ภาคเหนือ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.63) โดยมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในระดับปานกลางใน ได้ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.81) และด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.71) ส่วนด้านที่มีความเชื่อมั่นในระดับน้อย ได้แก่ ด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.59) ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 (ค่าเฉลี่ย 2.53) และด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.52)

4. ภาคกลาง

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคกลาง มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) โดยมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.78) ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 (ค่าเฉลี่ย 2.74) ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.73) ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.70) และด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.65)

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

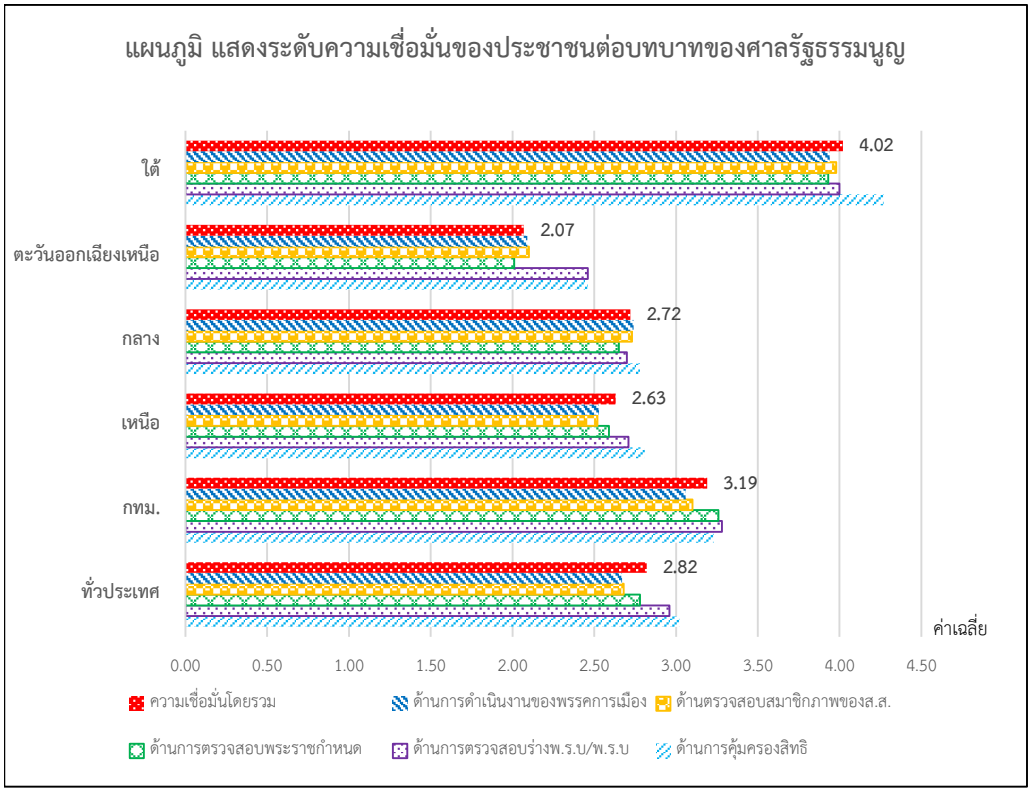
จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07) โดยมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในระดับน้อยทุกด้าน ได้แก่ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.46) ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.46) ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.10) ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 (ค่าเฉลี่ย 2.09) และ และด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.01)

6. ภาคใต้

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) โดยมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในระดับมากที่สุดในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.27) และมีความเชื่อมั่นในระดับมาก ด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 4.00) ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 3.98) ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 (ค่าเฉลี่ย 3.94) และด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 3.93)

จากข้อมูลระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทศาลรัฐธรรมนูญในภาพรวมทั่วประเทศและจำแนกตามรายภาค นำเสนอเป็นแผนภูมิได้ ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

จากแผนภูมิที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบรายภาคแล้ว จะเห็นว่าความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ประชาชนในภาคใต้จะมีความเชื่อมั่นมากกว่าภาคอื่นๆ ทั้งด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ด้านการตรวจสอบว่าการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญหรือไม่ ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. และด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เช่นเดียวกับที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมน้อยกว่าภาคอื่น ๆ

5.1.3.2 ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค

การสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า คณะผู้วิจัยทำการสำรวจจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6,050 คน แต่มีเพียง 2,837 คน หรือคิดเป็น 46.89 % ที่สามารถให้ข้อมูลได้ ผลการสำรวจมีดังนี้

(1) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม

(2) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม

(3) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส

(4) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม

(5) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ

(6) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า

(7) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล

(8) ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล

(1) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรมมีประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกข้อมูลตามภาค ได้ดังตารางที่

ตารางที่ 9 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตาม หลักนิติธรรม จำแนกตามภาค

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	ทั่วประเทศ	2,837	16.92	25.84	27.74	16.71	12.80
	กทม.	536	3.54	10.45	36.01	34.7	15.30
	เหนือ	275	8.73	25.82	47.27	16.00	2.18
	กลาง	223	8.97	25.56	40.81	13.90	10.76
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,340	30.82	39.63	23.73	5.15	0.67
	ใต้	463	0.86	3.89	11.88	31.10	52.27

ตารางที่ 9 (ต่อ)

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
2. ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน	ทั่วประเทศ	2,837	17.48	26.93	27.53	19.95	8.11
	กทม.	536	2.61	19.96	40.86	31.16	5.41
	เหนือ	275	9.82	24.73	49.09	13.82	2.55
	กลาง	223	8.97	28.25	37.67	21.08	4.04
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,340	32.31	38.36	19.93	7.54	1.87
	ใต้	463	0.43	2.59	16.41	46.00	34.56
3. ศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด	ทั่วประเทศ	2,837	19.10	24.81	27.56	19.70	8.81
	กทม.	536	2.61	13.99	45.15	30.78	7.46
	เหนือ	275	11.27	26.18	42.55	18.18	1.82
	กลาง	223	12.11	26.01	34.53	21.97	5.38
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,340	34.93	36.12	19.10	8.58	1.27
	ใต้	463	0.43	3.24	19.44	38.88	38.01

จากตารางที่ 9 พบว่า

1. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน พบว่า ประชาชนทั่วประเทศส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นปานกลาง (27.74 %)

1.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (36.01 %)

1.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (47.27 %)

1.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (40.81 %)

1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (39.63 %)

1.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมากที่สุด (52.27 %)

2. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน พบว่า ประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (27.53 %)

2.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (40.86 %)

2.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (49.09 %)

2.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (37.67 %)

2.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (38.36 %)

2.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (46.00 %)

3. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด พบว่า ประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (27.56 %)

3.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (45.15 %)

3.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.55 %)

3.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด พบว่าประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (34.53 %)

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (36.12 %)

3.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการปฏิบัติงานตามรัฐธรรมนูญและระเบียบอย่างเคร่งครัด พบว่าประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (38.88 %)

(2) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม มีประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกข้อมูลตามภาค ได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม จำแนกตามภาค

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม	ทั่วประเทศ	2,825	18.45	28.14	25.27	20.11	8.02
	กทม.	536	3.73	19.78	41.98	27.43	7.09
	เหนือ	275	12.00	30.18	38.55	17.82	1.45
	กลาง	223	13.45	28.25	30.94	21.08	6.28
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,332	32.66	39.56	16.97	9.83	0.98
	ใต้	463	0.86	3.67	19.22	42.12	34.13
2. ศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน	ทั่วประเทศ	2,832	19.70	28.00	25.46	20.23	6.60
	กทม.	535	6.17	22.06	41.31	23.36	7.10
	เหนือ	275	14.18	29.09	38.18	17.09	1.45
	กลาง	223	13.00	32.74	32.29	17.49	4.48
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,336	33.68	36.75	16.84	11.60	1.12
	ใต้	463	1.51	6.70	21.17	44.71	25.92
3. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและเที่ยงธรรม	ทั่วประเทศ	2,825	19.54	26.48	26.55	20.57	6.87
	กทม.	534	3.00	14.61	47.38	29.03	5.99
	เหนือ	275	13.09	30.18	41.45	14.18	1.09
	กลาง	223	14.80	30.94	35.43	12.56	6.28
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,330	34.74	36.99	14.96	12.03	1.28
	ใต้	463	1.08	5.62	22.68	42.98	27.65

จากตารางที่ 10 ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (28.14 %)

1.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.98 %)

1.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม พบว่าประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (38.55 %)

1.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม พบว่าประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (30.94 %)

1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (39.56 %)

1.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมุ่งมั่นปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม พบว่าประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (42.12 %)

2. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (28.00 %)

2.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.31 %)

2.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่าประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (38.18 %)

2.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่าประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (32.74 %)

2.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (36.75 %)

2.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (44.71 %)

3. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและเที่ยงธรรม ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและเที่ยงธรรม พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (26.55 %)

3.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและเที่ยงธรรม พบว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (47.38 %)

3.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและเที่ยงธรรม พบว่าประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.45 %)

3.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและเที่ยงธรรมพบว่าประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (35.43 %)

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและ เที่ยงธรรม พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (36.99 %)

3.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักคุณธรรม โดยเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตัดสินด้วยความเสมอภาคและเที่ยงธรรม พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (42.98 %)

(3) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส มีประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกข้อมูลตามภาค ได้ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส จำแนกตามภาค

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. บุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต	ทั่วประเทศ	2,833	18.99	25.45	27.74	20.05	7.77
	กทม.	535	2.80	16.45	45.23	28.97	6.54
	เหนือ	275	13.82	26.18	43.64	12.73	3.64
	กลาง	223	10.31	28.70	39.46	17.94	3.59
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,337	34.41	35.38	18.32	10.62	1.27
	ใต้	463	0.43	5.18	19.65	42.33	32.40
2. ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้	ทั่วประเทศ	2,829	20.01	25.56	25.63	20.08	8.73
	กทม.	534	4.49	15.73	41.76	31.65	6.37
	เหนือ	275	14.91	25.45	44.73	12.36	2.55
	กลาง	223	10.31	30.04	34.08	19.28	6.28
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,334	35.53	36.06	15.29	11.09	2.02
	ใต้	463	0.86	4.54	21.38	37.58	35.64
3. ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง	ทั่วประเทศ	2,807	18.92	25.76	25.58	22.94	6.80
	กทม.	534	5.43	14.61	42.88	31.27	5.81
	เหนือ	275	13.82	28.73	39.27	15.27	2.91
	กลาง	223	12.56	28.25	32.29	21.52	5.38
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,312	32.85	36.51	16.01	13.11	1.52
	ใต้	463	1.08	5.18	21.38	46.44	25.92

จากตารางที่ 11 พบว่า

1. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยบุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าบุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต พบว่า ประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (27.74 %)

1.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าบุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (45.23 %)

1.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าบุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (43.64 %)

1.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าบุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (39.46 %)

1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าบุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (35.38 %)

1.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าบุคลากรและตุลาการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (42.33 %)

2. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้ ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้ พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (25.63 %)

2.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.76 %)

2.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้ พบว่าประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (44.73 %)

2.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้ พบว่าประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (34.08 %)

2.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (36.06 %)

2.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการ เปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาและชี้แจงได้ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (37.58 %)

3. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง พบว่า ประชาชนทั่วประเทศส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (25.76 %)

3.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.88 %)

3.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (39.27 %)

3.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (32.29 %)

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อย (36.51 %)

3.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความโปร่งใส โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (46.44 %)

(3) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม มีประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกข้อมูลตามภาค ได้ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามภาค

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้สาธารณชน แสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย	ทั่วประเทศ	2,820	20.78	27.16	26.60	19.04	6.42
	กทม.	534	8.05	25.66	41.20	20.97	4.12
	เหนือ	275	10.91	29.82	45.82	11.27	2.18
	กลาง	223	11.66	30.94	36.32	17.04	4.04
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,325	36.38	33.06	16.08	12.45	2.04
	ใต้	463	1.08	8.64	23.76	41.25	25.27

ตารางที่ 12 (ต่อ)

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
2. ศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดีในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการพิจารณาคดี	ทั่วประเทศ	2,833	21.81	26.19	25.73	19.94	6.32
	กทม.	536	8.58	23.32	43.47	20.90	3.73
	เหนือ	275	13.82	30.18	38.18	13.45	4.36
	กลาง	223	12.56	27.35	32.74	20.63	6.73
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,337	37.40	32.69	15.48	13.01	1.42
	ใต้	463	1.30	7.79	24.03	42.42	24.46
3. ศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ	ทั่วประเทศ	2,831	21.34	25.61	24.30	22.04	6.71
	กทม.	533	9.57	21.76	41.28	24.02	3.38
	เหนือ	275	13.09	30.55	37.82	14.91	3.64
	กลาง	223	15.70	24.66	31.84	19.73	8.07
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,337	35.60	31.86	14.88	15.71	1.94
	ใต้	462	1.30	9.50	20.30	43.41	25.49
4. ศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	ทั่วประเทศ	2,830	22.19	25.55	24.03	21.59	6.64
	กทม.	535	10.47	23.36	37.01	25.42	3.74
	เหนือ	275	15.64	27.64	39.27	13.09	4.36
	กลาง	223	13.90	30.49	33.63	16.59	5.38
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,334	36.58	30.96	13.79	16.04	2.62
	ใต้	463	2.16	8.86	24.84	40.60	23.54

จากตารางที่ 12 ได้พบว่า

1. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาส ให้สาธารณชน แสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (27.16 %)

1.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาส ให้สาธารณชน แสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.20 %)

1.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาส ให้สาธารณชน แสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (45.82 %)

1.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาส ให้สาธารณชน แสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (36.32 %)

1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาส ให้สาธารณชน แสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (36.38 %)

1.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาส ให้สาธารณชน แสดงความคิดเห็นต่อผลของคำวินิจฉัย พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (41.25 %)

2. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดี ในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการ

พิจารณาคดี ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดี ในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการพิจารณาคดี พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (26.19 %)

2.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดี ในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการพิจารณาคดี พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (43.47 %)

2.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดี ในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการพิจารณาคดี พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (38.18 %)

2.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดี ในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการพิจารณาคดี พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (32.74 %)

2.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดี ในการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการพิจารณาคดี พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (37.40 %)

2.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนและผู้ฟ้องคดี ในการเสนอ

เรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและขั้นตอนการพิจารณาคดี พบว่าประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (42.42 %)

3. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ ดังนี้

3.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (25.61 %)

3.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.28 %)

3.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (37.82 %)

3.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (31.84 %)

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (35.60 %)

3.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาลให้ประชาชนได้รับทราบ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (43.41 %)

4. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ได้ข้อค้นพบดังนี้

4.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (25.55 %)

4.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (37.01 %)

4.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (39.27 %)

4.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (33.63 %)

4.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (36.58 %)

4.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักการมีส่วนร่วม โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการลงพื้นที่กับชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (40.60 %)

(5) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ มีประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกข้อมูลตามภาค ได้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ จำแนกตามภาค

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง	ทั่วประเทศ	2,820	20.77	24.62	27.59	19.29	7.74
	กทม.	534	3.36	17.01	46.92	27.85	4.86
	เหนือ	275	12.00	28.36	47.27	10.55	1.82
	กลาง	223	12.56	28.25	39.46	15.25	4.48
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,325	37.65	33.01	14.00	12.87	2.47
	ใต้	463	1.30	5.19	27.06	35.06	31.39
2. ศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบและยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ	ทั่วประเทศ	2,833	20.26	25.38	25.34	20.76	8.26
	กทม.	536	2.62	15.14	46.73	30.28	5.23
	เหนือ	275	13.09	29.45	42.91	11.64	2.91
	กลาง	223	12.56	28.70	32.74	17.04	8.97
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,337	36.87	34.48	13.39	13.09	2.17
	ใต้	463	0.65	6.91	21.17	39.09	32.18
3. ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม	ทั่วประเทศ	2,831	20.32	25.63	23.68	21.38	8.99
	กทม.	533	3.00	17.79	44.19	30.15	4.87
	เหนือ	275	15.27	30.55	38.55	12.73	2.91
	กลาง	223	12.56	28.25	30.94	19.73	8.52
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,337	36.39	34.06	12.56	13.61	3.38
	ใต้	462	0.86	6.26	19.65	39.52	33.69

จากตารางที่ 13 พบว่า

1. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (27.59 %)

1.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (46.92 %)

1.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (47.27 %)

1.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (39.46 %)

1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (37.65 %)

1.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (35.06 %)

2. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ ได้ข้อค้นพบดังนี้

2.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (25.38 %)

2.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ พบว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (46.73 %)

2.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.91 %)

2.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (32.74 %)

2.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (36.87 %)

2.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญรับผิดชอบหน้าที่และยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดและรับชอบ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (39.09 %)

3. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (25.63 %)

3.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (44.19 %)

3.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (38.55 %)

3.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (30.94 %)

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (36.39 %)

3.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความรับผิดชอบ โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานที่สนองต่อความคาดหวังและรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (39.52 %)

(6) ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า

จากการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า มีประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกข้อมูลตามภาค ได้ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า จำแนกตามภาค

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า	ภาค	n	ความเชื่อมั่น (%)				
			น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน	ทั่วประเทศ	2,820	21.47	24.19	26.69	19.60	8.05
	กทม.	534	2.62	12.90	43.93	32.71	7.85
	เหนือ	275	13.82	30.91	41.09	13.45	0.73
	กลาง	223	12.56	27.80	40.81	13.90	4.93
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,325	39.22	32.78	17.22	8.98	1.80
	ใต้	463	0.86	6.70	18.79	41.47	32.18
2. ศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณ และเวลาที่ใช้ไป	ทั่วประเทศ	2,833	20.34	26.98	25.32	20.27	7.10
	กทม.	536	2.80	19.63	45.05	27.29	5.23
	เหนือ	275	14.18	29.45	42.91	12.73	0.73
	กลาง	223	15.70	27.35	30.04	21.08	5.83
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,337	36.15	36.45	13.77	12.57	1.05
	ใต้	463	0.86	6.48	23.11	38.44	31.10
3. ศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสม	ทั่วประเทศ	2,831	21.16	26.63	24.13	20.24	7.84
	กทม.	533	2.80	18.13	45.61	28.04	5.42
	เหนือ	275	13.45	35.64	36.36	11.64	2.91
	กลาง	223	15.70	29.15	30.49	17.49	7.17
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,337	38.05	34.38	13.71	12.36	1.50
	ใต้	462	0.86	7.56	19.01	40.39	32.18

จากตารางที่ 14 ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม มีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (26.69 %)

1.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (43.93 %)

1.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (41.09 %)

1.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (40.81 %)

1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (39.22 %)

1.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างครบถ้วน พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (41.47 %)

2. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณและเวลาที่ใช้ไป ดังนี้

2.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณและเวลาที่ใช้ไป พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (26.98 %)

2.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณและเวลาที่ใช้ไป พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (45.05 %)

2.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณและเวลาที่ใช้ไป พบว่าประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (42.91 %)

2.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณและเวลาที่ใช้ไป พบว่าประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (30.04 %)

2.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณและเวลาที่ใช้ไป พบว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (36.45 %)

2.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการดำเนินงาน ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้ผลงานที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับเป้าหมาย งบประมาณและเวลาที่ใช้ไป พบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (38.44 %)

3. ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสม ได้ข้อค้นพบดังนี้

3.1 ภาพรวมทั่วประเทศ ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสม พบว่าประชาชนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นน้อย (26.63 %)

3.2 กรุงเทพมหานคร ความเชื่อมั่นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสม พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (45.61 %)

3.3 ภาคเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสมพบว่า ประชาชนในภาคเหนือ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (36.36 %)

3.4 ภาคกลาง ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคกลางที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสม พบว่า ประชาชนในภาคกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นปานกลาง (30.49 %)

3.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสม พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด (38.05 %)

3.6 ภาคใต้ ความเชื่อมั่นของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักความคุ้มค่า โดยเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีการจัดลำดับความสำคัญของคดีตามเหมาะสมพบว่า ประชาชนในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นมาก (40.39 %)

(7) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล

การสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่านั้น คณะผู้วิจัยได้นำคะแนนความเชื่อมั่น (ค่าเฉลี่ย : $\overline{X}$) ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล มาจัดช่วงคะแนนต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	แปลความหมาย	มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด

ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล ได้ข้อมูลดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค

ภาค	การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	n	ระดับความเชื่อมั่น		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
ทั่วประเทศ	1. หลักนิติธรรม	2,836	2.77	1.113	ปานกลาง
	2. หลักคุณธรรม	2,818	2.69	1.060	ปานกลาง
	3. หลักความโปร่งใส	2,803	2.72	1.075	ปานกลาง
	4. หลักการมีส่วนร่วม	2,814	2.65	1.025	ปานกลาง
	5. หลักความรับผิดชอบ	2,823	2.71	1.092	ปานกลาง
	6. หลักความคุ้มค่า	2,831	2.67	1.086	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นตามหลักธรรมาภิบาล	**2,780**	**2.70**	**0.965**	**ปานกลาง**
กทม	1. หลักนิติธรรม	536	3.30	0.798	ปานกลาง
	2. หลักคุณธรรม	533	3.13	0.814	ปานกลาง
	3. หลักความโปร่งใส	533	3.19	0.804	ปานกลาง
	4. หลักการมีส่วนร่วม	532	2.89	0.875	ปานกลาง
	5. หลักความรับผิดชอบ	534	3.17	0.773	ปานกลาง
	6. หลักความคุ้มค่า	535	3.19	0.774	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นตามหลักธรรมาภิบาล	**530**	**3.14**	**0.682**	**ปานกลาง**
เหนือ	1. หลักนิติธรรม	275	2.75	0.868	ปานกลาง
	2. หลักคุณธรรม	275	2.63	0.891	ปานกลาง
	3. หลักความโปร่งใส	275	2.64	0.914	ปานกลาง
	4. หลักการมีส่วนร่วม	275	2.64	0.908	ปานกลาง
	5. หลักความรับผิดชอบ	275	2.60	0.885	น้อย
	6. หลักความคุ้มค่า	275	2.56	0.864	น้อย
	ระดับความเชื่อมั่นตามหลักธรรมาภิบาล	**275**	**2.64**	**0.831**	**ปานกลาง**

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ภาค	การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	n	ระดับความเชื่อมั่น		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
กลาง	1. หลักนิติธรรม	223	2.86	0.991	ปานกลาง
	2. หลักคุณธรรม	223	2.70	1.020	ปานกลาง
	3. หลักความโปร่งใส	223	2.79	0.980	ปานกลาง
	4. หลักการมีส่วนร่วม	223	2.75	1.008	ปานกลาง
	5. หลักความรับผิดชอบ	223	2.78	1.025	ปานกลาง
	6. หลักความคุ้มค่า	223	2.72	1.033	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นตามหลักธรรมาภิบาล	**223**	**2.77**	**0.958**	**ปานกลาง**
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1. หลักนิติธรรม	1,339	2.06	0.751	น้อย
	2. หลักคุณธรรม	1,324	2.08	0.760	น้อย
	3. หลักความโปร่งใส	1,309	2.09	0.785	น้อย
	4. หลักการมีส่วนร่วม	1,322	2.13	0.780	น้อย
	5. หลักความรับผิดชอบ	1,329	2.11	0.860	น้อย
	6. หลักความคุ้มค่า	1,335	2.04	0.788	น้อย
	ระดับความเชื่อมั่นตามหลักธรรมาภิบาล	**1,291**	**2.08**	**0.559**	**น้อย**
ใต้	1. หลักนิติธรรม	463	4.17	0.738	มาก
	2. หลักคุณธรรม	463	3.94	0.773	มาก
	3. หลักความโปร่งใส	463	3.98	0.775	มาก
	4. หลักการมีส่วนร่วม	462	3.80	0.801	มาก
	5. หลักความรับผิดชอบ	462	3.95	0.820	มาก
	6. หลักความคุ้มค่า	463	3.95	0.812	มาก
	ระดับความเชื่อมั่นตามหลักธรรมาภิบาล	**461**	**3.96**	**0.686**	**มาก**

จากตารางที่ 15 พบว่า

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนทั่วประเทศ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.70) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับปานกลางในหลักนิติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.77) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 2.72) หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 2.71) หลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.69) หลักความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย 2.67) และหลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.65)

2. กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.14) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับปานกลางในหลักนิติธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.30) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 3.19) หลักความคุ้มค่า(ค่าเฉลี่ย 3.19) หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.17) หลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.13) และหลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.89)

3. ภาคเหนือ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับปานกลางในหลักนิติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.75) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 2.64) และหลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.64) และหลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.63) ส่วนที่มีความเชื่อมั่นในระดับน้อย ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 2.60) และหลักความคุ้มค่า(ค่าเฉลี่ย 2.56)

4. ภาคกลาง

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคกลาง มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.77) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับปานกลางในหลักนิติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.86) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 2.79) หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 2.78) หลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.75) หลักความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย 2.72) และหลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.70)

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

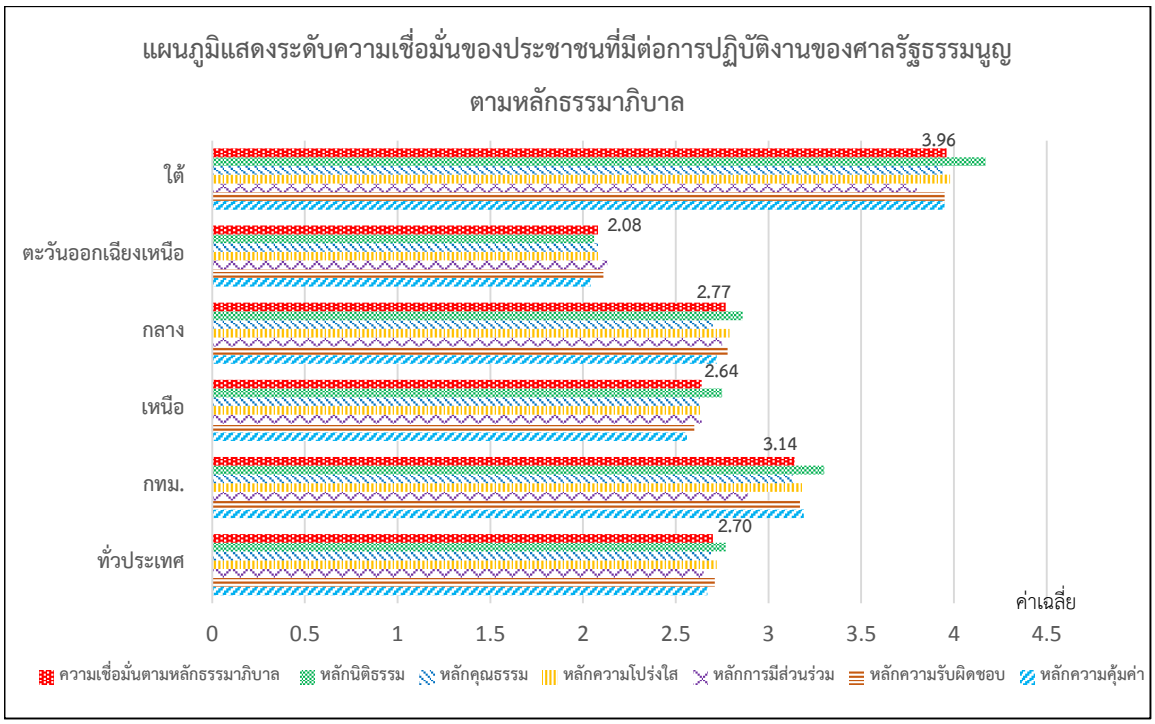
จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.08) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับน้อยในหลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.13) หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 2.11) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 2.09) หลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.08) หลักนิติธรรม (ค่าเฉลี่ย 2.06) และหลักความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย 2.04)

6. ภาคใต้

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับมากในหลักนิติธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.17) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 3.98) หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.95) หลักความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย 3.95) หลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.94) และหลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย 3.80)

จากข้อมูลระดับความเชื่อมั่นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล นำเสนอได้ดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค

จากแผนภูมิที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบรายภาคแล้ว จะเห็นว่าความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ประชาชนในภาคใต้จะมีความเชื่อมั่นมากกว่าภาคอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า และประชาชนในภาคใต้ให้ความเชื่อมั่นมากกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักนิติธรรม นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ความเชื่อมั่นกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลน้อยกว่าภาคอื่นๆ โดยให้ความเชื่อมั่นน้อยใกล้เคียงกันในหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

(8) ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล

การสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนตามบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญทั้งในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส. และด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 รวมทั้งการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่านั้น ได้นำคะแนนความเชื่อมั่นโดยรวมที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จัดตามช่วงคะแนนต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	แปลความหมาย มีความเชื่อมั่นมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	แปลความหมาย มีความเชื่อมั่นมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	แปลความหมาย มีความเชื่อมั่นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	แปลความหมาย มีความเชื่อมั่นน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	แปลความหมาย มีความเชื่อมั่นน้อยที่สุด

ได้ข้อมูลคะแนนความเชื่อมั่นโดยรวมที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล ตามตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและ การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค

ภาค	บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	n	ระดับความเชื่อมั่น		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
ทั่วประเทศ	1. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	2,397	2.82	1.029	ปานกลาง
	2. การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	2,780	2.70	0.965	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นตามบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	2,336	2.82	0.970	ปานกลาง
กทม	1. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	533	3.19	0.732	ปานกลาง
	2. การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	530	3.14	0.682	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นตามบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	528	3.15	0.663	ปานกลาง
เหนือ	1. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	275	2.63	0.828	ปานกลาง
	2. การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	275	2.64	0.831	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นตามบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	275	2.64	0.814	ปานกลาง
กลาง	1. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	223	2.72	0.890	ปานกลาง
	2. การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	223	2.77	0.958	ปานกลาง
	ระดับความเชื่อมั่นตามบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	223	2.76	0.930	ปานกลาง
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	903	2.07	0.689	น้อย
	2. การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	1,291	2.08	0.559	น้อย
	ระดับความเชื่อมั่นตามบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	849	2.07	0.539	น้อย
ใต้	1. บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ	463	4.02	0.649	มาก
	2. การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	461	3.96	0.686	มาก
	ระดับความเชื่อมั่นตามบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	461	3.97	0.651	มาก

จากตารางที่ 16 ความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนทั่วประเทศ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) โดยมี ความเชื่อมั่นในระดับปานกลาง ทั้งบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตามประชาชนทั่วประเทศให้ความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.82) มากกว่าการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 2.70)

2. กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับปานกลาง ทั้งบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตามประชาชนในกรุงเทพมหานครให้ความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.19) มากกว่าการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 3.14)

3. ภาคเหนือ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) โดยมี ความเชื่อมั่นในระดับปานกลาง ทั้งบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตามประชาชนในภาคเหนือให้ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 2.64) มากกว่าบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.63)

4. ภาคกลาง

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคกลาง มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) โดยมี ความเชื่อมั่นในระดับปานกลาง ทั้งบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตามประชาชนในภาคกลางให้ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 2.77) มากกว่าบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.72)

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

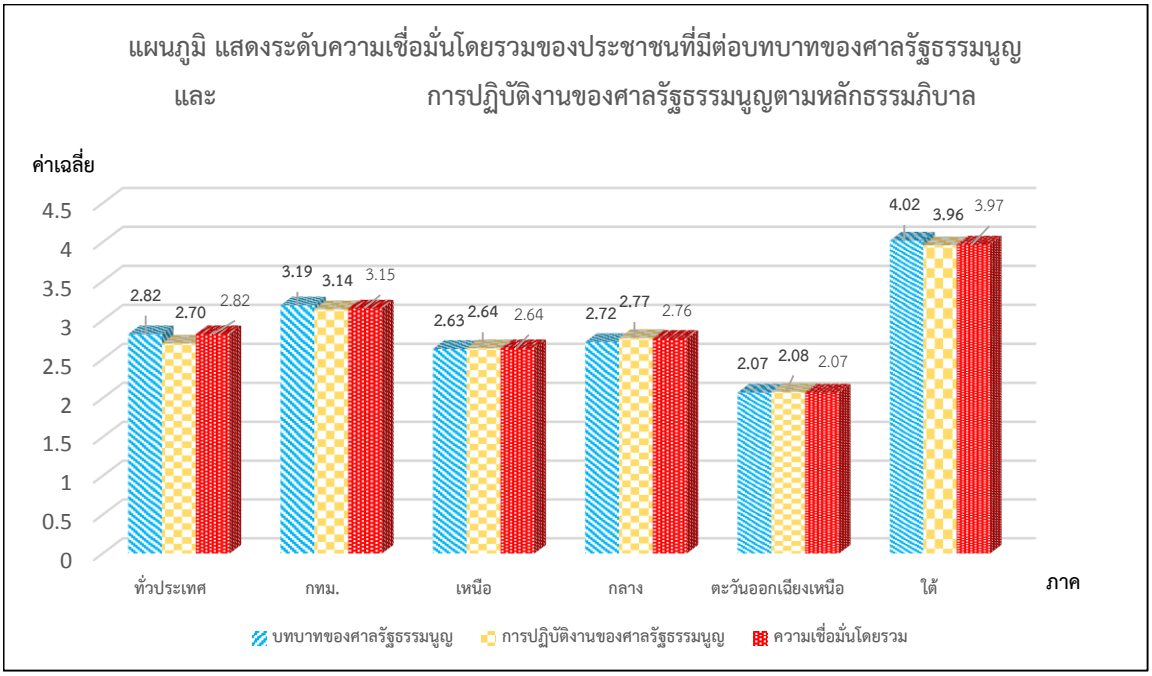
จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับน้อย ทั้งบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตามประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 2.08) มากกว่าบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.07)

6. ภาคใต้

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ มีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) โดยมีความเชื่อมั่นในระดับมาก ทั้งบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตามประชาชนในกรุงเทพมหานครให้ความเชื่อมั่นต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.02) มากกว่าการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล (ค่าเฉลี่ย 3.96)

จากข้อมูลระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชน ที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล นำเสนอได้ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 ระดับความเชื่อมั่นโดยรวมของประชาชนที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามภาค

จากแผนภูมิที่ 6 ความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลของประชาชนทั่วประเทศ จะให้ความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล โดยบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญมีทั้งด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. และด้านการดำเนินงานของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ส่วนการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

เมื่อเปรียบเทียบรายภาคแล้ว จะเห็นว่า ประชาชนในภาคใต้จะมีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่าประชาชนในภาคอื่นๆ ในขณะที่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลน้อยกว่าภาคอื่น ๆ

5.1.4 ผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

การนำเสนอผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อของศาลรัฐธรรมนูญนั้น จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (5.1.4.1) ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค (5.1.4.2) ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

5.1.4.1 ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ คณะผู้วิจัยทำการสำรวจจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6,050 คน มีประชาชนจำนวน 2,833 คน หรือคิดเป็น 46.83 % ที่สามารถให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามได้ ผลการสำรวจมีดังนี้

(1) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนทั่วประเทศ

(2) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

(3) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคเหนือ

(4) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคกลาง

(5) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(6) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคใต้

(1) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนทั่วประเทศ

จากการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนทั่วประเทศ มีประชาชนตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 2,833 คน ได้ข้อมูลดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนทั่วประเทศ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	2,321	17.97	21.11	28.82	19.60	12.49
2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	2,404	17.68	25.25	28.12	21.55	7.40
3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	2,404	18.55	24.29	28.70	21.38	7.07
4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	2,405	16.92	27.03	28.27	20.04	7.73
5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	2,406	17.29	28.14	25.73	21.53	7.32
6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	2,406	17.29	28.26	27.76	20.16	6.53
7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	2,407	18.70	24.68	27.75	21.89	6.98
8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	2,406	17.25	24.27	28.05	22.78	7.65
9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	2,390	18.28	25.06	27.32	20.71	8.62

ภาพรวมทั่วประเทศ

จากตารางที่ 17 ประชาชนทั่วประเทศมีความพึงพอใจปานกลางและน้อยต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่ 28.82 % มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนใหญ่ 28.12 % มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่ 28.70 % มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนใหญ่ 28.27 % มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่ 28.14 % มีความพึงพอใจน้อย

6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนใหญ่ 28.26 % มีความพึงพอใจน้อย

7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 27.75 % มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 28.05 % มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 27.32 % มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

(2) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีประชาชนตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 533 คน ได้ข้อมูลดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	533	3.00	10.13	49.16	27.39	10.32
2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	533	3.38	21.20	45.59	27.20	2.63
3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	532	2.63	18.98	49.06	25.38	3.95
4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	533	2.82	18.20	51.78	24.39	2.81
5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	533	3.38	21.39	42.78	27.77	4.69
6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	533	3.56	27.02	45.22	20.45	3.75
7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	533	3.19	17.82	51.59	24.39	3.00
8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	533	2.63	16.32	51.78	26.27	3.00
9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	533	6.00	15.01	48.41	27.02	3.56

กรุงเทพมหานคร

จากตารางที่ 18 ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความพึงพอใจปานกลางต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 49.16 % มีความพึงพอใจปานกลาง

2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนใหญ่ 45.59 % มีความพึงพอใจปานกลาง

3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่ 49.06 % มีความพึงพอใจปานกลาง

4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนใหญ่ 51.78 % มีความพึงพอใจปานกลาง

5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่ 42.78 % มีความพึงพอใจปานกลาง

6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนใหญ่ 45.22 % พึงพอใจปานกลาง

7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 51.59 % มีความพึงพอใจปานกลาง

8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 51.78 % พึงพอใจปานกลาง

9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 48.41 % มีความพึงพอใจปานกลาง

(3) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ของประชาชนในภาคเหนือ

จากการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคเหนือ มีประชาชนตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 275 คน ได้ข้อมูลดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคเหนือ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	275	11.27	31.27	42.91	13.45	1.09
2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	275	12.00	30.55	41.82	13.09	2.55
3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	275	14.91	28.36	39.64	15.27	1.82
4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	275	17.09	32.73	36.00	11.27	2.91
5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	275	18.55	32.36	35.27	11.27	2.55
6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	275	22.18	31.27	32.73	11.64	2.18
7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	275	24.36	26.91	35.27	10.91	2.55
8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	275	25.09	26.91	33.45	12.36	2.18
9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	275	21.82	28.36	35.64	11.64	2.55

ภาคเหนือ

จากตารางที่ 19 ประชาชนในภาคเหนือมีความพึงพอใจปานกลางต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 42.91 % มีความพึงพอใจปานกลาง

2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนใหญ่ 41.82 % มีความพึงพอใจปานกลาง

3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่ 39.64 % มีความพึงพอใจปานกลาง

4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนใหญ่ 36.00 % มีความพึงพอใจปานกลาง

5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่ 35.27 % มีความพึงพอใจปานกลาง

6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนใหญ่ 32.73 % มีความพึงพอใจปานกลาง

7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 35.27 % มีความพึงพอใจปานกลาง

8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 33.45 % มีความพึงพอใจปานกลาง

9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 35.64 % มีความพึงพอใจปานกลาง

(4) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ของประชาชนในภาคกลาง

จากการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคกลาง มีประชาชนตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 223 คน ได้ข้อมูลดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคกลาง

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	223	9.42	25.11	42.15	14.35	8.97
2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	223	10.31	26.91	38.12	18.39	6.28
3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	223	16.14	27.80	30.04	20.18	5.83
4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	223	15.70	34.53	31.39	11.66	6.73
5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	223	16.59	33.18	31.84	13.45	4.93
6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	223	14.35	29.15	36.77	15.25	4.48
7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	223	12.56	28.25	34.53	20.18	4.48
8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	223	13.45	28.25	33.63	18.83	5.83
9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	223	13.90	30.04	32.29	15.70	8.07

ภาคกลาง

จากตารางที่ 20 ประชาชนในภาคกลางมีความพึงพอใจปานกลางต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 42.15 % มีความพึงพอใจปานกลาง

2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนใหญ่ 38.12 % มีความพึงพอใจปานกลาง

3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่ 30.04 % มีความพึงพอใจปานกลาง

4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนใหญ่ 34.53 % มีความพึงพอใจน้อย

5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่ 33.18 % มีความพึงพอใจน้อย

6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนใหญ่ 36.77 % มีความพึงพอใจปานกลาง

7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 34.53 % มีความพึงพอใจปานกลาง

8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 33.63 % มีความพึงพอใจปานกลาง

9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 32.29 % มีความพึงพอใจปานกลาง

(5) ร้อยละความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชาชนตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 913 คน ได้ข้อมูลดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ร้อยละความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	827	41.72	33.86	16.32	7.13	0.97
2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	910	38.13	36.26	17.47	6.92	1.21
3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	911	38.53	35.35	16.14	8.45	1.54
4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	911	33.59	38.42	15.26	11.09	1.65
5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	912	33.44	39.47	13.27	12.61	1.21
6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	912	32.13	38.05	14.14	14.04	1.64
7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	913	36.69	36.25	13.36	11.83	1.86
8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	912	32.68	36.29	14.25	14.47	2.30
9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	896	34.71	38.17	12.83	12.17	2.12

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากตารางที่ 21 ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจน้อยถึงน้อยที่สุดต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 41.721 % มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนใหญ่ 38.13 % มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่ 38.53 % มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนใหญ่ 38.42 % มีความพึงพอใจน้อย

5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่ 39.47 % มีความพึงพอใจน้อย

6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนใหญ่ 38.05 % มีความพึงพอใจน้อย

7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 36.69 % มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 36.29 % มีความพึงพอใจน้อย

9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 38.17 % มีความพึงพอใจน้อย

(6) ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ของประชาชนในภาคใต้

จากการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคใต้ มีประชาชนตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 463 คน ได้ข้อมูลดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ร้อยละความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญของประชาชนในภาคใต้

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	463	0.86	3.02	12.96	39.09	44.06
2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	463	0.86	4.32	15.98	50.32	28.51
3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	463	0.86	4.54	22.89	46.44	25.27
4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	463	0.86	7.78	20.73	41.90	28.73
5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	463	1.08	8.64	22.03	41.90	26.35

ตารางที่ 22 (ต่อ)

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ความพึงพอใจ (%)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	463	2.38	8.21	27.21	39.31	22.89
7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	463	0.65	6.70	20.95	46.22	25.49
8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	463	0.86	6.26	22.03	43.20	27.65
9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	463	0.65	6.91	23.76	37.80	30.89

ภาคใต้

จากตารางที่ 22 ประชาชนในภาคใต้มีความพึงพอใจมากถึงมากที่สุดต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 44.06 % มีความพึงพอใจมากที่สุด

2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ส่วนใหญ่ 50.32 % มีความพึงพอใจมาก

3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ส่วนใหญ่ 46.44 % มีความพึงพอใจมาก

4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี ส่วนใหญ่ 41.90 % มีความพึงพอใจมาก

5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ส่วนใหญ่ 41.90 % มีความพึงพอใจมาก

6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนใหญ่ 39.31 % มีความพึงพอใจมาก

7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 46.22 % มีความพึงพอใจมาก

8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 43.20 % มีความพึงพอใจมาก

9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่ 37.80 % มีความพึงพอใจมาก

5.1.4.2 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

การสำรวจความพึงพอใจของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค ได้จัดระดับความพึงพอใจ (ค่าเฉลี่ย) ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในช่วงคะแนนต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	แปลความหมาย	มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	แปลความหมาย	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	แปลความหมาย	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	แปลความหมาย	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	แปลความหมาย	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ได้ข้อมูลดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ภาค	การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ระดับความพึงพอใจ		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
ทั่วประเทศ	1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	2,321	2.88	1.269	ปานกลาง
	2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	2,404	2.76	1.189	ปานกลาง
	3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	2,404	2.74	1.190	ปานกลาง
	4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	2,405	2.75	1.180	ปานกลาง
	5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	2,406	2.73	1.188	ปานกลาง
	6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	2,406	2.70	1.162	ปานกลาง
	7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	2,407	2.74	1.194	ปานกลาง
	8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	2,406	2.79	1.193	ปานกลาง
	9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	2,390	2.76	1.216	ปานกลาง
	ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนทั่วประเทศ	**2,316**	**2.79**	**1.007**	**ปานกลาง**

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ภาค	การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ระดับความพึงพอใจ		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
กทม	1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	533	3.32	0.899	ปานกลาง
	2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	533	3.05	0.851	ปานกลาง
	3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/ พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	532	3.09	0.837	ปานกลาง
	4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดย คณะรัฐมนตรี	533	3.06	0.805	ปานกลาง
	5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	533	3.09	0.899	ปานกลาง
	6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	533	2.94	0.875	ปานกลาง
	7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	533	3.06	0.817	ปานกลาง
	8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	533	3.11	0.800	ปานกลาง
	9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาล รัฐธรรมนูญ	533	3.07	0.894	ปานกลาง
	ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนในกทม.	532	3.09	0.669	ปานกลาง
เหนือ	1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	275	2.62	0.894	ปานกลาง
	2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	275	2.64	0.943	ปานกลาง
	3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/ พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	275	2.61	0.977	ปานกลาง
	4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดย คณะรัฐมนตรี	275	2.50	0.998	น้อย
	5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	275	2.47	1.001	น้อย
	6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	275	2.40	1.026	น้อย
	7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	275	2.40	1.050	น้อย
	8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	275	2.40	1.060	น้อย
	9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาล รัฐธรรมนูญ	275	2.45	1.036	น้อย
	ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนในภาคเหนือ	275	2.50	0.876	น้อย

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ภาค	การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ระดับความพึงพอใจ		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
กลาง	1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	223	2.88	1.059	ปานกลาง
	2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	223	2.83	1.046	ปานกลาง
	3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	223	2.72	1.133	ปานกลาง
	4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	223	2.59	1.094	น้อย
	5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	223	2.57	1.071	น้อย
	6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	223	2.66	1.044	ปานกลาง
	7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	223	2.76	1.055	ปานกลาง
	8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	223	2.75	1.089	ปานกลาง
	9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	223	2.74	1.129	ปานกลาง
	ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนในภาคกลาง	223	2.72	0.968	ปานกลาง
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	827	1.92	0.973	น้อย
	2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	910	1.97	0.970	น้อย
	3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	911	1.99	1.012	น้อย
	4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	911	2.09	1.036	น้อย
	5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	912	2.09	1.036	น้อย
	6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	912	2.15	1.073	น้อย
	7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	913	2.06	1.067	น้อย
	8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	912	2.17	1.107	น้อย
	9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	896	2.09	1.071	น้อย
	ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	823	2.07	0.674	น้อย

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ภาค	การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	n	ระดับความพึงพอใจ		
			$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
ใต้	1. บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	463	4.22	0.849	มากที่สุด
	2. บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	463	4.01	0.835	มาก
	3. บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่	463	3.91	0.857	มาก
	4. บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี	463	3.90	0.935	มาก
	5. บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส.	463	3.84	0.950	มาก
	6. บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง	463	3.72	0.984	มาก
	7. ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	463	3.89	0.883	มาก
	8. ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ	463	3.90	0.904	มาก
	9. การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ	463	3.91	0.936	มาก
	ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนในภาคใต้	463	3.92	0.697	มาก

จากตารางที่ 23 เมื่อจำแนกตามรายภาคแล้ว ได้ข้อค้นพบ ดังนี้

1. ภาพรวมทั่วประเทศ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนทั่วประเทศ มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.88) ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.79) บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.76) การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.76) บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี (ค่าเฉลี่ย 2.75) บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.74) ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.74) บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.73) และบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.70)

2. กรุงเทพมหานคร

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.32) ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของ ศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.11) บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 3.09) บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส. (ค่าเฉลี่ย 3.09) การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.07) บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี (ค่าเฉลี่ย 3.06) ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.06) บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.05) และบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.94)

3. ภาคเหนือ

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคเหนือมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.50) โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.64) บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.62) และบทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.61) และมีความพึงพอใจในระดับน้อย ได้แก่ บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี (ค่าเฉลี่ย 2.50) บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.47) การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.45) บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.40) ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.40) และความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.40)

4. ภาคกลาง

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคกลาง มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ บทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.88) บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 2.83) ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.76) ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.75) การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.74) บทบาทด้าน

การตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.72) บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.66) บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี (ค่าเฉลี่ย 2.59) และบทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.57)

5. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

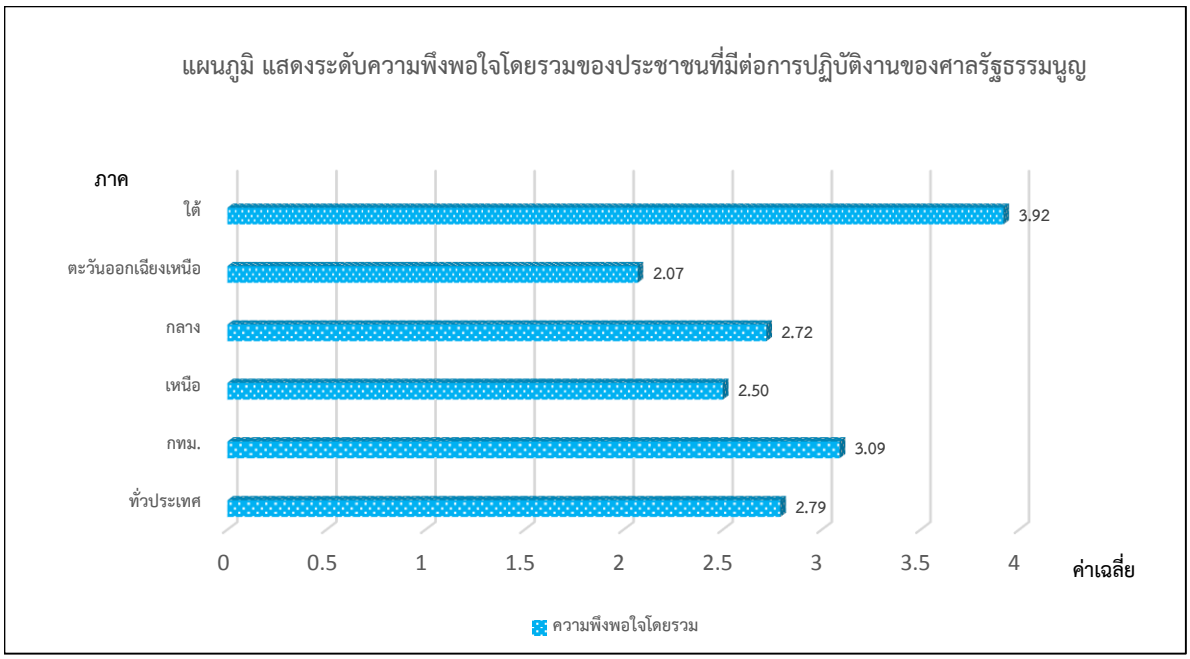
จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.07) โดยมีความพึงพอใจในระดับน้อยทุกด้าน ได้แก่ ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.17) บทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.15) บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี (ค่าเฉลี่ย 2.09) บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 2.09) การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.09) ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 2.06) บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราช บัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 1.99) บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 1.97) และบทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 1.92)

6. ภาคใต้

จากการสำรวจ พบว่า ประชาชนในภาคใต้มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.92) โดยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในบทบาทด้านการปกป้องพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 4.22) ส่วนด้านอื่นๆ มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ บทบาทด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.01) บทบาทด้านการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 3.91) การให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.91) บทบาทการควบคุมการตราพระราชกำหนดโดยคณะรัฐมนตรี (ค่าเฉลี่ย 3.90) ความรวดเร็วในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.90) ผลการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (ค่าเฉลี่ย 3.89) บทบาทการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. (ค่าเฉลี่ย 3.84) และบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานของพรรคการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.72)

จากข้อมูลระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญจำแนกตามภาค นำเสนอได้ดังแผนภูมิที่ 7 ดังนี้

แผนภูมิที่ 7 ระดับความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

จากแผนภูมิที่ 7 เมื่อเปรียบเทียบรายภาคแล้ว จะเห็นว่าความพึงพอใจโดยรวมของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ประชาชนในภาคใต้จะมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาเป็นประชาชนใน กรุงเทพมหานคร ภาคกลางและภาคเหนือ ตามลำดับ ส่วนประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

5.1.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจ

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1.5.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

5.1.5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

5.1.5.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	ภาค	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	กทม.	533	7.93	3.545	112.929*	.000
	เหนือ	253	7.49	4.982		
	กลาง	215	7.28	4.742		
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,139	4.76	2.755		
	ใต้	463	7.40	2.848		
2. ความเชื่อมั่น	กทม.	528	3.15	0.663	639.157*	.000
	เหนือ	275	2.64	0.814		
	กลาง	223	2.76	0.930		
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	849	2.08	0.539		
	ใต้	461	3.97	0.651		
3. ความพึงพอใจ	กทม.	532	3.09	0.669	504.997*	.000
	เหนือ	275	2.50	0.876		
	กลาง	223	2.72	0.968		
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	823	2.07	0.674		
	ใต้	463	3.92	0.697		

*p<0.05

จากตารางที่ 24 พบว่า ประชาชนในแต่ละภาคที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละภาค แสดงผลดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละภาค

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	ภาค	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างภาค				
				กทม.	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงหนือ	ใต้
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	กทม.	533	7.93	-	.44442	.65151	3.17114*	.52669
	เหนือ	253	7.49		-	.20710	2.72673*	.08228
	กลาง	215	7.28			-	2.51963*	-.12482
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,139	4.76				-	-2.64445*
	ใต้	463	7.40					-
2. ด้านความเชื่อมั่น	กทม.	528	3.15	-	.51066*	.39026*	1.07071*	-.82517*
	เหนือ	275	2.64		-	-.12040	.56005*	-1.33583*
	กลาง	223	2.76			-	.68045*	-1.21543*
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	849	2.08				-	1.89588*
	ใต้	461	3.97					-
3. ด้านความพึงพอใจ	กทม.	532	3.09	-	.59079*	.36550*	1.02012*	-.83471*
	เหนือ	275	2.50		-	-.22529*	.42933*	-1.42550*
	กลาง	223	2.72			-	.65461*	-1.20022*
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	823	2.07				-	-1.85483*
	ใต้	463	3.92					-

*p<0.05

จากตารางที่ 25 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างภาค พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านความเชื่อมั่น พบว่า ประชาชนในภาคใต้ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นประชาชนในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างภาค พบว่า ประชาชนในภาคใต้ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าทุกภาค และประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนในภาคเหนือมีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าภาคกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง มีความเชื่อมั่นมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านความพึงพอใจ พบว่า ประชาชนในภาคใต้ พึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นประชาชนในกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างภาค พบว่า ประชาชนในภาคใต้ มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าทุกภาค และประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนในภาคเหนือมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าภาคกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง มีความพึงพอใจมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่ t-test และ One-way ANOVA ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ศาสนา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามเพศ
2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอายุ
3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มการศึกษา
4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ
5. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส
6. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มศาสนา
7. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน
8. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

1. การเปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามเพศ

ในการศึกษาเปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามเพศ ใช้สถิติ t-test (Independent) ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,603 คนจากทั้งหมด 6,050 ได้ผลดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามเพศ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	ชาย	1,256	7.02	3.888	9.070 *	.000
	หญิง	1,347	5.73	3.374		
2. ด้านความเชื่อมั่น	ชาย	1,144	2.86	0.989	1.997 *	.046
	หญิง	1,192	2.78	0.950		
3. ด้านความพึงพอใจ	ชาย	1,124	2.85	1.011	0.783 *	.003
	หญิง	1,192	2.73	1.000		

*p<0.05

จากตารางที่ 26 ความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของ. ศาลรัฐธรรมนูญของเพศชายและหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า เพศชายจะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าเพศหญิง

2) ด้านความเชื่อมั่น พบว่า เพศชายจะมีความเชื่อมั่นในบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญความเข้าใจมากกว่าเพศหญิง

3) ด้านความพึงพอใจ พบว่า เพศชายจะมีความพึงพอใจในบทบาทและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าเพศหญิงเช่นกัน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอายุ

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอายุ ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอายุ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มอายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	18-35 ปี	1,323	6.03	3.491	10.284*	.000
	36-60 ปี	1,100	6.66	3.772		
	61 ปีขึ้นไป	180	6.82	4.325		
2. ความเชื่อมั่น	18-35 ปี	1,110	2.67	0.916	32.399*	.000
	36-60 ปี	1,035	3.00	0.974		
	61 ปีขึ้นไป	191	2.79	1.087		
3. ความพึงพอใจ	18-35 ปี	1,150	2.61	0.960	40.725*	.000
	36-60 ปี	989	3.00	0.998		
	61 ปีขึ้นไป	177	2.78	1.130		

*p<0.05

จากตารางที่ 27 พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มอายุที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มอายุ แสดงผลดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มอายุ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มอายุ	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุ		
				18-35 ปี	36-60 ปี	61 ปีขึ้นไป
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	18-35 ปี	1,323	6.03	-	-.62674*	-.78341*
	36-60 ปี	1,100	6.66		-	-.15667*
	61 ปีขึ้นไป	180	6.82			-
2. ด้านความเชื่อมั่น	18-35 ปี	1,110	2.67	-	-.33217*	-.12465
	36-60 ปี	1,035	3.00		-	.20752*
	61 ปีขึ้นไป	191	2.79			-
3. ด้านความพึงพอใจ	18-35 ปี	1,150	2.61	-	-.38755*	-.17560
	36-60 ปี	989	3.00		-	.21195*
	61 ปีขึ้นไป	177	2.78			-

*p<0.05

จากตารางที่ 28 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ประชาชนในกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไปมีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 36-60 ปี และกลุ่มอายุ 18-35 ปี ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มอายุ พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มอายุ 36-60 ปี และกลุ่มอายุ 18-35 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 36-60 ปี มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มอายุ 18-35 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

2) ด้านความเชื่อมั่น พบว่า ประชาชนในกลุ่มอายุ 36-60 ปี มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไปและกลุ่มอายุ 18-35 ปี ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างกลุ่มอายุ พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 36-60 ปี มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป และกลุ่มอายุ 18-35 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านความพึงพอใจ พบว่า ประชาชนในกลุ่มอายุ 36-60 ปี มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไปและกลุ่มอายุ 18-35 ปี ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอายุ พบว่าประชาชนกลุ่มอายุ 36-60 ปี มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป และกลุ่มอายุ 18-35 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มการศึกษา

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มการศึกษา ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มการศึกษา

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มการศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1,132	5.76	3.326	32.611*	.000
	ปริญญาตรี	1,333	6.70	3.817		
	สูงกว่าปริญญาตรี	138	7.84	4.348		
2. ความเชื่อมั่น	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1,074	2.64	0.978	35.927*	.000
	ปริญญาตรี	1,153	2.98	0.936		
	สูงกว่าปริญญาตรี	109	2.96	0.928		
3. ความพึงพอใจ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	926	2.74	1.017	3.537*	.029
	ปริญญาตรี	1,253	2.84	0.998		
	สูงกว่าปริญญาตรี	137	2.67	1.006		

*p<0.05

จากตารางที่ 29 พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มการศึกษาที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มการศึกษา แสดงผลดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มการศึกษา

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มการศึกษา	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มการศึกษา		
				ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1,132	5.76	-	-.94171*	-2.08086*
	ปริญญาตรี	1,333	6.70		-	-1.13915*
	สูงกว่าปริญญาตรี	138	7.84			-
2. ด้านความเชื่อมั่น	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1,074	2.64	-	-.33760*	-.32062*
	ปริญญาตรี	1,153	2.98		-	.01697
	สูงกว่าปริญญาตรี	109	2.96			-
3. ด้านความพึงพอใจ	ต่ำกว่าปริญญาตรี	926	2.74	-	-.09841*	.06806
	ปริญญาตรี	1,253	2.84		-	.16647
	สูงกว่าปริญญาตรี	137	2.67			-

*p<0.05

จากตารางที่ 30 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีและกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มการศึกษา พบว่า ประชาชนกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าที่มีการศึกษาปริญญาตรีและกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

2) ด้านความเชื่อมั่น พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาปริญญาตรี มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีและกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างกลุ่มการศึกษา พบว่า ประชาชนกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ น้อยกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรีและกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ด้านความพึงพอใจ พบว่า ประชาชนในกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรี มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มการศึกษา พบว่า ประชาชนในกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรี มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(4) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มอาชีพ	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	597	7.52	4.277	29.302*	.000
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	621	6.43	3.601		
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	269	6.71	3.652		
	เกษตรกร	339	5.32	3.085		
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อิสระ	777	5.72	3.234		
2. ความเชื่อมั่น	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	522	3.01	0.968	41.556*	.000
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	556	3.01	0.911		
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	230	3.17	0.998		
	เกษตรกร	365	2.48	0.953		
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อิสระ	663	2.59	0.904		
3. ความพึงพอใจ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	567	2.83	1.049	15.405*	.000
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	589	2.91	0.945		
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	232	3.07	1.039		
	เกษตรกร	257	2.71	1.069		
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อิสระ	671	2.58	0.945		

*p<0.05

จากตารางที่ 31 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มอาชีพ แสดงผลดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มอาชีพ

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มอาชีพ	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอาชีพ				
				รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	เกษตรกร	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อิสระ
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	597	7.52	-	1.08609*	.80923	2.20363*	1.79983*
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	621	6.43		-	-.27686	1.11754*	.71374*
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	269	6.71			-	1.39440*	.99060*
	เกษตรกร	339	5.32				-	-.40380
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อิสระ	777	5.72					-
2. ด้านความเชื่อมั่น	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	522	3.01	-	.00636	-.15550	.53812*	.42568*
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	556	3.01		-	-.16187	.53176*	.41932*
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	230	3.17			-	.69362*	.58118*
	เกษตรกร	365	2.48				-	-.11244
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อิสระ	663	2.59					-
3. ด้านความพึงพอใจ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	567	2.83	-	-.07676	-.23849	.12868	.25873*
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	589	2.91		-	-.16174	.20544	.33549*
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	232	3.07			-	.36717*	.49722*
	เกษตรกร	257	2.71				-	.13005
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อิสระ	671	2.58					-

*p<0.05

จากตารางที่ 32 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นอาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย อาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน แม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ และเกษตรกร ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน และเป็นแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย และอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ และอาชีพเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

2) **ด้านความเชื่อมั่น** พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน กลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ และอาชีพเกษตรกร ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างกลุ่มอาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ และอาชีพเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ และกลุ่มเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

3) **ด้านความพึงพอใจ** พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าอาชีพเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มแม่บ้าน/ว่างงาน/นักศึกษา/อาชีพอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

(5) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มสถานภาพสมรส

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มสถานภาพสมรส	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	โสด	1,202	5.93	3.395	14.917*	.000
	สมรสแล้ว	1,282	6.71	3.919		
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	119	6.75	3.516		
2. ความเชื่อมั่น	โสด	1,002	2.66	0.891	28.616*	.000
	สมรสแล้ว	1,219	2.93	0.998		
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	115	3.16	1.089		
3. ความพึงพอใจ	โสด	1,045	2.61	0.940	32.912*	.000
	สมรสแล้ว	1,165	2.91	1.035		
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	106	3.18	1.043		

*p<0.05

จากตารางที่ 33 พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มสถานภาพสมรสที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส แสดงผลดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มสถานภาพสมรส	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มสถานภาพสมรส		
				โสด	สมรสแล้ว	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	โสด	1,202	5.93	-	-.78450*	-.81945
	สมรสแล้ว	1,282	6.71		-	-.03495
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	119	6.75			-
2. ด้านความเชื่อมั่น	โสด	1,002	2.66	-	-.26629*	-.49832*
	สมรสแล้ว	1,219	2.93		-	-.23203*
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	115	3.16			-
3. ด้านความพึงพอใจ	โสด	1,045	2.61	-	-.29590*	-.56270*
	สมรสแล้ว	1,165	2.91		-	-.26680*
	หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	106	3.18			-

*p<0.05

จากตารางที่ 34 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ประชาชนที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่สมรสแล้ว และกลุ่มที่เป็นโสด ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มสถานภาพสมรส พบว่า ประชาชนที่สมรสแล้วมีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนที่เป็นโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ด้านความเชื่อมั่น พบว่า ประชาชนที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่สมรสแล้ว และกลุ่มที่เป็นโสด ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างกลุ่มสถานภาพสมรส พบว่า ประชาชนที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนที่สมรสแล้วและที่เป็นโสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่สมรสแล้ว มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนที่เป็นโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

3) ด้านความพึงพอใจ พบว่า ประชาชนที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่สมรสแล้ว และกลุ่มที่เป็นโสด ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มสถานภาพสมรส พบว่า ประชาชนที่เป็นหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนที่สมรสแล้วและที่เป็นโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่สมรสแล้ว มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนที่เป็นโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

(6) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มศาสนา

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มศาสนา ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มศาสนา

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มศาสนา	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	พุทธ	2,277	6.32	3.738	1.772	.150
	คริสต์	111	6.42	3.949		
	อิสลาม	202	6.48	2.850		
	อื่นๆ ได้แก่ ฮินดู ซิกข์	13	8.62	3.595		
2. ความเชื่อมั่น	พุทธ	2,021	2.71	0.941	95.609*	.000
	คริสต์	108	2.97	0.905		
	อิสลาม	197	3.87	0.606		
	อื่นๆ ได้แก่ ฮินดู ซิกข์	10	2.71	0.937		
3. ความพึงพอใจ	พุทธ	1,982	2.68	0.982	94.957*	.000
	คริสต์	122	2.83	0.950		
	อิสลาม	199	3.87	0.568		
	อื่นๆ ได้แก่ ฮินดู ซิกข์	13	2.58	0.761		

*p<0.05

จากตารางที่ 35 พบว่า ประชาชนที่มีกลุ่มศาสนาที่แตกต่างกันจะมีความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความเชื่อมั่น และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มศาสนา แสดงผลดังตารางที่ 36

ตารางที่ 36 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มศาสนา

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มศาสนา	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มศาสนา			
				พุทธ	คริสต์	อิสลาม	อื่นๆ ได้แก่ ฮินดู ซิกข์
1. ด้านความเชื่อมั่น	พุทธ	2,021	2.71	-	-.25967*	-1.15079*	.00614
	คริสต์	108	2.97		-	-.89112*	.26582
	อิสลาม	197	3.87			-	1.15694*
	อื่นๆ ได้แก่ ฮินดู ซิกข์	10	2.71				-
2. ด้านความพึงพอใจ	พุทธ	1,982	2.68	-	-.14960	-1.19163*	.09707
	คริสต์	122	2.83		-	-1.04204*	.24667
	อิสลาม	199	3.87			-	1.28871*
	อื่นๆ ได้แก่ ฮินดู ซิกข์	13	2.58				-

*p<0.05

จากตารางที่ 36 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) ด้านความเชื่อมั่น พบว่า ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธและกลุ่มศาสนาอื่น ได้แก่ ฮินดู ซิกข์ ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างกลุ่มศาสนา พบว่า ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธและกลุ่มศาสนาอื่น (ฮินดู ซิกข์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่นับถือศาสนาคริสต์ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

2) ด้านความพึงพอใจ พบว่า ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธและกลุ่มศาสนาอื่น ได้แก่ ฮินดู ซิกข์ ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มศาสนา พบว่า ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธและกลุ่มศาสนาอื่น (ฮินดู ซิกข์) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(7) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	ไม่เกิน 10,000 บาท	836	5.42	3.095	38.781*	.015
	10,001-50,000 บาท	1,124	6.41	3.624		
	50,001-100,000 บาท	493	7.51	4.211		
	มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	150	7.29	4.001		
2. ความเชื่อมั่น	ไม่เกิน 10,000 บาท	807	2.58	0.964	26.084*	.000
	10,001-50,000 บาท	928	2.97	0.997		
	50,001-100,000 บาท	465	2.93	0.836		
	มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	136	2.90	0.978		
3. ความพึงพอใจ	ไม่เกิน 10,000 บาท	637	2.75	1.034	.489	.690
	10,001-50,000 บาท	1,044	2.80	1.044		
	50,001-100,000 บาท	488	2.81	0.893		
	มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	147	2.80	0.986		

จากตารางที่ 37 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน แสดงผลดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่น ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้ของครอบครัวฯ			
				ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001-50,000 บาท	50,001-100,000 บาท	มากกว่า 100,000 บาท
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	ไม่เกิน 10,000 บาท	836	5.42	-	-.99056*	-2.08485*	-1.86442*
	10,001-50,000 บาท	1,124	6.41		-	-1.09429*	-.87386
	50,001-100,000 บาท	493	7.51			-	.22043
	มากกว่า 100,000 บาท	150	7.29				-
2. ด้านความเชื่อมั่น	ไม่เกิน 10,000 บาท	807	2.58	-	-.38385*	-.34212*	-.31330*
	10,001-50,000 บาท	928	2.97		-	.04173	.07055
	50,001-100,000 บาท	465	2.93			-	.02881
	มากกว่า 100,000 บาท	136	2.90				-

*p<0.05

จากตารางที่ 38 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนตั้งแต่ 50,001-100,000 บาท มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-50,000 บาท และ กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนตั้งแต่ 50,001-100,000 บาท มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-50,000 บาทและกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท

นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-50,000 บาทและรายได้มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

2) ด้านความเชื่อมั่น พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-50,000 บาท มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน 50,001-100,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป และกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความเชื่อมั่นระหว่างกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนตั้งแต่ 50,001-100,000 บาท กลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป และกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-50,000 บาท มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(8) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ในการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์ โดยมีประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 2,336 คนจากทั้งหมด 6,050 คน ได้ผลดังตารางที่ 39

ตารางที่ 39 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	จำนวนสมาชิกในครอบครัว	n	$\overline{X}$	S.D.	F	ระดับนัยสำคัญ (Sig.)
1. ความรู้ความเข้าใจ	ไม่เกิน 2 คน	307	5.83	3.127	9.292*	.000
	3-5 คน	1,948	6.53	3.772		
	มากกว่า 5 คนขึ้นไป	348	5.81	3.570		
2. ความเชื่อมั่น	ไม่เกิน 2 คน	241	2.81	0.929	2.584	.076
	3-5 คน	1,792	2.84	0.971		
	มากกว่า 5 คนขึ้นไป	303	2.71	0.985		
3. ความพึงพอใจ	ไม่เกิน 2 คน	274	2.70	0.946	3.799*	.023
	3-5 คน	1,744	2.82	1.016		
	มากกว่า 5 คนขึ้นไป	298	2.68	1.000		

*p<0.05

จากตารางที่ 39 พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว แสดงผลดังตารางที่ 40

ตารางที่ 40 การวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ความเข้าใจและด้านความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ในแต่ละกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว

การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ	จำนวนสมาชิกในครอบครัว	n	$\overline{X}$	ความแตกต่างระหว่างกลุ่มสถานภาพสมรส		
				ไม่เกิน 2 คน	3-5 คน	มากกว่า 5 คนขึ้นไป
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	ไม่เกิน 2 คน	307	5.83	-	-.70498*	.01989
	3-5 คน	1,948	6.53		-	.72487*
	มากกว่า 5 คนขึ้นไป	348	5.81			-
2. ด้านความพึงพอใจ	ไม่เกิน 2 คน	274	2.70	-	-.12174	.02163
	3-5 คน	1,744	2.82		-	.14337*
	มากกว่า 5 คนขึ้นไป	298	2.68			-

*p<0.05

จากตารางที่ 40 ได้ข้อค้นพบดังนี้

1) **ด้านความรู้ความเข้าใจ** พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 2 คน และกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 5 คนขึ้นไป ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 2 คน และกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 5 คนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) **ด้านความพึงพอใจ** พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่เกิน 2 คน และกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 5 คนขึ้นไป ตามลำดับ

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า ประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ มากกว่ากลุ่มที่จำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 5 คนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 บทวิเคราะห์ และอภิปรายผล

สำหรับผลสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจทั่วประเทศมี จำนวน 6,050 คน จำแนกตามกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1,351 คน ภาคเหนือ 1,317 คน ภาคกลาง 1,108 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,374 คน และภาคใต้ 900 คน ได้ข้อค้นพบที่สำคัญๆ ดังนี้

5.2.1 ผลวิเคราะห์การสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญประชาชนที่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

(1) โดยผลการสำรวจทั่วประเทศ พบว่ามีการรู้จัก หรือเคยได้ยินหรือทราบข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 41.95 % และไม่รู้จักไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญถึง 58.05 % ซึ่งในภาครวมประชากรกลุ่มตัวอย่าง ไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญเกินครึ่ง

หากทำการเปรียบเทียบรายภาค พบว่าตะวันออกเฉียงเหนือ รู้จักศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุดถึง 75.76 % นั่นอาจเพราะในช่วงสถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญได้มีประเด็นข้อถกเถียงถึงความน่าเชื่อถือที่มีต่อสาธารณะชนที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองที่มีบทบาทอิทธิพลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ประชาชนชาวอีสาร ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักศาลรัฐธรรมนูญในเปอร์เซ็นต์ที่สูงพอสมควร ซึ่งลำดับการรู้จักศาลรัฐธรรมนูญรองลงมา คือ ภาคใต้ กทม. เหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ

(2) ประชาชนตอบคำถามเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้มีข้อคำถาม 17 ข้อ ที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีทั้งผู้ตอบผิดตอบถูก จากข้อมูลพบว่า โดยเฉลี่ยแล้วได้คะแนน 6.35 คะแนน หรือตอบถูกเฉลี่ยประมาณ 6 ข้อ จึงสามารถนำคะแนนที่ได้มาแบ่งเป็นกลุ่มได้ 3 กลุ่ม โดยยึดค่าเฉลี่ยเป็นหลัก

กลุ่มที่ 1 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเลย (0 คะแนน)

กลุ่มที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (1-6 คะแนน)

กลุ่มที่ 3 ระดับความรู้ความเข้าใจสูงกว่าค่าเฉลี่ย (7-16 คะแนน)

พบว่า ทั่วประเทศ เกินครึ่ง (56.98 %) อยู่กลุ่มที่ 1 คือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเลย ที่พอรู้บ้าง อยู่กลุ่มที่ 2 ประมาณ 24.10 % ส่วนกลุ่มที่ 3 เหมือนจะพอรู้ มีประมาณ 18.93 % ซึ่งผลการสำรวจเป็นไปตามที่คณะผู้วิจัยประเมินไว้ เนื่องจากบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นบทบาทอำนาจหน้าที่เฉพาะด้าน และมีหลากหลายอำนาจ เกี่ยวข้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและคดีทางการเมือง หากประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมือง ก็จะไม่ทราบถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้

หากทำการเปรียบเทียบรายภาค พบว่า พวกที่อยู่กลุ่มที่ 1 ไม่มีความรู้เลย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง กทม. ภาค ใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ สำหรับประชากรพวกที่อยู่กลุ่มที่ 2 พอรู้ ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กทม. ภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ สำหรับประชากรพวกที่อยู่กลุ่มที่ 3 น่าจะรู้มากขึ้น ได้แก่ ภาคใต้ กทม. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ

(3) สำหรับข้อสำรวจเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ หน่วยงานที่ประชาชนนึกถึงเป็นอันดับแรก เมื่อมีการกระทำใดๆที่ละเมิดต่อรัฐธรรมนูญต่อสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชน จากผลสำรวจทั่วประเทศพบว่า มีการตอบว่า ศาลยุติธรรม ยุติธรรมเป็นอำดับที่ 1 ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และ ศาลทหาร ตามลำดับ หากแยกผลการสำรวจรายภาคพบว่า กทม. ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ที่นึกถึง ศาลรัฐธรรมนูญเป็นอันดับแรก ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลับนึกถึง ศาลยุติธรรม อันดับแรก

(4) ผลการสำวจแหล่งข้อมูลที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญผลจากการสำรวจทั่วประเทศ 3 อันดับแรก คือ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นไปตามที่คณะผู้วิจัยได้ประเมินไว้ เพราะโทรทัศน์มีรายการข่าวสารที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงได้ง่ายที่สุด และสำหรับผลการสำรวจรายภาค อันดับแรก ทุกภาคเหมือนกันหมด คือ โทรทัศน์

(5) สำหรับผลการสำรวจวิธีการที่ต้องการให้มีเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน ทั่วประเทศ อันดับแรก นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน และ เพิ่มความรู้ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ตามลำดับ ในผลการสำรวจรายภาคนั้น พบว่า อันดับแรก ทุกภาคให้นำเสนอเนื้อหาผ่านโทรทัศน์/วิทยุ ยกเว้นภาคเหนือ ให้จัดทำสิ่งพิมพ์/หนังสือ ซึ่งสามารถวิเคาระห์ได้ว่า การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของศาลรัฐธรรมนูญ ควรเริ่มจากสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้ง่ายที่สุดก่อน นั่นคือ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ตามลำดับ

5.2.2 ผลวิเคราะห์การสำรวจความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ แบ่งความเชื่อมั่นออกเป็น 2 ส่วน คือ

- บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง

- การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

จากผลการสำรวจ พบว่า

(1) บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ 5 ด้าน

ผลการสำรวจทั่วประเทศพบว่า ความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้านการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติ/พระราชบัญญัติ ด้านการตรวจสอบการตราพระราชกำหนด ด้านการตรวจสอบสมาชิกภาพของ ส.ส. ด้านการดำเนินงานของพรรคการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง และผลการสำรวจแยกตามรายภาค พบว่า กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ อยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น มีความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ น้อย ส่วนภาคใต้มีความเชื่อมั่นในบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญมาก นั่นเป็นเพราะความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นส่งผลให้มีความเชื่อมั่นของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะภาคอีสารที่สนับสนุนกลุ่มคนเสื่อแดง และภาคใต้ที่สนับสนุนพรรคประชาธิปปัตย์ (กลุ่ม กกปส.)

(2) การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล

ผลการสำรวจทั่วประเทศพบว่า ความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลัก ธรรมาภิบาลอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง สำหรับผลการสำรวจแยกรายภาคพบว่า กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเชื่อมั่นน้อย ส่วน ภาคใต้ยังมีความเชื่อมั่นมากต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อมั่นของบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในด้านต่างๆ 5 ด้านด้วยเช่นเดียวกัน

(3) ความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล

ผลการสำรวจทั่วประเทศนั้น พบว่า ความเชื่อมั่นโดยรวมต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง และผลการสำรวจแยกตามรายภาคพบว่า กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ มีความเชื่อมั่นโดยรวมระดับปานกลางเช่นกัน แต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น มีความเชื่อมั่นน้อย ส่วนภาคใต้ กลับมีความเชื่อมั่นมากต่อบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญและการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล

5.2.3 ผลวิเคราะห์การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

ผลการสำรวจระดับความพึงพอใจของประชากรทั่วประเทศ พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ผลการสำรวจแยกตามรายภาค พบว่า กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง แต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญน้อย ส่วนภาคใต้มีความพึงพอใจมาก ซึ่งผลการสำรวจรายภาคสอดคล้องกับประเด็นเรื่องความเชื่อมั่นด้วย

5.2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามภาค

ประชาชนในแต่ละภาคที่แตกต่างกันนั้น จะส่งผลต่อการมีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกันออกไป หารพิจารณารายภาคแล้วพบว่า ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ เรียงจากมากไปหาน้อย ลำดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร รองลงมาเป็น ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ สำหรับความเชื่อมั่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ลำดับแรก ได้แก่ ภาคใต้ รองลงมาเป็น กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ สำหรับประเด็นเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับแรก ภาคใต้ รองลงมาเป็นกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

5.2.5 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความเชื่อมั่น และด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

(1) ด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

พบว่า เพศ กลุ่มอายุ กลุ่มการศึกษา กลุ่มอาชีพ กลุ่มสถานภาพสมรส กลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน และกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกันด้วย ได้ข้อสรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางสรุปผลความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน		สรุปผลความรู้ความเข้าใจ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
เพศ	ชาย	ชายและหญิง มีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน โดยผู้ชายมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้หญิง
	หญิง	
กลุ่มอายุ	18-35 ปี	แต่ละกลุ่มอายุ มีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ลำดับที่ 2 กลุ่ม 36-60 ปี ลำดับที่ 3 กลุ่ม 18-35 ปี
	36-60 ปี	
	61 ปีขึ้นไป	
กลุ่มการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	แต่ละกลุ่มการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี ลำดับที่ 2 กลุ่มปริญญาตรี ลำดับที่ 3 กลุ่มต่ำกว่าป.ตรี
	ปริญญาตรี	
	สูงกว่าปริญญาตรี	
กลุ่มอาชีพ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	แต่ละกลุ่มอาชีพ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ลำดับที่ 2 อาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย ลำดับที่ 3 อาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ลำดับที่ 4 อาชีพแม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ ลำดับที่ 5 อาชีพเกษตรกร
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ	
	เกษตรกร	
กลุ่มสถานภาพสมรส	โสด	แต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส มีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ลำดับที่ 2 กลุ่มสมรสแล้ว ลำดับที่ 3 กลุ่มโสด
	สมรสแล้ว	
	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	

ข้อมูลพื้นฐาน		สรุปผลความรู้ความเข้าใจ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
กลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000	แต่ละกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มรายได้ 50,001-100,000 บาท ลำดับที่ 2 กลุ่มรายได้ มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ลำดับที่ 3 กลุ่มรายได้ 10,001-50,000 บาท ลำดับที่ 4 กลุ่มรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท
	10,001-50,000	
	50,001-100,000	
	มากกว่า 100,000	
กลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว	ไม่เกิน 2 คน	แต่ละกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตาม ลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มจำนวนสมาชิก 3-5 คน ลำดับที่ 2 กลุ่มจำนวนสมาชิกไม่เกิน 2 คน ลำดับที่ 3 กลุ่มจำนวนสมาชิกมากกว่า 5 คน
	3-5 คน	
	มากกว่า 5 คน	

(2) ด้านความเชื่อมั่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

พบว่า เพศ กลุ่มอายุ กลุ่มการศึกษา กลุ่มอาชีพ กลุ่มสถานภาพสมรส กลุ่มศาสนาและกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือนที่แตกต่างกัน จะมีความเชื่อมั่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน ได้ข้อสรุปดังตาราง

ตารางสรุปผลความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน		สรุปผลความเชื่อมั่น ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
เพศ	ชาย	ชายและหญิง มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน โดยผู้ชายมีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าผู้หญิง
	หญิง	

ข้อมูลพื้นฐาน		สรุปผลความเชื่อมั่น ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
กลุ่มอายุ	18-35 ปี	แต่ละกลุ่มอายุ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่ม 36-60 ปี ลำดับที่ 2 กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ลำดับที่ 3 กลุ่ม 18-35 ปี
	36-60 ปี	
	61 ปีขึ้นไป	
กลุ่มการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	แต่ละกลุ่มการศึกษา มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มปริญญาตรี ลำดับที่ 2 กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี ลำดับที่ 3 กลุ่มต่ำกว่าป.ตรี
	ปริญญาตรี	
	สูงกว่าปริญญาตรี	
กลุ่มอาชีพ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	แต่ละกลุ่มอาชีพ มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 อาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย ลำดับที่ 2 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ลำดับที่ 3 อาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ลำดับที่ 4 อาชีพแม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ ลำดับที่ 5 อาชีพเกษตรกร
	เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	
	รับจ้าง/พนักงานเอกชน	
	แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ	
	เกษตรกร	
กลุ่มสถานภาพสมรส	โสด	แต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ลำดับที่ 2 กลุ่มสมรสแล้ว ลำดับที่ 3 กลุ่มโสด
	สมรสแล้ว	
	หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	
กลุ่มศาสนา	พุทธ	แต่ละกลุ่มศาสนา มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มศาสนาอิสลาม ลำดับที่ 2 กลุ่มศาสนาคริสต์ ลำดับที่ 3 กลุ่มศาสนาพุทธ ลำดับที่ 4 กลุ่มศาสนาอื่นๆ (ฮินดู ซิกข์)
	คริสต์	
	อิสลาม	
	อื่นๆ (ฮินดู ซิกข์)	

ข้อมูลพื้นฐาน		สรุปผลความเชื่อมั่น ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
กลุ่มรายได้ของครอบครัว ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000	แต่ละกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตาม ลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มรายได้ 10,001-50,000 บาท ลำดับที่ 2 กลุ่มรายได้ 50,001-100,000 บาท ลำดับที่ 3 กลุ่มรายได้ มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ลำดับที่ 4 กลุ่มรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท
	10,001-50,000	
	50,001-100,000	
	มากกว่า 100,000	

(3) ด้านความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ

พบว่า เพศ กลุ่มอายุ กลุ่มการศึกษา กลุ่มอาชีพ กลุ่มสถานภาพสมรส กลุ่มศาสนา กลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือนและกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญต่างกัน ได้ข้อสรุปดังตาราง

ตารางสรุปผลความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลพื้นฐาน		สรุปผลความพึงพอใจ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
เพศ	ชาย	ชายและหญิง มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน โดยผู้ชายมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าผู้หญิง
	หญิง	
กลุ่มอายุ	18-35 ปี	แต่ละกลุ่มอายุ มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่ม 36-60 ปี ลำดับที่ 2 กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ลำดับที่ 3 กลุ่ม 18-35 ปี
	36-60 ปี	
	61 ปีขึ้นไป	
กลุ่มการศึกษา	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	แต่ละกลุ่มการศึกษา มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มปริญญาตรี ลำดับที่ 2 กลุ่มต่ำกว่าป.ตรี ลำดับที่ 3 กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี
	ปริญญาตรี	
	สูงกว่า ปริญญาตรี	

ข้อมูลพื้นฐาน		สรุปผลความพึงพอใจ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ
กลุ่มอาชีพ	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เจ้าของกิจการ/ค้าขาย รับจ้าง/พนักงานเอกชน แม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ เกษตรกร	แต่ละกลุ่มอาชีพ มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 อาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย ลำดับที่ 2 อาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน ลำดับที่ 3 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ลำดับที่ 4 อาชีพเกษตรกร ลำดับที่ 5 อาชีพแม่บ้าน/ว่างงาน/นศ./อาชีพอิสระ
กลุ่มสถานภาพสมรส	โสด สมรสแล้ว หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	แต่ละกลุ่มสถานภาพสมรส มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ลำดับที่ 2 กลุ่มสมรสแล้ว ลำดับที่ 3 กลุ่มโสด
กลุ่มศาสนา	พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ (ฮินดู ซิกข์)	แต่ละกลุ่มศาสนา มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตามลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มศาสนาอิสลาม ลำดับที่ 2 กลุ่มศาสนาคริสต์ ลำดับที่ 3 กลุ่มศาสนาพุทธ ลำดับที่ 4 กลุ่มศาสนาอื่นๆ (ฮินดู ซิกข์)
กลุ่มรายได้ของครอบครัว ต่อเดือน	ไม่เกิน 10,000 10,001-50,000 50,001-100,000 มากกว่า 100,000	แต่ละกลุ่มรายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตาม ลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มรายได้ 10,001-50,000 บาท ลำดับที่ 2 กลุ่มรายได้ 50,001-100,000 บาท ลำดับที่ 3 กลุ่มรายได้ มากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ลำดับที่ 4 กลุ่มรายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท
กลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว	ไม่เกิน 2 คน 3-5 คน มากกว่า 5 คน	แต่ละกลุ่มจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกัน เรียงตาม ลำดับมากที่สุดถึงน้อยสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 กลุ่มจำนวนสมาชิก 3-5 คน ลำดับที่ 2 กลุ่มจำนวนสมาชิกไม่เกิน 2 คน ลำดับที่ 3 กลุ่มจำนวนสมาชิกมากกว่า 5 คน

สรุปผลการสำรวจทั้งหมดจะเห็นได้ว่า จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจทั่วประเทศมีจำนวน 6,050 คน จำแนกตามกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1,351 คน ภาคเหนือ 1,317 คน ภาคกลาง 1,108 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,374 คน และภาคใต้ 900 คน โดยผลการสำรวจทั่วประเทศ พบว่ามีการรู้จัก หรือเคยได้ยินหรือทราบข่าวสารเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ 41.95 % และไม่รู้จักไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญมากถึง 58.05 % ซึ่งในภาครวมประชากรกลุ่มตัวอย่าง ไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญเกินครึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่คณะผู้วิจัยได้ตั้งไว้ คือ ความเชื่อมั่นและความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ดี เมื่อทำการพิจารณาในแต่ละภาค มีความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่น เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ระดับการศึกษาหรือพื้นที่ที่เกี่ยวกับความเชื่อ หรืออุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น ทุก ๆ ปัจจัยนั้นก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นของศาลรัฐธรรมนูญได้ ผลการสำรวจทำให้พบอีกว่า เป็นหน้าที่ที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญที่ต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นของศาล ผ่านกระบวนการ เครื่องมือที่แตกต่างหลายหลายเพื่อให้สามารถเข้าถึงและสอดรับกับกลุ่มคนที่มีปัจจัยที่แตกต่างหลากหลายได้ต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะในการสื่อสารระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับประชาชน

ในการศึกษาวิจัยถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญนั้น โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นทั่วประเทศ ถึงระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยได้พิจารณาเลือกหลักธรรมาภิบาลมาเป็นตัวชี้วัดความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยประกอบด้วย (1) หลักนิติธรรม (2) หลักคุณธรรม (3) หลักความโปร่งใส (4) หลักความมีส่วนร่วม (5) หลักความรับผิดชอบ และ (6) หลักความคุ้มค่า รวมถึงศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารขององค์กร ไม่ว่าจะเป็น แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นขององค์กร แนวคิดเรื่องภาพลักษณ์องค์กร แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ แนวคิดในการสื่อสารมวลชน และการศึกษาตัวอย่างและรูปแบบของการสื่อสารระหว่างระหว่างศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศกับประชาชน โดยคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นสองเงื่อนไข ดังนี้

5.3.1 เงื่อนไขภายในองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาสำรวจความคิดเห็น และทบทวนแนวคิดทฤษฎีแล้วจะพบว่า เงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งมีความเชื่อมั่นในสาตาของประชาชนได้นั้น คือ ต้องจัดวางโครงสร้างขององค์กร และกระบวนการทำงานให้มีความเชื่อมั่น และมีภาพลักษณ์ที่ดี กล่าวคือ ทำอย่างไรให้ศาลรัฐธรรมนูญไทย เป็นองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์หรือมีคุณธรรมสูง มีความยุติธรรม ในสายตาประชาชน

จากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว จะเห็นได้ว่า ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กรนั้นสามารถสร้างได้ใน 3 ระดับ คือ บุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และระบบ (System) ซึ่งหากพิจารณาและนำมาปรับใช้กับโครงสร้างการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญไทยนั้น การสร้างความเชื่อมั่นที่เป็นเงื่อนไขภายในองค์กรเองอาจพิจารณาได้ใน 3 ระดับ คือ

- ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กร ระดับบุคคล (Individual) คือ **“ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ”** เนื่องจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นบุคคลที่เป็นหลักในกระบวนการทำหน้าที่ขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญและเป็นผู้ซึ่งสังคมและประชาชน จับตามองในการทำงาน การตัดสินคดี สำหรับการสร้างความเชื่อมั่นในรายบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนี้ ควรจะต้องทำให้ ที่มา คุณสมบัติ กระบวนการได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับและมีคุณสมบัติเป็นที่ประจักษ์ที่เหมาะสมกับการทำงาน คือ มีความรู้ความสามารถในทางกฎหมาย โดยเฉพาะในทางกฎหมายมหาชน คดีที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญหรือในทางรัฐศาสตร์เป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง รวมถึงในการทำคำวินิจฉัย (โดยเฉพาะส่วนตน) ต้องทำให้ประชาชน หรือสารธารณะเห็นได้อย่างประจักษ์แจ้งว่ามีการวินิจฉัยตัดสินคดีภายใต้หลักกฎหมายและมีความยุติธรรมเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเชื่อมั่นด้านศักยภาพ (Competence Trust) และความเชื่อมั่นด้านคำมั่นสัญญา (Contractual Trust) มีบรรทัดฐานในคำตัดสิน
- ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กร ระดับกลุ่ม (Group) สามารถพิจารณาได้จาก **“คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ”** ในฐานะการทำงานแบบองค์กรกลุ่ม ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยและเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สะท้อนการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญว่ามีความเชื่อถือมากน้อยเพียงใด เพราะในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญจะใช้รูปแบบการจัดเป็นองค์คณะและมีการทำคำวินิจฉัยส่วนกลาง ซึ่งถือเป็นคำวินิจฉัยที่มีผลผูกพันทุกองค์กรและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนั่นเองก็จะเป็นการสะท้อนความเป็นกลางทางการเมือง ความยุติธรรมการตัดสินภายใต้กรอบของกฎหมาย ภายใต้หลักนิติรัฐ ตลอดจนการตัดสินพิจารณาคดีในเชิงรุกมากน้อยแค่ไหน

โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพหรือคดีทางการเมืองเพื่อให้ประเทศสามารถมีทางออกได้ในกรณีที่มีปัญหาความขัดแย้งขึ้น

หน่วยงานสนับสนุนภายใต้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากคดีรัฐธรรมนูญนั้น เป็นคดีที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานของสำนักงานไม่ต้องพบปะกับประชาชนมากนัก ซึ่งแตกต่างจากการทำงานของศาลปกครองที่มักจะรับเรื่องร้องเรียนข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ ดังนั้นภายใต้โครงสร้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องทำให้การทำงานของสำนักงานศาลสามารถสร้างความเชื่อมั่น ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนในรูปแบบเชิงรุกมากยิ่งขึ้น (ซึ่งจะกล่าวต่อไปใน 5.3.2 เงื่อนไขภายนอกองค์กรศาล) ตลอดจนต้องสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจต่อผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือสำนักงานเองด้วยไม่ว่าจะเป็น การมีเป้าหมายหรือค่านิยมร่วมภายในองค์กรหรือสำนักงาน การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับภาระกิจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ มีการแต่งตั้งคัดเลือกผู้บังคับบัญชาในการดำรงตำแหน่งอย่างมีความเหมาะสมตามความรู้ความสามารถ มีการกำหนดกฎระเบียบของหน่วยงานให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินงานเพื่อลดความไม่แน่นอนหรือความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นต้น

- ความเชื่อมั่นไว้วางใจภายในองค์กรระดับ ระบบ (System) ซึ่งพิจารณาได้จาก กระบวนการพิจารณาคดี และกระบวนการทำงานภายในหน่วยงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยเป็นที่ทราบดีว่า การกำหนดกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นการกำหนดโดยผลของกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ดีในกระบวนการดำเนินงานของการทำคำวินิจฉัย การแสวงหาข้อเท็จจริงการดำเนินงานต่าง ๆ ของศาล จำเป็นต้องอาศัยระเบียบของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการของภายในองค์กรศาลเอง เพื่อให้ไม่เกิดเป็นที่ครหาต่อสาธารณะหรือก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่ขัดกัน เช่น ระบบการบริหารงานคดี ระเบียบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ เลขานุการ ที่ปรึกษาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบที่เกี่ยวข้องการอัตราเงิน สวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลภายในองค์กร และสามารถสร้างความเชื่อมั่นขององค์กรสู่สาธารณะได้

อาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อถือไว้วางใจในองค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะศาลรัฐธรรมนูญเกิดจากเงื่อนไขภายในองค์กรเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในหน่วยงานสำนักงานของศาลรวมถึงคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ในปัจจุบันมีการปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางความคาดหวังต่าง ๆ จากสาธารณชนจำเป็นต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งนอกจากต้องอาศัยศักยภาพส่วนบุคคลแล้วยังต้องได้รับความร่วมมืออันดีจากบุคลากรภายในหน่วยงาน ซึ่งถือเป็นทีมงาน

เดียวกันในการขับเคลื่อนภารกิจ ความเชื่อถือไว้วางใจระหว่างกันจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีและความปรองดองร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่

5.3.2 เงื่อนไขภายนอกองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ

ในประเด็นเรื่องข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเงื่อนไขภายนอกองค์กรศาลรัฐธรรมนูญนั้น หมายถึงการทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับ ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชน ตลอดจนประชาชน สังคมสามารถเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นการที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีการสื่อสารออกไป “ภายนอก” องค์กร และดำเนินงานในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

- การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Favorable Image) ให้แก่องค์กรนั้น ก็เพื่อเป็นการเผยแพร่ สื่อสารบทบาทหน้าที่ การทำงานของศาลไปยังสาธารณะ โดยจำเป็นต้องยึดหลักดังต่อไปนี้[63]

1. ศาลรัฐธรรมนูญต้องเปิดโอกาสให้มีการสำรวจ ทัศนคติ ท่าที และความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ค้นถึงจุดดีและจุดบกพร่องหรือจุดอ่อนแห่งภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการทำสำรวจวิจัยเข้าประกอบด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ มาจัดทำแผนในการประชาสัมพันธ์หรือการสร้างความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสาธารณะต่อไป

2. ศาลรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องมีการจัดทำ มีการวางแผนและกำหนดขอบเขตของภาพลักษณ์ ที่องค์กรต้องการจะสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน เช่น อาจถามตนเองดูว่าองค์กรของเราคือใคร ทำอะไร จุดยืน (Stand point) ขององค์กรคืออะไร อยู่ที่ไหน และองค์กรต้องการที่จะให้ประชาชนมีภาพลักษณ์ต่อองค์กรอย่างไรหรือเป็นไปในด้านใดบ้าง เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการวางแผนดำเนินงานขั้นต่อไป เช่น ศาลรัฐธรรมนูญไทยมีพันธกิจ คือ “ศาลรัฐธรรมนูญมีพันธกิจหลักในการรักษาความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ สร้างบรรทัดฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ สร้างความถูกต้องเป็นธรรมของระบบนิติรัฐและรักษาความชอบธรรมของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญควรจะต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับพันธกิจดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมด้วย (ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีการจัดทำแผนยุทธ์ศาสตร์ศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2555-2559 ไว้แล้ว)

---

[63] วิรัช ลภิรัตนกุล. (2544). การประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

3. ศาลรัฐธรรมนูญควรกำหนดหัวข้อ (Themes) ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ประชาชน ซึ่งหัวข้อ (Themes) เหล่านี้ก็คือ การกำหนดเนื้อหาข่าวสาร (Message) ที่จะใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะ กลุ่มประชาชน โดยหัวข้อเหล่านี้อาจใช้เป็นคำขวัญ (Slogan) หรือข้อความสั้น ๆ ที่กินใจและชวนให้จดจำได้ง่าย สิ่งสำคัญ คือ หัวข้อเหล่านี้จะต้องมีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจและมีอิทธิพลโน้มน้าวชักจูงใจประชาชนให้เกิดภาพลักษณ์ (Image) ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องการ อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพของคำขวัญในการดึงดูดความสนใจเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากทำให้ประชาชนสนใจได้แล้วองค์กรก็จะสามารถสื่อสารให้ประชาชนเกิดความเข้าใจในหัวข้อนั้นได้โดยไม่ยากนัก

4. การใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินงานสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ เข้าช่วยประกอบ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น รวมทั้งการใช้การโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relations Advertising) สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น จุลสาร โปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการสื่อสารมวลชนมีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กร ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามที่ต้องการนำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบนั้นไม่เพียงแต่เพื่อประโยชน์ขององค์กรเท่านั้น แต่ยังมีเป้าหมายของการสื่อสารในงานประชาสัมพันธ์มุ่งไปที่การสร้างกลไกด้วยรูปแบบการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ให้เกิดขึ้นอีกด้วย

การสื่อสารสองทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การสื่อสารสองทางแบบสมดุล (two-way symmetric) ซึ่งเน้นที่เป้าหมายของการสื่อสารที่การสร้างความเข้าใจร่วมกัน (mutual understanding) ระหว่างผู้ส่งสารคือองค์กรและผู้รับสารคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความสมดุลกัน คือ มีความเท่าเทียมกันนั่นเอง ดังนั้นภารกิจของการประชาสัมพันธ์หรือกลยุทธ์ใด ๆ ที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดขึ้นจะต้องไม่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ขององค์กรเป็นที่ตั้งเท่านั้นแต่จะต้องเป็นการประสานประโยชน์ทั้งขององค์กรและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ องค์กรจึงจำเป็นต้องสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านกิจกรรมหรือสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สร้างการมีส่วนร่วมที่เอื้อประโยชน์ให้องค์กรได้รับรู้สาธารณมติ (Public Opinion) และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรได้ตลอดเวลาและที่สำคัญองค์กรต้องนำข้อมูลดังกล่าวนำมาใช้ในการพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายขององค์กรอีกด้วย จึงถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมหรือสื่อที่ศาลรัฐธรรมนูญสามารถเลือกใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ตรงกับเรื่องที่จะทำเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสอดคล้องกับความถี่ในการจัดทำกิจกรรม เช่น

1. การจัดกิจกรรมที่ใช้ตัวบุคคลเป็นสื่อ หมายถึง การเลือกใช้สื่อที่ให้บุคคลเป็นช่องทางหรือเป็นตัวกลางในการสื่อสาร เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เลขาธิการ ผู้อำนวยการ ผู้บริหาร นักวิชาการ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของศาลรัฐธรรมนูญไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสนทนา การประชุม การอภิปราย การอบรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้า (face-to-face communication) และเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารที่สามารถพูดคุย ซักถาม ตรวจสอบความเข้าใจหรือปฏิกิริยาตอบสนอง (Feedback) จากการสื่อสารพูดคุยได้ทันที จึงสามารถสร้างความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว มีความถูกต้องในการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

2. การสื่อมวลชน หมายถึง ช่องทางที่สามารถนำข้อมูลข่าวสารจากศาลรัฐธรรมนูญไปถ่ายทอดหรือแพร่กระจายไปสู่ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มประชาชนเป้าหมายจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพื่อให้เกิดการรับรู้พร้อมกันหรือในเวลาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งประเภทของสื่อมวลชนที่นิยมใช้ในการประชาสัมพันธ์ ได้แก่หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

3. การจัดให้มีสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่จัดทำขึ้นมาเพื่อถ่ายทอดหรือเผยแพร่เนื้อหาไปสู่กลุ่มประชาชนเป้าหมายโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ ตัวอย่างเช่น หนังสือวารสาร รายงานประจำปี แผ่นพับ โปสเตอร์ ปฏิทิน ของที่ระลึก เป็นต้น

4. การจัดให้มีสื่อโสตทัศน์ หมายถึง สื่อประชาสัมพันธ์ที่จัดทำขึ้นโดยมีกลุ่มประชาชนเป้าหมายโดยเฉพาะ ซึ่งมีอยู่หลายช่องทาง เช่น รูปภาพ แบบจำลอง วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ผสมผสานกับสื่ออื่น ๆ ได้โดยศาลรัฐธรรมนูญสามารถทำวีดิทัศน์ เพื่อเผยแพร่ถึงตัวอย่างคดีที่สำคัญ ๆ ที่มีผลต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น คดีการใช้ชื่อสกุลของสามี หรือคดีการสมัครสอบเป็นผู้พิพากษาของผู้พิการ เป็นต้น

5. สื่อกิจกรรม หมายถึง การจัดกิจกรรมที่องค์กรได้จัดทำขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวพันกับสื่อมวลชน การจัดให้เยี่ยมชมหน่วยงานศาลรัฐธรรมนูญ การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การประกวดเรื่องเกี่ยวกับองค์

ความรู้ด้านงานรัฐธรรมนูญ ฯลฯ เพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ก่อให้เกิดการรับรู้การยอมรับ หรือสร้างความรู้สึกประทับใจ จนนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานต่อไป

6. สื่อโทรคมนาคม เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่อาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถติดต่อสื่อสารได้โดยตรงระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วแม้จะอยู่ห่างไกลกัน เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์ โทรสาร บริการส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ วีดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ อินเทอร์เน็ต อีเมล์ ฯลฯ

ทั้งนี้ ในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อหรือกิจกรรมในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจของศาลรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะสื่อสารออกไป โดยสามารถวิเคราะห์ได้ 4 ประการด้วยกัน [64] คือ

1. กลุ่มเป้าหมายคือใคร ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์จะต้องนำกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการจะสื่อสารมาวิเคราะห์พฤติกรรมต่าง ๆ อย่างละเอียด เช่น กลุ่มเป้าหมายเปิดรับข่าวสารจากสื่อใดมากที่สุด เชื่อถือสื่อใดมากที่สุด ความถี่ในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาวิเคราะห์ร่วมกับคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้สื่อ

2. กลุ่มเป้าหมายอยู่ที่ไหน เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ภูมิลำเนาที่พักอาศัยของกลุ่มเป้าหมาย เช่น อยู่ในเขตเมืองหรือในชนบท ซึ่งจะทำให้ผู้วางแผนงานประชาสัมพันธ์ได้ทราบถึงข้อจำกัดในการใช้สื่อแต่ละประเภทเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

3. สารที่ต้องการจะส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายคืออะไร มีเนื้อหาอย่างไร ต้องการนำเสนอสาระข้อมูลรายละเอียดมากน้อยเพียงใดให้แก่ผู้รับสาร ซึ่งประเด็นเหล่านี้ก็จะเป็นเกณฑ์ให้แก่ผู้วางแผนสามารถเลือกใช้สื่อได้เหมาะสมกับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม

4. เมื่อไหร่จึงจะสื่อสารประชาสัมพันธ์ออกสู่กลุ่มเป้าหมาย คือ การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการส่งสารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ออกสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าสื่อและกิจกรรมใดเหมาะสม หรือมีความพร้อมสำหรับช่วงเวลา สถานการณ์ต่าง ๆ ตามแผนงานประชาสัมพันธ์ที่ตั้งไว้

[64] สุทธิลักษณ์ หวังสันติธรรม. (2548). กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์.เอกสารการสอนชดวิชากลยุทธ์. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

อาจกล่าวได้ว่า การประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารไปยังสาธารณะ หรือประชาชนนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี หรือเข้าใจที่ถูกต้องนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึง ข่าวสาร (Message) ของการที่จะต้องการออกไปด้วยวิธีการที่รวดเร็วและต่อเนื่อง (Rapid and Continue) โดยผ่านทางระบบกลไกของสื่อ ที่หลากหลายตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

ตัวอย่างการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศที่น่าสนใจ เช่น ในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมัน ได้มีการจัดทำเว็บไซต์ที่มีความสมบูรณ์ โดยเฉพาะมีการรวบรวมคำวินิจฉัยของศาลที่ง่ายต่อการค้นหา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีรัฐธรรมนูญเป็นภาษาต่าง ๆ หลากหลายภาษา อย่างน้อยห้าภาษา เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาได้อย่างกว้างขวาง มีการจัดทำสรุปย่อข้อมูลของคดี คำวินิฉัยในภาษาสำนวนที่ง่ายให้บุคคลทั่วไปได้เข้าใจ อีกทั้ง ในประเทศฝรั่งเศสยังมีการจัดทำกิจกรรม Prix de thèse du Conseil ประกวดวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ ในทุกงานประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจของศาลรัฐธรรมนูญในหลายประเทศ มีการใช้ช่องทางในการสื่อสารแบบ social media เพื่อให้เกิดการสื่อสารสองทางที่รวดเร็วและสามารถตอบสนองต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วของคนรุ่นใหม่ได้ โดยได้จัดทำข้อมูลของคำวินิจฉัยให้มีเนื้อหาสั้น กระชับและครบถ้วนเพื่อสะดวกต่อการติดตาม

การจัดทำกระดานสอบถามบนเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญในต่างประเทศ เป็นการจัดการสื่อสารทางตรงอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญและทรงพลังพอ ๆ กับการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อโทรทัศน์ นั่นก็คือช่องทางการสื่อสารที่เรียกว่ากระดานสนทนา ที่ทำหน้าที่เป็นเหมือนสถานที่ตอบข้อสงสัยของประชาชนที่มีคำถามต่าง ๆ โดยการทำงานของกระดานสนทนานั้นเปรียบเหมือนการส่งจดหมายตอบโต้กัน ทั้งแบบจดหมายที่เขียนด้วยลายมือและจดหมายที่เขียนด้วยคอมพิวเตอร์ แต่กระดานข้อความมีข้อดีมากกว่าตรงที่ข้อความที่ถูกถามหรือเนื้อความของจดหมายนั้นจะถูกเปิดเป็นสาธารณะ ไม่ใช่เพียงแค่ผู้รับสารและผู้ส่งสารเท่านั้นที่จะรับรู้ข้อมูลแต่เพียง 2 คน เมื่อศาลนำรูปแบบของกระดานสนทนามาใช้บนเว็บไซต์ของศาลและจัดการให้มีผู้ที่คอยตอบคำถามต่าง ๆ ที่ประชาชนหรือใครก็ตามแต่มีข้อสงสัยโดยตรง การสื่อสารรูปแบบนี้ก็ถือเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ศาลควรนำมาปรับใช้กับการทำงานของศาลในอนาคต

นอกจากนี้ การจัดทำแอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางที่ง่ายต่อการนำเสนอข้อมูลและติดต่อสื่อสารอีกช่องทางหนึ่งนอกจากเว็บไซต์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับใช้ในการสื่อสารทางตรงผ่าน Smart Phone เพื่อให้ผู้รับข่าวสารหรือผู้ที่ติดตามข่าวสาร สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของสิ่งที่เราสนใจได้ง่าย ๆ เพียงแค่ผ่านแอปพลิเคชัน หากสำรวจดูในช่วงระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมานี้ จะพบว่ามีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานที่มี

การพัฒนาแอปพลิเคชันขึ้นมาใช้ภายในหน่วยงานเพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารข้อมูลกับผู้ที่สนใจหรือประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โดยภายในแอปพลิเคชันต่าง ๆ ก็จะมีการระบุถึงการทำหน้าที่ของหน่วยงาน การทำงาน พร้อมทั้งมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ตัวอย่างเช่น ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศอินโดนีเซีย มีการใช้ช่องทางการติดต่อสื่อสารผ่านทางแอปพลิเคชัน ของหน่วยงานศาล โดยภายในแอปพลิเคชันนั้นจะประกอบไปด้วยวีดีโอความรู้ในการทำหน้าที่ของศาล คำพิพากษาของศาล ช่องทางการติดต่อสื่อสารกับศาล ฯลฯ หากศาลรัฐธรรมนูญไทยอยากสร้างความเชื่อมั่นและการสื่อสารข้อมูลถึงประชาชนได้โดยตรงนั้นช่องการของแอปพลิเคชันก็เป็นที่น่าสนใจในการพิจารณาอยู่ไม่น้อย

5.4 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

จากการลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลตามพื้นที่ต่าง ๆ กว่า 20 จังหวัดกระจายทั่วประเทศไทยของคณะผู้วิจัย เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับเรื่องของการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ในประเด็นเรื่องของการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ จากการเก็บข้อมูลทั้งจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการเก็บข้อมูลในรูปแบบของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับทั้งผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักการเมืองและประชาชนทั่วไป ทางคณะผู้วิจัยสามารถแยกกลุ่มของผู้ที่เข้าร่วมการสนทนาแบบกลุ่มออกได้เป็น 5 กลุ่มด้วยกันดังต่อไปนี้

1. กลุ่มข้าราชการ โดยกลุ่มของข้าราชการนั้นประกอบไปด้วย ข้าราชการประจำจากหน่วยงานทางปกครองอย่าง ข้าราชการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและข้าราชการกระทรวงมหาดไทยที่ทำงานอยู่ ณ ศูนย์ราชการของแต่ละจังหวัด อีกทั้งทางคณะผู้วิจัยยังได้ทำการสนทนากลุ่มกับกลุ่มข้าราชการยุติธรรม อย่างอัยการและผู้พิพากษาประจำจังหวัดที่ทางคณะผู้วิจัยได้เข้าไปทำการสำรวจข้อมูล อีกทั้งกลุ่มของข้าราชการทหารเรือในพื้นที่อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เพื่อให้ได้รับเสียงสะท้อนต่อภาพลักษณ์การทำงานของศาลรัฐธรรมนูญที่ผ่านเข้ามาสู่การรับรู้ของข้าราชการเพื่อที่จะนำผลจากการสนทนากลุ่มมาจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการบริหารจัดการการสร้างความเชื่อมั่นของศาลรัฐธรรมนูญให้มีความสอดรับกลับความคิดเห็นของกลุ่มข้าราชการทั้งข้าราชการในองค์กรท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดประชาชน ข้าราชการประจำที่ทำหน้าที่ตามแนวนโยบายของรัฐ ข้าราชการตุลาการที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายและข้าราชการทหาร เพื่อให้การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปอย่างครบถ้วนรอบด้านมากที่สุด

2. กลุ่มนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น โดยกลุ่มของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นนั้น ทางคณะผู้วิจัยได้ทำการสอบถามความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในฐานะที่กลุ่มของนักการเมืองและนักการเมืองท้อนถิ่นอาจเป็นกลุ่มของผู้ที่เคยมีส่วนได้ส่วนเสียต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญไม่มากก็น้อย โดยกลุ่มตัวอย่างของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มของทางคณะผู้วิจัยนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของนักการเมืองท้อนถิ่นและนักการเมืองระดับชาติถึงประเด็นต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ดังที่จะนำเสนอในลำดับต่อไป เพื่อเป็นการสะท้อนความเห็นของเหล่าบรรดาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ อีกทั้งจะได้นำเอาข้อมูลความเห็นของบรรดานักการเมืองมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเชื่อมั่นของศาลรัฐธรรมนูญที่มีต่อนักการเมืองในภายภาคหน้า

3. กลุ่มนักวิชาการ โดยกลุ่มของนักวิชาการที่ทางคณะผู้วิจัยได้เข้าไปทำการสนทนากลุ่มนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มของนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถทางด้านนิติศาสตร์ ทางด้านรัฐศาสตร์และทางด้านการสื่อสารองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบด้านสำหรับการสะท้อนประเด็นปัญหาในการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและเพื่อการสร้างความเห็นต่อข้อเสนอแนะในการนำมาปรับปรุงการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญให้รอบด้านมากที่สุด

4. กลุ่มประชาชนทั่วไป สำหรับกลุ่มของประชาชนทั่วไปนั้น ทางคณะผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มโดยการจัดให้มีกลุ่มของประชาชนที่รู้จัก เข้าใจในระบบการทำหน้าที่ของศาลรับธรรมนูญและมีส่วนร่วมทางการเมืองติดตามข่าวสารบ้านเมืองอยู่ตลอด กับกลุ่มของประชาชนที่ไม่ทราบถึงการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแต่ติดตามข่าวสารอยู่เป็นประจำ อีกกลุ่ม คือ กลุ่มของประชาชนที่ไม่ติดตามข่าวสารบ้านเมือง โดยทางคณะผู้วิจัยได้กระจายจำนวนของกลุ่มตัวอย่างของประชาชนทั้ง 3 กลุ่มให้มีความเท่าเทียมกันเพื่อที่จะได้รับเสียงสะท้อนต่อการ

ทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญและข้อเสนอแนะต่อการทำหน้าที่หรือกระบวนการในการสร้างความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลที่จะมีความครอบคลุมต่อกลุ่มของประชาชนที่มีความหลากหลาย

5. กลุ่มนักเรียนนักศึกษา สำหรับการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของนักเรียนและนักศึกษา ทางคณะผู้วิจัยได้จัดการสนทนากับกลุ่มของนักเรียนนักศึกษาถึงประเด็นของการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ช่องทางการสื่อสารและกระบวนการที่ศาลรัฐธรรมนูญควรดำเนินการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นในการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต่อกลุ่มของนักเรียนและนักศึกษา โดยได้ทำการศึกษาว่าวิธีการหรือกระบวนการสื่อสารแบบใดที่จะส่งผลต่อความรับรู้ของกลุ่มผู้รับข้อมูลข่าวสารกลุ่มนี้ ในส่วนของการสนทนาในประเด็นดังกล่าวกับกลุ่มของนักเรียนนักศึกษา ทางคณะผู้วิจัยได้จัดการสนทนาแบบกลุ่มออกเป็นการสนทนากับกลุ่มของนักศึกษาใน 3 มหาวิทยาลัยได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนที่ทางคณะผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มนั้นได้แก่กลุ่มนนักเรียนในโรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โรงเรียนแม่หอพระวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และโรงเรียนเบญจมนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการพูดคุยกับกลุ่มต่าง ๆ ทางคณะผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นศึกษาที่เกิดขึ้นจากการจัดการสนทนากลุ่ม ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนาเอาไว้ โดยทางคณะผู้วิจัยได้แยกการนำเสนอประเด็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่มตามที่คณะผู้วิจัยได้จัดแบ่งเอาไว้ตามกลุ่มของคณะผู้เข้าร่วมสนทนาทั้ง 5 กลุ่มดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้า ดังนี้

5.4.1 กลุ่มข้าราชการ

จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของข้าราชการ ทางคณะผู้วิจัยได้พูดคุยถึงประเด็นเรื่องของการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญว่า กลุ่มของข้าราชการ**มีความเชื่อมั่นต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไร** จากความคิดเห็นที่ได้รับการสะท้อนกลับมาจากการทำกิจกรรมการสนทนากลุ่ม ทางคณะผู้วิจัยสามารถสรุปออกมาได้ว่า จากการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนับตั้งแต่ที่มีการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นมานั้น ในกลุ่มของข้าราชการมีความเชื่อมั่นต่อการทำหน้าที่ในกระบวนการการพิจารณาคดีของศาลอยู่พอสมควร โดยมีการให้ความเห็นเอาไว้ว่า *“ตลอดเวลาที่ผ่านมาการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญถือว่ามีความน่าเชื่อถือและปราศจากซึ่งอคติ ทำให้บรรดาคำพิพากษาต่าง ๆ ที่ออกมาจากการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญนั่นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แต่ก็จะมีประเด็นปัญหาในเรื่องของช่องทางการสื่อสารที่เนื้อหาของคำพิพากษาคำวินิจฉัยของศาลอาจถูกนำไปใช้ หรือถูกบิดเบือนโดยกลุ่มคนที่ไม่หวังดีต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ”* นอกจากนี้ บรรดาข้าราชการยังมี**ความเห็นในเรื่องของการนำเสนอข่าวและช่องทางการนำเสนอข่าวสารของศาลรัฐธรรมนูญ**เอาไว้ว่า *“ศาลรัฐธรรมนูญ*

ควรอาศัยช่องทางหรือการสร้างช่องทางในการสื่อสารของศาลเอง ที่มีความถูกต้องและแม่นยำเพียงพอกับข้อมูลที่จะถูกส่งออกไปยังที่สาธารณะ มากกว่าการที่ศาลจะอาศัยช่องทางการนำเสนอข่าวสารของสื่ออิสระทั่วไป เพราะการนำเสนอข่าวของสื่ออิสระนั้น อาจส่งผลต่อการเข้าใจของข้อมูลที่คลาดเคลื่อน การนำเสนอข่าวของสำนักข่าวแต่ละแห่งนั้น ด้วยพื้นที่ของข่าวที่มีความจำกัดทางหน้าหนังสือพิมพ์และข้อจำกัดด้านเวลาทางโทรทัศน์ ทำให้เกิดโอกาสในการตกหล่นหรือตีความข้อมูลข่าวสารของศาลรัฐธรรมนูญผิดไปนั้นมีอยู่มาก” นอกจากนี้จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของ**ข้าราชการตุลาการและผู้พิพากษา ยังได้มีการสะท้อนความเห็นต่อการนำเสนอคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญเอาไว้ว่า** ในคำพิพากษาคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่จัดทำออกมาเผยแพร่นั้น มีเนื้อหาที่ยากต่อการทำความเข้าใจและมีความยาวมาก อีกทั้งยังใช้ภาษากฎหมายที่มากจนเกินไปซึ่งบางครั้งอาจทำให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารไม่เข้าใจในเนื้อความหรือคำพิพากษาที่ศาลได้นำเสนอออกมา ดังนี้ *“คำพิพากษาของศาลเป็นอะไรที่อ่านยากมาก ขนาดพวกผมเป็น อัยการผมยังไม่อยากจะอ่านเลยโดยเฉพาะตัวคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะส่วนของการให้ความเห็นมันเป็นเรื่องของศัพท์ทางกฎหมายที่ยังไงคนธรรมดาก็อ่านไม่ค่อยเข้าใจ ถ้าจะให้ดีศาลรัฐธรรมนูญควรจัดหาหน่วยงานหรือบุคคลที่มีความสามารถในการย่อความ สรุปความ หรือทำอย่างไรก็ได้ให้คำพิพากษามันอ่านง่ายและเข้าใจได้ง่ายกว่าที่เป็นอยู่อย่างในทุกวันนี้ อย่างศาลฎีกา ก็มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการย่อความ สรุปความคำพิพากษาของศาลฎีกาในทุก ๆ ปี/เดือน เพื่อให้เกิดความง่ายต่อการทำความเข้าใจ และมีการจัดทำเป็นหนังสือแจกแบบรายปีเพื่อชี้แจงคำพิพากษาหรือตัวอย่างคดีอยู่ตลอดเวลา อย่างบางคดี คำพิพากษาอาจจะ 3-4 หน้า หน่วยงานนี้ก็ทำหน้าที่ย่อให้เหลือสักครึ่งหน้ากระดาษแต่ยังคงเข้าใจอยู่ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญอยากให้คนเข้าใจและเชื่อมั่นมากขึ้น ศาลต้องทำให้คนเข้าใจก่อนว่าศาลทำหน้าที่อะไร และจะชี้แจงถึงสิ่งที่ทำนั้นอย่างไรให้ประชาชนเข้าใจ อาจจะซื้อหน้าหนังสือพิมพ์สักครึ่งหน้าเพื่อชี้แจงบรรดาคดีต่าง ๆ ที่ศาลทำการตัดสิน แต่ต้องมีการให้เหตุผลด้วยว่าเพราะอะไร อย่างไร ทำไม และทำเพื่ออะไร เพื่อป้องกันการบิดเบือนข้อมูลจากกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์”* นอกจากนี้การสนทนากลุ่มกับกลุ่มของข้าราชการยังได้มีการสะท้อนภาพการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญออกมาให้เห็นอีกด้วยว่า **การที่ศาลรัฐธรรมนูญถูกทำให้ดูเป็นองค์กรที่ไม่มีความน่าเชื่อถือในสายต่อของประชาชนนั้นเป็นผลมาจากการขาดการปกป้ององค์กรศาลภายหลังจากการตัดสินคดี** ตามความเห็นของกลุ่มข้าราชการตุลาการดังนี้ *“ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีเรื่องของบทบัญญัติในเรื่องของการละเมิดอำนาจศาล ดูอย่างศาลอาญาจะมีบทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะอยู่แล้ว ทำให้คำวินิจฉัยของศาล และอำนาจของศาลอาญาไม่ถูกตั้งคำถามและท้าทายภายหลังจากการตัดสินพิจารณาคดี แต่ในส่วนของศาลรัฐธรรมนูญนั้นต่างกันเพราะไม่มีบทบัญญัติในเรื่องของการละเมิดอำนาจศาลเอาไว้ ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญถูกท้าทายตั้งคำถาม อันเกิดจากการบิดเบือนคำพิพากษาจากกลุ่มนักการเมืองที่เสียผลประโยชน์อยู่บ่อยครั้ง”*

ทางคณะผู้วิจัยได้แยกประเด็นของข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของข้าราชการออกมาเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

5.4.1.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดการสนทนากลุ่มกับกลุ่มข้าราชการ

- การนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องต่อประชาชน การนำเสนอข้อมูลผ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รถกระจายเสียง แทนที่จะให้สื่อลงข่าวกันเอง ศาลรัฐธรรมนูญจัดให้มีการนำเสนอข้อมูลของศาลผ่านสื่อเอง ตัวอย่างเช่น การที่ศาลจัดให้มีหน่วยงานที่คอยทำหน้าที่ในการจัดการเรื่องข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องก่อนการนำข้อมูลเสนอออกสู่สาธารณะ และการใช้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของศาลโดยที่ไม่ต้องอาศัยช่องทางผ่านสื่ออย่างสื่อโทรทัศน์ทั่วไป โดยศาลอาจใช้ช่อง 7 สี ช่อง ThaiPBS หรือช่อง NBT เป็นช่องทางในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและคำพิพากษาของศาล ผ่านกระบวนการโดยศาลเองเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อลดและป้องการการบิดเบือนข้อมูลที่อาจส่งผลต่อความไม่เชื่อมั่นในการทำงานของศาลและก่อให้เกิดความไม่สงบภายในชาติ นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญควรมีช่องทางในการนำเสนอผลงานของศาลเอง อาจเป็นการซื้อกรอบในหน้าหนังสือพิมพ์และจัดให้มีการนำเสนอข้อมูลที่ออกจากศาลนำไปตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ แทนการให้สัมภาษณ์นักข่าว เพราะจะสามารถป้องกันการใส่อคติของนักข่าวลงในข่าวได้ รวมไปถึงการสร้างช่อทางการสื่อสารที่รวดเร็วอย่าง Facebook และ Twitter ที่เอาไว้ใช้นำเสนอข้อมูลข่าวสาร คำพิพากษาของศาล และช่องทางการติอต่อกับศาล แทนที่จะใช้เพียงแค่นำเสนอภาพกิจกรรมของศาลอย่างในทุกวันนี้

การจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการสรุปใจความของคำพิพากษา/คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแบบศาลฎีกา โดยการจัดตั้งให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่สรุปความคำพิพากษา/คำวินิจฉัยแบบเดียวกันกับหน่วยงานในศาลฎีกา หรือจัดทำให้มีหน่วยงานหรือบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเป็นฝ่ายสื่อสารข้อมูลของสารที่ได้รับการย่อยแล้วจากตัวคำพิพากษา/คำวินิจฉัย เช่น คำพิพากษา/คำวินิจฉัยนี้ ว่าด้วยเรื่องของอะไร ส่งผลอย่างไรและเหตุใดศาลถึงมีการพิพากษา/คำวินิจฉัยคดีดังกล่าวออกมาในแนวทางนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในคดีต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถทำความเข้าใจคำพิพากษา/คำวินิจฉัยได้เองโดยไม่ต้องอาศัยความสามารถในการตีความอีกชั้นหนึ่ง เพื่อลดผลกระทบจากการบิดเบือนข้อมูลจากการตีความของกลุ่มผู้ไม่หวังดี

จัดทำสายด่วนหรือหน่วยงานที่คอยให้ความรู้หรือตอบคำถามของประชาชน โดยการจัดตั้งสายด่วนแบบของรัฐสภา ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ เพื่อทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนของประชาชน หรือทำหน้าที่ในการตอบคำถามข้อสงสัยของประชาชนที่อาจจะเกิดขึ้นกับคำพิพากษา/คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ หรืออาจเกิดจากการนำเสนอข่าวของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ วิทยุและสื่อออนไลน์ การสร้างช่องทางในการติดต่อสื่อสารในลักษณะนี้ ก็เพื่อให้ประชาชนได้สามารถไขความข้องใจหรือข้อสงสัยได้ภายในทันที

โดยที่ประชาชนไม่ต้องไปคิดเอง หรืออาศัยการตีความของหน่วยงานอื่น ซึ่งอาจเกิดความผิดพลาดในการตีความข้อมูลหรือคำพิพากษา/คำวินิจฉัยของศาลได้

- การจัดกิจกรรมอบรมให้กับบุคลากรหรือข้าราชการในพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งหน่วยงานของศาลรัฐธรรมนูญเองในแต่ละจังหวัดเพื่อจัดการในเรื่องของการให้ความรู้และให้ปรึกษากับประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ หรือจัดอบรมให้มีการฝึกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานของท้อนถิ่นในแต่ละพื้นที่เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแทนศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องของการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับคดีสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือไขข้องข้องใจจากการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ เช่น หน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยอย่างศูนย์ดำรงธรรม หน่วยงานของกระทรวงยุติธรรมอย่างศูนย์ทนายอาสา หรืออย่างศาลปกครองที่มีการตั้งหน่วยงานแยกของศาลปกครองตามพื้นที่ของแต่ละเขตรับผิดชอบของศาล

5.4.2 กลุ่มนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น

จากการสนทนากลุ่มกกับกลุ่มของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น ทางคณะผู้วิจัยได้ถามความเห็นของกลุ่มผู้ร่วมสนทนาใน**ประเด็นเรื่องของความเชื่อมั่นที่มีต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต่อการพิจารณาคดีทางการเมือง** ทำให้ได้ข้อมูลจากการสนทนาที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของศาลในมุมของผู้ที่มีส่วนได้และส่วนเสียต่อการทำหน้าที่ของศาล โดยในมุมมองของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นนั้น ในแง่ของความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลรับธรรมนูญนั้นมีอยู่น้อยถึงค่อนไปทางน้อยมาก เนื่องจากการให้เหตุผลของบรรดานักการเมืองที่ว่าการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญและการตัดสินพิจารณาคดีของศาลมีความน่าสงสัยในเรื่องของมาตรฐานในการพิจารณาคดี โดยนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นได้ให้ความเห็นไว้ว่า *“สำหรับผม ผมคิดว่าการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญในรอบหลายปี นับตั้งแต่มีการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นมา ผมคิดว่าศาลรัฐธรรมนูญยิ่งนานวันเข้าศาลก็จะยิ่งมีการใช้อำนาจของตัวเองมากขึ้น มันมากจนผมคิดว่าในระบบการแยกอำนาจของไทยที่แบ่งเป็น นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ แต่ผมเห็นว่ามีอีกอำนาจหนึ่งที่แยกออกมาด้วยสำหรับประเทศไทยนั่นคือ อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระอื่น ๆ ที่ถูกตั้งขึ้นมาพร้อม ๆ กับศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญอยากทำให้นักการเมืองแบบพวกผมเชื่อมั่น ผมว่าศาลรัฐธรรมนูญจะต้องแสดงให้เห็นว่าศาลมีบรรทัดฐานในการตัดสินคดี แต่การแสดงออกของศาลในรอบหลายปีมานี้มันแสดงให้เห็นว่าศาลเองนั้นไม่มีมาตรฐานในการตัดสินคดีและพิจารณาคดี อีกทั้งการให้ความเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผมว่ามันดูไม่ค่อยสมเหตุผลอย่างกรณีของรถไฟความเร็วสูง คุณดูการให้ความเห็นของตุลาการสิ ต้องให้ถนนดินหมดไปก่อนดีกว่า ผมว่าแบบ*

เนี่ย มันไม่ควรเป็นความคิดเห็นของคนที่เป็นระดับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ผมยังเห็นว่าศาลเองก็แสดงออกให้เห็นอย่างโจ่งแจ้งว่าศาลนั้นเลือกที่รักมักที่ชัง ผมคิดว่าการแสดงออกแบบนี้ ต่อให้เป็นคนที่ไม่ได้เป็นนักการเมืองก็รู้สึกไม่ดีกับการแสดงออกของศาลอยู่ดี" จะเห็นได้ว่าการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญในสายตาของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นนั้นดูจะมีปัญหาในเรื่องของมาตรฐานในการพิจารณาคดีและบรรทัดฐานการพิจารณาคดีของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้บรรดา**นักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นยังได้ให้ความเห็นถึงการทำหน้าที่ของศาลหากศาลต้องการที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับกลุ่มของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น** ดังนี้ *"ถ้าศาลจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่น ผมว่าศาลก็ต้องแสดงออกให้เห็นถึงความมีมาตรฐานการทำงานของศาล อย่างการสร้างบรรทัดฐานในการพิจารณาคดี การแสดงผลคำตัดสินพร้อมการให้เหตุผลว่าทำไมศาลถึงให้ความเห็นในการตัดสินคดีในรูปแบบนี้ และควรเปิดให้คนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคดีของศาลหลังมีการพิจารณาคดีต่าง ๆ เหมือนกับการรับฟังเสียงสะท้อนการทำงานจากประชาชน เหมือนเวลาคุณทำร้านอาหารหลังจากลูกค้าทานอาหารร้านคุณเสร็จ ผมว่าสิ่งที่คุณควรทำคือถามคนที่มาทานว่าชอบรสชาติอาหารที่ร้านหรือไม่และมีข้อเสนอหรือคำติชมอะไรเกี่ยวกับอาหารที่ทานหรือเปล่า ผมว่าถ้าศาลทำแบบนี้ได้ ศาลก็น่าจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนได้บ้าง"* นอกจากนี้ บรรดานักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นยังได้สะท้อนให้เห็นถึง**ปัญหาในเรื่องของการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ**ที่เอาแต่คอยทำหน้าที่เป็นหน่วยงานในการจับผิดการทำงานของนักการเมืองและพรรคการเมืองมากกว่าที่จะทำหน้าที่ในการส่งเสริมการทำงานให้ราบลื่นและมีประสิทธิภาพ ดังความเห็นที่ว่า *"ในฐานะของคนที่เคยเป็นนักการเมืองมาก่อน ผมว่าการทำงานในหลาย ๆ แง่มุมของศาลรัฐธรรมนูญ มันเป็นการทำงานที่ดูเหมือนจะเป็นการขัดขา หรือขัดขวางการทำงานของพรรคการเมือง หรือฝ่ายที่เป็นรัฐบาล มากกว่าที่จะมาเป็นกลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงาน แต่มันกลายเป็นว่าการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานนั้นมันกลับกลายเป็นการขัดขวางการทำงานในหลายแง่มุม อย่างเรื่องของรถไฟความเร็วสูง หรือการแก้ไขที่มาในเรื่องของ ส.ว. ผมมองว่ามันเป็นการทำเกินหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ อย่างการให้ความเห็นเรื่องของการขอแก้ไขที่มาของ ส.ว. ที่ว่าเรื่องของการให้มาจากการเลือกตั้ง เพียงอย่างเดียว ศาลกลับให้ความเห็นว่ามันเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยอันดีของประเทศไทยเป็นการพยายามล้มล้างการปกรองในระบอบประชาธิปไตยโดยการให้เหตุผลของศาลคือการจะทำให้ประเทศเป็นการถอยหลังเข้าคลอง โดยย้อนกลับไปเป็นรูปแบบของสภาผัวเมีย นี่ผมถามหน่อยการที่ให้ ส.ว. ทั้งหมดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงมันเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยตรงไหน ผมว่าการที่ให้ ส.ว. มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดมันเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยให้มันเจริญขึ้นด้วยซ้ำไปแบบเนี่ยผมเลยมองว่าการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญเป็นการทำงานที่เกินขอบเขตและขาดการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง"* นอกจากนี้ยังมีการให้ความเห็นในเรื่องของการทำเกินกว่าเหตุหรือไม่ของศาลรัฐธรรมนูญ อย่างในกรณี

เรื่องของการยุบพรรคการเมือง ว่า *“อีกข้อหนึ่งที่ผมคิดว่าการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญนั้นเกินกว่าเหตุ ผมว่าเรื่องของการยุบพรรคการเมือง บางครั้งเหตุผลของการยุบพรรคมันดูไม่สมเหตุสมผล ไม่ต้องพูดถึงกรณีที่พรรคที่ผมเคยสังกัดนะ เอาอย่างพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบอยู่บ่อยครั้งผมว่าเหตุผลของการยุบพรรคเองก็ดูแปลก ๆ อย่างเรื่องของการไม่ทำบัญชีเงินของพรรคนั้น ๆ ก็ถูกยุบได้แล้ว ผมว่าแบบเนี่ยมันดูเป็นเรื่องของการทำเกินกว่าเหตุรึเปล่า”* นอกจากนี้แล้วบรรดา**นักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่นยังได้สะท้อนความเห็นในเรื่องของการได้มาของผู้ทำหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่า** กลุ่มบุคคลที่มาจากการสรรหาเพียงไม่กี่คน แต่สามารถล้มพรรคการเมืองหรือล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งได้นั้น การใช้อำนาจในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ ว่า *“นอกจากนี้ผมมองว่าการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญหรือคนทั้ง 9 คนเนี่ยมันกลายเป็นว่าคนทั้ง 9 คนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเนี่ยเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบและขัดขวางการใช้อำนาจของคนที่มาจากการเลือกตั้งของคนทั้งประเทศ มันเท่ากับว่าอำนาจสูงสุดของประชาชนถูกขัดขวางโดยอำนาจของคน 9 คนที่มาจากกระบวนการสรรหาที่ผมเองก็ไม่เชื่อมั่นว่ากระบวนการสรรหานั้นเป็นธรรมและโปร่งใสหรือไม่ ซึ่งผมเชื่อว่ามันไม่โปร่งใสเท่าที่ควร ”* รวมไปถึงประเด็นเรื่องของ**การใช้ขอบเขตอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญด้วย** *“ขอบเขตการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญอย่างการตีความว่า การใช้มาตรา 68 ในการยุบพรรค ผมว่ามันดูแปลกประหลาด เพราะเราก็ไม่สามารถเชื่อมั่นได้ว่าการตีความการใช้อำนาจของศาลนั้นมากเกินไปหรือไม่ อย่างการจะยุบพรรคตามขั้นตอนปกติมันต้องส่งไปตามขั้นตอน แต่เมื่อศาลตีความผ่านมาตรา 68 ก็เท่ากับว่าศาลมีอำนาจในการยุบพรรคได้ทันที แล้วแบบนี้ใครจะกล้าตั้งคำถามกับการใช้อำนาจของศาล ใครจะกล้าค้านอำนาจของศาลในเมื่อศาลมีอำนาจในการใช้มาตรา 68 และอำนาจในการตีความอยู่ในมือ รวมถึงการรับร้องในเรื่องของมาตรา 68 เองศาลก็เลือกที่จะปฏิบัติ อย่างในกรณีที่ อดีต ส.ว. เรืองไกร ยื่นเรื่องให้ศาลพิจารณาในเรื่องของการได้ขึ้นเป็นนายกของนายอภิสิทธิ ที่ไม่ได้มาจากกระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย ”*

จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น ทางคณะผู้วิจัยได้แยกเอาข้อเสนอแนะต่อการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญได้ดังต่อไปนี้

5.4.2.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดการสนทนากลุ่มกับกลุ่มนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น

- การทำให้ที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความเหมาะสม มีกระบวนการสรรหาที่ชอบธรรมก็เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นได้

- การวินิจฉัยพิจารณาคดี การตีความกฎหมาย รวมถึงการสร้างเหตุผลในการให้คำวินิจฉัยศาลอย่างเหมาะสม เชื่อถือได้ และเป็นกลางทางการเมือง ก็จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญได้รับความไว้วางใจ น่าเชื่อถือจากสังคม ประชาชน

5.4.3 กลุ่มนักวิชาการ

จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาอย่างกลุ่มของนักวิชาการ ทางคณะผู้วิจัยได้สนทนาในเรื่องของประเด็นเรื่องการทำงานและการสร้างความเชื่อมั่นของศาลรัฐธรรมนูญที่มีต่อประชาชน ว่าศาลรัฐธรรมนูญควรมีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร ที่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้ และจะทำอย่างไรให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โดยจากการสนทนากลุ่มดังกล่าว คณะผู้วิจัยสามารถถอดความเห็นของกลุ่มนักวิชาการได้ดังนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสร้างความรู้สึกที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะเมื่อวิเคราะห์ถึงการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบกับการทำหน้าที่ของศาลปกครอง หรือศาลอาญาแล้วนั้น อาจเรียกได้ว่าคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของศาลรัฐธรรมนูญส่งผลต่อความผูกพันธ์ทางด้านของความรับรู้และความรู้สึกที่มีต่อประชาชนน้อยกว่าการดำเนินงานของศาลอื่น ๆ และด้วยความที่การทำงานของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้มีส่วนเกี่ยวพันธ์โดยตรงกับประชาชนทำให้ประชาชนขาดความเอาใจใส่ หรือขาดความสนใจในกระบวนการการทำงาน และขั้นตอนการดำเนินงาน รวมไปถึงขอบเขตอำนาจในการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้กลุ่มนักวิชาการจึงได้ให้ความเห็นว่าการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ ควรที่จะมีการดำเนินงานหรือมีหน่วยงานเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมโดยที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังข้อเสนอแนะที่ทางคณะผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

5.4.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดการสนทนากลุ่มของกลุ่มนักวิชาการ

- การจัดทำสาร และวารสารของศาลรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ส่งให้กับโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เช่น การจัดทำวารสารรายเดือนเพื่อสรุปการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อส่งให้กับห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศ การทำวารสารดังกล่าวของศาลรัฐธรรมนูญอาจมีการดำเนินงานอยู่แล้ว แต่ในบางขณะก็อาจขาดความทั่วถึง คือส่งไปเฉพาะในพื้นที่ที่มีคนเข้าถึงได้อย่างจำกัด เช่น ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย หรืออาจเป็นเพราะเนื้อหาที่อยู่ในวารสารแบบเดิมนั้นเป็นเนื้อหาที่อ่านยากเกินไปสำหรับบุคคลที่ไม่ได้เรียนหรือไม่ได้มีความรู้ทางด้านกฎหมาย ด้วยเหตุนี้การที่ศาลจะสามารถสื่อสารหรือเข้าถึง

ประชาชนได้ในวงกว้าง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อการทำหน้าที่ของศาลได้นั้น ศาลควรที่จะมีการจัดทำวารสารของศาลรัฐธรรมนูญในมีความทั่วถึง และมีเนื้อหาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของบุคคลทั่วไป

- การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย อย่างสารคดี แอนนิเมชัน หนังสั้น การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์อย่างการสร้างสื่อสารคดีที่ไม่ต้องอาศัยความสามารถในการอ่านก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องมาจากการอ่านหนังสือนั้นอาจเป็นเรื่องสามัญสำหรับบุคคลสมัยใหม่ แต่สำหรับในสังคมไทยเองก็ยังมีบุคคลบางกลุ่มที่ยังไม่มีความสามารถในการอ่าน หรือไม่มีความสามรถในการอ่านและทำความเข้าใจในสิ่งที่มีความซับซ้อน อย่างการตีความข้อกฎหมาย หรือการทำความเข้าใจในคำตัดสินของศาลเป็นต้น ด้วยเหตุนี้ช่องทางการนำเสนอ หรือการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นช่องทางอีกช่องทางหนึ่งที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะการที่จะสามารถนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ให้ออกมาในรูปแบบของสารคดี หรือแอนนิเมชันได้นั้น คณะผู้จัดสร้างจะต้องทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ยากต่อการทำความเข้าใจ ให้กลายมาเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการรับรู้ของผู้คน แทนที่ศาลจะต้องให้กำลังคนในการเข้าไปสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนหรือเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ ศาลรัฐธรรมนูญก็สามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการมาเป็นการใช้สารคดี หรือแอนนิเมชันเพื่อสื่อสารแทน และวิธีการในลักษณะนี้ยังสามารถสร้างความสนใจและสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน เด็กและเยาวชน ได้ง่ายกว่าการจัดทำตำราหรือจัดทำวารสารทางกฎหมายที่ยากต่อการเข้าใจ

5.4.4 กลุ่มประชาชนทั่วไป

จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของประชาชนทั่วไป ทำให้คณะผู้วิจัยมองเห็นถึงปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าใจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะผลจากการสนทนากลุ่มโดยส่วนใหญ่แล้ว**ประชาชนยังไม่ค่อยเข้าใจถึงการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ว่าศาลรัฐธรรมนูญนั้นมีขอบเขตหน้าที่การดำเนินงานอย่างไร และวิธีการดำเนินงานของศาลนั้นเป็นอย่างไร** ประชาชนส่วนใหญ่ที่ร่วมอยู่ในกลุ่มของการสนทนากลุ่มนั้นยังคงมีความเข้าใจว่าศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่คล้ายคลึงกับศาลแพ่งและศาลอาญาจากการสอบถามในประเด็นดังกล่าว ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ข้อมูลดังนี้ *“คือเวลาที่คนพูดถึงศาลรัฐธรรมนูญ ทุกคนก็จะเข้าใจแค่ว่าศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ แต่เอาเข้าจริงแล้วคนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเลยว่าศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่อะไรบ้าง เขารู้แค่ว่าอำนาจรัฐธรรมนูญคืออำนาจสูงสุด ฉะนั้นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญคืออำนาจที่อยู่เหนือศาลอื่น ๆ เขาคิดว่าศาลรัฐธรรมนูญอยู่เหนืออำนาจทั้งมวล เพราะการที่เอาคำว่ารัฐธรรมนูญกับคำว่าศาลรัฐธรรมนูญมาผูกติดไว้ด้วยกัน หลายคนก็จะบอกว่า ตอนนี้ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีไม่ใช่หรือ ตอนนี้มีศาลรัฐธรรมนูญด้วยหรือ”* แต่สำหรับในส่วนของกลุ่มประชาชนที่มีความเข้าใจในระบบการทำงาน และหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญทางคณะผู้วิจัยได้สอบถามถึง

ประเด็นในเรื่องของความเชื่อมั่นในการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มของประชาชนที่มีความเข้าใจในการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญมีความเห็นดังนี้ *“องค์กรอิสระอย่างแรกที่เราต้องทำความเข้าใจคือมันไม่มีความเป็นกลาง อย่างศาลรัฐธรรมนูญผมว่าศาลเองก็ไม่ได้มีอำนาจในการรับเรื่องร้องในทุกเรื่องที่มีคนร้องมา อย่างปัญหาในเรื่องของการรับเรื่องของศาล อีกทั้งผมว่าการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเองนั้นไม่มีการตรวจสอบเลย หรือไม่มีกระบวนการหรือหน่วยงานที่จะเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของงศาลรัฐธรรมนูญเลย ผมว่าศาลเองก็มีอคติทางการเมืองอยู่แล้ว อย่างในปัจจุบัน องค์กรอิสระเองก็ไม่ได้มีความเป็นกลางอยู่จริง ๆ ในความเห็นขอผมผมคิดว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่สมควรที่จะถูกยุบ แต่ควรที่จะหาวิธีการในการตรวจสอบ หรือทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีการยึดโยงกับประชาชน ให้มีกระบวนการ ช่องทาง หรือวิธีการที่จะใช้ในการตรวจสอบการทำงาน หรือการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ในมุมความเห็นของผม ผมมองว่าอะไรที่มาจากการแต่ตั้งหรือไม่ได้มาจากช่องทางของการคัดเลือกโดยประชาชนผม เห็นว่ากระบวนการหรือรูปแบบของการมาแบบเนี่ย มันไม่เป็นไปตามประชาธิปไตย แต่ในเมื่อมันมาแบบนี้ หรือมีที่มาแบบนี้ไปแล้ว ผมว่าสิ่งที่ศาลจะทำให้ประชาขนเชื่อมั่นได้คือการทำให้เกิดกระบวนการ หรือช่องทางในการตรวจสอบอำนาจ การใช้อำนาจของศาล หรือแสดงออกให้เห็นซึ่งความบริสุทธิใจ และความโปร่งใสในการทำงานของศาล ให้มากกว่าทุก ๆ ครั้งที่ผ่านมา”* นอกจากนี้ทางคณะผู้วิจัยยังได้ถามต่อไปถึงประเด็นเรื่องของการที่**ศาลรัฐธรรมนูญจะทำให้ตัวเองเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น คุณคิดว่ามีวิธีการหรือช่องทางและรูปแบบอย่างไรที่ศาลควรดำเนินการเพื่อให้เป็นที่รู้จักของประชาชน** โดยความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีดังนี้ *“ถ้าตอบแบบชาวบ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่จะตอบว่าสื่อประเภทโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ โดยส่วนใหญ่คนที่เขาบอกว่าเขารู้จักศาลรัฐธรรมนูญส่วนมา เขามักจะบอกว่ารู้จักจากข่าว และข่าวที่พวกเขาได้รับส่วนใหญ่มักไม่ใช่ข่าวที่เป็นเรื่องดี ๆ หรือกิจกรรมดี ๆ ของศาลสักเท่าไหร่ จะเป็นพวกคดีใหญ่ ๆ คดีที่สื่อเล่นเป็นประเด็นขึ้นมา พอเป็นคดีใหญ่ ๆ ที่สื่อเล่นเป็นประเด็นแบบที่คนก็จะถูกชี้นำโดยสื่อที่นำเสนอข่าวนั้น ๆ อย่างสื่อเลือกข้าง แนวของข่าวที่สื่อช่องนั้น ๆ นำเสนอก็จะกลายเป็นการนำเสนอข่าวในแนวของสื่อช่องนั้น ๆ อย่างช่องสีแดงก็จะนำเสนอข่าวในมุมมองของเขาที่เกิดขึ้นกับศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนช่องสีอื่น หรือ ช่อง กปปส. ก็จะมีการนำเสนอข่าวเดียวกันจากมุมมองของพวกเขาเอง แบบนี้พอคนที่เลือกดูข่าวจากช่องนั้น ๆ ก็จะมีทัศนคติและมุมมองตามการนำเสนอข่าวของช่องข่าวนั้น ๆ ที่พวกเขาเลือกรับข่าวไปด้วย อย่างนคร ฯเองคนนครฯ ก็จะเลือกดูข่าวจากช่องของประชาธิปัติย์เป็นส่วนมาก เพราะอย่างที่เราเข้าใจกันนะ ว่าจังหวัดนครศรีธรรมราชเองก็เป็นฐานที่มั่นของพรรคประชาธิปัติย์ อย่างพอไปลงพื้นที่อื่น เขาก็จะเลือกรับข่าวที่ต่างออกไปด้วย คนในพื้นที่พวกนี้มีทั้งกลุ่มคนที่มองศาลรัฐธรรมนูญทั้งในเชิงลบ และในเชิงบวก อยู่ที่ว่าสื่อทีวีที่เขารับนั้นส่งสารเกี่ยวกับเรื่องราวของศาลออกมาอย่างไร ถ้าถามว่าศาลรัฐธรรมนูญจะทำอย่างไรให้ตัวของศาลเองเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น*

โทรทัศน์เนี่ยมีบทบาทสำคัญอยู่ในปัจจุบัน แต่ว่าคราวนี้มันต้องไม่ใช่การรับรู้ผ่านข่าวเหมือนที่ผ่าน ๆ มาที่สื่อคอยนำเสอนนะ ศาลต้องคิดวิธีที่จะนำเสนอตัวเองมากกว่านำเสนอในเรื่องของการพิจารณาคดีเพียงอย่างเดียว อย่างเรื่องของการใช้ช่อง 11 ในการนำเสนอข้อมูลการทำหน้าที่ของศาล การดำเนินงาน บทบาทของศาล การทำงานของศาลแบบภาพกว้าง ๆ อย่างสมมุติว่า กรณีแบบนี้สามารถมาฟ้องที่ศาลรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ หรือเอาเลขาของศาลรัฐธรรมนูญออกมาให้ความรู้ ที่เป็นความรู้ของศาลรัฐธรรมนูญที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน และประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการทำหน้าที่ดังกล่าวของศาล " สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ทางกลุ่มมของประชาชนได้ให้เอาไว้มีดังนี้ *"ระดับของการรับรู้คนส่วนใหญ่ที่ผมเจอมักจะคิดแบบนี้ ผมเลยคิดว่าความรับรู้ของศาลรัฐธรรมนูญยังมีน้อยอยู่ ฉะนั้นควรที่จะมีรูปแบบ หรือวิธีการที่จะทำให้คนรู้จัก อย่างการสร้างสำนักงานภูมิภาค หน่วยงานของศาลรัฐธรรมนูญในระดับพื้นที่ อย่างการเข้าไปตั้งหน่วยงานในศาลากลาง หรือศูนย์ราชการจังหวัด ตัวอย่างของศูนย์ดำรงธรรมของกระทรวงมหาดไทย เพื่อเข้าไปทำหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงขอบเขตอำนาจของตัวศาลรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนว่าคดีแบบนี้สามารถฟ้องศาลรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ อย่างคดีเรื่องของการทุจริตการเลือกตั้งในท้องถิ่นว่าสามารถจะไปฟ้องศาลรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ คดีพรรคการเมือง คดีการละเมิดสิทธิ เรื่องของสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ บางครั้งชาวบ้านก็ยังไม่เข้าใจเลยว่าอะไรคือสิทธิของพวกเขา สิทธิของพวกเขาที่ถูกลิดรอนสิทธิไปคืออะไร ฉะนั้นอีกสิ่งหนึ่งที่ศาลควรสร้างความเข้าใจคือจะทำอย่างไรให้คนเข้าใจในเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ มันก็จะย้อนกลับไปที่เรื่องของคนเองก็ไม่อ่านรัฐธรรมนูญ อ่านตัวรัฐธรรมนูญไม่รู้เรื่อง หรืออาจเป็นเพราะรับธรรมนูญเปลี่ยนแปลงบ่อยเขาก็ไม่รู้เขาจะอ่านไปทำไม อีกทั้งการรับรู้ของศาลรัฐธรรมนูญมันดูไกลตัวของพวกเขามากกว่าเรื่องของกฎหมายอื่น ๆ อย่างกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง ที่มันดูใกล้ตัวของพวกเขามากกว่า"*

จากการพูดคุยสนทนากลุ่ม ทางคณะผู้วิจัยจึงได้แยกข้อเสนอแนะของประชาชนออกมาเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

5.4.4.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดการสนทนากลุ่มของกลุ่มประชาชน

- การรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนว่าศาลรัฐธรรมนูญคืออะไร โดยโครงการการรณรงค์ดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อการสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ว่าแท้ที่จริงแล้วศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในการดำเนินกิจการใด มีกระบวนการทำงานอย่างไร และคดีชนิดใดบ้านที่สามารถนำเข้ามาพิจารณาภายใต้การทำงานของศาลรัฐธรรมนูญได้ สำหรับวิธีการในการจัดอบรม รณรงค์ให้ความรู้ก็มีอยู่ด้วยกันหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรมศาลรัฐธรรมนูญพบประชาชน การจัดประชุมคนในชุมชนเพื่อสร้าง

ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ หรือจะจัดกิจกรรมในรูปของการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายในชุมชนหรือวิทยุชุมชนก็ได้ เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจในเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญให้กับประชาชน

- การจัดตั้งหน่วยงานของศาลรัฐธรรมนูญในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อการเสริมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ หากถอดความเอาความหมายของหน่วยงานในพื้นที่ตามความต้องการที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มประชาชน หน่วยงานดังกล่าวจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับศูนย์ดำรงธรรม ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทย ที่คอยทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือ รับเรื่องร้องเรียนจากชาวบ้าน ฯลฯ ฉะนั้นหากจัดตั้งหน่วยงานของศาลรัฐธรรมนูญภายในพื้นที่ตามรูปแบบของศูนย์ดำรงธรรม ก็เป็นที่น่าสนใจว่าการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญจะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้นและจะยิ่งเป็นที่รู้จักของประชาชนมากขึ้นด้วยตามแบบของศูนย์ดำรงธรรมที่ประชาชนได้นำเสนอเอาไว้

5.4.5 กลุ่มนักเรียนนักศึกษา

จากการสนทนากลุ่มกับกลุ่มของนักเรียนนักศึกษา ทำให้คณะผู้วิจัยพบว่า ปัญหาในเรื่องของการทำความเข้าในการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ และการรับรู้หรือรู้จักศาลรัฐธรรมนูญ ในกลุ่มของนักเรียนนักศึกษาเองก็มีความน่าเป็นห่วงยิ่ง เพราะจากการลงพื้นที่เพื่อจัดทำการสนทนากลุ่ม ได้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เข้าใจในการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแทบไม่แตกต่างไปจากกลุ่มของประชาชนทั่วไปสักเท่าไหร่ เมื่อสอบถามกลุ่มนักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่แล้วจะพบว่า นักเรียนนักศึกษารู้จักศาลรัฐธรรมนูญ แต่รู้จักในแง่ของการที่เคยได้ยินชื่อรับรู้ถึงการมีอยู่ของหน่วยงานที่ชื่อว่าศาลรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อคณะผู้วิจัยลงรายละเอียดในเรื่องของการทำหน้าที่และอำนาจต่าง ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญ สิ่งที่คณะผู้วิจัยได้รับกลับมาคือคำตอบที่ว่า ไม่ทราบ ไม่รู้ ไม่แน่ใจ ด้วยหตุนี้จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ขนาดในระดับของเยาวชนรุ่นใหม่อย่างนักเรียนนักศึกษาเองนั้นยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ไม่น้อย หากจำแนกกลุ่มของการสนทนาในครั้งนี้ออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ จะพบว่ากลุ่มของนักเรียนนักศึกษาที่สามารถเข้าใจถึงการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญจำกัดวงอยู่กับกลุ่มของนักเรียนนักศึกษาที่มีความสนใจทางด้านกฎหมายและการเมือง เช่น จะเป็นนักศึกษาในกลุ่มของนักศึกษาที่เรียนรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และสังคมศาสตร์บางส่วน เมื่อลองเปลี่ยนไปพูดคุยกลุ่มนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์มีจำนวนน้อยมากที่สามารถตอบได้อย่างถูกต้องถึงขอบเขต อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนของนักเรียนก็เช่นเดียวกัน เมื่อจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ จะได้ว่า นักเรียนที่รู้ในเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญและเข้าใจบทบาทหน้าที่นั้นเป็นกลุ่มของนักเรียนที่มีความตั้งใจจะเข้าเรียนในคณะ รัฐศาสตร์ หรือนิติศาสตร์ เสียเป็นส่วน

ใหญ่ ด้วยเหตุนี้ทางคณะผู้วิจัยจึงได้พูดคุยสอบถามถึงแนวทางแล้ววิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ว่าศาลรัฐธรรมนูญควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาได้รับรู้ และรู้จักศาลรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น โดยคณะผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางต่าง ๆ ออกมาเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

5.4.5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการจัดการสนทนากลุ่มของกลุ่มนักเรียนนักศึกษา

- ควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมตอบคำถามศาลรัฐธรรมนูญในโรงเรียน เช่นเดียวกับแบบกิจกรรมตอบปัญหารัฐสภา การตอบปัญหารัฐสภานั้น เป็นการจัดการแข่งขั้นที่จัดขึ้นโดยรัฐสภา โดยการแข่งขั้นจะให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมจากโรงเรียนทั่วประเทศเข้าร่วมในการตอบปัญหาเพื่อชิงถ้วยรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯ และชิงทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ตอบคำถามได้รางวัลชนะเลิศ โดยคำถามที่ใช้ในการจัดการแข่งขั้นนั้นก็เป็นคำถามประเภทของการทำงานของรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ประธานรัฐสภาคือใคร กระบวนการในการออกกฎหมายของรัฐสภาเป็นอย่างไร เรียกได้ว่ากิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหารัฐสภาเป็นการดึงดูดให้นักเรียนและนักศึกษาต้องหันมาทำความเข้าใจในความเป็นมาของระบอบรัฐสภา รวมถึงกระบวนการการทำงานและเรื่องอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐสภาของประเทศไทย หากศาลรัฐธรรมนูญนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ ก็น่าจะเป็นการสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของศาลรัฐธรรมนูญได้เป็นอย่างดี
- การจัดกิจกรรมศาลรัฐธรรมนูญสัญจร เช่นเดียวกับแบบกิจกรรมรัฐสภาสัญจร การจัดกิจกรรมรัฐสภาสัญจรเป็นการจัดกิจกรรมภายใต้การดำเนินงานของรัฐสภา โดยรูปแบบของกิจกรรม คือ การให้นักเรียนในพื้นที่จังหวัดที่รัฐสภาจัดกิจกรรมสัญจรไปถึง ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เวลา ๕ วัน ๔ คืน โดยในแต่ละวันจะมีกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องของการทำหน้าที่ของรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงาน กระบวนการการออกกฎหมาย การประชุมสภา และจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาให้ความรู้กับกลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ถึงการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมรัฐสภาจำลองขึ้นภายในงาน เพื่อให้นักเรียนได้สวมบทบาทเป็นนักการเมืองในสภา และจัดให้มีการถามตอบเหมือนกับการประชุมสภาจริง ๆ นี่ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐสภา อีกทั้งยังได้ทำความเข้าใจในการทำหน้าที่ของรัฐสภาและได้รับความสนุกสนานไปด้วยพร้อมกัน
- การจัดกิจกรรมเยาวชนศาลรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับแบบกิจกรรมเยาวชนศาลปกครอง กิจกรรมค่ายเยาวชนศาลปกครองเป็นกิจกรรมที่มีการจัดขึ้นโดยศาลปกครอง เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้การทำงานของศาลปกครองโดยกิจกรรมในค่ายจะมีการจัดเป็นฐานกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการตอบปัญหา การเสวนา หรือการจำลองการพิจารณาคดีของศาลปกครอง เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาได้เข้าใจถึง

บทบาทและหน้าที่ของศาลปกครอง โดยกิจกรรมดังกล่าวจะจัดให้มีการค้างคืนเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาได้มีการเรียนรู้การทำงานของศาลปกครองร่วมกันเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน

5.5 ข้อเสนอแนะจากการสัมมนานำเสนอผลงานวิจัยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Public Hearing)

ทางคณะผู้วิจัย ในหัวข้อวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ” ได้จัดให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยและรับฟังความคิดเห็นขึ้น เมื่อวันศุกร์ที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2559 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ ห้อง ร.102 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เพื่อนำเอาข้อคิดเห็นที่ได้จากการจัดงานในมา ปรับปรุง แก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนของงานวิจัยให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยในการจัดงานสัมนาครั้งนั้น ทางคณะผู้วิจัยได้เรียนเชิญหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหัวข้อของงานวิจัยดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อย่าง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม กรมประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้า สำนักข่าวมติชน รวมถึงบุคคลทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนั้น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังการนำเสนอผลงานวิจัย และนำเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ” ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ทางคณะผู้วิจัยได้เรียนเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีความชำนาญในประเด็นเรื่องของกฎหมายมหาชนและรัฐธรรมนูญ ศาสตราจารย์ ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาทำหน้าที่เป็นวิทยากรผู้ให้ความเห็นต่องานวิจัย พร้อมทั้งยังได้เรียนเชิญวิทยากรอีกท่านหนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของการประชาสัมพันธ์องค์กร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิจิตรา สึคาโมโต้ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความเห็นในเรื่องของการจัดทำการประชาสัมพันธ์และการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อศาลรัฐธรรมนูญ

การสัมมนาครั้งนี้มีผู้ที่ให้ความสนใจในหัวข้อของงานวิจัยดังกล่าวและมีตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นจาก สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานกฤษฎีกา สำนักงานศาลยุติธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สถาบันพระปกเกล้า กรมประชาสัมพันธ์และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยตัวแทนของผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชน อีกทั้งวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยสามารถแยกความคิดเห็นออกได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

5.5.1 กลุ่มความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ

5.5.1.1 ความเห็นเกี่ยวกับตัวบุคคล

ประเด็นที่ 1 การขาดผู้เชี่ยวชาญที่มาจากนักกฎหมายมหาชนหรือนักรัฐศาสตร์ที่มีความเจนจัดด้านรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ 2 การคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำหน้าที่เลขาตุลาการหรือผู้ช่วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ 3 การได้มาซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยวิธีการที่สะอาดและโปร่งใส

ประเด็นที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นขององค์กรต้องมาจากกระบวนการที่มีความโปร่งใส ในการสรรหาบุคคลเข้ามาทำหน้าที่ตุลาการ หากกระบวนการได้มาไม่มีความโปร่งใส ย่อมไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับองค์กรได้

5.5.1.2 ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี

ประเด็นที่ 1 คำวินิจฉัยของศาลที่ออกสู่สาธารณะขาดความชัดเจนของเนื้อหา เช่นกรณี การนำเสนอคำวินิจฉัยในกรณีของการยุบพรรคประชาธิปัตย์ ระหว่างศาลกับเผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา รวมถึงข้อมูลที่ไม่ถูกต้องของคำวินิจฉัย

ประเด็นที่ 2 การทำคำวินิจฉัยส่วนบุคคลและเผยแพร่คำวินิจฉัยส่วนบุคคล ก่อนการทำคำวินิจฉัยกลาง

ประเด็นที่ 3 การตัดสินคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองมีผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของศาล สภาพการเมืองมีผลต่อความเชื่อมั่นโดยตรงของศาลเพราะศาลทำหน้าที่ในการพิพากษาตัดสินคดีทางการเมืองเป็นส่วนใหญ่

5.5.1.3 ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงาน

ประเด็นที่ 1 การขยายขอบเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญทำให้การทำหน้าที่ของศาลขาดความน่าเชื่อถือ

ประเด็นที่ 2 การสร้างความเชื่อมั่นในระดับองค์กรหรือระบบ สำหรับศาลรัฐธรรมนูญ ควรเน้นไปที่เรื่องของหน่วยงานที่ทำหน้าที่งานในการสนับสนุนการทำงานของตุลาการและองค์คณะ โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุนควรต้องทำหน้าที่ให้ถูกต้อง รวดเร็วและครบถ้วนมากที่สุด เช่น การตรวจทานข้อมูลหรือข้อความ

ของคำวินิจฉัยทั้งส่วนบุคคลและคำวินิจฉัยกลางขององค์คณะตุลาการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนที่ติดตามข้อมูลข่าวสารของศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ 3 การสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญ ต้องไม่ทำแข่งกับความเร็วแต่ต้องมุ่งเน้นการสร้างข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนให้กับประชาชน

ประเด็นที่ 4 การศึกษาพันธกิจหลักขององค์กรก่อนการจัดทำกลยุทธ์ประชาสัมพันธ์

ประเด็นที่ 5 การสร้างช่องทางการสื่อสารของศาลรัฐธรรมนูญ โดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ครอบคลุมประชาชนในทุกภูมิภาคมากที่สุด

ประเด็นที่ 6 การเก็บข้อมูลหรือการเก็บสถิติของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับความเห็นของประชาชนต่อการทำหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญหรือผลตอบรับหลังจากการพิจารณาคดี

ประเด็นที่ 7 การทำให้องค์กรปราศจากการแทรกแซงจากทั้งภายในและภายนอก การทำงานขององค์กรที่ทำหน้าที่ในเรื่องของกระบวนการยุติธรรม จำเป็นที่การทำงานขององค์กรนั้น ๆ ต้องปราศจากการถูกแทรกแซงทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร

5.5.1.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้างการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ 1 การสร้างความเชื่อมั่นของศาลผ่านการสร้างความเชื่อมั่น 3 ระดับ คือ (1) การสร้างความเชื่อมั่นระดับบุคคล หมายถึงตัวของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (2) การสร้างความเชื่อมั่นระดับกลุ่ม หมายถึงองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งคณะ (3) การสร้างความเชื่อมั่นระดับ องค์กร/ระบบ หมายถึงหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการค่อยให้ความช่วยเหลือการทำงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและองค์คณะ

ประเด็นที่ 2 การสร้างความเชื่อมั่นระดับบุคคล ต้องเน้นไปที่เรื่องของคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้มีการเผยแพร่คำวินิจฉัยส่วนบุคคลก่อนที่จะมีการออกคำพิพากษากลางขององค์คณะตุลาการ

ประเด็นที่ 3 การสร้างความเชื่อมั่นระดับกลุ่ม ต้องเน้นไปที่เรื่องของ ที่มาของตุลาการศาล ต้องมีการระบุที่มาที่ชัดเจนของตุลาการ เช่น การกำหนดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิในสาขารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของกฎหมายมหาชน รัฐธรรมนูญและข้าราชการที่มีความเจนจัดในเรื่องของการทำงานของภาครัฐ รวมอยู่ในองค์คณะตุลาการด้วย

5.5.2 กลุ่มความคิดเห็นที่มีต่องานวิจัย

ประเด็นที่ 1 ข้อมูลวิจัยที่ได้มา ถ้าสามารถระบุลงไปในรายละเอียดได้อีก จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปจัดทำกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ของศาลรัฐธรรมนูญได้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 2 การจัดทำให้ข้อมูลของงานวิจัยที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม ควรมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะปัจจุบันมีข้อมูลหลายส่วนที่อาจมีการซ้อนทับกันมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 3 การทำให้ข้อมูลงานวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นโดยการเพิ่มเติมการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความลึกมากยิ่งขึ้นหรือมีการนำเอาข้อมูลมาต่อยอดศึกษาเพื่อทำการศึกษาอีกขึ้นหนึ่ง

ประเด็นที่ 4 การสร้างเครื่องมือการสื่อสารแบบ 2 ทาง ระหว่างศาลและประชาชน

5.6 ข้อเสนอแนะ รูปแบบ วิธีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบและวิธีการในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องพิจารณากระบวนการวางแผนในการสื่อสารไปภายนอกองค์กรของศาลรัฐธรรมนูญ โดย จำเป็นต้องพิจารณาถึง กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เนื้อหาที่จะทำการสื่อสาร รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสื่อสารออกไป ทั้งนี้จากการสำรวจความคิดเห็น ผลของความคิดเห็นสามารถนำมาเป็นประเด็นพิจารณาในการนำเสนอข้อเสนอแนะ ดังนี้

- สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีผลติดตามมากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบอาชีพอิสระและกลุ่มนักเรียนนักศึกษา สื่อวิทยุ กลุ่มเป้าหมายที่ติดตามและใช้รับฟังข้อมูลข่าวสารมากที่สุดเป็นกลุ่มผู้ที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ เอกสารแจก เป็นสื่อที่กลุ่มอาชีพผู้ประกอบอาชีพอิสระและกลุ่มนักเรียนนักศึกษาติดตามมากที่สุด รองมา คือกล่มผู้ที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- สื่อกิจกรรม เช่น การเยี่ยมเยียน นิทรรศการ สัมมนา เป็นสื่อที่ผู้ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ติดตามและใช้สื่อชนิดนี้มากที่สุด รองมาคือกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา
- สื่อสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต ผู้ที่ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการติดตามข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระ ว่างงาน รวมถึงกลุ่มนักเรียนนักศึกษา รองมา คือกลุ่มผู้ที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ดังนั้น หากจะนำเสนอ รูปแบบ วิธีการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและรูปแบบที่เหมาะสม ได้ตามแผนภาพดังนี้

5.6.1. รูปแบบ วิธีการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชน จำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มภูมิภาค

กลุ่มภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีวิธีการ/รูปแบบการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย ภูมิภาค	วัตถุประสงค์ การสื่อสาร	เนื้อหาสาระ	รูปแบบ วิธีการสื่อสาร
กรุงเทพมหานคร	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ 2. สื่อกิจกรรม : การประกวดกิจกรรมค่าย 3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์: วิทยุโทรทัศน์
ภาคเหนือ	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1.สื่อสิ่งพิมพ์ : หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ 2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 3. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน
ภาคกลาง	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน 3. สื่อสิ่งพิมพ์ : หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ

กลุ่มเป้าหมาย ภูมิภาค	วัตถุประสงค์ การสื่อสาร	เนื้อหาสาระ	รูปแบบ วิธีการสื่อสาร
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. สื่อสมัยใหม่ : อินเทอร์เน็ต social media/ YouTube 3. ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ
ภาคใต้	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน 3. ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ

2. กลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ ได้แก่ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้าง/พนักงานเอกชน อาชีพเจ้าของกิจการ/ค้าขาย อาชีพเกษตรกร แม่บ้าน/ว่างงาน นักเรียน/นักศึกษาและอาชีพอิสระมีวิธีการ/รูปแบบการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย อาชีพ	วัตถุประสงค์ การสื่อสาร	เนื้อหาสาระ	รูปแบบ วิธีการสื่อสาร
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ นักการเมือง	ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบ นำเสนอผลคำวินิจฉัยที่สำคัญ	ลึกซึ้ง เฉพาะเจาะจงถึงประเด็นต่างๆในการตัดสินวินิจฉัย	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์: วิทยุโทรทัศน์ 2. สื่อสิ่งพิมพ์: หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ 3. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน
รับจ้าง/พนักงานเอกชน	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำ 3. ผ่านการศึกษานอกระบบ

กลุ่มเป้าหมาย อาชีพ	วัตถุประสงค์ การสื่อสาร	เนื้อหาสาระ	รูปแบบ วิธีการสื่อสาร
เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน 3. สื่อสิ่งพิมพ์ : หนังสือพิมพ์แผ่นพับ
เกษตรกร	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน 3. ผ่านการศึกษานอกระบบ
เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน 3. สื่อสิ่งพิมพ์ : หนังสือพิมพ์แผ่นพับ
แม่บ้าน/ว่างงาน	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2. สื่อสมัยใหม่ : อินเทอร์เน็ต social media/ YouTube 3. ผ่านการศึกษานอกระบบ
นักเรียน/นักศึกษา	ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบ นำเสนอผลคำวินิจฉัยที่สำคัญ	ลึกซึ้ง เฉพาะเจาะจงถึงประเด็นต่างๆในการตัดสินวินิจฉัย	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุโทรทัศน์ 2.สื่อสมัยใหม่ : อินเทอร์เน็ต social media/ YouTube 3. สื่อกิจกรรม : การประกวดกิจกรรมค่าย

กลุ่มเป้าหมาย อาชีพ	วัตถุประสงค์ การสื่อสาร	เนื้อหาสาระ	รูปแบบ วิธีการสื่อสาร
อาชีพอิสระ	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่อสมัยใหม่ : อินเทอร์เน็ต social media/ YouTube 2. สื่อกิจกรรม : การสัมมนา นิทรรศการ 3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุ โทรทัศน์

3. กลุ่มอายุ

กลุ่มอายุของประชาชน มี 3 กลุ่ม ได้แก่ อายุระหว่าง 18-35 ปี อายุระหว่าง 36-60 ปี และอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไปมีวิธีการ/รูปแบบการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย อายุ	วัตถุประสงค์ การสื่อสาร	เนื้อหาสาระ	รูปแบบ วิธีการสื่อสาร
18-35 ปี	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์: วิทยุ โทรทัศน์ 2. สื่อสมัยใหม่ : อินเทอร์เน็ต social media/ YouTube 3. ผ่านระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ
36-60 ปี	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุ โทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน 3. ผ่านการศึกษานอกระบบ
61 ปีขึ้นไป	ให้ความรู้ความเข้าใจทั่วไป	กว้าง/ครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ	1. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :วิทยุ โทรทัศน์ 2. จัดอบรมให้ความรู้ให้ผู้นำชุมชน 3. สื่อสิ่งพิมพ์ : หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

10 ปีศาลรัฐธรรมนูญไทย: สู่ทศวรรษใหม่ของนิติรัฐไทย. (2551). สำนักงานนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: บริษัทพีเพรสจำกัด.

กรกนก วิโรจนศรีสกุล. (2546).**ภาพลักษณ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในสายตาประชาชนเขตกรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศศาสตร์ พัฒนาการภาควิชาประชาสัมพันธ์คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กลุ่มงานผลิตเอกสารเผยแพร่สำนักประชาสัมพันธ์สานักงานเลขาธิการวุฒิสภา. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์รัฐสภา.

กาญจนา แก้วเทพ.(2547)**. การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เกศินี จุฑาวิจิตร. (2540). **การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.** นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

เกษม วัฒนชัย. (2544)."**นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**" Thailand Education. (พฤษภาคม)

เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช่าง.

โกวิทย์ วงศ์สุรวัฒน์. (2544). รัฐธรรมนูญและการเมืองการปกครองสหรัฐอเมริกา. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์ยูนยส์ ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน: นครปฐม.

ขนิษฐา เมฆามานะ (2542). **ปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการสานักตรวจเงินแผ่นดินส่วนกลางศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานตรวจสอบด้านสังคมและความมั่นคง**. ภาคนิพนธ์ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

ขวัญเรือน กตติวัฒน์. (2531). **พลศาสตร์ของการสื่อสาร.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2552). **สรุปการสัมมนาโครงการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปกฎหมายแก่ประชาชน, องค์กรปฏิรูปกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.**24 สิงหาคม 2552 โรงแรม ลีการ์เด้นท์พลาซ่า หาดใหญ่สงขลา

คณะรัฐประศาสนศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.(2523). กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทยการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย**. 22-27 มกราคม 2523. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

จิรัชญา โยธาอภิรักษ์. (2551). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และผลของภาพลักษณ์ต่อทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าปตท.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ฉันทนา บรรพศิริโชติ. (2541). **การพัฒนาและความขัดแย้ง : ทางเลือกบนเส้นทางประชาธิปไตย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชลธิชา เกียรติสุข, **การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในการดำคดีทางศาล: ศึกษากรณีการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความในคดีแพ่งโดยรัฐ**, วิทยาพิพนธ์ นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2554.

เชาวนะ ไตรมาศ. (2544). **บทความศาลรัฐธรรมนูญกับความหลากหลายของมาตรการส่งมอบบริการด้านการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน.** สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.กรุงเทพฯ: บริษัทพีเพรสจำกัด.

เชาวนะ ไตรมาศ. (2547). **การประชุมเชิงวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่5 : การเมืองการบริหารของไทยในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : สานักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทิพาวดี เมฆสวรรค์. (2543). **ธรรมาภิบาลกับราชการไทย**.เอกสารประกอบการสัมมนา. นนทบุรี : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสานักงาน ก.พ.

ธงชัย สันติวงศ์. (2535). **พฤติกรรมองค์การ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชจากัด.

ธนวดี บุญลือ. (2546). **การประเมินผลงานประชาสัมพันธ์**. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนิษฏ์ชัย นาคะสุวรรณ. (2543). **จริยธรรมองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์มูลนิธิซีเมนต์ไทย.

ธีรยุทธ บุญมี. (2541). **ธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์กู้หายนะประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายธาร.

นันทวัฒน์ บรมานันท์.(2542). ศาลรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2546). การให้สิทธิประชาชนฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ กรณีละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

นันทวัฒน์ บรมานันท์.**กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส : ข้อคิดเพื่อการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไทย**. สถาบันนโยบายศึกษา พ.ศ. 2541.

นันทวัฒน บรมานันท.(2546). **การให้สิทธิประชาชนฟ้องศาลรัฐธรรมนูญกรณีละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ**. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). **การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย**.พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

บุญศรี มีวงค์อุโฆษ .(2548).**การยกสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาล.** รายงานการวิจัย สำนักงานศาลรัฐธรรมนู.

ปรมัส ตะเวทิน. (2541). **การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นสวนจำกัดภาพพิมพ์.

ปรีดิยาธร เทวกุล, หม่อมราชวงศ์. (2545). **ธรรมาภิบาลกับความสาเร็จของ SMEs**. กรุงเทพฯ : บริษัทจาดีน

ปัญจาภรณ์ ศรีกุลชา. (2553). **การรับรู้คุณภาพการบริการของสานักงานบริการลูกค้า CAT กับความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการในเขตจังหวัดชลบุรี**.งานวิจัยสาขาบริการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา.

พิทยา บวรวัฒนา. (2541). **ทฤษฎีองค์การสาธารณะ.**พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพฯ : ศักดิโสภาการพิมพ์.

ไพศาล หวังพานิช. (2526). **การวัดผลการเรียน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

มนตรี จุฬาวัฒนทล. (2537).**ระบบการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2554). **รายงานสรุปผลการประเมินการวัดระดับความเชื่อมั่นด้านธรรมาภิบาลของคณะกรรมการบริหารกองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2554**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วรเจตน์ ภาคีรัตน์ .(2545). **วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ : ศึกษากรณีศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศกับศาลรัฐธรรมนูญไทย .** รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

วรภัทร โตธนะเกษม.(2542). **การสร้าง Good Governance ในองค์กร**. วารสาร กสท.

วิมลพรรณ์ ตังจิตเพิ่มความดี . (2543). **การประชาสัมพันธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 1**.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.

วิรัช ลภิรัตนกุล. (2544). **การประชาสัมพันธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุภกนิตย์ พลไพรินทร์ .(2540). **เทคนิคการประมวลผล.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.

สถาบันพระปกเกล้า. (2545). **รายงานการวิจัย การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี.** นนทบุรี.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2541). **ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : กลุ่มที่ 4**. เอกสารการสัมมนาวิชาการเรื่องจากวิกฤตการสู่การยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2536). **ตุลาการรัฐธรรมนูญ.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สมร นิติทัณฑ์ประกาศ.(2553).**ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา1865-1940**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2550). **ความเชื่อถือไว้วางใจในภาครัฐ (Pubic Trust) ทฤษฎี แนวคิดและหลักการ: สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล.** สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สานักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. (2548).

รายงานวิจัยความเชื่อมั่นของผู้รับบริการประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่องานของกระทรวงยุติธรรม ปีงบประมาณพ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ : สานักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.

สุทธิลักษณ์ หวังสันติธรรม. (2548). **กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์.**เอกสารการสอนชดวิชากลยทธุ์. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สุวิชา เป้าอารีย์. (2556). **ความคิดเห็นของคนไทยต่อศาลรัฐธรรมนูญ.** ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสรี วงษ์มณฑา. (2541). **ภาพพจน์นั้นสำคัญไฉน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์ม.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). **การประชาสัมพันธ์ : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์ม.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). **กลยุทธ์การตลาด : การวางแผนการตลาด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิล์ม

หยุด แสงอุทัย.(2527). **คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล.** พิมพ์ครั้งที่ 1 .กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หยุด แสงอุทัย.(2542). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อเล็กซานเดอร์ แฮมิลตัน เจมส์ เมดิสัน จอห์น เจย์ เขียน, สมบัติ จันทรวงศ์ บรรณาธิการแปล. (2530).เดอะเฟเดอรัลลิสต์เปเปอร์ **เอกสารทางความคิดทางการเมืองอเมริกัน** .พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

"Art. 93" [Jurisdiction of the Federal Constitutional Court]**.Basic Law for the Federal Repubof Germany (ใน English Translation (originally German))**. Berlin: German Bundestag. 2010. pp. 82–83. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2558.

Alexei Trochev, “Ukraine: Constitutional Court Invalidates Ban on Communist Party,” **International Journal of Constitutional Law**, (Vol. 1, July, 2003).

Asian Development Bank. (1995).**Governance : Sound Development Management**. Manila Philippines.3-11.http://www.amlcft.com /timeline.htm (online).

Beck, H.S. and JW.Carper.(1956). **Organization Psychology.**Boston : Allyn and Bacon.

Becker and D. Nuehauser. (1975). **The Efficient Organization.** New York : Elacview Scientific Publishing Co. Inc.

Biezen, Ingrid van (2008). ‘Party Regulation and Constitutionalization: A Comparative Overview’, ใน Per Nordlund and Ben Reilly (eds.), **Political Parties and Democracy inConflict-Prone Societies: Regulation, Engineering and Democratic Development**, (Tokyo: UN University Press, 2008)

Buchanan II, B. (1974, March). **Building Organizational Commitment : The Socialization of Managers in ork Organizations**. Administrative Science Quarterly.19 : 533.

Blind, P. K. (2006). *Building trust in government in the twenty-first century: Review ofliterature and emerging issues. 7th Global Forum on Reinventing GovernmentBuilding Trust* in Government.RetrievedApril8,2015,from*http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UN/UNPAN025062.pdf*

Calvin Massey; **American Constitutional law : powers and liberties** : ASPEN PUBLISHERS,INC NEWYORK 2001.

Chelte, A.F. (1972). **Organizational Commitment, Job Satisfaction and Quality of Work Life.**Massachusetts. University of Massachusetts.

Colin, C. 1978. **Human Communication: A Review, A Survey and Criticism**. New York: Holt Rinehart and Winston.

David M. O'Brien**, Constitution law and politics** (4 th ed) w.w.Norton & Compamy , Inc. New York2000, p. 1278 -1286

ErmanRajakukkuk,"**The New IndonesianLabor Court**",Paper presented at the Conferenceon New Courts inthe Asia-Pacific Region, jointly hosted by the Centre for Asia-Pacific Initiatives, University of Victoria, and the Asian law Centre, Melbourne, University, Victoria July 13-15 2007.

Eugene Kamenka, **the Anatomy of an Idea** , in Eugene Kamenka & A.E.S. Tay [Eds] , Human Rights , PP 1-2 อ้างใน จรัญ โฆษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมายและความเป็นจริงทางสังคม. สำนักพิมพ์นิติธรรม. กรุงเทพมหานคร. 2545.

Favoreu, Philip, **Les grandes decisions du Conseil Constitutionnel**, Dalloz 8e edition, Paris 1995.

Guillaume DRAGO, **Procedure du contrôle de constitutionalité**, Juris-Classeur fascicule 1414, Paris 1996.

J. E. Grunig. (1984) .**Managing Public Relations** (New York: Holt Rinehart and Winston)

J.W. Peltason and Sue Davis,**Understanding the Constitution (Fifteenth Edition)** ; Harcourt CollegePublishers Florida 2000P.45

James C. Foster, Susan M. Leeson, **Constitutional Law : Cases in Context, Volume II Civil Rights and Civil Liberties,** (1998) P.6.Justice. Maidenhead, UK: Open University Press.

Law, David S., *The Anatomy of a Conservative Court* in Texas Law Review lxxxvii: 1545–93.

OECD. *(2 0 0 0). Building Public Trust: Ethics Measures in OECD Countries. OECD PublicManagement Policy Brief, PUMA Policy Brief No. 7.*

Mishra, J. and Morrissey, M.A.**Trust in employee/employer relationships : A survey of westMichigan managers.***Michigan : Public Personnel Management, 1990.*

Sabastian Pompe, **Judicial Reform in Indonesia: Transparency, Accountability and Fighting Corruption**, Paper presented at International Conference and Showcase on Judicial Reforms held at the Shangri-la Hotel, Makati City, Philippines on 28-30 November 2005, pp.5-7

UNDP.(1997).**Governance for Sustainable Human Development**, A UNDP Policy document.

UNESCAP.**What is good governance.**www.unescap.org สืบคืนเมื่อ 20 กรกฎาคม 58

Bradley and Ewing**, Constitutional and Administrative Law**, London: Longman, 14 edition, 2007.

West, James M., & Yoon, Dae – Kyu. (1992). **The constitutional court of the republic of Korea**. Seoul: Republic of Korea.

Wikstrom,S. and R. Normann.(1994). **Knowledge & Value a new perspective on corporate tranformation.** New York : Routledge

Youngs, Raymond. (1998). **English, French and German comparative law**. London: Cavendish.

ภาคผนวก

ก. ภาพการลงพื้นที่ ภาคเหนือ

ข. ภาพการลงพื้นที่ ภาคกลาง

ค. ภาพการลงพื้นที่ กรุงเทพมหานคร

ง. ภาพการลงพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จ. ภาพการลงพื้นที่ ภาคใต้

ฉ. ภาพการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ช. ภาพกิจกรรมการสัมมนานำเสนอผลงานวิจัย

ก.ภาพการลงพื้นที่ภาคเหนือ

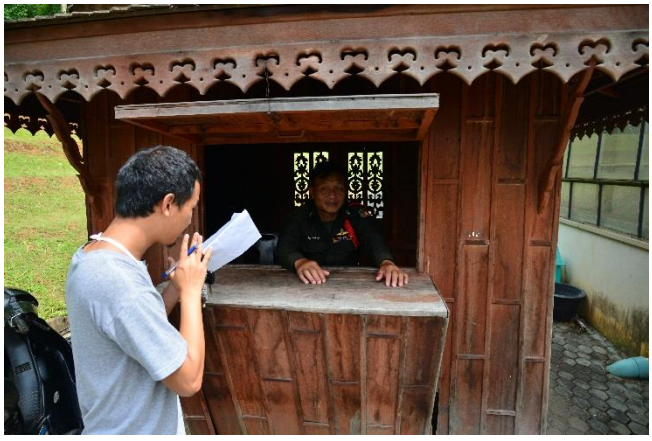

ข.ภาพการลงพื้นที่ ภาคกลาง

ทำบุญ
ตักบาตรพระประจำวัน
หลวงพ่อดำ
Thailand

ทำบุญ
ตักบาตรพระประจำวัน
Thailand

ค.ภาพการลงพื้นที่ กรุงเทพมหานคร

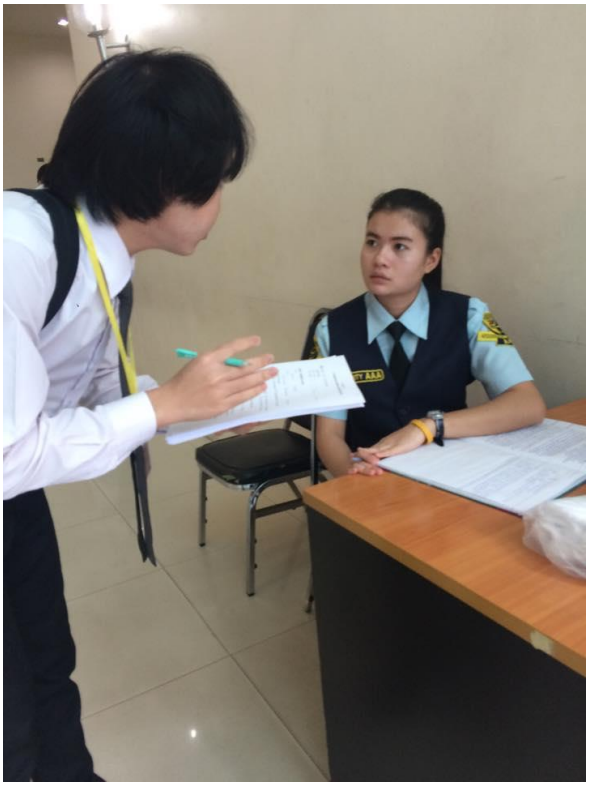

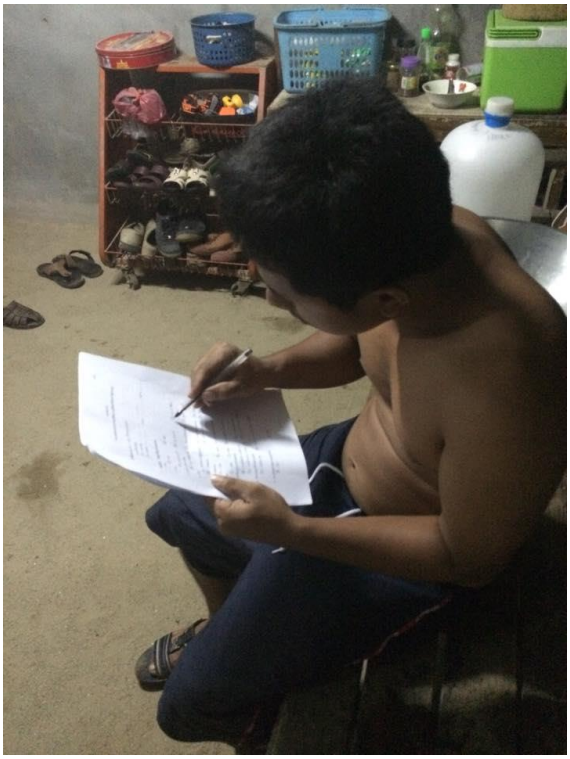

ง.ภาพการลงพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

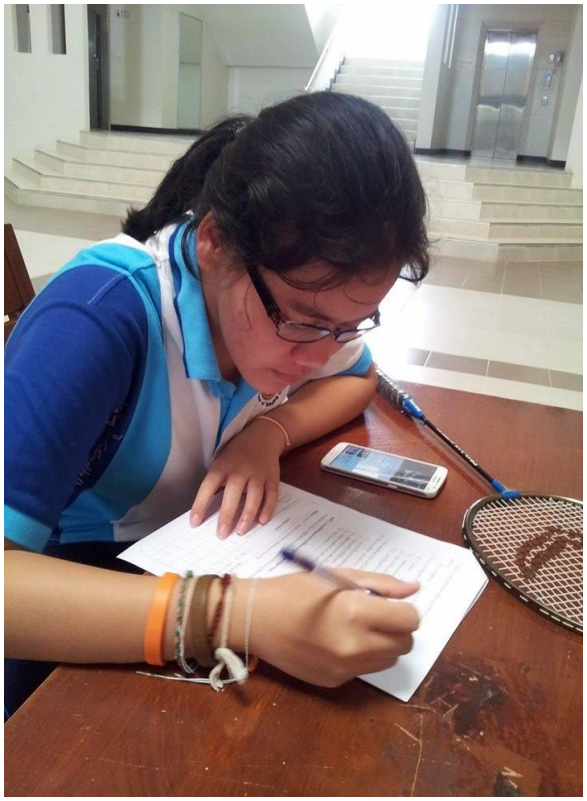

จ. ภาพการลงพื้นที่ ภาคใต้

ภาพการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ภาพกิจกรรมการสัมมนานำเสนอผลงานวิจัย

